

“Merhum Cabacı Ömer Koç ve Nuh Naci Öcal’a”

Kayseri Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları: 14

Birinci Basım : Mayıs-2013 Kayseri

Kapak : Mustafa İbakorkmaz

Tashih : Mustafa Cabat

İsteme Adresi : Kayseri Eğitim ve Kültür Vakfı
İstasyon Mah. Depo Cad. No-3
Tel:0352-2225417

Kocasinan/KAYSERİ

e-posta : kekvakfi@gmail. com

Web : www. kekvakfi. gen. tr

Dizgi-Baskı : Orka Matbaa- Kayseri

SİYASÎ BİR TAVİR OLARAK

Büyük Doğu

MUSTAFA ÖZER

İÇİNDEKİLER

Takdim	9
Önsöz.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM İDEOLOCIYA ÖRGÜSÜ'NÜ ANLAMAK

Giriş	21
Niyet	21
Yoldaki yanlış levhalar	22
Milli ideal	22
Yönler.....	23
Petrolden darağacına	24
Kocamak	25
Aresin varisleri	26
Kaynağa doğru.....	26
Tekrarın tekrarı	28
Aynalar	29
Köprülerin altından akan sular	30
Dikkat dikkat.....	31
Tarih ve gereksinimler	31
At sineği	32
Sözün muhatabı.....	32
Müslümanın gür sesi.....	33
İdeolocya evi	35
Ufuklar	36
Zerre'nin gücü.....	38
O yoksa hiçlik bile olmazdı	39
Levlake'nin ısrarı	40
Realite ve aktüellik.....	41
Malda gizlenen yalan	43
Yek katre hunest:	44

Mukaddes yük.....	45
Nurun kaynağı:.....	46
O varsa her şey değerli	48
Arının not defteri:	50
Bereket ambarı.....	51
Güvercinin Nuh'a getirdiği zeytin dalı	52
Barışın peteği.....	53
İman ve aksiyon.....	57
İnancın gizli eli.....	61
Nefs ve Rıza.....	64
Zorda kalanın sevdiği	66
Oksijen kimindir	67
Sosyalizmin mezarı.....	69
Güç ve sınır.....	70
Şiddetin zarfı.....	72
Alem ilimle vardır.....	73
Kuram ve eylem.....	75
Kadın, Güzel koku ve Namaz.....	76
Ah o renkler.....	77
İffetin heykelleri.....	78
Sözün bittiği yer.....	80
Büyük doğu edep mektebi.....	80
Elin karda gönlün yarda	81

İKİNCİ BÖLÜM

İDEOLOCIYANIN BÜYÜK DOĞU KAPSAMINDA GİRİŞİ

Ara rejimler.....	85
İdeolocyanın perspektifleri	86
İlkel topluluklar	89
İlk uygarlıklar	89
İlk uygarlıklarda dini hayat.....	90
Ezoterik Mezhepler ve din taklitleri	91
Demokrasinin bileşenleri	94
Demokrasinin aldığı yol.....	96

Ortaçağdan manzaralar.....	96
Mutlakiyete doğru.....	97
Sosyolojik ikame	99
Rönesanstan sonrası	99

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SİYASET SOSYOLOJİSİNE DAİR

Kurumlar.....	105
İktidarın kötüye kullanılması.....	106
Bozulmanın ayakları	106
Kötü örnekler.....	108
İdeolocyanın kurumlara bakışı.....	108
Yüceler kurultayı.....	111
İdeolocyanın imbiği.....	124
Emperyal sarkıntılıklar.....	125
Sabit meclisler.....	126
Kalemiye	127
Ak masa	127
Muhalafet ve özgürlük.....	128
Akademik versiyon	129
İdeal yapı.....	129
Yalancı dolma	131
İlahi devlet	131
Aslan prens	132
Kralın özeli.....	133
Yağmaların mezhebi.....	133

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM YAPILAR

Yapılar	145
İsyanlar	146
Arayönler	148
Doğu-Batı Muhasebesi.....	149
Zihniyetler	168
Ucuz alışkanlıklar	168

Karton adamlar.....	169
Yeti ve yeterlilik.....	171
Kopyacılık.....	172
Yeti ve yetki.....	173
Ortaçağa dair bir zihniyet portre denemesi.....	174
Bahar ve dirilişin anatomisi.....	188

BEŞİNCİ BÖLÜM DEVLET

Ortak anlayışlar.....	211
rejim.....	212
ülke.....	212
bürokrat.....	213
Sisteme dair.....	213
Görenler.....	215
Dünya vatandaşlığına doğru.....	215
BM'in hak anlatışı.....	215
Koruyucu devlet.....	216
Dalgacı (eğlendirici) devlet.....	218
Onaran ve onarılan devlet.....	220
Savaşan devlet.....	222
Savunma ve koruma.....	224
Reorganize devlet.....	225
Akıllı devlet.....	226
Haklı devlet.....	228
Değişim ve eskimek.....	229
Siyasal bilinç arşivi.....	230
Tasnifteki zorunluluk ve doğallık.....	231
Siyasal eylemin yüklenicileri.....	232
Tek parti.....	234
İttihat-Terakki Partisi.....	235

TAKDİM

Elinizde tutmuş olduğunuz bu kitapla, kütüphanelerine ze bir kitap daha eklemenin sevincini sizlerle paylaşmaktan mutluyuz. Sayısal anlamda olduğu kadar, nitelik anlamda da, özgün eserler yayınlayarak, “Büyükdoğu”nun estetik ve etiğinden ödün vermemekliğimiz, sizlerden aldığımız desteklerden beslenerek büyümektedir.

Üstadımız otuz yıl önce aramızdan ayrılarak hakka yürümüştü. Bir önceki kitabımız olan “mersiye” Onun sofrasından nasiplenenlerin uğurlama töreniydi. “Mersiye” törenine katılan ve katkılarını esirgemeyen gönüldaşlara müteşekkiz. Takdir edilmek,marifet çıtasını daha yükseğe taşıdığı için sorumluluğumuz artmıştır. Bu nedenle “Büyükdoğu”ya gerek teorik ve gerekse pratik anlamda katkı veren eserlerin yayınına devam edeceğiz.

Bu kez Üstadımızın hakka yürüyüşünün otuzuncu yıl armağanı olarak, bu öncü kitabımızı yayınlıyoruz. Üç kitaptan oluşan bu dizi “Ahlaki bir tavır olarak” ve “Fikrî bir tavır olarak” Büyükdoğu hareketini değişik açılardan tanıtacaktır. Orta doğudaki bu hercümerce bir açıklama getirebilirsek, Türkiye’nin önündeki kullanacağı zamana katkımız olacaktır. Bir Müslüman olarak “ümmete ve millete” olan borcumuzun hiç değilse bir kısmını ödeyelim istedik. Umarız ki takdir görecektir. Zira hem

“Büyükdoğu’da ve hem de İslam’ da erimek hakikaten imkansıza yakın bir akıl konforudur. Rabbin himmeti olarak kucağımızda bulduğumuz değere sahip çıkmak, biraz da mülkiyet alışkanlıkları gibi geliyor insana. Gerçekten Müslümanım diyebilmek ne büyük saadettir. Hele bu yeni çağda, her yerin bubi tuzaklarıyla ve öldürme oburluğuyla dolu olduğu bu zamanda. . . . Uyan ! diyerek kaybedilecek zaman bile yok... Allah yar ve yardımcımız olsun.

Kitap armağanımız hayırlı ve makbul olur inşallah.

KAYSERİ EĞİTİM VE KÜLTÜR VAKFI
BAŞKANI
Mustafa Fikri TEKELİOĞLU

Önsöz

Geniş bir zihniyet olarak Ortadoğu'da, prototip olarak bakılacak olursa Anadolu coğrafyasında, en tanınmış haliyle Roma İmparatorluğunun derli toplu ilk örneğini verdiği, gerek hukuk ve gerekse modern dünyanın ölçөгündeki devlet, Osmanlı devleti adıyla son ve mütেকamil hale dönüştü. Anadolu'da site devletlerindeki cumhuriyetlerden prensliklere, krallıklardan oligarşilere, İmparatorluklardan sultanlık ve beyliklere kadar sistemler, yanyana yaşadığı gibi, iç içe ve üst üste gelerek bir siyasal kültür oluşturmuşlardır. Diğer yandan doktrinal olarak ideolojilerinin değişik versiyonlarını da yaşadıklarını, mezhepler tarihi notuna almış... Daha derinlerden yapılacak örnekleme, rejimlerin de birbirine zıt yapılanmalarını Anadolu coğrafyasında bir arada yaşarken göstermektedir. Sudan bahanelerle ağır sonuçları olan savaşlar ya da, kalkışmalara sahne olan gerek orta doğu ve gerekse onun prototipi olan Anadolu coğrafyası, bir çok medeniyet ve devlete iskelelik yapmıştır. Her şeye rağmen, Hititlerden bu yana tarihini yazılı ele geçirebildiğimiz bu coğrafyanın yaşayanları, çok dilli, çok dinli, çok mezhepli ve çok etnisiteye sahip bir yapıyı korumuştur. Biraz hoşgörölü bakınca bu bölgede tarih, bağrında yerleşen insanları korumuş ve geleceğe de "bir arada" yaşamak üzere kaderlerini çizmiştir. Dönem dönem kuruluş evrelerinde, mütecanis olmak adına, bir siyasal tevhit'ten söz açılrsa bile devlete dönüşürken bu "monist yapı" kırılmakta, bölgenin

realitesine dönülmektedir. Orta doğu ve onun önemli temsilcisi Anadolu coğrafyası 21. yy da bile bu dönüşümleri yaşamaktadır.

Dönüşerek büyümekte bu bölgenin diğer gelişme koefisyanlarından en önemlisidir. Dönüşümler, güven çizgilerini genişleterek, medeniyete ve büyük devlete doğru yol alırlar. Bölgesel güç haline gelirler. Emekleri ve beyinleri farklı, özlem ve idealleri değişik sosyal gruplar, bünyeyi çok canlı hale getirirler. Diğer yandan ülkenin içindeki çoğul yapı, ülkenin sınırları dışındaki ilişkileri, kısa sürelerde, çok yönlü hale getirebilir. Tarih bunun örnekleriyle dopdoludur. İstanbul'un fethinde çok değişik ulusa ait askerlerin savaştığı bugün artık sır değildir. Değişim ise büyümenin getirdiği yeni rejim anlayışlarıdır ki, siyasal rejimler kadar sistemlerine de etki eder. Ordu ve maliye ile eğitim yeni konuma ayak uydurmakta gecikmez.

Büyük Doğu düşüncesindeki siyasal öneriler, insanın alıştığı çerçevenin dışına taşıdığı ve belki de örneği olmayan bir teklif olarak sunulduğu için kabulde zorluklar çıkarabilir. Burada bizim alışkanlıklarımızın bir baskı ve çaresizlik içerisinde oluşup oluşmadığına öncelikle bakmamız gerekiyor. İkinci olarak ucuza aldığımız nice nakısalılar zamanla daha pahalıya onarılamıyor. Üçüncü olarak büyümenin, gelişmenin, ve değişmenin gereğini unutmamalıyız. Bir teklif abeste gelse tartışmamıza konu olmakla çok faydalar temin edecektir... Ortadoğuda olduğumuzu unutmamalıyız. Ortadoğuda bir çok devlet Türkiye'yi izliyor. İttihat Terakki partisinin kör mantığıyla ancak devlet yıkılır. Siyasi hayatımız bizleri mutlaka ilgilendiriyor ve fakat en az bizim kadar Ortadoğu coğrafyasını da ilgilendiriyor. İktisadi süreç içerisindeki konjonktürel incelemeler, devletleri ve ekonomilerini birbirine bağımlı kılmaktadır. Bu nedenle, geçen yüzyılın ırkçı davranışlarının terki bizim orta doğuyu anlamamıza yardımcı olacaktır. Küçük görmekle, kötülemekle Ortadoğu ilişkilerinden diploması çıkarmak mümkün değildir. Oysa, Türkiye'nin ekonomisi ve nüfusu orta doğunun yapısalında varoluşunu tanımla-

maktadır.

Ortadoğu denilince sadece coğrafi bir alanı kastetmediğimizi herkesin bildiğini veri olarak kabul ediyoruz. Ortadoğu coğrafi olarak ele alınsa bile; farklı ırk ve dinlerden oluşan ve kültürel gelişimini milli dillerinde kemale erdirmiş, tarihin içerisinde değişik görevler üslenmiş bir milletten söz açıldığını da herkesin bildiğini varsaymamız doğaldır. Unutkanları ve gerçeklere göz kapatanları Allaha havale etmekten başka yol görmüyoruz. Dememiz o ki dış politikada bu güne dek “suya sabuna dokunmayan” ucuz tavır etrafımıza ve hatta hinterlandımıza bir çok uluslar arası pisliğin süpürülmesine ve başımıza dökülmesine neden oldu. Hala buna göz yummak ve tedbir üretmemek politika olarak ve barış sağlayacağı sanılıyorsa aldanılmanın ne olduğu iyi araştırılmalı değil mi? Türkiye, Ortadoğu söz konusu olunca “bana ne” diyemez, tarihi sorumluluğu bunu engeller. Batının hatırına, aklını aldırma ve kullanmamaksa, hiçbir akılla açıklanamaz. Bu tavır ne savaşları durdurur ve ne de Türkiye’nin çöküşünü durdurur. Orta doğudaki çözülme ve çöküntü Türkiye’yi çözümsüz sorunların içerisine çeker. Onun için gerek dünyanın diğer yerleriyle diplomatik ilişkide ve gerekse ortadoğuyla yakın temasta büyük yararlar vardır. Ortadoğunun ihyası Anadolu’nun ihyası demektir. Aliyev’in Azerbaycanla Türkiye ilişkisini tanımlarken söylediği “Tek millet iki devlet” sözü bütün orta doğu coğrafyasında Türkiye’nin kullanabileceği bir dış politika mastarıdır. Yüzyıllık suskunluğun, millet adına, ümmet adına, bölgesel güç olmak adına çığığa dönüşmesi kaçınılmazdır.

Ekonomik dev olduğunu iddia eden Rusya’nın, Suriye’de küçük bir limanı elden kaçırmamak için, Esad’a arka vererek on binlerce cenazenin kalkmasına göz yumması, Türkiye’ye büyük dersler ve ibretler vermez mi? Stratejik derinlik ölçülerince ortadoğuda verimli alanlar ve zamanlar tedarik edilebilir. Dış işlerine gereğince akademik ve askeri desteklerin esirgenmeyeceğini umarak verimli sonuçlar alınabileceğini de düşünüyoruz.

Rusya anılınca SSCB gündem dışında kalmaz. Dolayısıyla bilimsel sosyalizm ve daha genel ifadeyle sosyalizm gündeme gelip oturur. Bütün dünyanın gelmiş geçmiş en popüler ve bulaşıcı sorununu olarak ta tarihteki nişine balmumundan bir heykel gibi kuruldu. Bu olayı yaşayan birisi olarak üzerinde durmak, gelecek nesiller için bize ödev olsa gerek. Marks'ın kitaplarından başka, özellikle de hayallerinin ve isteklerinin kendine ait olduğunu, en azından tarih "Rusya tarihi" bölümünde anacaktır. İktisat ilminin gelişimine katkısından ötürü akademik olarak ta anılmayı hak etmektedir. Çünkü emek üstüne çok emeği geçmiştir. İktisat ilmi kehanetlerle meşgul bir ilim dahı değildir. Düşünce ve felsefe tarihine verilecek kayıtlar ise herhalde Karl Marks'ın hayalleri üzerine olmayacaktır. Burada Türkiye'nin dış politika sorununu tayin eden unsurlardan biri olması hasebiyle, Rusya ve sosyalizm üzerine dikkat çekmekle yetinelim.

Bu eseri planlarken "Büyük Doğu" hareketini, siyasi, ahlaki, düşünce hareketi olarak ele almak istemiştik. Üstadın bütün eserleri birlikte değerlendirildiği zaman, Necip Fazıl Kısakürek imzasının bu iç cephede mücadele içerisinde olduğu tebellür eder. Bizde öncelikle mücadele alanlarının tanıtılmasını gündeme aldık. Onun edebi çalışmalarını dahi bu cephelerin yorumu ve anlaşılma gayreti olarak değerlendirebiliriz. Üstadın "Yeniçeri" isimli eserde ele aldığı tefessüh eden bir yapının çığlıklarından; Babıali isimli eserde ele aldığı oluşmamış bir devrin bocalamalarını dile getirmesi,diğer yandan "Son Devrin Din Mazlumları"nın tarihen son devirde olsa da, "Büyük Mazlumlar"ın tarihin derinliklerinden fışkıyelenmesi olduğunu anlatmaktadır. Sadeleştirmeleri ve tasavvufa ilişkin eserleri ise bir ahlak örnekleme ve önermesidir. Ömrümüz ve sıhhatimiz elinde olan Rabbim izin verirse, bu üç cephenin eserleşmesine gayret edeceğiz.

Okuyucuları tembelleğe alıştıracakını düşündük ve fakat, onların üşengeçlikleri nedeniyle "İdeolocya Örgüsü"nü yanla-

rında taşıyamayacaklarına da hak vermeliğimiz, alıntılarının uzun olmasını gerekli kıldı. Bunun için Büyük Doğu yayınlarına şimdiden müteşekkirimiz.

Kaldı ki Necip Fazıl en güzel örneklerini topladığı teklifler bütününe İdeocya Örgüsü kitabında toplayarak siyasi kültürümüze ve siyasal tavrımıza yol göstermiştir. İnsan bakışı ile devlet bakışını birbirinden ayırarak, insanın haklarını insana ve cemiyetin hakkını kamusal dengeye bağlayarak siyasal mantığımızı da şeffaflık sağlamıştır. Tekasür suresindeki sıralamada öncelikle “ilmel yakın” ele alınmıştır. İslamın kültürümüze ve mantığımızı verdiği ilhamla “eşya ve hadiseleri” “ilmel yakın” ele almak, hiçbir ilme ters düşmeyen bir mantığı içerir ki, Üstadımızın usul çerçevesinde sunduğu da budur. İkinci merhalede insanın “aynel yakın” mertebesinde göreceği ve bileceği bir mantık düzlemidir ki, Üstad o ulvi atmosferi de, yarım asır siyasetin içinde yaşayarak teneffüs etmiştir.

Günümüzde siyasal düşünce diye kamusal alana bırakılan görevin, Müslümana faiz ye(dir)menin absürtlüğünü anlamayacak bir mantık alanı bırakması diğer alanlardaki tartışmaları menfi etkilemektedir. Bu sadece bir örnektir. (Her şeyi sadece devlet bilir) mantığının doğal sonuçları bu tür absürtlüklerin kaynağıdır. Aslında “her şeyi devlet bilir” mantığının açıklanmasında, arkasına gizlenenleri korumak için kendilerini ve gerçekleri perdeleyen bir sır var. Bu sırrın propaganda cümlesi olduğu ise biraz irdelenince anlaşılacaktır. Gerçekte ise; devleti ele geçirenlerin bencilliklerini gizlemek için kullandıkları bu yolun sonu, emperyalistlerle “randevu” noktasına açılacaktır. Küreselleşme ve konjunktür gereği ileri sürülerek yerel ve bölgesel uyanışlar tırpanlanmaktadır. Küreselleşme ve sömürünün, bölgesel ve universal ekonomiye yükü ise ekonomi ilmi çerçevesinde ölçülebilir bir şeydir. Devlet vatandaşına zarar vermeyecek ve başka ulusların da vatandaşına zarar vermesini önleyecekse, demokrasinin bir anlamı olacaktır. Değilse 21. yy’da ABD’nin

Irak'a getirdiğini iddia ettiği demokrasinin hiçbir insana yararı yoktur, böylesi bir getiriye de kimse istememektedir. Verdiği zararı da hem demokrasi getirdiğini sandığı insanlara ve hem de getirmek isteyen (ABD)nin kendi vatandaşlarına ağır bedeller ödetmesi anlamına gelmektedir ki; demokrasinin ruhuna ters bir davranışla karşı karşıyayız.

Demokrasi ve özgürlüklerin gerek yapısı itibariyle ve gerekse halkın kullanımı itibariyle siyasal sistemdeki yeri çok önemlidir. Eğer yasama ve yürütme kendini "mutlak" olarak görüyorsa neyi ve niçin tartışacağız. Aklımızdan zorumuz mu var ki tartışalım. Devleti aklına, aklını nefesine uydurmuş dokunulmazlara, ne bir aklın ne bir tedbirin faydası olacaktır. Onlar doğal yollardan iktidardan çekilseler bile, onun ardılları fanatikleşecekler ve onun mirasını kutsayacaklardır. Onun yaptıkları ve buyrukları da, mutlak ve tartışmasız "naslar" olarak sürüp gidecektir. Bu siyasal tavır elbette ki askeri bir instikt'tir. Kurucunun ardındaki plansızlığı anlatır. Ve fakat koruma içgüdüğü değişimi reddeder. O nedenle de mevcudu mukaddesleştirerek koruyacağını zannederler. Cumhuriyet tarihi bu koruma içgüdüğüne partiler tarihine denk olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Necip Fazıl Üstadın bütün ihtimam ve inceliğiyle gündeme getirdiği siyasal yapı, hayal olmaktan çok düşünce ve iman üzerine inşa edilmiştir. İslam'a gösterilecek saygı ve içtenlik insanlığa medeniyet ve barış olarak yansiyacaktır. Üstad bunun mücadelesini yarım asra yakın yaparak, Büyük Doğu düşüncesini oluşturdu. Orta doğuda kurulu bulunan yarı sömürge İslam ülkelerindeki cumhuriyetlerin diktatörlüğe dönüşmesi, halkın siyasal kültürü olmadığından ziyade, emperyalistlerin, yerli yönetim uzantıları olarak ele alınmalıdır. Hele de cumhuriyet olarak tavsifi, oradaki kurulu devletin güçlerinin dağıtılarak, güç ifade edememesini angaje etmektedir. Yaşadıkları siyasal hayat buna denk düşmektedir. Başta da söylediğimiz gibi, burası Orta Doğu, özel bir bölgedir, plüralist bir yapı vardır, Büyük Doğu siyasi tav-

rını da bu bağlamda değerlendirmeliyiz.

Üstadımı saygıyla anarken, hatalarımın hoş görülmesini ve Büyükdoğu düşüncesini anlamaya ilk adım olarak ve elbette ki ancak (benim anladığım kadarıyla) diye algılanmasını temenni ederim. **Galip Boztoprak**'ın takipleri ve **Mustafa Cabat**'ın rahatsızlığına rağmen beni yüreklendirmesi olmasaydı elinizdeki kitap, evrak-ı perişan olarak nisyana yenilecekti. Diğer yandan **Mehmet Kasap**'ın mimarlığını ve ona paralel teknolojisini kullanarak oluşturduğu şemalar, kitabı daha da sevimmileştirmiştir umarım. Hele **Bekir Yıldız**'ın arkamızda kale gibi durması bizi daha çok sevindirmektedir. O dervişlere neşe verecekse biz de devam edeceğimiz sözünün arkasındayız.

22. Mart 2013, 4. Levent/İstanbul

Mustafa ÖZER

*Olan, vücudun aksedişinden ve varlığın
hayali zuhurundan başka şey değildir.*

Esseyid Abdülhakim Arvasi
Tasavvuf Bahçeleri /sh. 142

BİRİNCİ BÖLÜM

İDEOLOCYA ÖRGÜSÜ'NÜ ANLAMAK

GİRİŞ

Niyet

Siyasal düşüncenin seyrini tarihsel yapı içerisinde ele almadan “İdeolocya Örgüsü”nü anlayabilmek büyük zorluklar arz edecek, İdeolocya Örgüsü okuyucusuna bir yandan bıkkınlık verecek diğer yandan da boşa zaman harcama hissi uyandıracaktır. Yapay bir düzeyde kalarak bu cesametteki ve bu güne dek halktan uzakta tutulmuş devleti ve devlete ait bilgileri, üstelik teorik ve halk için yeni sayılacak fikirleri sunmak, bir anda beğeni getirmeyebilir. Bunu, sebeplerini de açıklayarak, halka ve onun ileride yetiştireceği nesillere takdimi için, biz bir girişim başlatılm istedik. İdeolocya Örgüsünün konusundan planlamasına, içeriğinden tarihselliğine, hem yüzeysel ve hem de derinliğine açıklamalar getirelim dedik. İdeolocya Örgüsü gibi kendi düşünürümüz tarafından tasarlanmış ve yazılmış, tamamen milli bir ideal teminine matuf (İslam’ı siyasete kaynak göstermesi bakımından) ilk kitap olması nedeniyle, onun değerlendirilerek gündemi belirlemesi açısından, çalışmamız gereğine inanıyorum. İdeolocya Örgüsü, Necip Fazıl’ın ve onun olduğu kadar Büyük Doğu dergilerinde yayınlanarak kamuoyunun malı olmuş, milli bir kaynaktan beslenen bilgilerden öncelikle Türkiye’nin, daha

sonra İslam bloğunun ve sonra da isteyen ulusların istifadesine açmak için, değil bu çalışma, birkaç enstitünün kurulmasına ihtiyaç vardır. Biz, karıncanın hac yolculuğuna başlarken, akıllıların aklına gelen sorulara, olanca hüsn-i niyetimizle cevap yerine geçmek üzere; “halisane niyetimiz” budur diyoruz.

Yoldaki yanlış levhalar

Bu nedenle siyasal düşünce tarihine genel olarak insanın düşünme eğilimlerini ve düşünme eğilimlerinin ne kadarının siyasete yönelik olduğu meselelerine bir göz atalım. Global olarak insanı, düşüncesi ve eylemleri açısından değerlendirerek eğilimlerini görelim ve bu eğilimlerin kurumlara nasıl dönüştüğüne bakalım. Kurumların sosyolojik gelişim ve dönüşümlerini izleyerek devletin halka yüklediklerini gözden geçirelim. Kurumların yöneticilerinin oluşturduğu kitlenin temininde ve bürokrat dediğimiz bu sınıfın ayrıcalıkları ve kurumlarına getirdikleri yüklere de değinmemiz gerekecektir. Sitelerde, krallıklarda, cumhuriyetlerde bürokratların eğitimlerinin yanında halkın üretime katılabilmesi ve devletin bilgi deposu olarak halkından istifadesinin kuralları da incelenmeğe muhtaçtır. Burada şunu söylemek gerekiyor Üstad Necip Fazıl Kısakürek'in, Türkiye'nin kuruluş aşamasından günümüze dek, cumhuriyetin ve yönetim kadrolarının ne yaptıklarını, ne yapmak istediklerini, ne yapamadıklarını gözleyen bir düşünür olarak, bize devlet ve zihniyetinin İdeolocya Örgüsü olarak takdim etmesini kendi lehimize büyük bir şans olarak görüyorum. Elbette ki bulunmaz bir hazinedir. Onun her söylediğinin altının iyice araştırılması gerekmektedir. Beşerin zihnine terk edilenler beşer gibi fani oluyor.

Milli ideal

Bizim devlete, dolayısıyla bize ait olan siyasi kültürümüzün nasıl şekillendiğini de merak ediyoruz. Necip Fazıl'ı izleyerek ba-

tıcılığımız, milliliğimiz, insanlığımız ve Müslümanlığımız devlet zemininde yerine oturacaktır... Burada şunu kabul etmek gerekir. Biz bu girişimimizle Necip Fazıl'ın siyasi düşünce tarihine getirdikleri ve farklarıyla da ilgiliyiz. Doğrudan düşünce tarihine onu amaçlayarak dalacak değiliz. Dahası düşünce tarihinin bir dalı olan siyasi düşünceler tarihinin dokümantasyonu da bütünüyle ilgi alanımızda olmamalı, zira biz üstadımız Necip Fazıl'ın Büyük Doğu edep mektebinin Türkiye'de ve cumhuriyetle taydaş bir zaman çerçevesinde, Büyük Doğu düşüncesini ele almıyoruz. Ana hedef budur. Bunun yanında eksikliğini duyduğumuz ve açılımların kolaylığını kullanarak daha fazla 'ne yapabiliriz'e cevap olmak üzere girişimlerde bulunacağız. Doğu ve Batı düşüncesi siyasi ve felsefi anlamıyla da olsa bu çalışmada Büyük Doğu düşüncesinin verileriyle sınırlı kalarak girişimimizi tamamlayacaktır. Ünsel bir değerlendirmede kalarak akademik bir çalışma yapmak istemiyoruz. Böylesi amacı belirsiz girişim, arzumuzu çok çok aşan bir konudur. Ama yazımızın konusunu aşması ilgi alanımızın dışında olduğu anlamına gelmemeli. Biz Büyük Doğudan nasibini alan birçok beyin, kütüphane doyuracak kapasitede olduğunu yakinen biliyoruz. Bu nedenle yazımızın konu sınırlarından söz ederken Büyük Doğunun ve onun mensuplarının sınırlarından söz etmiyoruz.

Yönelimler

Bugün siyasi kültürde kullanılan Doğu kültüründen muraadın; sosyalizm, batı siyasi kültüründen kastedilenin de cumhuriyetten evrilen bir demokrasinin parlamenter yapıyla özdeşleştiğidir. Eksik olan bu anlayış, 1990 yılında perestroyka ile varlığına son verilen SSCB nin dağılışıyla doğu teriminin de anlamı değişmişti. Doğu diye kabul ettiği Rus çarlığı dini ve ırki bakımdan batı medeniyeti fenomeni iken, yapay olarak Batı laboratuvarlarında üretilen sosyalizme teslim edilen ve adını SSCB koyarak dünyanın bir kısmını da onun kanalıyla kontrol etmenin

konforu, kısa sürede yoldan çıktı. Doğu kelimesinin siyasal anlamı ve keyfiyetini ve hatta kapsamını batı düşüncesi belirlediği için bu terimi SSCB rejimine hasretmişti. Onun dağılıp SSCB ye dahil olan Balkan ve Orta Asya Türki Cumhuriyetleri ile birlikte batı yanlısı olmaları, dünyayı siyasal açıdan tek kutuplu hale getirmişti... Batı anlayışı, kontrolsüz kalan bu bölgeyi tam da kontrolüne alamıyordu. Bölge kontrolsüz kalınca silahların yönü tehlikeli olana değil de kendine sığınmış olana dönüktü. Bu problemi çözmek için palyatif tedbirler almış süsü verilerek diplomatik oyunlar kuruldu... Acele ile yapılmış zannedildiği ve fakat daha önce planlandığı açık olan, batının elinde bulunan ikinci planlar orta yere döküldü. Bir kısmı sömürgeydi, bir kısmı paktının üyesiydi. Bir kısmını da işgal ederek tümünü kontrol altında tutacağı homojen blok olarak İslam dünyasına yöneldi. Yönelişi, her bakımdan onun amaçlarına uygun geliyordu. Kutupluluğu ortadan kaldırmış olacak, o güne dek SSCB'ye karşı organize ettiği sözde düşmanlığı ortadan kaldırmak için ona da soluk alma ve yeni politikalarla Asya'da kalan uydularını kontrolüne alma fırsatı verecekti. Böylece bir taşla çok kuş avlanmış olacaktı.

Petrolden darağacına

Batı, İslam ülkelerini Doğu bloku ülkeleri yerine ikame ederek kutupluluk sorununu çözmüş oldu. Çözülmediğini ve sorunun olgunlaşarak zaman içerisinde çözüleceğini tarih bize gösteriyor. Geçici çözümlerle Batının kazandığı zamanın ellerindeki savaş araçlarının yön sorununa çözüm aramasından kaynaklandığını sanıyoruz. ABD nin siyasal anlamda olayı abartarak bütün dünyaya naklen yayını da dahil on bir eylül baskını bir savaş aracı gibi siyaseten füzeleştirilmesi İslam bloğunun ötekileştirilmesinde bahaneleştirilmemesi gerekirdi. Bütün bu oldu bittiler Sokrat mantığı çerçevesinde sorunu gösterip, cevabını da içinden üretmekle dünya barışa kavuşamaz ki. Belki de terör

grupları da İslam bloğunu arkalarına almak için ABD ile böylesine karmaşık bir mücadeleye girmiş olabilir. Ancak İslam toplumlarının siyasal organizasyonlarının kodları batılılarca kontrol edildiği için terör ya da başkaca niyetlerle ikinci kutup olma merakı yanlış yerde aranmaktadır. Çin gibi gerçek kutup varken, yapay bahanelerle bulunamayan ana sebebin yerini doldurmak gereği batıyı ve İslam bloğunu yanlış yapılanmalara götürebilir. Kaynaklarının ince hesaplarla yapılarak kurulması gereken dünya barışı kışkırtma mantalitesinin üzerine oturtulmaması gerekirdi... Anlıyoruz ki tanımlar batıların zamanla ve düşman anlayışıyla yakından ilgilidir. Pragmatik ABD ideolojisini anlamak bazen basitliğinden ötürü zorlaşmaktadır.

Kocamak

Ülkemizde kurulduğu günden beri cumhuriyeti yönetenlerin, politik ifadelerinde derinlik taşıyan tek fenomen barıştır. Koskoca bir devlet-i âliye yi kurban etmiş, bir soykırımın saçaklarına varmıştık. Doğal nüfus verileri de devleti insan açısından destekler mahiyette ve kemiyette değildi. Keyfiyet ise milliyetçi çılgınlıkların arasında çok ve baskın olan azınlık vahşeti, efendileri olan Müslümanların imdat seslerini bastırıyordu. Osmanlı dünyasının umuduna dönüşen yeni devlet her bakımdan yoksuldu. Ne gelenlere ne mevcuda hayallerindeki güzel günleri vaat edecek durumu vardı ve ne de yöneticilerin içlerinde bu dehlizden sapsağlam çıkacak umutları vardı. Fakat bu milletin, millet olma bahsi bu evrelerinden örnek alınarak çoğaltılması gerekir diye düşünüyorum. Necip Fazıl işte bu işi yapan kişidir. Ne yapmış diye bakarsak Büyük Doğu edep mektebinin yıldızının parladığını görürüz. Halkı ırkıyla, diniyle, diliyle, tarihiyle gelenek ve görenekleriyle kavgaya salan resmi zevatın aksine, onların cezalarına da göğüs gererek, halkı asliyetine kavuşturma mücadelesini başlattığını görürüz. Barış içinde kocamak, insanın yüzünde tebessüm olarak imanına yansıyor.

Aresin varisleri

Avrupa tarihi Osmanlının beş katı savaşların sahne aldığı bir kültüre kaynaklık ediyor. Üstelik bu savaşlar insan aklına sığmayacak kadar kanlı ve iğrençtir. Mezhep savaşlarından, göç baskınlarına, aile savaşlarından iktidar savaşlarına kadar çeşit çeşit sebep ve entrikalara dayanıyor. Avrupa savaş demektir, İkinci dünya savaşından bu yana toprağındaki tek savaş Bosna–Hersek ve Kosova savaşlarıdır. Avrupalı savaşmadığı dönemlerde savaşanlara hizmet ederek savaşma doyumunu tatmin etmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası, Avrupa'nın ABD'ye düşman icat etme hastalığına tutulduğunu görüyoruz. Ortadoğu'dan, Latin Amerika'ya, Kore'den Afrika'nın büyük kısmında ABD nin peşinde onu kışkırtarak, teknoloji desteği vererek, istihbarat sağlayarak en kötü olanı da, diplomasisini onun emrine vererek savaşlara yardım ediyor. Avrupa'nın Aresin fitnesine mesafeli durması gerekir diye düşünüyoruz. Bundan kurtulması için daha aktif bir diplomasi sürdürmesi gereği onların da çıkarına olacaktır. Avrupa Birliği gibi çok önemli ve cesametteki büyük ve tarihi olan bir devletler topluluğunun ortak akılla davranması ilke olarak umulur ki gelecekteki çıkarlarını her zaman düşünerek davranır.

Kaynağa doğru

Söz, Doğu ve Batı sözcüğünden kaynaklanmıştı... Büyük Doğu ideal mektebinin ideolojiden anladıklarının genel çatısını oluşturan İdeolocya Örgüsünün birinci fasılda ele aldığı konu Adımız, Davamız ve Manamız içerisinde: (Büyük Doğu), (Orkestra, Senfonya ve Biz), (Doğu-Batı) konuları işlenmiştir. İkinci fasılda(daha sonra orijinal metni de yanımıza alarak belki daha bir açıklık getirmiş olacağız) yönler konusuna da Doğu-Batı Muhasebesi değerlemesi yapılmış, üçüncü fasılda da Türkün Muhasebesi ele alınmıştır. Dördüncü fasılda, idealin temeli olan Ana Kaynak:İslam, gündeme getirilmiştir.

Ana kaynak:İslam;İdeolocya Örgüsünün temel kavramlarını açıklaması hasebiyle üzerinde duralım. Bu bölüm, Türkiye’de siyaset yapan herkesin bilmesi gereğinden ötürü daha da önem kazanmaktadır. . İlk üç fasılda halihazır medeniyetin kaynakları ve bu kaynakların yayıldığı alanların açmazları değerlendirilmiştir. Yani Avrupa medeniyeti ve kültürüyle bu medeniyet ve kültürün kapsamına giren ülkelerin özellikle de Türkiye’nin ele alındığını görüyoruz. Avrupa kültürünün salt maddeye inhisar eden açmazlarının herkese bunalım ve inkıraz üreteceği tespit edilmekte uyarılar dile getirilmektedir. Dördüncü fasılda madde ve mananın haklarının verildiği bir insanlık modeli oluşturacak İslam’ın, siyaset ilmi çerçevesinde ideolojik ve doktrinal açıdan temelleri belirlenmekte ve ona musallat olabilecek hastalıklara dikkat çekilmektedir. İnsanı insan yapan hasletler takdim edilmektedir. Bu bölümü aynen alarak dünyaya sunulan bu yeniliği göstermek istiyoruz.

Adım adım bu bölümü gözden geçirelim;

“ ANA KAYNAK: İSLÂM

* Neye İnanıyoruz?

* İslâm ve Herşey

* İslâm ve Kainat

* İslâm ve Dünya

* İslam ve İnsan

* İslam ve Ahlâk

* İslam ve Cemiyet

* İslam ve Devlet

* İslâm ve İnkılap

* İslâm ve Siyaset

* İslâm ve Adalet

* İslâm ve Mülkiyet

- * İslâm ve Ordu
- * İslâm ve Müsbet Bilgiler
- * İslâm ve Güzel Sanatlar
- * İslâm ve Kadın
- * Dışı ve İçiyile İslâm”

Tekrarın tekrarı

Her yıldıza kurulmuş “İslam ve ...” diye oluşan başlıklar altında bu bölümü her bakımdan düşünmeliyiz ve o düşüncüyü içselleştirmeliyiz ki; İçselleştirmeden İdeolocya Örgüsü’nü anlayamayız. Anladığımızı sanırsak aldanırız. Onun için orijinalini metin olarak buraya aldık. Tekrarın tekrarındaki fayda, metodik bir yaklaşım olarak değerlendirilsin isteriz.

İdeolocya Örgüsünün dördüncü faslında ele alınmış olan bu bölüm, devlet rüşeyminin cemiyet beyninde ideallere nasıl kaynaklık ettiğini göstermektedir... Her Müslümanın içerisinde zaman bilinciyle taşımak zorunda olduğu inancı, analitik düşünüldüğünde var olan hakikatleri dillendiriyor. Bir fert Müslüman kaldığı sürece, içerisinde taşıdığı dini, inancına gösterilen saygın davranış ve tefekkürü, cemiyetin yaşayan kültürünün içerisine yerleştirecektir. Hatta cemiyetin onu hatırlaması veya unutmaması için de belirli anıtları dikecektir. Yoksa Süleymaniye’yi anlatmak zordur. Necip Fazıl’ın sadece üslubundan aktardığı her ibarenin, Kuran-ı Kerim’in Müslümanlara yükümlülediği hakikatlerin, bütün Müslümanların yaşadıkları bir hayat olduğunu elbette ki İslam dünyası bilecektir. Bu bilginin bütün İslam bloğunca bilinmesi, belki basit ve açık olduğu için, ayrılık rüzgarlarını yöneticilerin nefislerine estirebilir. Diğer yandan da, mevcut yönetimlerin, yönetilenlerin ve düşünürlerin, insani ve tarihi kaygılardan yola çıkarak, ideal arayışlarının gireceği sanılan aşamalara ihtiyaç duymadan, metodik çalışmalarla ortak çizgileri belirleyebilir. Mühendislik bilgisiyle aşılacak teknik de-

taylar, siyasal birliklerin paylaşım hudutlarını da hazırlayabilir.

Bu konuda köklere dair hukukun ve uygulamaların istinat ettirildiği İslami geleneğe bir dokunalım isterim. Kur'an-ı Kerim, Sünnet-i seniyye, Selef-i Salihin'in âdeti, Müslüman Hükümdarların uygulamaları, Müslüman Hukukçuların reyleri a) İcma-ı Ümmet b) Kıyas-ı fukaha, Hakem Kararları, Muahedeler, Resmi Talimatlar, dahili kanunlar ve tek yanlı duyurular, örf ve adetler. Bu konuların her biri uzmanınca ele alınarak işlenmeli ve doktrinin temeli olarak, avamın ve entellektüelin anlayacağı dil ve araçlara yüklenmelidir. İslam, Allahın kulları olarak bütün dünyayı ortak istifademize vermesi nedeniyle, alem şümul kurallar koymuştur. Devletlerin varlığı da bir gerçektir, öyleyse devletler özel hukuku ile uluslar arası hukuk çerçevesinde bu yararlanmadan istifade edecek ve ilgili hukuk sınırları içerisinde kalacağız demektir.

Aynalar

İdeolocya Örgüsü bu teklifi hazır bir nüfusa teklif ediyor. Bunun anlamı gelecekteki bir muhayyel devletin sanal vatan-daşları hedef kitle değildir... Belki umutları yerine getirmek adına veya içimizde taşıdığımız olmayacakların gösterilmesi anlamında, geleceğe dair bir projeksiyon yapılabilir. Bu düşünce bize gösterecektir ki, düştüğümüz yerde bulunacak olan, bizim eski zaman diliminde kalmış hakikatimizdir. Kaybettiğimizi sandığımız, düşüş acısı ve bunalımıyla fark etmediğimiz o gerçeğimizi, bizlerden başka kimse de kaldıramayacaktır. Yani gelecek olan yakın tarihimizdir. Herkesin tanıdığı, bildiği, yabancı olmadığı ve yine herkesin, içerisinde yabancılaşmadığı, binlerce yıl içinde yaşadığı, üstelik İslam'ın din olarak insana yansıdıktan sonra kültüre dönüşen ve medeniyete evrilen, çok özelleştirilerek siyasal düşüncenin tohumu olan hakikatlerini burada görmekteyiz. Üstadın Müslüman'a tuttuğu aynada kendini görecek olan süjenin, ayna fonundaki kendilerine musallat olan korkuların

da gösterilmesidir. Nesnelliğini İslam dışı dünyadan alan, madde karşısındaki aciziyet ve yılgınlığı göstermesi bakımından da önemli olan üstadın tavrı, nimet ve çağdaşlık diye devletlerine almalarından doğan bu korkuların kaynağını da göstermesi bir başka dikkat çekilecek özeldir. Aciziyeti ihtiyacını karşılamadığı halde, onu sergileyerek batı medeniyetinden medet ummak ölümcül hatalarını oluşturuyordu. Necip Fazıl İdeolocya Örgüsünde yakın geçmişteki korkuların kol gezdiği dünyanın varislerine yiğitliği ve mertliği anlatmak istiyordu. Bunu biraz Şövalyece yapıyordu herhalde ki klasik dünya, kendi miskinliğine o tavrı zorlayıcı buldu. Oysa Necip Fazıl'ın tavrından ziyade üstünde durulması gereken konu klasik İslam dünyasının uyku derinliğidir.

Köprülerin altından akan sular

Emperyalist devletlerin küreselleşmenin ilk evresinde elde ettikleri cepheleri kendi yarış ve rekabetlerinde nasıl kaybettiklerini görmekteyiz. Hatta bazı eski sömürge imparatorlukları sömürgelerini korumak uğruna çökmek üzereler. Sömürgelelerin Pazar olabilmesi onun kalkınmasına ve sömürgecinin ihtiyaç duyduğu nesnelere ihtiyaç duyacak terbiyeye gelmesi gerçeği, sömürgelere bir üstünlük sağlamasa da, sömürgecinin ekonomilerini dibe çekmektedir. Yakın geleceğin düzgün okunması halinde medeniyetin bütün dünyayı ortak değerlere doğru sürükleyeceği ön kabulü, sadece aldatma bir rivayettir. Bu rivayet bir program, propaganda, ya da reklam değilse bir saplantıdır, tedaviye muhtaçtır. Fakat Ucuz propagandalarla sonuç almak isteyen batının bir programıysa yakında avuçlarını yalayacaklarına bahse girmeye bile değmez. Çünkü güneşin ışığı çıplak gözle tek renk olarak görülse de bir prizma yardımıyla farklı renklerden oluştuğunu her akıl görebilir. İslam içerisinde madenin her düzlemine müsait medeniyeti barındırabilir. Çağının geçtiğini söyleyenler ancak ona düşman olarak körleşenlerdir.

Necip Fazıl İdeolocya Örgüsü ve bu örgüye altyapılık yapan Büyük Doğu fikriyatında bu müjdeli haberi vermektedir. Neler yapılabileceğini ileri fasıllarda öneriler olarak göreceğiz.

Bu fasılda asla Avrupalıyı cehaletle itham etmeden, bir çakıl taşının menşeyini bulmak için gösterdiği özeni, İslamı anlamak yönünde göstermediği ve hatta üstüne bu kadar düşmanca yüklenerek onu büsbütün kendine de zararlı hale getirmesidir. Bu insanlık için oldukça yanlış davranıştır. Çünkü İslam tarihinde bazı yerel hükümdarların hataları olabilir, lakin hukuksuz hiçbir devri olmamıştır. Hep hukuk içerisinde olan bir medeniyeti anlamamakta direnmek belki kıyametin yaklaştığına karine olarak değerlendirilebilir, ama yaşamın akla yansıyan sorularına kader aynası tutmak, kin ve nefreti ortadan kaldırmaz.

Dikkat dikkat

Bu bölümde ve diğer bölümlerin anlaşılması yönünde bir önemli uyarımız olacak, göz önünde bulundurulmasını dileriz. Üstad Necip Fazıl Türkiye’de doğdu ve yetişti. Üç yüzyılı kapsayan bir zihniyetin içinde yaşadı ve o zihniyetin bozgunları dahil bütün acılarını gördü ve yaşadı. Eleştirel bakışındaki kesinlik, derinlik, millilik buradan kaynaklanmaktadır. İslam bloğundaki ırkçılık hastalığı, bir zamanların konjonktürüne uygundu diye doğru olarak ele alınmadığı zaman, devletler arası diyaloglar daha birleştirici zemine oturacaktır. Üstadın birliği sağlamayı beceren bir imparatorluğun diliyle yaptığı teklifleri, ırkçılık olarak değerlendiremeyiz. Çünkü ulvi bir davanın bugün için tarihleşmiş somut örnek olarak değerlendirilmesinin ne sakıncası olacaktır.

Tarih ve gereksinimler

Minyatüründen ya da karikatüründen yola çıkmak için bile tarihin dili, bize bellek olarak en kısa yolu gösterecektir. Müslü-

manlar kardeştir. Bu kardeşliğin gereği ne ise o yapılmalıdır. Hac ziyareti, ortak dilin oluşmasında bağımsız bir vicdandır. Bütün Müslümanların evini-barkını komşusuna emanet ederek uluslar arası yolculuğa ibadet maksadıyla çıkması çok önemli bir olaydır. Hayatın vazgeçilmez gerçeklerinde de bir rükündür. Fahr-i kainat Efendimiz ne emekler vererek o Kabe'yi bize mescit ve kible yaptı. Nice koruyucu sultanların ve devletlerinin hizmetleriyle bugüne gelindi. Tarih bu berzahta tarih ilmi olmak yerine anılara dönüşmektedir. Her hacı bir sonrasına selamını devrederek haccı sürdürmektedir. Diplomaside dahi bazı eksikler ve yanlışlar bize korku vermektedir. Oysa barışın dili korkuyla üretilemez. Kültür ve medeniyet aynılığının barışa ulaşmakta daha baskın olacağını kim görmezden gelebilir. İdeolocya Örgüsü sanki Orta Doğunun problemlerinin halledilmesi için kalem alınmış gibidir. Yani bugün Batı dünyasının düşman ilan ederek sömürdüğü İslam dünyasının barışa ulaştığında, dünya barışının sağlanacağı izlenimini somut olarak vermektedir. Bir bakıma doğru, fakat eksik bir teşhis.

At sineği

İsrail faktörüne bağlı ırkçılık kışkırtmaları ile geçmişte hesaplaşılmamış olan İttihat-Terakki partisi zihniyeti oldukça, İslam bloğunda barışın sağlanamayacağı bir gerçek gibi . Yine konu İmparatorluk deneyimlerinin verilerine geldi, takıldı. Yani Üstada...Devleti belki ilk düşünen Sokrates idi ama, bazı doğruları kalmakla devlet bugün Sokrates'in gördüğü devlet olmaktan çıktı. Onun için de devlete dair de bilgilerimizde var olan değişikliklerin sağlanmasını yapmalıyız.

Sözün muhatabı

Teklifin kime yapıldığı çizgisinde biraz durmalıyız. Tebliğ kime yapılacaksa ona dair ilk ışık Üstad Necip Fazıl tarafından

yakılmaktadır. Müslüman ve olmak isteyen herkesin yükümlülük taşıdığını belirterek. Marksist bir tasnif yoktur tüm insanlık göz önüne alınarak yapılan bir tekliftir. İletişim teknolojilerinin şu kadar gelişmiş olduğu evrede birlik isteniyorsa yapmak mümkün. Bu birlik bir çok kademe taşıyabilir. Barışa ulaşılacak ve barış teminat altında olacaksa, bir süreçle sorunlar aşılır. Bahaneler aranacaksa zahmete değmeyecektir. İslam ülkeleri arasındaki mevcut iletişim araçları kullanılarak çok yol alınabilir. Hüsn-i niyet gerektirir.

Söze muhatap olabilmek için aynı frekansta olmak gerekir. Halk arasındaki yaygın söylemde yerine oturan “Senin anlattığınla elde etmek istediğin anlam, anlatışınla değil muhatabının ne kadar anladığına bağlıdır. ” cümlesi bir hakikate parmak basıyor. Sağırlar diyaloguna girmeden, tarihi rencide olarak gündeme almadan, derin stratejilere beyaz sayfalar neden açılmasın.

Yakın zamanlara kadar sonunun nerede başlayıp bittiğini batılıların belirlediği labirentlerde bir kobay gibi kullanılan Müslümanlar, ezbere bildikleri bu labirentten çıkma gayretinde olsalar belki, istemin necabeti onlara nur yağdıracaktır. Önemli olan doğru teklife, ulusların kapalı olmadıklarıdır. Moda deyişle doğru teklif olumlu tepkiyle ödüllendirilir. Vietnam’da bu görüldü, Afganistan’da bu yaşanıyor... Olayları sayarak sonuç alınmaz ama örnekligi inkar edilebilir mi? “Suyun yüzeyinde yürürsün”, “muhal olan senin buna inanman” diyordu Üstad. İnansan bir inansan, nelerin değişeceğini göreceksin.

Tebliğat herkesin kapısında asılı olduğu halde, tebliğatçı, muhatap semt-i meçhule gitmiştir diye notuna alıyor. Komik ama gerçek.

Müslümanın gür sesi

NEYE İNANIYORUZ?

- Yalnız İslâmiyete inanıyoruz!

• İnsan ve cemiyetin iç ve dış hayatını, bütün derinliği, sonsuzluğu, güzelliği ve doğruluğuyla tekeffül eden tek nizamın İslâmiyet olduğuna inanıyoruz!.

• İslâm Şeriatinin, ham yobazdaki kuru ve nefsanî idrak dışında ve kendi öz saffet, asliyet ve tamamıyeti içinde hiçbir tecezzi ve muvazaa kabul etmez bir bütün olduğuna inanıyoruz!.

• (Rönesans)tan sonraki dünyanın İslâmi gözle görülemediğine ve güdülemediğine inanıyoruz!

• Tanzimata kadar bütün ricat ve hezimet tarihimiz boyunca, meydanın, sadece kışır ezbercisi, ezberlediği ebedî hakikatlerin aşk ve hikmetinden uzak, tavla zarı gibi dar ve dört köşe ruhandan başka dayanağı olmayan ham ve kaba softalar elinde kaldığına ve başımıza ne gelmişse bu yüzden geldiğine inanıyoruz!

• Dâvanın İslâmiyeti anlatmaktan başka bir şey olmadığına, yeni baştan kendi ruh kökümüzü muhasebe ve murakabe etmekten başka bir iş bulunmadığına; kaybettiğimiz kıymetleri öz bahçemizde kuyuya düşürüp sonra şaşkınlık gibi sokak sokak ve iklim iklim dışarıda kıymet aradığımızı inanıyoruz!

• İslâmiyeti bildiğimizi sandığımızı, halbuki tek bilmediğimiz şeyin İslâmiyet olduğuna;

• yegâne felaketin de bilindiği sanılan bir şeyin tekrar gözden geçirilmesine mâni olan o meşum kayıtsızlık ve o ahmak istigنادan doğduğuna inanıyoruz!

• Ve biz, kâinat görüşünün İslâm'da, dünya görüşünün İslâm'da, insan görüşünün İslâm'da, iktisadî ve içtimâî adalet görüşünün İslâm'da, müsbet bilgiler görüşünün İslâm'da, güzel san'atlar görüşünün İslâm'da, kadın görüşünün İslâm'da, devlet görüşünün İslâm'da, ordu görüşünün İslâm'da, siyaset görüşünün İslâm'da bulunduğu ve bütün bu davaları ancak Yirminci Asrın ruh ve kafa çilesi içinde süzülecek bir tahlil ve terkip görüşünün heykelleştirebileceğine ve bu heykelleştirme işinin bütün cihanda eşî görülmemiş bir ideolocya binası kuracağına, onun

da isminin hem zaman ve hem mekân ölçüsüyle “Büyük Doğu” olduğuna inanıyoruz!”

İdeolocya evi

Devletin bütün sırlarının saklandığı ve millete ait bilgilerin ihtimam altında olduğunun kamusal güvencesi olarak Üstad ne teklif ettiğinin bilincindedir. Bu alana gerekli olan kuruma “ideolocya binası” adını vermektedir. Bu binanın kilerinde bulunan beslenme kaynakları gereken her şeyin İslam’ın kendinde olduğunu kanıtlamaya yetiyor. Orada terennüm edilen üstadın orkestra şefliğindeki kainatın öz musikisini dinleme bahtiyarlığını her kulağa üflüyor. İdeolocya binası bir kurum olarak nefsin ecelli olmasının eksikliğini ortadan kaldırdığı gibi değişken nefislerin uygulama farklarındaki ürküntüyü de gündem dışına çıkarıyordu. Büyük Doğu gök kubbeye denk bir haşmetle ideolocya binasını örtüyor ve tehlikelerden koruyordu. Büyük Doğu ideolocya binasıyla suje’yi kurumsallığa yönlendiriyor. O süjenin isim olarak “Büyük Doğu” olduğu çerçevelenmiş oluyordu. “İslama inanıyoruz” derken İslam’ın içinde elbette Kur’an’ı, Sünnet-i seniyyeyi, doğuşundan kaynak edinip, sonrasında da hukukçuların kıyas ve içtihatlarıyla geliştirdikleri, iklim şartlarından, cins farklarına, yaşından mevkîine kadar işgalindeki ilmin işlemlerinin göz önüne alındığı bir hukuki altyapı var. Bu alt yapıdaki yasaklara ters düşmek, sağ ayağa sol bacakla çelme takmağa benzer. İnsani vasıflardaki her ilerlemenin İslam’ın korumasında olduğu ve Müslümanların da bu bilinci taşıdığı gerçeği bir ön kabuldür. Büyük Doğu ve İslam Üstadın her şeyi ifade eden ve her şeyin ifadesini içerisinde bulunduran iki terim olarak karşımızda parlamaktadır.

Ön kabuller mutlaka gerçeğe kavuşturulması gereken doktrinal bir tamlayandır. Her Müslümanın farzîyetine inandığı emirleri nasıl eksiksiz ve yorumsuz uyguluyorlar, ve sonuca bağlanıyorlarsa ön kabullerde de bu aşkı yüreklerinde bulmalılar.

Ufuklar

“İSLÂM VE HERŞEY

• Merkezde tek, muhite sayısız dâvamızın mihrak noktasındayız. Bugünkü dünyaya asırlık ıstırapları, irtişaları, ihtilaçları, inkisarlarıyla el atıp onu biricik şifa lâboratuarına çeken küllî sağlık iksiri... Ona geldik.

• Bir zaviyenin başındaki nokta gibi, muhitten merkeze doğru toplana toplana tekte karar kılan, merkezden muhite doğru da açıla açıla sonsuzluğa erişen dâvamızın böylelere memba ve mansap olarak, ikişer heceli iki ismi var... Membamızın iki heceli has ismi İSLÂM, mansabımızın da yine iki heceli cins ismi HERŞEY...

• O küllî şeyin adı ki İslâm, her şey onda, o da her şeyde...

• İslâm'ın her türlü çürük ve günübürlük payandalar ve dayanaklardan istiğnası ve her ân yeniden ve derece derece gerçekleştirile gerçekleştirile keşfolunmak hikmetindeki sırrı düşünün ki, sadece İslâm ismini verip geçmenin HERŞEY ifade ettiği mutlak Saadet Devri, bir asrı bile doldurmadı. Ve on üç asır boyunca bu NUR, kör ve kaba nefsanîyet aynalarında bulandırılı bulandırılı nihayet Nasreddin Hoca'nın harikulâde buluşundaki hikmete eş bir hal doğdu :

- Hoca, bize, kuyu ne demektir, anlatır mısın?

- Tersine, çevrilmiş minare demektir!

• İşin en derin hüznün noktası, bütün bunlar din adına oldu. Bütün bu hallerin aykırıları, gerçek

dinden hareket edip yobazlar neslini kurutacakları yerde, İslâmiyeti bunların temsil ettiği bir şey sandılar; dinden soğudular, dinsizlikten harekete geçtiler ve nihayet meydanı dinsizlik yobazlarının yüzüne güldürdüler. Ve nihayet, iki heceli mukaddes kelimeyi, en hafif vasıfları züppellik olan bir sınıfın şuurunda, ağza alınmaz bir bayatlık, gerilik ve eskileralayıcılık ifadesi haline getirmeye muvaffak oldular. Düşünün, siz, bizim lif lif

çözmeye, aslî vâhidine irca ermeye, mahrem hakikatine iade kilmaya mecbur olduğumuz kördüğüm ne giriftir!

- Herkesin sahte ve kemmiyet hokkabazı (modern)ler peşinde gezdiği bu kukla ideolocylar panayırında, Garp ve Şarkın dünyalarının fikir çileleri içinde pişe pişe kül olmuş, sonra bu küllerden artık parçalanamaz bir tuğla idrakine varmış, böylece hakikati muhasebe edebilmiş ve herkese muhasebe ettirmeye davranmış, dış ve ucuz tezahürler plânında her aldatıcı teyidden müstağni nasip sahipleri olarak, bize bu kadar ağır bir yük altına girmiş olmak şerefi yeter.

- Bundan büyük şeref, bundan çetin hamle, bundan ileri hareket, bundan yeni dâva olamaz; zira biz, asırlar boyunca cebimizdeki delikten astarın dibine kaçmış hakikat mücevherini, her ân üstümüzde taşıdığımızdan habersiz, hep dışımızda arıyoruz! Ve tam yüz küsur yıldır, devre devre “ha bulduk, ha buluyoruz!” tesellisiyle, her netice sabahı hiç bir şey bulamadığımızı ve her gün her şeyi biraz daha bulunamaz hale getirdiğimizi ispat ediyoruz. İslâmı Amerika, Rusya veya Hotanto’da savunmaktan daha zor olan bir vaziyetin şerefi... İnsana, bildiğini sandığı bir şeyi bilmediğini kabul ettirmek, hiç bilmediği bir şeyi kabul ettirmekten daha zor...

- Ve şimdi biz en kat’î lâboratuar tatbikinden, en müphem ruh telkinine kadar bütün vasıtaları elimizde tutarak ve neticeyi başa alarak haber veriyoruz ki, insanlık kadrosunda ve bilhassa muazzam ve muhteşem Garplı insan ve cemiyet tecrübesinde kaç saadet ve kaç felâket şekli, kaç çare ve kaç çaresizlik ifadesi belirmiş bulunuyorsa, bunların topyekûn hakikati ve müspet ve menfi haberi, kısaca külli nimet ve devâ İslâm’dadır. Sosyalizma ve komünizmanın var etmek isteyip de yok ettiği içtimaî adalet ve tesviye ölçüsünün hakikati İslâm’da. . Liberalizma ve kapitalizmanın yedire yedire ferdi çatlamasına veya mukabil fertten her hakkı çaldırmasına mâni ölçüler, İslâm’da. Demokrasya ve fikir hürriyetinin en nazik sınırları ve özü İslâm’da. . Aynı demokrasya

ve fert hürriyetinin başıboşluğa ve kargaşalığa sarkan aşırılığını köstekleyici fikir ve şahsiyet hakkı İslâm'da... Nazizma ve Faşizmanın kâzîp rüyasını gördüğü üstün nizam ve ruhi müeyyidecilikteki esas İslâm'da... Batının her sahada arayıp bulamadığı cennet İslâm'da; her sahada içine düştüğü cehennemden korunmuş yolu İslâm'da, her şey İslâm'da...

• Olunmayacak her şeyle, olunacak her şeyin kefalet ve keyfiyeti İslâm'da. Her şey İslâm'da”

Zerre'nin gücü

Üstad Necip Fazıl'ın Büyük Doğu peteğini bir arı gibi, yarım asır çalışarak doldurduğu bal, asıl manasıyla İslam'ın kendidir. İslam'ı anlamak aşkıyla kanatlandığı yerde aşkına karşılık bulduğu bereket, onu daha çok konusunun uzmanı kılmış, merakını yüreklerinde gizlemeyen kitlelere yönlendirmiştir. Büyük Doğu olarak genişledikçe yükselmiş, yükseldikçe daha geniş coğrafyalara ulaşmak istemiştir. Bu pencereden bakınca, İdeocya Örgüsü ince ince çizgileriyle onun planını dillendirir. İslam Allah katında dindir. İnanmak insan olmanın temel şartıdır. Bilinmezliğinden değil aksine her şeyin bilinmesi için. Ve her şeyi bünyesinde taşıyıp tebliğ ettiği için. Üstadın üslubunda lezzetini bulan inanmak keyfiyeti, bütün rakama mahkum olmuş dünyayı, açıklamaktadır. Aşk ve ihlas zerrenin gücünde neler yapılabileceğini inanana üflemektedir.

Zerrenin boyutlarında gizlediği ihtişam, küreleri nasıl oluşturduğuna laboratuvarları tanık tutmak gerekecektir. Harflerden kelimelere, kelimelerden cümlelere oradan, yıldızlar arası iletişimin bile kıskanacağı, ilahi marifetin gönderdiği rahmetin sesine ulaşmak, olmuş gibi yüreğimizde taşıdığımız ümittir.

O yoksa hiçlik bile olmazdı

“İSLAM VE KÂİNAT

• Kâinattaki her şey ve sen... Kâinattaki her şeyle beraber senin evvelin, nihayetin, vücud hikmetin. . Niçin oldun, ne oldun, ne olmak için oldun, ne olmalısın, ne olacaksın? İşte bunların cevabını ve hesabını veren dindir. Bütün bunların cevabını ve hesabını dosdoğru veren de hak ve tek din, İSLÂM...

• Yeryüzünde hak ve batıl, topyekûn veya parça parça tasdik veya inkâr edici tek bir inanış sistemi yoktur ki, bu suallerin cevabını vermek vazife ve iddiasında olmasın... İnsan, inananlarca, yalnız bu suallerin cevabını ve hesabını aramaya memur merkezi mahlûk; inananlarca da, yine aynı suallerin cevabını ve hesabını ters tarafından veren başıboş varlık... Çare yok; her şeye yok demek mümkündür; fakat bu suallere, insan başını fare kafasından ayırt eden bu biricik tefahhus hummasına yok diyebilmek henüz mümkün olmadı.

• İslâm'da kâinat, peygamberler kolundan kendisine kadar gelen dinlerin son ve kâmil ifadesi halinde, bütün dipsizliği ve sonsuzluğu, zerre zerre Yaratıcıyı haykıran muhteşem zaman ve mekân cümbüşü, muğdil ruh ve madde mimarisiyle, esrarına ve teshirine memur olduğumuz bir hârikalar manzumesidir. Yani fezaya insan göndermek maddecinin değil, ruhçunun vazife ve hakkı. Müslüman'ın memuriyeti ...

• Ezelden ebede kadar topyekûn insanoğlunun başı, son kemâl haddi, uğrunda âlemlerin yaratıldığı en üstün insan ve Allahın Sevgilisi olarak vücut bulan Peygamberler Peygamberi, işte bütün edâsı ve manasıyla bu kâinatın anahtarını Allahtan aldı ve Ümmetine getirdi. Allahın insan ruhuna gömdüğü o anahtar ki, aslî sahibini buluncaya kadar ilk insan ve Peygamberden, en büyük İnsan ve Peygambere kadar mukaddes bir bayrak koşusu halinde elden ele teslim edilerek geldi... Ve kâinat; bir atomu bir dünya farz ederseniz, onun mevhum merkezindeki atoma

kadar küçüle küçüle ve her atomda ayrı bir dünyaya ulaşma ulaşma nâmütenahi küçük; ve bir atomdan bir arza, bir arzdan bir güneşe ve bir güneşten sayısız yıldızlara, sonra içinde yıldızların atom kesesi halinde çınladığı dipsiz fezalara kadar büyüye büyüye ve her fezada ayrı bir fezaya uğraya uğraya nâmütenahi büyük mimarisiyle, bütün esrarını, o en Büyük Resulün başı üzerinde halkalandırdı.

• Kısaca İslâm'da kâinat, bütün esrarı ve kanunlarıyla, O'nun, O yaratıldığı en Büyüğün batinında çağılayan nâmütenahi ince ve girift mânalardan ve bu mânaların aksettiği büyük tecelli plânından ibaret. .

• Bu tecelli karşısında insanoğlu, ben, sen, o, biz, siz, onlar, topyekûn beşeriyet, kundaktan kefeneye, bütün ferdi oluşlar; ve köyden metropole, bütün içtimaî tekevünleri boyunca, okyanusları birbirine katıştıran kanallar açmaktan, bir tohumun nabzındaki çatlama ve açılma hummasını âhenleştirmeye kadar her cehdinde, tek tek ve sâf sâf memuriyetini bulacak, maddî ve mânevî varlık ve iş plânını göz göz petekleştirecektir.

• Her şeyi içe bağlayan hudutsuz bir dış... İçin tecellisi nispetinde derinleşen fena ve âdem kuyusuna doğru topyekûn yuvarlanış... Ve bu yuvarlanış karşısında ölümsüzlük ve gerçek hayat kapısını bütün insanlık çapında açan ezeli mimarî... İşte İslâm ve kâinat!.. ”

Levlake'nin ısrarı

Alemlere rahmet olarak gönderilen, 'yüzü suyu hürmetine kainatın yaratıldığı' Fahr-i kainat Peygamber Efendimizin, so-nuncusu olması hasebiyle bütününü temsil ettiği Resullüğünü ve yine bütünlüğünü temsil eden "ümmül kitab" Kur'anın; kainatı kuşatmak, anlamak ve anlaşılma anlamında, tarihi ve geleceği içleminde barındırması ve her şeyi kapsamına alması... Bugünkü siyasal arenada çok kullanılan üniversal, enternasyonal veya

küresel tabirlerinin kaynağını görmekteyiz. İslam'ın olduğu yeri ve olacağı yeri alem olarak tanıtmak için kainat olarak yaratıldığı ahkâmı da dillendirmiş oluyor. Üstadın nazik üslubundan bize hediye bir ifade tarzı.

Üstadın Müslüman'da olmasını istediği, bulmak isteklerinde açıklanıyor. Bugün bu ilmi keyfiyet, batılı beyin elinde, bütün uzayı didik didik eden iştiha hiçbir zaman işba çizgisine ulaşmıyorsa, rahmetin sonsuzluğundandır. Batılı bir şeyleri bularak varmak istediğine eremiyorsa, nasibine belki bir müminin duası engel olduğu içindir. Yoksa vay haline insanlığı.

Realite ve aktüellik

“İSLÂM VE DÜNYA

• İslâm'da dünya, dünyanın en ulvî ölçüsü halinde vecizelen-dirilmiştir. Âhiretin ekin yeri... Dünyada ne ekilirse öbür tarafta o biçilecektir.

• İslâm da dünya, ebedî hayatın eşığıdır. Düşünelim; İslâm'da dünya, bütün hudutlu buutları içinde ne hudutsuz bir mâna sahibi!..

• Birbirine zıt ne kadar mefhum ve hâdise varsa aralarındaki en ince kaynaşma ve ayrılma noktalarını farkların en incisiyle belirten İslâm, işte böylece dünyaya birbirine zıt iki nazarla bakar; ve sonra bu bakışları tek ve en ileri bir gözde birleştirir: Biri, fânîlik ve hiçlik plânı dünya; öbürü, bu en dipsiz fânîlik ve hiçlikten zıplanacak ebedî hayatın basamağı, yine dünya...

• Dünyanın İslâm gözündeki bu çifte ve birbiri içinde kaynaşıp tekleşen mânasından dolayıdır ki, kendimizi “Hiç ölme-yecekmiş gibi dünyaya ve hemen ölecekmiş gibi ahrete” vermek emrini aldık. Şimdi, ezelden ebede doğru helezonlaşan kelâm dalgasının bu en zarif kıvrımı ulvî Hadîsin mânasını anlar gibi miyiz?

• Dünyanın İslâm gözündeki bu çifte ve birbiri içinde kaynaşıp tekleşen mânasından dolayıdır ki, kendimizi “Hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya ve hemen ölecekmiş gibi ahrete” vermek emrini aldık. Şimdi, ezelden ebede doğru helezonlaşan kelâm dalgasının bu en zarif kıvrımı ulvî Hadîsin mânasını anlar gibi miyiz?

• İslâm’da dünya, varlığın arkasından yokluk, yokluğun arkasından varlık gelen ve iki tempolu âhenk halinde bir ademi, bir de mutlak vücudu haykıran zamanı; ve her ân hiçlik pası altında eriyen fânî mekânıyla, sadece ne mal olduğu ve nasıl bir gayeye yaradığı bilinecek bir atlama taşıdır. Bir atlama taşı ki, ona gözlerin en bedbiniyle baktıktan sonra onu gözlerin en nikbiniyle süslemeye, bezemeye ve gelişmeye memur bulunuyoruz.

• Böylece İslâm’da dünya, gerçek ve üstün mü’minler için, birtakım bâtil itikatlarda ve inanış sistemlerinde olduğu gibi, faniliğine inanıldıktan sonra herkesin arkasını döneceği ve kabuğuna çekileceği bir mahkûmiyet plânı değil, içyüzü biline biline bütün iş sahalarıyla kucaklanacak, atom atom sayılacak, tertiple-
necek ve düzenlenecek bütün bir beşeri hâkimiyet plânıdır.

• İslâm, ahretin ve ebedî oluşun topyekûn sahipliğinden sonra, bütün oluşların ve en haşin madde hesaplarıyla de topyekûn dünyanın maliki...

• Müslümanlıkta dünya odur ki, mü’min onu zapt edecek, ona hâkim olacak, fakat onun esaret ve hâkimiyetine düşmeyecektir. Tıpkı İslâm’da gerçek fakrin, mal sahibi olmamak değil malın ona sahip olmaması ve onu köleliğe düşürmemesi demek olduğu gibi... Bu harikulâde inceliği anlayan, en dakik (nüans-gamıza)lardan ibaret İslâm’ın dünya ölçüsünü de kavrar; ve bu vakte kadar eşya ve hâdiselere İslâm adına nasıl tek taraflı bir gözle bakıldığını ve dünyanın nasıl elden kaçırıldığını görüp ürperir.

• Allah, Kur’ânında insanı kendisine halife olarak yarattığını ve onu eşya ve hâdiseleri teshire memur ettiği emriyle, fânî ve ebedî, sahte ve gerçek dünyalara ve her ikisine karşı insanî vazir-

felere ait sırrı bildirmiş ve ölçüyü vermiştir.

• Sadece bu, dünyaya bakıştır ki İslâm'ın hak din olduğunu göstermeye yeter.

Malda gizlenen yalan

Maddesiyle manevi alemin çerçeve içerisinde alan dünya kavramı, ecel dediğimiz bir ömrün olduğunun da hatırlatıcısıdır. Dünyayı, manevi alemin sanalı olarak değerlendirmekte mümkündür. Ahiret dediğimiz ebedi alemin cenneti veya cehennemini, bu dünyada tedarik imkanı verilmiştir insana. Ömür denilen dünyada yaşadığımız süreç, bize sadece dünyada yaşamak için kazanma zorunluluğunun, bu dünya için olmadığını gösteriyor. Diğer dinlerin ifsadı sonucunda, insanın karmaşık ve muhalif fikirlerle donandığı malum iken, İslamın, anlaşılır ve basitliğinde bütün güzellikleri toplamış olduğu gözle görülür bir gerçektir. Zaman bilincini gündeme getiren İslamın temizliğine, bu bilinç en iyi tanıktır. Siyasal bilinçte de zaman önemli kavramdır.

Tembelliğin dünyayı iskalamaktaki ucuzluğu ve uyuzluğu bütün insanlığı zehirlemektedir. Hatta kendini dindar zanneden bazıları yapabileceği işleri bile Allah'a havale ederek tedarik ettiği istirahat, medeniyete bomba olarak düşmektedir. Herkes ne yapıp ne edip çalışmak ve en bilmediği konuların bile müsebbipliğini kendinde aramak zorundadır. Kimseye havale ederek vebalinden kurtulamayacağımız olan şeyin ilim olduğunu ve ardına kadar dünya kapılarını açmadıkça da, bitmeyeceğini bilme borcumuz vardır. Eşya ve hadiselerle bakışı özel kılan müminin ferasetidir. Dünyamızı kemalini taşıyan mümine nasıl da muhtaçmış, Büyük Doğu'yu anlamadan bu gerçeği kimse anlayamıyor. Bu bölümlerin gerçeğini temin için eğitim yapmak zorunludur.

Ülke veya vatan dediğimiz konu da, madde ve dünya ile siyaseti birbirine bağlamaktadır. Devletin sahip olduğu araziler toplamına vatan deniyor. Sadece toprak sanılmasın. Toprağın

derinlikleri, toprağı kaplayan gökyüzü, ülkenin içinde ve çevresinde olan göl ve deniz denen sahaların da sahipliğini kapsar. Sınırları dahi kanun veya anlaşmalarla tespit olunur. Elbette ki bir hükümranlığa konu olmayan uluslar arası sularda dahi serbest dolaşım hakları da dahil devletin ülkesi olarak istifadesine aldığı konulardır.

Yek katre hunest:

“ İSLÂM VE İNSAN

•İnsan, neden ve niçin olduğunu, nasıl ve ne olacağını; her canlının başına musallat bu tek sorunun biricik cevabını yalnız İslâm'da bulur.

•İnsan, İslâm'da, derinliğine ve yüksekliğine doğru ruhunun, genişliğine ve uzunluğuna doğru da aklının, biri gök ve öbürü yeryüzünü donatıcı iki büyük hükümranlılık işine memurdur. İnsan, bu memuriyetlerden birinde mâna ve öbüründe madde âleminin anahtarlarını elinde taşıyacak ve bu iki âlemi en büyük saltanatla zapt ve teshir ettikten sonra “solmaz”a, “eskimez”e, “ölmez”e, “bitmez”e ulaşacaktır.

•İslâm'da ruh ve akıl, insan varlığının ne eksik ve ne fazla, tam ve mükemmel kıvam isteyen bu iki temel kutbu; biri dünya ve madde, öbürü de mâvera ve üstün hayat gayesine karşı, değişmez ve kıpırdamaz esaslar etrafında nâmütenahî derin ve geniş bir hürriyet ifadesiyle iki, yol gösterici mizana sahiptir: Şeriat ve Tasavvuf... Mücerret hikmetlerinin yeri bu bahis olmayan Şeriat ve Tasavvuf, muhteşem ve ebedî gerçeklik sarayının, İnsanoğluna mahsus iç ve dış plânından başka bir şey değildir.

•İslâm'da insana yol, sırlardan ve sistemlerden hiçbirinin yaşanmadığı şekilde ve kulluğun en üstünü halinde, Allah halifeliğine kadar açıktır.

•İnsan olduğu için İslâm oldu; ve İslâm olduğu için insan

vardır.

• Maddî ve manevî bütün iş şubeleriyle insanoğlunun tek cehdi ölümsüzlüğe ermekse, bunun biricik müteahhidi İslâm'dır.

• İslâm'da insan, hem kangal kangal kemiyetiyle üstüne düştüğü ve fânî adetler boyunca nefesine devam aradığı dünya ve madde kadrosunda, hem de her ferdi yekpare bir ebediyet ve keyfiyette toplayan mâvera çerçevesinde, ölümsüzlüğün mümessilidir. İslâm, insanın yüzüne şu nûrdan satırı yazdı: “ Sen ölmeyeceksin!”

• Bekâ yalnız Allahın sıfat ve hakikati olduğuna göre, ayağına fanilik zemini çekilip başına sonsuzluk tacı oturtulan insan, İslâm'da, her iki tarafın hakkını gerçekleştirmeye memur Şeriat ve Tasavvuf yollarından, Allahın ilahî çaptaki hediyesine nâildir. Mahlukların en şerefli sıfatıyla ya bu hediyein kul üstü seviyesine yükselecek, yahut yaratıkların en sefilinden de aşağıya düşecek...

• Ebedilik divanesi insan, İslâm'dan başka her görüş sisteminde lâğım faresinden daha aşağı, İslâm'daysa, sonsuzluk şevkinin pırıldattığı nûr yüzüyle, en büyük kahraman.

• Bütün sırrı şu ölçüde bulunuz: “Allah, âlemi insan, insanı da kendi marifetine ulaşması için yarattı.”

Mukaddes yük

İslam elbette dindir ve fakat insan içindir. İnsan;akıl, ruh ve can sağlığından, varlığına kadar bir dizi yasalarla korunmuştur İslam'da. Hürriyetler konusunda “başıboşluk” ve “azadeliği” Üstad kabul etmez. Bunu bir tuzak olarak görür ve insana hakarettir diye ele alır. Akıl, ruh ve ten özel ihtimam isteyen helalle beslenen, hastalıklardan korunması zorunlu zenginliklerimizdir. Heykelimizde taşıdığımız asalet bir yanda Yaratıcı'sını diğer yanda, heykel benzerliğinden ötürü Allah Resulünü temsil eden memur, tasavvufun önderliğinde incelikleri öğrenerek me-

denilecektir. ” “İnsandır sanıyordum mukaddes yüke hamal” Üstadın bu mısraını, temsil kabiliyetinden sarf-ı nazar etmeye çalışan tembelleme takazası olarak sorduğunu sanıyorum. Basiret sahiplerinin o yükü bir ömür taşıdığını defalarca görmüşüzdür. Ölmeyeceğini zanneden nice diktatörün, mezarlarının saklanması ya da korunmasını istemeleri yaptıklarının yanlış olduğunu anlatır gibidir.

Dünya ve insan birbirisiz anlamsız varlıklardır. Onu anlamlı kılan ona anlama yetisini veren ve dünya nimetlerini de ona bağışlarken insana verdiği melekeleri de karşılıklı yapan Yaratıcıydı.

Nurun kaynağı:

“İSLAM VE AHLAK

•İlk Peygamberden Sonuncusuna, en doğrusu, İlkinden ilki ve Sonların Sonuna kadar, ahlâkı getiren, gösteren, vaz’eden, esaslandıran, yalnız İslâm...

•İnsanın fikirle gördüğüne karşı hisle takındığı değerlendirme edası, ahlâktır. Fikir, “niçin?”, ahlâk da “nasıl?”ı cevaplandırır.

•Hakikatin “niçin?”leri önünde, ruhun tavır ve hareketleri bakımından “nasıl?”ları, ahlâktır.

•Hakikat karşısında ruhun bürüneceği tavır ve eda melekesi olan ahlâk, ruhun başlıca sıfatı ve hâdiselerin ruhta kıymet hükümüdür. İçimizde ve dışımızda olan her şeyin ulvî ölçüsü ahlâktır.

•Ahlâka fikir öncülük ettiği kadar, fikre de ahlâk yol gösterir. Fikrin gösterdiği sebepten ahlâk doğduğu gibi, ahlâkın doğuşundan fikir sebep kazanır. Öyle ki ikisini de, iç içe, birbirini muhit (kuşatıcı) ve birbiriyle muhat (kuşatılmış) sayabiliriz. Adeta fikrin “niçin?”lerini, ahlâkın “nasıl?”ları içinde buluyoruz. Dâvanın en sağlam ifadesi şu ki, ruh bütün melekeleriyle el ele, bir anda buluyor, ruh bulduktan sonra fikir öne geçiyor, peşinden ahlâk

zuhura geliyor; hakikatteyse hangisinin ve neyin önde olduğu belirsiz kalıyor.

•Amma ki, fikrîn kuşattığı yerde bir ahlâk kümelenmesi, ahlâkın kuşattığı yerde de bir fikir bulunması zarurî... Hacimle renk gibi bir kaynaşma...

•İnsanoğlunun, içine ve dışına doğru bütün münasebetlerinde birer fikri “niçin?”e bağlı “nasıl?”lar halinde ahlâk dayanağını temel kabul etmek, mütearifedir. Beşeriyet bu mütearifeyi fikir hendesinin ilk bedaheti sayar ve oradan yola çıkar. Onsuz ne ruh, ne insan vardır. Denilebilir ki ahlak, fail olmak yerine münfail sıfatta, sadece tavır ve eda hüviyetiyle, içinde fikir, mâna, sır, hikmet, her şeyi istihlâk eden ve kendisinden zuhura geldiği ruhu zuhur ettiren üstün duyuş ve anlayıştır. Ahlâk, anlayıştan doğar ve anlayışı tamamlar.

•”Ben ahlâki yücelikleri tamamlamak için gönderildim!” ve “Müminlerin en faziletlisi, ahlâkı en güzel olandır” buyuran Allah Resulünü işte bu incelikler içinde anlamaya çalışmak lâzım...

•İslâm ahlâkının bin bir sütun üzerinde duran ahlâk çatısının dört ana direği, ihlâs (samimîlik), aşk, fedakârlık ve merhamet diye göstermekte hata yoktur. Sade şunu bunu değil, ruhun ve hakikat merkezinin bütün topografyasını getirmiş olan İslâm, iyi ahlâkı ruhta, kötü ahlâkı da nefste mihraklandığına göre, bu dört esas, ruhu pırıldatmak ve nefsi dizginlemekte en tesirli...

•İhlâs, samimîlik, “olduğu gibi”lik; nefis hislerinin maskesini düşüren ve hakkı karşılamanın temel şartını veren hakikat ateşi... Onun bulunduğu yerde riya, yalan, dolan, sahtecilik yoktur; ve ihlâs, nefsin hapsedtiği ruhu meydana çıkararak ve onun yerine nefis hapseden biricik zabıtabır. Baştan başa hakikat, iman ve ahlâkın arsası, ihlâs... İhlâs, doğrunun, gerçeğin zarfı, kabuğu...

•Aşk mı?. . Canın ışığı, varlığın mayası, hayatın desteği tek hikmet... Aslı hedefi Allah... Aşk olmasaydı varlık olmazdı; ne kuşlar öter, ne de sular fısıldaşır. Allahın, en büyük Resulüne

yakıştırdığı vasıf, Sevgilisi olmak... Nefs yalnız kendisini sevdiğine göre aşkı aslı hedefine ve onun rızası etrafına mahluklarına yöneltmek, insanda insanı gerçekleştirir. Seven adamda kibir, benlik, âdilik, küçüklük, miskinlik, cansızlık barınamaz.

•İhlâssız aşk olmayacağı gibi, aşksız da fedakârlık olmaz. Fedakârlığın olduğu yerde de bütün fert alâkalarıyla cemiyet, hamle, atılganlık, yardım, en üstün tecellileriyle adâlet hazır ve her türlü hasislik gaiptir.

•Merhamet o kadar İslâm'ın şiarıdır ki, gerçek ve derin mü'minde onun özentisi, şamatası edebiyatı yok, yalnız hakikati vardır. Bir güvercin öksürürken merhametinden ağlayan mümin, kılıcını çekip Allaha hakkını vermeyenlerin üzerine yürüdüğü zaman, bunu kendi nefsinden değil, onlara merhametinden ve kılıcının ucunda kurtuluş ilacını taşımak idealinden yapar. Kin ve nefretin tam zıddı olan merhamet, onların besleyicisi kıskançlık ve küçümsemenin, ihlâs, aşk ve fedakârlıkla beraber panzehiridir. Merhamette şefkat, rikkat, yumuşaklık, incelik tümen tümen; darlık, katılık, kabalık, vurdumduymazlık hiç yok... Daha nice ahlâkî yücelik, kendileriyle beraber bu dört temele bağlı...

•Nihayet ahlakın ezeli ve ebedî bir örneği mevcut... O, Allahın Sevgilisi... Ahlâk O'nun ahlâkı; en üstün mücerredi ve en parlak müşahhasıyla O'nun ahlâkı... Başka hiçbir vasıf O'na yetişemez.

•Ve nihayet ahlakın nihaî ideali bir din emriyle çerçevesi: "Allahın ahlâkiyle ahlâklanınız!"

Mutlak hikmet sahibinin, o hikmete kıymet hükmü ve sıfat olarak ifadelendirdiği ahlâk ve ondaki sır...

O varsa her şey değerli

"Felsefenin içerisinde anlaşılmaya çalışılırken, Üstadın tabiriyle –ezbere bilinen hakikatının da kaybolduğu-önemli konulardan birisi de ahlaktır. Ahlak insan evladının yetilerine yüklediği

marifetle, aklını ruhunu ve bedenini erdeme vakfetme kuralları sayılır. İnsanın, erdemle, dünyayı güzel yapma iradesinin, oluştuğu karşılıklıdır. Hem ruhu, hem aklı, hem de, bedeni ilgilediren, toplamda insanı ifade eden bir hayat işlevidir. Ahlak ham olarak sahibine de zarardır, onun eğitimi bebeklikten ölünceye kadar süren bir süreçtir. Yemek adabından giyim tarzına, cinselliğin yüklediği davranışlardan işgal ettiği sosyal ve siyasal mevkinin temsiline kadar her alan ve her yerde, olması ve yapılması zorunluluk arz eden hal. Ahlak seviyesi kişinin medeni yaşını gösterir, tedariki için ise eğitim ve öğretimin yanında sabır, dikkat ve rikkat gerekir. Kınalızade Ali isimli kıymetli bilgimizce kaleme alınmış, “Ahlak-ı Alai”de ele alınan ahlak konusu, tam da Üstadın anlatmak istediği anlatımın mufassalıdır. Ahlak konusyla ilgilenmek daha fazla bilgi edinmek isteyenlere önerilecek en güzel eserdir.

“Ben güzel ahlakı tamamlamak üzere” diyen Fahr-ı Kainat Efendimizin söyleyişinde ‘Benim hatt-ı hareketim ne ise, ahlak odur.’ cümlesi tebellür ediyor. Adı güzel kendi güzel olan Allah Resulü, insan olarak kendi sonsuzluğu içerisinde sınırlarını belirlediği bütün eylemler güzelliğin taşıyacağı ahlakın örneği olmaktadır.

Maun suresinde zikredilen “vay o. . kimselere ki veyl...” diyor ya Allah, ahlaqsızlıkları da sayıyor. Bütün bir cemiyetin hakkını yok eden o edepsizler... ve Üstadın “ve cemiyet, cemiyet yok eden güruhu ile” diyen mısraı, bu haksız ve ahlaqsızları anlatıyor. İblis’in temsiline Ebu Cehil temsilen atanmış gibi. Ebu Cehilin temsilcileri ise ellerinden gelse yıldızları ifsada vermelerini yeterli bulmayıp, maddeyi dahi, ifsada sürükleyecekler. Veylin sınırlarını bile görmezden geliyorlar. Onları veyl durdurmasa da ecel susturmaktadır, keşke ardılları ders alsalar.

Arının not defteri:

“İSLÂM VE CEMİYET

•İslâm, en ileri bir cemiyet ve cemiyetçilik telâkkisinin bütün ruh ve hakikatine biricik kaynaktır...

•İslâm'da fertle cemiyet arasındaki unsur ve terkip düğümü, milyonluk kitle bir kişinin dış ağırsını aynı dış üzerindeki herkesin duyacağı nispette mefkûrevî bir sarmaş dolaş belirtir.

•Bir kişinin herkes, herkesin de bir kişi olduğu hakikati İslâm'ındır.

•Alabildiğine derin ve gizli fert hayatı, alabildiğine geniş ve açık cemiyet hayatıyla, iki taraf da kendi öz değerinden hiçbir şey kaybetmeksizin nasıl kaynaşabilir diye sorarsanız, cevap hazır: Ancak İslâm'ın potasında kaynaşabilir!.

•İslâm'da fertle cemiyet arasında iki tarafın da en ince hakkını koruyan ulvî ve mefkûrevî muvazeneyi, incin görünmez bir köşede Allahı için namaz kılan tek fert, sonra bu fertlerin saf

halinde ve muhteşem bir kubbe altında kurduğu nizam, ne güzel ifade eder! İbadet şeklinde bile fertle cemiyetin en ileri paylarını gösteren İslâm, Cuma namazını, fertlerin teker teker kılamayacağı, fakat teker teker fert mükellefiyetine bağlı içtimâî kulluk çerçevesi içinde edâ edebileceği bir fert-cemiyet ibadeti olarak hususiyetlendiriyor.

•İslâm'da cemiyet, ferdî, yüzüğün taşını tutması gibi her köşesinden sımsıkı kavrar ve onunla kıymetlendirir. Bu fert, o cemiyeti ören ulvî ve insanî örnek olarak tek hakkı uğrunda bütün cemiyetin feda edileceği bir hürriyet ve salâhiyet makamında; o cemiyet de, aynı ferdî süflî ve nefsanî hallerine karşı bütün fert kemiyetlerini çiğneyici bir mizan ve (otorite)mevkiindedir.

•İslâm'da fert ve cemiyet, kendi mücerret ve müstakil mânaları içinde tam hakkını almıştır.

•Namaz, hac, zekât, cihat farizalarında daima fert köküne

bağlı sınıksıkı cemiyet örgüsü, (İmperium Romanum) un, rüyasına bile yaklaşmadığı ideal toplum gayesini çerçeveseler.

•Allahın eli topluluktadır buyuran Allah Sevgilisinin açtığı nûr ufkunda işte İslâm ve cemiyet yapısı!.”

Bereket ambarı

İslam medeni bir dindir . Ahiret bağlamında, insan varlığını tek olarak ele alan İslam, dünyada ise o bireyi cemiyetin bir yapı taşı olarak ele alır. Bir ailenin üyesi olarak başlayan ödev ve sorumluluklarımız, dünyayı kazanırken koyduğumuz iradenin yetki sınırlarındaki hukukumuzda kadar bizi izler. Doğduğumuzda insanların arasında olduğumuz gibi, ecelin elinde taşınırken yine insanların vedasıyla şekillenen bir halkanın çemberindeyiz. Yalnız değiliz, iş bölümüyle üstesinden geldiğimiz dünya gailisini, yine birlikte vatanımızı savunmada da ortaya koyarız. Bu bereket cemiyetin bize armağanıdır. Marksist ideolojinin din gibi kurallar koyarak abartmaya çalıştığı ilkel komünal toplumlar, ihtiyaçlarına göre şekiller değiştirerek hayatta kalmağa çalışmışlardır. Karmatilerin devletleşebildiği ve hatta orta doğu coğrafyasında iki asır devlet olarak yaşadıkları süreç bile, milletlerin karmaşada kalsalar da, akılları başlarına avdet ettiğinde medeni toplumlara dönüştükleri görülmüştür. Arızı hallerden inanç yasalaları çıkarmak beyhude çalışmalardır. Marks'ın SSCB uygulaması bile Karmatilerden az yaşadı. Ahlaklı ve münferit cemiyet içinde yaşamak isteği ve zorunluluğu, sosyalizme kapı aralamaz. Diktatörlükle elde ettiklerini arızı saymak gerekir. Mikrop her zaman insana biraz zarar verirse de bünyenin güçlenerek ayağa kalkmasına da vesile olur.

Allah Resulünün çemberindeki cemiyet te bir aileler topluluğudur. Bir bütün gibidir, her şeylerini madde planında paylaşabiliyorlar. Bir rıza var. Komünal toplumdaki gönülsüz iştirak onların mahvoluş çizgisidir. Oysa rıza, aşkın ve verebilmenin sınır tanımayan boyutu. İşte İslam ve cemiyetin kilit şifresi.

Güvercinin Nuh'a getirdiği zeytin dalı

“İSLÂM VE DEVLET

•İslâm, devlete, ruhunu uzviyete yapışık olması gibi sımsıkı bağlıdır; asla ayrılmaz ve onsuz uzviyet düşünülemez.

•Akıl erer mi ki, bütün kâinatı kucaklayan İslâm, insan kalabalıklarının maddî ve manevî yekûn kıymeti ve toplum iradesi olan devleti, sınırları dışında bıraksın?

•İslâm'da halk, hakkın zâhiri ve hak, halkın bâtını olduğuna göre, İslâmî devletin tek ölçüsü Haktır ve biricik hâkimiyet onundur. Halkın değil, Hakkın hâkimiyeti...

•İslâm'da halk, hak ve hakikatin esiri (teslim olmuşu) sıfatıyla gerçek ve mükemmel olarak hudutsuz hür ve yine aynı bakımdan gerçek ve mükemmel olarak hudutsuz olarak bağlıdır.

•Öyleyse İslâm, en sâf ve mükemmel kavranış zaviyesinden, en ileri devletçiliğin en ileri hürriyetle aynı zaman ve mekânda birleştiricisidir.

•İslâm'da devlet, Hakkın fertlere biçtiği hakları dağıtmak bakımından kölelerin en zayıfı, yine Hakkın fert üzerindeki hakkını istemek bakımından da sultanların en kuvvetlisidir.

•İslâm'da idare şekil yok, idare ruhu vardır; ve ulvî ve münezze İslâmiyeti, saltanat, cumhuriyet vesaire gibi toprak seviyesinde kalan basit ve iptidai şekil ve kadro tercihlerine karşı her hangi bir alâkası mevcut değildir. O, Hakka esir bir fert hükümlerliğini, başboşluğa mahkûm bir hürriyet idaresinden üstün tutar; fakat en seçkin cemiyet temsilcilerinin meşveret idaresini hepsinden üstün görür.

•Evet; idare esasının mücerret ruhu noktasından İslâmiyet'in ana prensibi, bütün cemiyet ve milletin seçtiği, benimsediği ve baş kestiği büyük ve merkezi şahsiyet gerisinde, imam ve arkasındaki cemaat gibi, en nizamlı bir düzendir. İşte İslâmiyetçe “ulü-l emr” diye anılan bu şahsiyetin reisliği altındaki devlet, za-

man ve mekâna göre devlet ve idare şekillerinin en üstün ve ilerisi olacak mevcut şekiller içinde en fazla nefsanî saltanat şekline yabancı kalacaktır.

•İslâm devletinin reisi, o cemiyette en müttekâmil ve en ileri Müslüman şahsiyet, onun verâsında Âlemlerin Efendisi olan Allahın Sevgilisi, onun da mutlak emirleri ve iradesiyle Allah... ”

Barışın peteği

Bir önceki başlıktaki değerlememizde İslam'ın medeni bir din olduğunu söylemiştim. Medeniyetin temel şartı şehir ve devlettir. Merkezi işbölümü ve iş güdümü. Profesyonelce olabilecek bir yapılanma. Siyasetin bu işbölümü ve iş güdümünü cemiyete adil ve açık dağılımını sağlayan merkez olarak devletin varlığı, İslam'ın temel siyasetlerinden biridir. Şia ve ehl-i sünnet bu konuda müttefikler. Ayrıldıkları nokta devlet başkanlığının tercihi. Ehl-i sünnet, biatin makamdan önce olduğunu söylemiştir. Buna göre yönetime talip olan adayların öncelikle seçilebilmesi gerekir. Hiçbir şekilde seçilmeyi özgürce sağlamadan elde edilen makam, iktidarda kim olursa olsun haramdır. 'huruc-u ales sultan' gereğince yönetilenlerin ayaklanma hakkı vardır. Şeriat dediğimiz yasal zemin cemiyette ve devletin her yanında meşruiyeti teminle mükelleftir. Bazı cahillerin hukuka saldırı içerisinde olduklarını görünce üzülmemek mümkün müdür. ?Toplumda meşruiyeti teminle görevli bir hukuka saldırınının hukukçulardan geldiğini görünce, bu kadar cehalet ancak tahsil edilir diyesi geliyor insanın.

Şimdi de devletin hukuki varlığını yaratan siyaset ilmine konu teşkil eden yapısına bir göz atalım:

a-Egemenlik

b-Vatan

c-İktidar

d-Eşitlik

e-Diplomatik ve Ticari münasebetler

a-**Egemenlik**: İstiklal ve hakimiyeti bünyesinde barındıran bu terim devletin asli unsurlarındandır. Devleti yönetenlerin ister seçimle ister veraseten veya ister kurucusu sıfatıyla ve isterse işgalcisi sıfatıyla iktidarı ele geçirmesinin devletin asliyetiyle alakası yoktur. Devlet hükümet rejimlerinden bağımsızdır. Ama yukarda andığımız halkın rızasını temin ve tedarik etmek olarak siyasi literatüre giren biat, gerekirse seçimle de sağlanabilir. İbni Haldun'a göre (Kendi iradesini onun iradesi üzerine tatbik ve infaz edecek harici herhangi bir kudretin adem-i mevcudiyeti, yani müstakil ve hükümran oluşu.) belirtilmektedir. Kısaca bir devletin gerek içişleri ve gerekse dışişlerini, herhangi bir dış güç tarafından ne inceleme ne de karışma olmadan kendi adına yürütmesi kabiliyetidir, diyebiliriz. Yunanlıların kendi devletinin dışında kalan devletlerin vatandaşlarını doğal köleleri addederlerdi. Yine Romalılar Dünyanın tümünü kendilerinin sayarlardı. İskender bile dünyanın tümünü fethettiğini sanmıştı. Hele Cengiz Han'ın dünya hakimiyeti istekleri nasıl da sonsuzdu. Hatta Yahudi hukukunda, Yahudilere savaşmayı öğütlerken, savaş sonrasında barış teklifini kabul edenleri hizmetçi ve vergiye matuf tutarken, direnenleri kılıçtan geçirme izni veriyordu. Egemenlik hakkı ülkenin masuniyetini temin etmesinin yanında müdahale hakkı sağlar. Yani vatanını kimsenin işgal etmesine izin vermez, bunun yanında hasımlarının gücünü kırmak ve caydırıcılığını göstermek için, yakın tehlikeleri bertaraf etmek için başkalarına müdahale hakkı da hükümran haklarındandır.

Hakimiyet ve müşterek hakimiyetler de farklı kavramlardır. Müşterek hakimiyetlerde uluslar arası veya ana egemenin sözleşmelerle nasıl bir müşterekiyetin çizildiğine bakılır. O hukuk çerçevesinde de o vatan hükümler uygulanır. Kıbrıs'taki fiili durum buna örnek gösterilebilir. Milletlerin topluluklar kurması, SSCB, ABD, Comonwelt, Rusya Federasyonu, İsviçre

kantonları gibi çok çeşitli ve serbestiler veya kısıntılar taşıyan anlaşmalarla kurulmuş birlik devletleridir. Himaye altındaki ülkelerde hami devletin genelde hukukuna tabi olmakla birlikte bazı hükümler hakları tanınabilir. Tarafsız hale getirme veya insansız bölgelerin de, uluslararası hukukla düzenlenmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Son zamanlarda siyasi literatürde söz konusu olan arka bahçe terimi ise, kuvvet ve kudreti çerçevesinde , devletlerin yakın gelecekte, işgali ya da korumasına alacağını iddia edebildiği ülkelere, arkabahçe terimini kullanarak mahmiyi kayırmakta, dünyanın diğer devletlerinden tecrit etmektedir. Aslında bu konu eskilerde nüfuz politikası olarak gündemdedi. Emperyalist kokuları izole etmiş gözükme için bu terimle yenilemeye gidilmiş.

b-Vatan

Toprak edinme usulleri;

Vatan bir devletin zorunlu varlık kriterlerinden biridir. . Şer-i şerifte dahi bazı ibadetlerin edasında farklılıklar vardır. Onun için İslam'ın özünde olan özgürlükte, vatana bazı şartlarda merbuttur. Vatan sevgisi vatani şenlendirenlerin evine gösterdikleri saygı niteliğindedir.

c) **İktidar:** İktidar ile hükümet aynı anlamlarda kullanılır. İk-

tidarın iki esaslı dayanağı vardır

1-Nüfus. insan kaynağı

2-İnsan kaynağının ve devletin malı ve mülkünün tümü

İnsan kaynağı, Milleti oluşturan dini dili ortak değerleri olan asli unsur ile kendi içinde bütünlükleri olan azınlıklar. Her devletin tebaasından olabilmek ve tebaalığı kaybetmek kanunla belirlenmektedir. İslam hukukunda da farklı tanımlar olmakla beraber bugün dahi uygulanan kuralları vardır.

İnsan kaynağına vatandaş, yurttaş gibi isimlerde verilmektedir. Vatandaş malları da vatandaşlığının yapısına bağlı olarak değişen bir hukukla karşılanabilir. Malların yönetimi değişiklikler arz edebilir. Vatandaşlar arasında olduğu gibi devletler arasında da özel izinler kanunlarla güvence altına alınabilir.

d)Eşitlik. Evvel emirde devletlerin eşit statüde olduğudur. Kurallarda müteakabiliyet esastır, ikinci olarak ta devletin kanunları, vatandaşlarına eşit uygulanmasını ifade makamında kullanılır. Cumhurbaşkanı, evinden dışarı dahi çıkamayan yatalak hastasına varıncaya kadar, bebeğinden bunamış yaşlısına kadar herkes kanunlar önünde eşit olmalıdır. Yargı önünde eşitlik adalet duyarlığının da bir gereğidir. İstenmesi haline bağlanmadan mutlak olarak vatandaşlara eşit ve aynı uygulanmalıdır. Allah Resulü veda hutbesinde kul hakkıyla kimse gezmesin diye kendini örnekleyerek konunun önemini şiddetle hatırlatmaktadır. Ama laikliğin gereği olmasa da çağımızdaki yönetim kadroları halkın hukukundan ayrıcalıklar kazanarak adaletten arayı açmaktadır. Bu uçurum zamanla vatani onarılmaz sosyal sıkıntılara sokacağı biline biline, inatla sürdürülüyor. Avrupa Muktesebatı adı altında, birliğe girmek hevesiyle reformlar sözü konusu oluyorsa da, bunların içselleştirilmesi için çabalar yetersiz gözüküyor. Prensip ve niyetler önemlidir. Eksiklerin tamamlanması bir gün mümkündür, lakin kötü niyetlerin aşılması çok zordur.

Ne ücrette ne haklarda adalete riayet görülmektedir. Top-

lumdaki homurtular da gittikçe yükselmektedir. Yönetimlerin adaletten yana olmaları hem kendilerine iktidar tahtını rahatlatır, hem de sürelerini sonsuza yaslar. Bu imkanı tepmelerine hiçbir anlam verilemez. Adalet diyoruz. Adalet bir ülkedeki yaşama güvencesidir, yaşama sevincidir.

e-Diplomatik ve Ticari münasebetler

Diplomatik temsilde elçi gönderme ve elçi kabul etmekle başlayan ilişkilerle bir barış ve bilgi ağı örmektir. Elçi ve konsolosluklar aracılığıyla da yardımlaşma ve ticareti kurallarına koymaktır. Günümüzde münakale;deniz, kara ve hava taşımacılığı olarak demiryolunun da eklenmesiyle büyük imkanlar sunmaktadır. Dış ticaretin banka problemi de ortadan kalkınca serbest hale geldi, buna paralel ürün çokluğu ve çeşidi de sağlandı. Devletler denetimlerinde tuttukları uluslar arası ticareti, ulusal ve uluslararası kurumlarla da destekleyerek mal mübadelesinde büyük imkanlar sağlamışlardır... Profesyonel bir küresel personel de eğitilerek bu hizmetleri yapmak üzere görevlendirilmiştir.

İman ve aksiyon

“İSLÂM VE İNKİLÂP

•Âlemde, zatiyle, kendi kendisine, kendi kendisinden ibaret kaldıkça hiçbir değer belirtmeyen iş ve mefhumların başında inkılâp gelir. Fakat bağlandığını gayenin vasıta ve usulü olarak, inkılâp, her kıymetin üstünde...

•İnkılâp, taş ve toprak kütlelerini berhava edip hayat kırtarıcı yollar ve kanallar açmakta müessir bir infulâk maddesine, dinamite benzer bir şeydir. Böyle olunca o, yüzde yüz kölelik ettiği dâva ve hakikat kutbuna göre kıymetlenir. Yoksa aynı dinamit bütün bir medeniyet sathını da hissizce ve anlayışsızca küle çevirebilir. Bu bakımdan, inkılâp, sırf, kendi nam ve hesabına hiçbir hak iddia edemez.

•İnsan tefekkürünün kopmaz yuları içinde sınıksızca zapt edil-

miş koskoca ve iradesiz bir hayvan gibi, dinamit, sırf kendi nam ve hesabına, sadece patlamak ve yıkmak için patlamak ve yıkmak diye bir kuvvet imtiyazına mâlik olamaz. Mücerret inkılâp ruhu da, yalnız inkılâp için inkılâp temayülüne sapamaz. Bu takdirde, inkılâp adına mücerret ve münhasır değişmek ve değiştirmekten başka bir izah sebebi olmayan ve umdeleri arasında, mücerret ve münhasır inkılâpçılık diye bir madde bulunduran bir telakkiye şöyle hitap etmek yakışır: “Mademki sadece değiştiricilikten başka bir şeye aklın ermiyor, öyle ise sırf kendi prensibine sadık kalman için her şeyden evvel sen değiş, yâni yerini başkalarına bırak!.. “ Böyleleri, kendilerine ters telâkkilerden değil, bizzat öz nefslerinden gelen tezatlar karşısında iflâs ve izmihlâl halindedirler. Dâvasını bahane, âlet ve usulünü gaye edinen, her inkılâp, sadece öldürücülüktür...

•İnkılâp, eğer ulaşılmış bir hak ve hakikat manzumesinin kıl kadar yerinden kıpırdamaz, sabit ve mutlak mihveri etrafında sonsuz bir hakikat aracılığı; hep o sabit ve mutlak mihverin pör-sümez tazeliği ve solmaz yeniliği adına boyuna aramak, boyuna keşfetmek, boyuna değişmek, ermek olmak ve hiçbir durakta kalmadan terakki etmek demekse, İslâmlıktan büyük inkılâpçılık yoktur. Kâinatın Efendisi buyuruyor: “Bir günü bir gününe eş geçen aldanmıştır. “

•İslâm, dikkat ve sıhhatle hesaplanması gereken bu temel ölçüyü lif lif bağlı olarak, hem ayrı ve zıt nefsleri kendisine irca etmek, hem de kendi öz nefsi içinde ebedî bir (doğru), (güzel) ve (yeni) fatihliğine memur bulunmak noktasından, ulvî mânada inkılap ve inkılâpçılık hakkının, merkezinden muhite ve muhit-ten merkeze doğru bütün teaddî ve taarruz seciyesiyle ve en ileri aksiyonculukla zenginleştirilmiş, muhteşem ve mükemmel sistem...

•Gören göze ayandır ki, en küçüğünden en büyüğüne kadar her hâdisede olduğu gibi, inkılâp iş ve mefhumunun hakikati de İslâm'da...

•Her şeyin, etrafında döneceği, olacağı bulacağı kıl kadar yerinden kıpırdamaz, sabit ve mutlak mihver, İslâm'da şeriattır. Şeriatın red ve mahkûm etmediği her şey de İslâm'da serbest; sade serbest değil, iyiliği, doğruluğu ve güzelliği nispetinde yerine getirilmesi lazım gelen bir emirdir. Gerçek iyi, doğru ve güzel her şeyse İslâm Şeriatının engeline çarpmak şöyle dursun, himaye kanatları altında muhafazalıdır.

•Günümüzün, inkılâp mefhumunu batıran mâkûs yobazlarına tam bir nazire mi istiyorsunuz?

Bir zamanların, Şeriat lâfından başka bir şey bilmeyen, bu ilahî hükümler kadrosunu kendi havasız ve ışıksız ruhunun içinde görmeye, benimsemeye kalkışan ve böylece her şeyden evvel Şeriate ihanet eden mebsut yobazlar! Her “yeni”ye “bid’at” klişesini basan ham ve kaba softa, İslâm’ın ebedî ölçülerini sımsıkı ölçülerini sımsıkı tutmanın disiplin nizamından doğma mübarek “Şeriat” kelimesini iç hakikatiyle asla bilmeyendir. Eğer bu yobaz, İslâm’ın ebedî doğruluk, güzellik ve yenilik ruhunu kendi buzlu nefs ikliminde kaskatı donduruyorsa, kabahati, bu iklimin Müslümanlığa uzak oluşunda aramak lâzım değil midir? Halbuki, yüzü cenuba doğru bir ham ve kaba yobaz tip, yüzü şimale doğru başka bir ham ve kaba yobaz örneğine bakıp, kabahati, her kabahatten tem münezzehlik plânı olan mukaddes İslâm Şeriatında buldu. Sahte bir sarık, kapkara bir ağız, simsiyah dişler ve sonunda kaba, küstah ve ahmak edanın sahipleri, bizzat kendi torunlarına artık öz temizlik rengi sarığın, nûr yuvası ağzın, inci gibi dişlerin ve eşsiz bir incelik ve tatlılık ve derin edasının temsil edeceği gerçek iman hakikatini bir daha aratmaz oldular ve olanlar oldu. Bütün hikâye ve macera bundan ibaret; ve Tanzimattan beri inkılâp lâfından başka kelime bilmeyen hareketçiklerin iç yüzü de bu kadar! .

•İslâmlığı, kendi öz vatanımızdaki tecellileri ve kendi öz ve mahrem çehresindeki nâmütenahî derin ve asil istiğna ifadesiyle, bir takım ezberci inkılâplara karşı fevkalâde ince girift ve her

iki yobaz örneği tarafından örselenmiş mevkiini evvelâ tespit edelim; ve sonra hemen damdan düşercesine belirtelim ki, tarih boyunca hak ve hakikati arama yolunda yapılmış ve özenilmiş ne kadar inkılâp varsa hepsinin alıp bulamadığı ve çırpınıp eremediği şey, İslâm'dadır. Ve her şey, İslâm'ı, onu dışarıdan hiçbir şey katmaksızın, kendi içinde arayıp bulmaktan ibaret, nâmütenahî basit ve bir o kadar girift bir düsturda toplanmaktadır.

•Büyük Fransız inkılâbının, sosyalizma hareketlerinin, komünizma ihtilalinin, faşizma ve nazizma, liberalizma ve kapitalizma vesairenin bütün bir birine zıt ve bir biri için müşterek cepheleriyle, isteklisi ve gönüllüsü olup da en yanlış dağıtımlar ve toplamalar içinde kaybettikleri hak ve hakikat parçaları, her zıddı barıştıran ve bağdaştıran yekpâre bir âhenk plânında ve tam bir bütünlükle İslâm'dadır.

•İnkılâp ve inkılâpçılık; hak ve mutlak din Peygamberinin mukaddes ayak izleriyle açılmış yolu bulmak demektir! Şu (damping) malları kadar ucuzlatılan inkılâp ve inkılâpçılık mefhumunun (radyum) derecesinde nadir cevheri de, bizdedir. Gül bahçesine dağdan boşanan öldürücü sel halindeki inkılâp, kurak toprağı gökten serpilip diriltici yağmur şeklindeki inkılâbı kıyaslarsanız, katil bıçağı ve operatör neşteri arasındaki farkı ve inkılâbı İslâm gözlüğünden görmüş olursunuz. ”

Dünyanın özlemi

Bu konu tam da Üstadın bilgelik alanında... Defalarca cezalandırıldığı konu. Devrim denen ve değişen şartlara devletin bütün şartlarını uyumlulaştırma diye kısaca tanımlayabiliriz. Devrimcilerin dilemmalarını tam olarak bilmesek te, devrim sonrası lastiğin nereye kadar gerildiğini hep gördük. Zamanla ya lastik tabiatını bozuyor, ya şartlar eski hale geliyor. Devrim öncesinde sevilmeyen ne ise oraya gelinmiş oluyor. Fakat değişim de kaçınılmazlaşıyor. Onu kademeleştirerek mi hepsini bir anda mı değiştirmek gerekir? Üstad Necip Fazıl; yaşadıkla-

rından yola çıkarak elinden alınan inancının ayrılığına dayanamamaktan, bir anda onu geri getirmek istiyor. Onun isteği bu. Fakat cemiyet ve imkanların nicelik ve nitelik açısından önemini de biliyor. Onun yüreği hep yanıktı. Gözü açık gitti diyebiliriz. Onu kahreden onun tabiriyle 'lağım farelerinden alçak bu devrim yobazlarının', gün boyu yeni adam yaratma sevdasıyla, dine ve Müslüman'a kötü muameleyi gelenekleştirmeleriydi. Şartlar oluşturulmadan, dünyanın siyasal ve ekonomik konjonktüründe gerekli olgunluklar sağlanmadan, salt devrim izleyerek dava diye takip edilen yol, hem insanlığı çöküşe ve kargaşaya sürükler, hem de insan olarak siyasal, sosyal ve dini vecibelere karşı sükutunu intaç eder. Bu nedenle inancımızın temiz aydınlığında devrim ve sorunlarını defalarca gözden geçirmeliyiz. . Devlete olmadığı anlamları yükleyerek, devleti vatandaşlarını korumaktan müstağni sanmak, yabancılaşmış siyasetçilerin kabulü olsa gerektir. Kendisine sığınmış yabancı pasaportlu birine sahip çıkan devlet, kendisini oluşturan insanına niçin sahip çıkmasın. Kuvvetler ayrılığında ve birliğinde uzun uzadıya bir fark yoktur. Kötü niyetin varsayımından yola çıkarak devleti tanımlamak ise devletin yapısallığı ile ters düşer. İslam bloğundaki geçmiş günlerdeki güzel inkılapları, şimdilerde ancak hayal edebiliyoruz. Oysa şimdiki zaman kiplerinde oluşan devrimleri anlatmaktan ve sonuçlarını görmekten ancak utanç duyulacağını bol bol gözlemliyoruz. .

Biçim konusunda devletin serbest olduğu görülmüştür. İster cumhuriyet ister krallık olsun, sahibinin milleti olduğu bilinip gereği yapıldıktan sonra önemli değildir şekli.

İnancın gizli eli

“İSLÂM VE SİYASET

- İslâm'ın sayısız dallara ayrılan siyaseti tek gövdede birleşir:

Bütün insanlığın İslâm'a teslim olmasını sağlayıcı usûl... Teslim olmakla selamete çıkmak, selamete çıkmakta İslâm'a ermek, İslâm'a ermekte sonsuz kurtuluşu bulmak vardır; ve İslâm siyasetinin baş hedefi, İslâm ülkelerinin içinde ve dışında, insanlığı bu saadete erdirmektir.

•Siyasetinin bu esasi hedefi yolunda İslâm, iki esasi vasıta kullanır: Kılıç ve kalem... Kılıç maddeyi kalem de ruhu fethetmenin bütün vasıta ve âletlerine şamil iki remzidir.

•İslâm, topyekûn madde ve topyekûn ruh kadrosunda hakikî fâtiliği emreder ve hakikî fâtilhlerin ulvî iş çerçevesini belirtir. Bu yüzdendir ki, İslâm siyasetinin ana gövdesi, madde ve ruh fâtilhliklerinin sayısız iş ve fikir dalını nefsinde düğümleyen yekûn hattıdır.

•İslâmın madde fâtiliğindeki âleti kılıca; orak, sapan, kazma, balyoz, makine, motor, bütün inşa ve imal âletleri İslâmın ruh fâtiliğindeki âleti; kaleme de, kitap, kürsü, ses, çizgi, edâ, ifade, bütün telkin vasıtaları girerken, bunlarla bu soydan her şeyle mukaddes gayeyi devşirmek için ne kadar yol, çare, şart ve usûl varsa hepsine birden enfes ve mükemmel nazariyle bakılacak ve bunlardan hepsine birden el atılacaktır. Tek, Allahın ve Peygamberinin emirleri muzaffer olsun...

•Ferdinden cemiyetine ve dünyasına kadar İslâm siyasetinin ruhu, babaya, anneye, evlâda, kardeşe, dosta, muhite, cemiyete, yabancı fertlere ve milletlere gerçek kurtuluş yolunu maddî ve manevî her vasıtayla göstermek, belirtmek, benimsetmek ve sevdirmektir. İslâm'ın muhabbet telkini dehâsı, kendisini sevdirmek isteyen bir kadının tavır ve hareket dehâsını geçmelidir. Bu çetin işde de fertlerin ve cemiyetlerin imkân ve istidatlarını son derece dikkatle hesap etmek ve nâzik âletleri tamir ve ihya ederken gösterilen inceliğe sahip kılmak başlıca usuldür.

•İslâm siyasetinde usul, kılıç yolunda hudutsuz bir doğruluk ve adâlet, kalem yolunda da sonsuz bir güzellik ve zerâfettir. Her iki yolun da gayesi "kolaylaştırın, zorlaştırmayın;müjdeleyin, so-

ğutmayın!” mealindeki Hadis emrine tam uygundur. Neticede her yoldan ne yapılırsa yapılacak, fakat inandırılacak ve sevdirilecektir.

•İslâm, günlük, istismarcı, miskin, hasis, sadece hile için hilekâr politikadan nefret eder ve kendi vecd ve aşk hamurunun kıvamında buna yer veremez.

•İslâm siyasetinde, 24 saatlik hayata hâkim olmak dâvasını güden cüce açık gözlülüklerden hiç birine yer yok!; ebedî hayata nailiyet yolunun dünya ve cemiyet tedbirlerini arayan büyük ve muhteşem zekâyâ ise baş üstünde yer vardır. Bu zekânın rakip ve düşman millet ve dünyalara karşı, politikası da, İslâm’ın iç ve dış oluşumu köstekleyici her hale mâni tedbiri almaktır. Sırasında kuvvet sırasında hud’a, sırasında idare... “Harp hud’a demektir!” emri...

•Bütün bu bakımlardan, en muğdil, en girift, en açık, en sade, en mürekkep, en basit, en sâf, en kurnaz, en kahraman, en hud’acı, en sert, en yumuşak; ve eşya ve hâdiselere her ân baş eğdirme mefkûresi altında eşya ve hâdiselerin her ân icabına baş eğin, incelerin incesi ve derinlerin derini siyaset, İslâm’dadır.

Devlet matematiği

Siyaset; devlet ahlakı da diyebileceğimiz bir pratik sonuçtur. Bileşenleri içerisinde genel ahlaktan tutunda, hayata bakış açısına kadar ilimden, teknolojiden, cemiyetin cesametinden, ekonomik yapıya kadar her şeyden etkilenip her şeyi etkileyebilen bir irade koyma tarzıdır. Siyaseti yapanlarına nispet ederseniz gereksiz yere özenir veya gereğinden fazla çekinmek zorunda kalırsınız. Oysa siyaseti bir ilim ya da sanat olarak eğitimini alarak yapmak çok keyifli ve güzeldir. kendine has rakamları ve insan gücünü kullanma güdüsü vardır siyasetçilerde. Önemli bir yetidir. Bu konuda yeteneği olmayanlar siyasette de dorukları göremezler. Tıpkı keman çalmak gibi. Kurs olarak keman çalmayı herkes öğrenebilir ama virtüöz olabilmek için birkaç nesil bu işi

yaşama biçimine dönüştürmek gerekir diyor ustalar.

Keloğlan masallarını biliriz ki meydana salınan güvercin, padişahı atayacak. Bir yanda cazgır naralar atıyor, diğer yanda kafalarındaki çelik miğferlerden asayişî sağlayan askerler olduğu anlaşılan sert bakışlı kişilerin alanı gözetlemeleri, beri yanda ise oradan geçmekte olan keloğlan. Tesadüflerin, dili güçlü olanlara her kapıyı açtığı gibi keloğlan masalını anlatan da padişahlığı keloğlandan başkasına vermez. Keyif onun değil midir? Bir gerçeklik payı yok mudur masalda? Elbette vardır. Masalcı da senin benim gibi Allah kuludur. Cemiyetin haline uygun bir başkan uyduruveriyor. Stalin ya da Hitleri denkleme alınca orta doğulu diktatörlere gül atası geliyor insanın.

Nefs ve Rıza

“İSLÂM VE ADALET

•Âlemde tek adâlet kaynağı, İslâm...

•Adâlet, hakkı “mâvuzualeh”ine, lâıyk olduğu yere koymaktır. Bir şeye hakkını vermek, onu dengi olan karşılığı kavuşturma, gereğine erdirmek. Bir şeyi o şey ister bir mâna, ister bir madde olsun, uygun olduğu hak makamına oturtmak, nispet belirttiği ölçü plânına çıkarmak, muhtaç olduğu kıymet vahidine ulaştırmak... Adâlet budur.

•En büyük, nâmütenahî büyük hak Allah'tır ve bütün bu kâinat onun tarafından yaratılmış olmak makamına oturtulunca, kalbde imanın ilk şartı ve bu hak tecelli eder. En büyük haksızlık da bunun aksi. . Mükafat ve cezaları da en büyük hakla, en büyük haksızlığa göre...

Bu bakımdan her mâna ve maddenin, kalıbına nispetle oturulacağı yer, ulaştırılacağı karşılık, kavuşturulacağı ölçü, ayrı ayrı.

•Hakikatin, yerini bulmasından ve bir cisimle onun kumdaki yatağı arasındaki intibakı kazanmasından ibaret olan adalet,

zat ve tecelli, keyfiyet ve takdir, iş ve karşılık olarak, iki kefeli bir terazi halinde, iki cepmeli bir oluş ve muvazene arz eder; ve içimizle dışımızı denkleştirici ruhî ve maddî, ferdî ve içtimâî, bütün kıymet hükümlerini kuşatır.

•Anlaşıyor ki, adaletin, en mücerret fikirden en müşahhas medde tezahürüne kadar, hudutsuzdan gelip hudutluda meydana çıkan bir kök ve dal mâhiyeti vardır; ve insanoğlunun amelî mânada adaletten anladığı, onun cemiyet münasebetlerindeki müşahhas tezahürlere bağlıdır.

•Adâletin tam zıddı olan zulüm de, eşya ve hâdiseleri, nispet ve liyakat belirttikleri makamların, plânların, ölçülerin dışına çıkarmaktan başka bir şey değil. En büyük hakka karşı en büyük zulmün ne olduğu kendi kendisine anlaşılıyor: Allah'ı inkâr... Nefsin kendi kendisine zulmü ...

•En hâlis ve mutlak adalet emirleriyle, en sağlam ve keskin zulüm yasakları sadece İslâm'dadır. Ve İslâm'da örgüleşen adalet emirleriyle zulüm yasakları, cemat, nebat, hayvan ve insan, her şeyin, her maddenin, her mânanın ve bütün bunlar arasında her münasebet şeklinin hakkın sımsıkı çerçevelemiştir. Bütün dünya kadrosunda hakkını isteyen kim ve ne varsa bize gelsin!..

•Bize dünyanın en kokmuş, çürümüş ve azmış cemiyetini teslim ediniz; taahhüt ediyoruz ki, o cemiyette İslâm ideolocyasının sonsuz ruhu sindirilinceye kadar sadece İslâm adaletinin kışrındaki ölçüler tatbik edilmekle, göz açıp kapayıncaya kadar kurtuluş, dış yapıda gerçekleşecektir. İslâm adaleti öyle bir şeydir ki, İslâm'a inanmayan bile onun adaletini şekilde tatbik etmekle dünyasını olsun kurtarır. Müslüman için de en üstün adalet görüşü Allah neylerse onu adaletin ta kendisi bilmek, bu sırta akılla ulaşmanın muhal olduğunu anlamak ve adaleti Hakkın emirlerine noktası noktasına riayette aramaktır. Adalet, ne türlü olursa olsun, Allahın işi; ve bize, mutlaka şu ve bu türlü olarak Allahın emri ...

•İnsan hayatına kıyanların hemen başlarını uçuracağına, on-

lara hayatını bağışlayan; ve hırsızlık edenlerin derhal kollarını keseceğine, kendilerine hapisshane köşelerinde rahat rahat geviş getirecekleri yataklar ve sanatlarını ilerletecekleri dersaneler hazırlayan zihniyet, birer kötü kişiye medeniyet göstermek için bütün iyi kişilerin hayatına ve malına kıymış olmak mânasındadır. İslâm adaletinden başka her ölçü, bizce cezalandırmaya yeltendiği kötülükle bilmeden ittifak halindedir.

•İslâm'da hâkim, bütün devlet ve millet manzumesinin bağlı olduğu kök telakkiye ait ölçülerin müstakil kazâ temsilcisidir. Bu hüviyetiyle o, devlet ve hükümet, reislerine, herhangi bir çöpcü ve dilenciden ayırt etmez bir irtifadan bakar.

•İslâm adaletini ışıldattığımız ve insanlığa serpmek istediğimiz çağlarda en küçük kazancımız Viyana surları önünde boy göstermek olduysa, o adaleti paslandırdığımız devirlerde de en küçük kaybımız yurt dışını düşmana ve yurt içini eşkıyaya sardırma oldu. Ondan sonra da, her zaman ve mekâna ait ebedî adalet hazinesinin anahtarını cebimizde taşıdığımızdan habersiz, çapraşık ve dolambaçlı medeniyet dünyasının bin bir icabı karşısında, bir adalet buhranından öbürüne atlayarak, adalet adına boyuna zulüm kopyacılığı yapmaktan ve en hâs ve halis zâlimleri sürü sürü üretmekten başka işimiz olmadı. ”

Zorda kalanın sevdiği

Bütün hukukçular ve adalet tevziinde çalışanlar dünya hukuk tarihinde İslâm'ın mevkiini bilir ve takdir ederler. Hukukun yazılı olarak normatif çerçevede kalması, uygulamanın bu prensiplerde yapılması yani yasaya dayandırılması ayrı bir konu, uygulanan bu yasaların adil olduğu ayrı bir konudur. İslâm gerek Müslüman'a ve gerekse kendisiyle birlikte yaşayan Müslüman olmayanlara hukuki bir statü vermiştir... Yükümlülük, sorumluluk ve yetkilerin sınırları da dahil olmak üzere pratikte de, yöneticilerin ahlaken uymak zorunda olduğu kurallar adil olmalarını gerektiriyor. İslâm tarihi örneklerle doludur. Türkiye'nin büyük

hukukçular yetiştirmesi gerekiyordu, gel gör ki hala yapılan yasal metinlerin tercüme bozukluklarını ilim diye ele alıp duruyorlar. Meclis ben tercüme kurulu muyum diyor, devlet başkanı ben noter miyim diye sorabiliyor. Ama adalet sarayları parmak ısırtacak kadar büyük güzel ve iyi. İyi de adaletin amacı saraylarda kalmak mı, adalet üretmek mi? İnşallah ona da sıra gelecek diyenler de vardır herhalde. Bir de adaleti her mülkün temeline koyunca, ya mülke yazık ya da adalete yazık ediliyor gibi geliyor bana. Çünkü adalet mülkün güvencesini sağlamakta görev alır. Ama mülkün üstünde veya dışında bir yerde kalır herhalde.

Diğer yandan kanun ve adaletin birbirine vasi kılarak sağlanacağı inancı inandırıcı değil. Bırakınız inandırıcılığını yapı-sallığı bile tartışılabilir. Bu yanılığa kurumsallık da eklenebilir. Avukatlığın gereğine avukatlar bile riayet edemiyorlar. Hele savcının yerinin mahkemede hakimin yanı mıdır diye herkes sorabilir. Cevabı zihniyetten geleceği için “tıss” olacaktır. Hakimin kendisi “vazı-ı kanun olsaydı” kabilinden cümleler ise gerçekten hukuk öğretiminin çok üstünde ve hatta bir iyi niyet cümlesi olarak algılanabilir. Hukuk fakültelerinin araştırarak oluşturacağı usul ve esaslar çerçevesinde yasal eksiklerimiz bulunmalı, onun izalesi ise yıllara sarkacak projelerin konusu olabilecektir. Yıllardır yaşananları unutturabilecek bir lütuf ancak böyle sağlanır diye umuyoruz.

Adalet olmayan devlette vatandaşın göz yaşı eksik olmaz. Ayrıcalıklar yaratarak bir adalet düzlemi sağlandığı sanılıyor-sa bu emin olun ki sanaldır, sonunda vatandaşa neşe getirmez. Devrimcilerin ağzıyla konuşmak bizim istemediğimiz bir dildir.

Oksijen kimindir

“İSLÂM VE MÜLKİYET

- İslâm ve mülkiyet, yahut İslâm ve malî adâlet, yahut İslâm

ve iktisadî nizam... Tek kelime ile, İslâm ve bugünkü dünyanın ana derdi olan kazanç ve hak taksiminde kurtarıcı ve erdirici sistem...

•İslâm nasıl en üstün hürriyet ifadesi içinde en sıkı disipline, hem hürriyet ve hem de disiplinin haklarından hiç birini incitmeden mâlikse, ferdî mülkiyetle ferd üstü içtimaî tasarruf hakkına da aynı kaynaştırıcı âhenkle sahiptir.

•Zaten İslâm, her bakımdan bütün zıt kutuplar arasındaki iyilikleri zatında toplayan kötülükleri tasfiye edici ulvî ve ilahî ahenk ve terkip demektir. Hangi dâva, aks-i dâvanın tagallübü karşısında hakkından bir şey kaybettiğini görür ve hangi aks-i dâva, dâvanın tahakkümü altında hakkından bir nokta çalındığını hissederse, ikisi birden gelsin ve kendilerini artık ortada kendilerinden hiçbir hüviyet kalmayarak İslâm'da tatmin etsin!.. İşte Kapitalizma ve Liberalizma ile Sosyalizma ve Komünizmaya edilecek tavsiye budur: “Buyurunuz; birbirinizde bulduğunuz karşılıklı sakatlıkların bir arada tasfiye edildiğini görmek ve her biriniz ayrı ayrı nefslerinizde vehmettiğiniz değerlerin bir arada hakikatine kavuşmak isterseniz, isminizden ve cisminizden, ruhunuzdan ve hüviyetinizden zerre kalmayacak tarzda, İslâm'da fânî olun, eriyin, yokluğa karşın ve her şeyi bulun!”

• Evet, bugüne kadar insanoğlunun uzanabildiği ne kadar iktisadî ve içtimaî sistem varsa –ki İslâm bunlardan hiçbiri değildir ve hiçbiriyle isimlenmez – hepsinin de iyi taraflarından tek mahsup halinde bütün kıymeti, aslı ve hakikati İslâm'dadır. Kötü taraflarının panzehiri de yine İslâm'da...

•Böylece hudutsuz ve murakabesiz fert mülkiyetinin, zıt sistemlerce son derece haklı olarak çerçevesiz bütün kötü ve zararlı istismar ve ihtilâtlarını dibinden tasfiye edilmiş görmek isteyenler İslâm'a buyursun! Ve ferdî mülkiyet hakkından mahrum edici telâkkilerin, yine aykırı rejimler tarafından gayet doğru olarak belirtilen bütün öldürücü tesirlerini temelinden önlenmiş görmek isteyenler yine İslâm'a buyursun! Ayrıca iki cephenin de

ne kadar iyi ve faydalı tarafı varsa, en erişilmez, nispet ve kıvam miyarı ve üstün hakikat ruhu içinde topyekûn ezelden zaptedilmiş olduğunu görmek isteyenler, bilhassa İslâm'a buyursun!

•Ferde alabildiğine mülkiyet hakkı veren İslâm, ferdî içtimaî mal evine (beytülmâl) ve öbür fertlere karşı bağladığı mutlak kayıtlarla, dâhhameleşmiş başı boş sermayenin bütün istismarcı, ihtikârcı, murabahacı, maddeci ve zorba temayüllerine hiçbir dayanak noktası bırakmamıştır.

•İslâm'da, alabildiğine serbest fert mülkiyetine karşı, ferdî ve mülkiyeti varabildiğine içtimaîleştiren ve bu mefkûrevi kıvamı kıyamete kadar temin kudretinde olan iki kapı halinde biri âmir ve öbürü mâni, iki kurtarıcı ve erdirici şart: Birinin farz ve öbürünün haram oluşuyla

Zekât ve Faiz...

•Sadece faizin haram ve zekâtın farz oluşu – ki bunlardan her birini öz çerçevesi içinde nokta nokta ve çizgi çizgi incelemek lâzım – iktisadî ve içtimaî ilimlerden anlayanlarca haddinden fazla yüklü kafasını yarasalar gibi duvardan duvara çarpan yirminci asır dünyasının en dolambaçlı meselelerini bir anda düzeltmeye ve elinden kaçırdığı iktisadî ve içtimaî saadetin düzenini temelleştirmeye yeter.

•Bitişindeki evde aç varken sofrasına ilişebilmiş insanı kendinden saymayan İslâm ruhu, sermayenin, oturduğu yerde ter ve yelpazelenme hakkı diye kullandığı faize sed çekici; ve belli başlı bir haddin üstündeki her 40 vâhiddin birini içtimaî tasarruf yoluyla bir taraftan muhtaçlara dağıtıcı ve bir taraftan sermayeyi budayıcı ve mala tahâret ve ibadet teklif edici iki şartıyla, kör ve sağır Yirminci Asır dünyasının, muhtaç olduğu yegâne kurtarıcı ve erdirici sistemidir.

Sosyalizmin mezarı

Üstad bu konuyu, kapitalizm ve komünizm ifratlarının yer-

yüzünü ve üstündeki değerleri insana dağıtma şekli diyebileceğimiz ‘mülkiyet’ konusunu, zalimce yaptıkları için çözemediklerini anlatır. Oysa ne cemiyeti ve ne de insanı saptırmadan çözümün İslam’da olduğunu söylemek gerekir. Tepkiselliği Üstadın yaşadıklarını görmeyenlere anlatmak biraz hafif gelebilir. SSCB mülkiyetsiz bir sosyalizm yaşadı. Sonuç cemiyetin mahviyle tamamlandı. Bu örneğe göre Osmanlı devletinde de özel mülkiyet sınırları olan bir konu idi kimsenin sömürülmesi söz konusu olmamıştır. Devlet altı yüz sene yaşamıştır. Dünya arkasına destek olduğu halde bir asır yaşayamadan havlu attılar SSCB nin büyük devrimcileri. Konu salt mülkiyet değildir. Rıza olmadan adalet olmaz, adalet olmadan insan yaşayamaz. Günümüz gerekleri tutamak yapılarak dağıtılan topraklar reformu getirmek yerine deforme getirdi. Çünkü tarım eğitimi tamamlanmadan ve tarım teknolojileri destek olarak arkasında olmadan toprağın zorlanması mülkiyeti masrafa konu etmektedir. Bu hem toprağın kaybı hem verimin kaybı ve hem de zehirle beslenmenin yolunu açacak bir konudur. Mülkiyet sadece tapu meselesi ve sahiplik olarak ele alınırsa çözülemeyecek bir konudur.

Veraset yasalarının değişip tarım alanları korunamayacaksa ülkenin fiziki varlığı büyük risk altında kalacaktır. Bölünerek çoğalan üreme, bölünerek yok olan bir toprakla karşı karşıya demektir. Tuvaletlerdeki sulu sistemin dereleri denizleri ve yeraltı sularımızı kirleterek bize iyilik getirmeyeceği açık iken neden daha başka sistemler devreye sokulmaz?En azından kırsal kesimin yükünü derelerin üstünden kaldıramaz mıyız?

Güç ve sınır

“İSLÂM VE ORDU

- İslâm, ordu ve askerliği sınımsız tutar.
- Eski Türklerin “Altın ordu” ve Almanların “Büyük ordu”

mefkûreleri bizzat mâlik bulunmadıkları hakikat ve ruha dayalı olarak, İslâm'dadır.

•İslâm, “herkes ne yaparsa yapsın, ben kendime bakayım” diyen ferdî ve pasif bir müessise olmadığı, her ferdî tek tek ve bütün insanlık plânını topyekûn kurtarmaya memur biricik ve aktif bir ruh temsil ettiği için, hiçbir ferdî, hiçbir cemiyeti ve hiçbir dünyayı kendi haline bırakamaz; mutlaka kurtarmak ve ebedî devlete ulaştırmak ister. Bunun için de, fikir ve mâna ile dolu, maddî kuvvet ordusunu teşkilâtlandırır. Farz olan cihâdın, İslâm devletine yüklediği vazife...

•İslâm düşmanlarının anlayamadıkları ve anlayamayacakları şudur ki, bir operatörün elindeki neşter gibi, İslâm ordusunun kılıcı, yalnız merhametin, âzâmî lutuf ve ihsanın âletidir. Zira, ameliyat olmamak için tepinen bir ölüm hastasından farksız olanları, istedikleri kadar tepinsinler ve çatlasınlar, kurtaracak, hem de zorla kurtaracaktır.

•İslâm'ın gönül ve iman tarafında zora yer yoktur; ve dinde ikrah olmadığı, Allahın emridir. Fakat son safhada işi gönlün nihai hükmüne bırakan İslâm, ilk safhada, gönlü karartan bütün pasları kaldırıcı ve onu bütün menfi tesirler dışında kendi kararıyla baş başa bırakıcı maddî tedbirleri bilfiil almakla mükelleftir. Ameliyattan sonra saadete kavuşan hastanın doktora minnettarlığını düşünelim!.

•İslâm'ın kılıcı bizzat merhamettir. Hıristiyanlıktaki sun'î merhamet edebiyatı değil...

•Ölümsüzlüğü getiren İslâm, zaferden sağ salım dönenle, kanını cenk topraklarına çirip Allah uğrunda ölene ait olmak üzere, ordusu için iki eşsiz ölümsüzlük rütbesi getirmiştir: gazi ve şehid. . Hiçbir ordu mefkûresi, dâva ve aksiyon yolundaki mücadeleci insanoglunun ayaklarını, bundan daha sağlam iki temel üzerine dayayamaz.

•İslâm ordusunun gayesi “Allah adını yükseltmek” tir. Böyle bir nâmütenahilik pınarından su içen ordunun, beşeri akıl ve

ilimle donatılmış ve en ileri ve en pırılıtlı bir nizam belirtmesi, bu nizamın insan ve âlet vahitleriyle şiir üstü bir dış mimarî ve insan üstü bir iç ruh belirtmesi şarttır.”

Şiddetin zarfı

Medeniyet ve devletle ilgili bir oluşturma askerlik ve ordu zorunluluktur. Hele de bu gün Savunma sistemleri teknolojik olarak hem çok hızla değişmekte, çoğalmakta, ve hem de imha yeteneği akıl almaz boyutlara gelmektedir. İslam dünyası henüz batı medeniyetinin terk ettiklerini taklitle kendilerini savunma-ğa çalışıyor. Bir öbeği ise uluslar arası barış şemsiyesinin altında yerinde saymaktadır. Finansmanı dahil teknolojinin dur durak bilmeyen gelişmesinin insanlığın aleyhine olduğunu söylemekle yetinelim. Askerlik eğitim ve öğretim olarak ta epeyi yol almıştır. Çünkü silah ve savunma gerek hız olarak gerekse çeşit olarak boyutları sürekli takibi gerektirmektedir.

Askeri musikinin bir mısraında “İster isen sulh ü salah, hazır ol cenk ü cidale” diyorlardı. Bir başka kışla dövizlerinden birisi de “Barışta ter dökmeyen savaşta kan döker.” diyerek daimi askerlikten destek alıyordu. Türkiye’de ise yeniçeriliğin ilgasıyla boşalan askeri kurumlar, ikame olunan modern orduları barındırdı ise de İttihat –Terakki ile iyi sınav veremedi. Devleti yakın zamana kadar vesayetleri altında tutarak dünya devletleri seviyesine çıkışı tıkadılar. Ayrıca lüzumsuz devrim kurallarıyla halkı yurt dışına göçe zorladılar. Elbette ki bir Stalin veya Hitlerin yaptıklarını yapmamış olabilirler, ama mesele keyfiyet ise bunun misalini bile işleseler utanç verici değil midir?Kaldı ki milletin efendisi olmaya hakları da yoktur. Bu sorun çözülecek gibi gözüküyor. İnşallah hayırlı bir denge bulunur da kimse mağdur olmaz. Ordunun mağdur ettiklerine devlet tazminle mükellef olursa bu iş tez çözülür. Beyin ve ruhu misalleştirmekte askerliği dünyaya öğreten bir kuruma örgütlenme konusunda hiçbir sözün, onların yapabildiklerini aşamayacağını görüyor ve bili-

yoruz. Ordunya bir yapı olarak bu bağlamda daha fazla sözü gereksiz buluyoruz, o nedenle de konuyu geçiyoruz.

Alem ilimle vardır

“İSLÂM VE MÜSBET BİLGİLER

•”Beşikten mezara kadar ilim dileyiniz!” ve “ ilmi Çin’de bile olsa isteyiniz” ve “Allahım, bize hakkı hak, bâtilı bâtil olarak göster!” ve “Allahım, bana eşyanın hakikatini olduğu gibi belirt!” mealindeki dört hadîsle ve daha niceleriyle Peygamberler Peygamberinin, kalemini nûr hokkasına batırarak yazdığı hikmet, İslâm’ın umumiyetle ilim ve bu arada müsbet bilgiler karşısındaki vaziyetini tam olarak tespit eder.

•Garplı, bu emirlerin kutsiyet membana bağlı bulunmaksızın, farkında olmadan onlardaki hikmeti yerine getirdiği içindir ki, denizleri, kararları ve havaları, fethetti. Halbuki bu oluş hakkı da, her hak gibi ezelden ve yalnız Müslümanlarındı.

•İnsan kafasının eşya ve hâdiseler üzerindeki tecessüs ve hâkimiyet hakkını tatmin cehdiyle hareket eden Garplıya karşılık, eğer atom bombasını bizim dünyamız icad edemediyse, kabahati, sadece iyi Müslüman olamayışımızda arayalım!.

•Aya biz gidecek ve oraya, bilmem kaç yıldızlı Amerikan bayrağı yerine tevhid livâsını biz dikecektik!

•Ne yazık ki, Garplının, sırf madde âlemini çepçevre ihâta ve sınıksız tasarruf gelen ham kuvvetiyle bizi sarısmaya başladığı günlerde, hemen yapılması gereken nefis muhasebesine bağlı olarak müsbet bilgiler şuuru bize dinin bir emri telâkki edileceğine, din âlimi geçinenlerimiz arasında, bisiklete şeytan arabası ve matbaaya küfür âleti diyenler bile oldu; ve o zaman bu gübre kafalıları “asıl siz bu hükmünüzle yaklaşıyorsunuz!” diyebilenler çıkmadı.

•Garplı, fânî madde âleminin marifetlerini, fânî müsbet bil-

giler laboratuvarının icatlarıyla teshir eder, fânî dünyanın sathını baştan başa tahakkümü altına alır ve böylece Doğu çevresindeki üstün ve ebedî hayat mümessillerini de kulları ve köleleri haline getirirken, İslâm dünyasının içinden bir fert çıkıp da avaz avaz şunları haykıramadı: “Yahu İslâmlığın zuhurundan bir-iki asır sonra Şark ve Garp dünyalarının dış manzarası, bugünkü Şark ve Garp dünyalarına ters tarafından tamamıyla uygundur! O vakit biz, meşhur seyyah (Marko Polo) yu hayran bırakan, fildişi, baharat, kâğıt, billûr, ipek, amber ve binbir san’at eşyası yüklü kervanlarımız ve bunların indiği kervansaraylarımızla, hâlâ (Hollivut) simsarlarına rüya filmleri çevirtici bir hayat yaşamaktayken, Garplı, sürdüğü domuzlarla aynı gıdayı alıyor ve aynı hayatı yaşıyordu. O vakit, hakkını verdiği ruhla beraber maddeyi de tasarruf eden Şarklı, bugün ruhun hakkını bomboş bıraktığı halde müsbet bilgiler sayesinde eşyaya tahakküm eden Garplının önünde inhizama uğramış bulunuyorsa, elinden kaçırdığı için, haline ağlasın; kendisini kendi öz dâvasına ihanet etmiş bilsin ve Allahtan af dilesin”

•İslâm, müsbet bilgiler manzumesini, dünyaya değer verdiği nisbette kıymetlendirir. Nasıl dünyanın değeri hakikatte sıfır, fakat âhirete ekim sahası olmak bakımından nâmütenahî ise, müsbet bilgiler de, ruh değerleri önünde âdi ve sefil oyuncaklar tezgâhı, fakat ebedî hayat işçilerinin hamle ve hareket vasıtası olarak hudutsuz kıymettedir.

•Bütün mücerret ilimlerin yanında müsbet bilgiler cehdi, İslâm’da, aynı zamanda her müslümanın ilahî hikmet ve nimeti her vecihten tefahhus, müşahede ve onunla faydalanmak borcu olarak da, aslı gayeden kıl kadar inhiraf etmeksizin, ulvî vazifeler ve ameller arasında yer alır.

•Her şeyle beraber müsbet bilgiler tohumunun da Peygamberler eliyle gelmiş olduğunu düşünmek, hepsi de İslâm çizgisi üzerinde bulunan Allah Resullerinin ve onların hepsini birden tamamlayıcı en üstün Resulün hak din zaviyesinden müsbet bil-

gilere ait kıymet hükmünü gösterir.

•Memuriyeti, öteleri fethetmek olan insanın evvelâ bu dünyayı fethetmesi veya sadece dünya fâtilhlerinin esiri olmamak için aynı fâtilhliği elinde tutması, buna da müsbet bilgiler marifeti yolundan ulaşması, memuriyeti icabıdır. ”

Kuram ve eylem

Devleti olan her siyasi yapı korunmak için, barınmak için, kısaca medeni olarak yaşamak için ilim öğrenmek zorundadır. Hele de günümüzde. Bir ev kadını düşününüz. Evindeki çamaşır makinesi, bulaşık makinesi ve diğer mutfak araç ve gereçleri hepsi öğretimsiz ve eğitimsiz nasıl çalıştırılır?. Akıllı evlerden söz açmıyorum. Otomobil hayatımıza girdi. Onun için her alanda öğrenim zorunludur. Dahası var televizyonun ayağımıza getirdiği dünyada telefon benzeri aletlerle sadece konuşup haberleşmiyoruz. Adeta hayatımızın bir parçası olan bilgisayarımızı elimizde taşıyoruz. Bu aletleri kaybetme sorunu bile ilmin ne olduğunu bütün insanlara fısıldıyor. Uzayı Allah’a mekan zanneden bazı teknoloji uzmanları garip laflar etmez olur mu? O kişi bu kadar gücü ile ölümüne çare aramıyor mu? Bulabiliyor mu?

Uzay gerçekten insanı hayranlığında mahkum ediyor. Korkmayan yalan söyler. Bir mesafe anlayışı ki en hızlı araçların ölçeğiyle, yıla nispet hesap ediliyor ve şu kadar bin ışık yılı uzaklıkta olup ta henüz bize ışığı gelmeyen ve büyüklüğü güneşe göre şu kadar misli büyük deniyor. Ben şakasını bile yapmak istemiyorum. Bir çocuğun evinde zürafanın resmini sevmesi sorun olmayabilir ve fakat bir astronotun uzayla ilgisi şaka kaldırmaz. Gagarin öylesine söylemiş veya karadaki partizanlar onun adına dinsizliği marifet zannetmiş olabilir. Değilse bir ilim adamı ilmiyle ilgili kamuoyu önünde haddini aşacak ve ilmini küçük düşürecek eylemde bulunmaz. Onun ilmi var gerisi tasarruf alanıdır.

Kadın, Güzel koku ve Namaz

“İSLÂM VE GÜZEL SANATLAR

•İslâm, başta edebiyat, gerçek zemini bulmuş bütün güzel san'atların en kuvvetli himayecisi...

•Başta edebiyat... Zira İslâm, erişilmez, şiir ve edebiyat çerçevesine girmez, beşeri hiçbir ifadeye sığdırılmaz bir ilahî mucize halinde, söz hârikasının mutlak ve münezzeh, zirve noktasına maliktir: Kur'an, Allahın kelâmı...

•Böylece, en üstün mucize olarak, bütün benzerlik ve eşitliklerden münezzeh, nihaî fesahat ve ilahî söz san'atını çerçeveleyen İslâm, ilahî sırların en dolambaçlı yollarını en çevik usülle aramak diye gayelendirebileceğimiz beşeri sanatın da, elbette ki, himayecisidir.

•Zaten İslâm'ın, fesahat tılsımına bağlı bir muhit üzerine nihaî fesahat mucizesiyle inişinde gerçek zeminini bulmuş söz san'atını en sıcak ve sevimli bir yüzle karşıladığına dair derin bir işaret bulunsa gerektir.

•San'at ki, bizim gözümüzde en çevik ve en gizli usülle Allahı aramanın müessesesidir; nâmütenahî mücerrede, yâni aslî gayesine yaklaştıkça İslâm'da değer bulur. Bu bakımdan, bütün İslâm san'atlarından mücerredin şiiri tüter. Taş, halı, gergef ve kâğıt üzerine aksettirilmiş bütün İslâm ruh plâstikası, mümkün olduğu kadar kaba ve bayağı müşahhasan uzaklaşmanın ifadesidir. Bunun içindir ki, İslâm, kaba ve bayağı müşahhası azizleştirmekten başka bir şey olmayan putlaştırma işinden ve putlardan nefret ettiği kadar, kaba ve bayağı müşahhasa yardımcı sanatları da sevmez. Hiçbir şey bilmeksizin resim ve heykelden tiksinen bir softa ile, onları gerçekten sevmeyen olgun bir Müslüman arasında işte bu anlayış farkı vardır.

•Buna rağmen (plâstik) san'at eserleri ihtiram mevkiinde kullanılmamak, mevzuuna karşı bir azizleştirme gayesi gütme-

mek ve içtimaî bir faydaya bağlı olmamak şartıyla, İslâm şeraitince câizdir.

•Mücerredin san'atı olan musiki ise, müşahhas kadroda belli başlı kötülöklere âlet diye kullanılmadığı ve ilâhi vecde ve ulvî tefekküre zemin teşkil ettiğı nispetinde güzel ve makbul...

•Hacimlerin birbiriyle ihtilât ve nispetinden, madde içinde madde üstü bir fikir bestesi yoğurmak diye çerçeveleyeceğimiz mimari san'atının İslâm'da nerelere kadar vardığı ve ufukları nasıl süslediğı malum...

•İslâm'ın güzel san'atları himayesi, bütün güzel sanat şubelerinin teker teker kendi kemâl ve aslıyet çilelerine eş olarak, onların en büyük sırdan, mücerredin sırdan haberci olmak ve kendi kemâl ve aslıyetine yaklaşmaktaki hisselerine bağlıdır. İslâm, her gerçek ve ulvî san'atın, o san'atı kendi kemâl ve aslıyetine irca eden büyük himayecisidir. ”

Ah o renkler

Medeni insanın genişleyen dünyasında estetik değerler, sadece onun güzele dair zevkini tatmin etmiyor, aynı zamanda sanayi devriminin getirdiğı tekdüzelikteki bunalımının da tedavisini sağlıyor. Daha önce değindiğimiz ruh ve akıl sağlığı konusunda güzel sanatların müstesna yeri olacaktır. Güzellik ve güzele dair ilğimiz cennetin bir esini olarak bizi her dem ihya edecektir.

İklimler, derinliklerin, hacim ve sahraların tuvale yansıyan ışık görüntüleri... ah... o... renkler... Severim her güzeli senden eserdir diyerek... Hanendenin, sazendenin nağmeleri... Ah o sesler

Güzel, iyi ifade edilirse herkes tarafından sevilir. Üstadın ömrü güzelliğı anlatmakla anlatılabilir. Onun sadece şiiri, tiyatrosu, romanı değil, konferansları da kendi alanında hitabet tarzının en güzel örneklerindedir. Günlük gazete yazılarında-

ki üslubu nerede karşılaşırsanız orada tanırsınız. Bir başka konu o dur ki, güzel sanat fenomenleriyle ilgili Üstadın yazdıkları, konuştuklarıdır. Eleştiri, Resim, Heykel, Müzik, Tiyatro, Roman ve Hikaye ile diğer süsleme sanatlarındaki el beceri ve değerleri üzerine onlarca yazı yazmıştı. Uygulama alanında örneğini verdiği eserlerin teorik ve eleştirilerine örneklik edecek değerlendirmeler de ondan gelmiştir. İyi bir şair, konuşmacı ve yazardı.

İffetin heykelleri

“İSLÂM VE KADIN

•Her madde, her mâna ve her şey gibi kadının da bütün vücud ve hikmeti, keyfiyeti ve mevkiî İslâm'da...

•Kadın, İslâm'da, kendisine Şeriat yolundan ulaşmak şartıyla sevgili bir varlıktır. Yeryüzünün Efendisi ve Peygamberler Peygamberi ki buyurmuşlardır ki: “Bana dünyanızda üç şey sevdirilmiştir: Kadın, güzel koku ve namaz...”

•Hemen anlamak gerekir ki, meşru şekiller ve hadler içinde kadına bağlılık, Yeryüzünün Efendisi ve Peygamberler Peygamberinin mizacına uymak bakımından İslâmî ve makul bir hâdise... İslâm'ın zâhir ve bâtın çerçevelerinin bütün kahramanları bu şekiller hadler içinde kadına bağlı kalmışlardır. Ruhbanîyet kabul etmeyen İslâm, batını büyük marifet yolunda nefis körletmenin usulü olarak kadından uzak durmayı kabul etmez. Aksine büyük marifet yolunda, meşru şekiller ve hadler içinde kadın alâkası şarttır.

•Kadın, İslâm'da, her şeyden evvel derin bir hayâ mevzuudur: ve bütün mahrem köşeleriyle çepçevre hisarlar ortasında yükselen bir saray gibi, edep, ismet ve gizlilik surlarıyla halkalanmıştır.

•Mukaddes İslâm Şeriatı, kadını, her noksanıyla kocasının nazarlarına helâl olarak teslim ettikten sonra, onun cemiyet ha-

yatını, mahremi bulunduğu veya bulunmadığı insanlara karşı ayrı ayrı görünüş şekilleriyle ve son derece sarahatle tanzim etmiştir. İslâm cemiyet ve beldesinin büyük meydanında ve bütün nazarlara karşı kadın, yüzünden, el ve ayaklarından başka hiçbir noktasını çıplak olarak gösteremeyecek derecede hayâ ve hicap ifade eder. Tek bir saçın bile dâhil olduğu bu hayâ ve hicap şartları yerine geldikten sonra kadın, aynı İslâm cemiyet ve beldesinin aynı meydanında en faal ve en vazifedâr bir unsur olabilir.

•Kadını kafes arkalarına ve haremlere hapsetmek, hiç kimse- nin karşısına çıkarmamak ve topuğundan saçına kadar simsiyah bir torba içine sokup öylece ve bir ân için cemiyet koridorundan geçirivermek, İslâmî ölçü ve gereklerin emrettiği bir iş değildir. Her bakımdan mükemmel olan dine bir şey eklemek veya ondan bir şey eksiltmek, dinî anlamamaya ve nihayet ya ham ve kaba softalığa ve kör-kütük anlayışsızlığa varacağına göre asırlar boyunca Türk cemiyetinde kadının halini, dinî vecd ve idrâkten mahrum ham ve kaba softaların esiri diye mütalâa ve bu halden İslâmiyet’i tenzih etmek lazımdır. Şer’î ölçülere bürülü olarak kadın, İslâm cemiyet ve beldesinin büyük meydanında ve her türlü iş ve faaliyet sahasında, bütün nazarlara açık bir edep ve ismet heykelidir.

•Ayrıca kadın, mücerret kadın olarak, mücerret güzellik ölçüleriyle, ancak İslâm Şeraitinin gizlenme hadleri ve görünme şartları içindedir ki, tesir ve kıymetinin azamisine ulaştırılmıştır.

Kasap dükkânlarında kuyruğuna kadar yüzülmüş çırpıplak etin vahşetini esiri bir tılsıma götüren örtü sırrı, münhasır (estetik) gözüyle de yalnız İslâm’dadır.

•İslâm’da kadın, içtimaî vazifeler arasında yalnız iki tanesinin ehliyetine malik değildir: Biri imamlılık, öbürü hakimlik... Bunda da son derece ince bir hilkat sırrı güden İslâmiyet, her şeyden evvel hissîlik ilcaîlikten uzak bir erkek seciyesi isteyen bu iki işte başka kadına hiçbir içtimaî vazifeyi yasak etmemiş, fakat kadının en yüksek ve ulvî mevkiini, onun ve erkeğinin yuvası olarak gös-

termiştir.

•Kadın; anne, hemşire, zevce; güzellik bakımında kadın, içtimai vazife noktasından kadın, hilkat sırrının maddî ve mânevi bütün tecelli şekillerini İslâm'da arasın ve yalnız onunla övünsün!”

Sözün bittiği yer

Her medeniyetin dayanağı kadındır. Etik ve estetik değerlerini onun üzerinden ifade eder. Onun için kadın konusunu hafife almak cemiyetten ve insanlıktan biraz el etek çekmektir. Kadınsız bir hayat inzivadır. Devletin ve siyasetin olduğu her yerde kadın olacaktır. Üstad bu konuda tiyatro, şiir ve romanlarında hatta senaryolarında çokça ele aldığı bir konudur. Merhum Üstadım cemiyetin ortasında olan biriydi. Kadını problem olarak görmemiştir. Cumhuriyet, batılı kadın tipine yer açmak amacıyla milli kültürü dikkate almamış olabilir. Kantarın topuzunu kaçırdığını bir çok defalar bizzat devlet kurucusu kendisi itiraf etmektedir. Bunlar gelip geçmiştir. İnananlar inancının gereği gibi yaşamalıdır. Özgürlüğün anlamı böyledir. Eski yerlerini özleyenlerle yeni yerlerine alışamayanlar zaman içinde uzlaşacaklardır. Kadınlar siyasetten daha iyi anlar ve uygularlar. Onlar dalaşmadan şiddete baş vurmada sorunlarını siyaseten çözerler. Yeni sentezde elimizde kalan nüfus elbette ki medeniyeti yukarı çekecektir.

Büyük doğu edep mektebi

“DIŞI VE İÇİYLE İSLÂM

•İslâm'ın dışı Şeriat, içi Tasavvuf... O'nu, kâinatın yüzü suyu hürmetine yaratıldığı Allah Sevgilisini, üzerinde bütün hilkat mimarisinin ışıldadığı bir saray farz edecek olursanız Şeriat o sarayın dışı Tasavvuf da içidir. Bütün ölçüler ve geçitler dışarıda, varış ve erişlerde içeride...

•İslâm'ın topyekûn ruhu, hikmeti, ahlakı, edebi, eşya ve hâdiselere bakışı, bu dünya ve ötelere dış ve iç nizam sırrı, var oluş sebebi, ölümsüzlük yolu, bütün illiyetler ve gâyetler, her şey, her şey tasavvufta...

•İdeolojya Örgümüzün bu noktası, nâmütenahî derin tasavvuf bahsinin ona yakışır bir derinlikle işlenebileceği yer olmadığı için, meseleyi kalın hatlarıyla ve sadece başlık ifadesiyle ele alıyor ve bildiriyoruz ki, İslâm tasavvufu karşısında apışan ve gözleri kamaşan, Bâtılı, daima olduğu gibi, onu, dış ve aldatici çizgileri içinde heceleyip (Neo-Plâtonizm = Nev Eflâtuniye = Yeni Eflâtunculuk) mektebine bağlamış, sonradan kurulma ve bu mektepten aparılma bir müessise diye göstermeye yeltenmiş ve İslâm'ı yalnız zâhir plânındaki dış mimarisinden ibâret bırakmak istemiş; tasavvufun mutlak olarak Allah Resûlünden gelici ve O'nun kainat özü mukaddes bânından fışkırcı ebedî hayat mâdeni olduğunu anlayamamıştır.

•İslâm'dan sekiz asır sonra türeyen bazı maddeci mankafalar da, tasavvufu topyekûn inkâra varmışlar böylece üç buudlu din hacmini derinlik buudundan ayırıp satıh haline getirmişler ve yine böylece, ister istemez Batılı görüşle birleştiklerinin ve ona destek olduklarının farkına varamamışlardır.

•Tasavvufun, "Allah kâinatı insan için, insanı da kendi mârifeti için yarattı" düsturu, bu suretle nihaî hesabı mutantan şekilde verilen oluş sırrının, biri dış rejim, şeriat, öbürü de iç rejim, tasavvuf olarak her ikisi de birbirinden kopmaz, ayrılmaz ve tecezzi kabul etmez bir bütün halinde en parlak ifadesidir. "

Elin karda gönlün yârda

İslam'ın inananlarına teklif ettiği hayatı elbette ki herkes aynı anlamayacaktır. Herkes asgari cemiyet hayatına uyararak azamisini yaşayanları bir sisin gerisinden izler gibi takip edecektir.

Mütefekkirimiz Necip Fazıl Kısakürek'in bütün bilgeliği ve

dünya tecrübesiyle ifade ettiği bu hakikati arama ve bulma aşkı, bu bölümde özet bir manifestoya dönüşmüştür. Onun için bu bölümü hiçbir harfini dahi atlamadan, sindirerek içselleştirmek, insanlığın gereği diye takdim edebiliriz. Elin işte gözün oynaşta diye avamileşmiş bir kavram vardır. 'Yüreğin daim Allah'la zikirde iken dünya işlerini de ihmal etme' diyen bir iç emir var.

Allah Resulünün mü'minler için iç dünyalarını yasladıkları ve O'ndan esinle ruhlarını besledikleri için ilk mürşitlerinin O olması doğal ve zorunluydu. Daha sonra mektepleşen tasavvuf, Hz. Ebu Bekir'in banisi sıfatıyla ona nispet edilerek, (Nakşibendilik en bilineni yaygın olması nedeniyle) ve Hz Ali kurucusu olarak ve Onun adına (Halvetilik, Kadirilik -Nakşibendiliğin dışında kalanlar diyebiliriz-gibi onlarca yerel ve üniversal tasavvuf mektebi)

Hazreti Resulün manevi mirasını paylaşmışlardır. Diğer yandan Fahr-i Kainat Efendimiz inananların dünyevi rehberi olmuşlardır. Hilafet adını verdiğimiz ve Resulullahın göçü sonrasında Hz Ebu Bekir'in seçilmesiyle başlayan süreç... Manevi dünyanın örgütlenmesi kadar sakin olmamış ve müminleri kamplara ayırmış -haricileri ihmal edersek- iki ana grupta toplanmışlardır. Sünnilik ve Şia diye günümüzde de sürüp giden muhalif iki kanat... Buradan da anlaşılacağı veçhile Sünni akideye mensup olanlarla Şia'nın paylaşmadıkları hilafetin, dünyevi kısmında Sünni akide geçerli olmuş ve manevi mirasında da Hz. Ali taraftarları daha etkin olmuşlardır. İslam bloğunun Özellikle de İran üzerinden örgütlenerek parçalı durmasına neden olmaktadır. Evlad-ı Resulün devletler tarihinde hiçbir devlete asli bir itirazı olmadığı halde, Şia'nın İslam mukaddesleri üzerinden yürüttüğü devlet olma ve muhaliflerden rey toplama stratejileri kurnazca, tarihi intikama dönüştürme sevdalarını içermektedir. Bu konu daha fazla üzerinde durulması gereken bir konu olmakla birlikte İran'ı ve Şia'yı müstakil ele almağı gerektirdiği için burada bırakmağı faydalı buluyoruz.

*Öbür ilimlerin mevzuu, ne kadar geniş farzedilse de
“mümkinat dairesi-olabilirler alemi”nden dışarı çıkamaz.*

Esseyid Abdülhakim Arvasi
Tasavvuf bahçeleri / sh:5

İKİNCİ BÖLÜM

İDEOLOCIYANIN BÜYÜK DOĞU KAPSAMINDA GİRİŞİ

Bu bölümde ve İdeolocya Örgüsü kaplamında ve de Necip Fazıl'ın düşüncesini yarım asır boyunca arz ettiği Büyük Doğu mektebi bütününde sunulan şeriat kavramı, Türkçede ve hukuk terminolojisinde kullanılan meşru kelimesiyle aynı yapıdan türemiştir. . . Kısaca hukuk, adalet, rıza ve karşılıklılık ilkesi diyebileceğimiz bir hukuk terminolojisidir. Siyasal gücü elinde bulunduranlar, kendi güçlerinin üzerine çıkabilecek akım ve güçleri etki altına almak için kendilerinin düşman ilan ettikleri güç ve kavramları kötü örnekleriyle ele alarak olumsuzlaştırırlar. Halkı Müslüman olan bir ülkede İslam'ın kurallarına uymak neden suç ilan edilsin dediğiniz anda, bu güçlerle karşı karşıya kalırsınız. İlkçağda Sokrates'i devletten kovanlar da aynı nedenlere sığınıyorlardı. Demek ki ilkçağdan bu yana siyasal alanda yol alamamışız. Tekrar etmekte fayda var, Şeriat İslam dininin kendi ve kendisiyle birlikte yaşamak isteyen azınlıkların hakları da dahil hukuk düzenlemeleridir. Ferde ait olanlar, toplumsal olanlar ve devlete ait olanlar vardır. Devletin şeklinden ziyade işlevleriyle ilgili kurallardır.

Ara rejimler

İslam, yönetilenin rızasıyla oluşacak yönetimi önermektedir. Cumhuriyet, emirlik, krallık isim olarak İslam'ın önermediği, ancak muamelelerinden Müslümanların hayatlarını tehlikede görmediği, kültür ve inancını güvenle yaşadığı bir ortamın sağlandığına bakılarak tercih edilebileceği söylenebilir. İttihat-Terakki Fırkasının, Müslümanlıkla ilgili bir konu gündeme geldiğinde, cezadan başka çözüm yolu aklına gelmeyen yöneticileri, İslam'la cumhuriyeti karşı karşıya getirmeyi becerdilerse de, yılların tecrübesi bu milletin bu badireleri de aşacağını kanıtlamıştır. Necip Fazıl'ın hayatına dair notlarda cezasının bir asrı aşkın hapislik olduğu kayıtlıdır. Bu nakısa, aslında devletin eksigi olarak anlaşılmalıdır. Devlete mukaddes muamelesi yapanların insan mukaddeslerine saygısız olmaları bu evrede gündemde kalan şiddet ile

ironik bir terslik yaratıyordu. Genel güvenlik adı altında halkına köle muamelesi yapan hiç bir devlet, bu açmazdan çıkmadığı sürece saygıyı hak etmemeli. Bugün geriye dönüşlü bir intikam programı yerine, ulaşılan seviyeyle ilgili programlar gündeme gelmelidir. Bireye musallat olan hastalıklar gibi devlet bünyesine de mikroplar sızabilmektedir. Esasta hastalığın kaynağı bugün de tam olarak ele alınmayan güçler dengesinin dağılımı, eğitimi ve teşkilatlanmasıyla ilgilidir. Tarihin biriktirdiği hataların giderilmesini veya tasfiyesini yaşayanların kalplerinde temizlemeye çalışmak geleceği de kirletmek demektir. Hatta tarihteki kin ve açmazları, geleceğe naklederek toplumsal barışta ebediyen negatife sürüklenecektir. Ara rejim mantığı illetlidir. Her nasıl olursa olsun olması gerekenin bağlamında ortak akılla tespit etmiş örneklerde göz önüne alınarak gelecek programlanabilir.

İdeolocyanın perspektifleri

Üçüncü fasılda ele alınan, Türkün Muhasebesinde insanın nankörlük ve cehaletine teslim edilecek kurumsallığın Nasretin Hocaya tevdi edilen, Timur'un filine benzediğini anlatmağa çalışır Üstad. Cehaletin kendi ülkesini nasıl ezdiğini, bozduğunu ve yozlaştırdığını ve buna engel olmanın tek yolunun kendinde kaybolan değerleri diriltmekle mümkün olduğunu, kendisi aç ve hiçbir zaman da doymayacak çılgınlığa sahip batıya, milli hiçbir değerın teslim edilerek arzu edilenin temin edilemeyeceğini anlatır. Beşinci bölümde Tarih Hükmü:Nasıl Bozuldu adıyla üç bölüm halinde asliyetin kayıp destanı tebellür etmektedir. Aşkın medeniyetini olanca temizliği ve açıklığıyla alıp temsil üzere ruhunda taşıdığını dillendiren Üstad, bozucuları ve bozguna sebep kırılma noktalarına işaret ediyor. Kolay değil büyük bir medeniyetin çocukları, bugün batı kapılarında, usül toplamakla eyyamı perişanını gezdirmektedir. Uyanış ve özgürlüğe yürüyüş, şarkı söyler gibi sevincinde güvenini taşıyabilen o günlere kavuşmak içindir... Özgür ve güvenlik içeri-

sinde insanlığın kurtuluş beklediği kapı olarak önünde oluşan sorunlara medeniyet ve güven dağıtan olmak. Cumhuriyetin ilk yarım asırlık dönemindeki yok ve yoksulluklar aşılımış gözüküyor. Bu asil halka, yaralanmamış gibi davranamayız. Bozulmanın tespit ve teşhisini elbette ki tedavi devresi tamamlayacaktır. Bu bölümlere teklifler de diyebiliriz. Altıncı fasıl Beklediğimiz İnkılap, yedinci fasıl: Beklediğimiz İnkılabın yönleri. Sekizinci fasıl Devlet ve İdare Mefkuremiz. Dokuzuncu fasıl: Temel prensipler. Daha sonraki iki fasılda, aktüel olan Türkiye, İslam dünyası; batı kültürü ve çeşitli politikaların uygulama safahatındaki yanılığ ve yanlışlarına parmak basılmaktadır.

Bizde devlet üzerine yazı yazmak bazı konumlarda izni, bazı konumlarda cezai ve genelde de, siyasal sorumluluğu gerektirir. O nedenle derli toplu devletin gerek formel ve gerekse doktrinal olarak teorik bilgiler vermek üzere, batı dünyası kaynak gösterilerek makaleler hazırlanabilir, hatta eserler verilebilir. Ancak bu üslup bilimsel yapıya kaynak teşkil ettiği için akademisyenlere açık gibi gözükmemektedir. Oysa devletin ne yapacağını teorik olarak dillendirmenin pratiğe bir katkısı olmaz. Diğer yandan devleti fiilen yürütmekle sorumlu olanlar devlet sırrı veya makamlarını yitirme dürtüsüyle buldukları mevki sürekli iyi göstermektedir. Devlete olmadığı anlamlar yüklenecek ve teşrifattan ötesine geçilmeyerek üretilen övgülerin, halkı devletten uzak tutmak için bürokrasinin kusurlarını örtmeğe yönelik bir kampanyalar silsilesi olduğunu diğer devletleri inceledikçe anlıyoruz. Onun için sosyalist ve milliyetçi ekollerde hükümet darbeleri ya da hükümeti ele geçirerek devlete sahip olma konusunda epey hayal ürünleri 1970 li yıllarda yayınlandı. . . Bugün kimse adını sanını bile bilmez. Ortaokul gençlerinin harçlıklarına göz dikmiş birkaç uyanık yazarın notlarına devlet üzerine demek yanıltıcı olur. Türkiye’de fikir hürriyetinin fert başına yükselen milli gelire paralellik arz etmesi fikir hürriyetinin yokluğunu değil de zamanla oluşacağını ve olgunlaşacağını işaretlerini vermektedir. Devletin tabu kabul edilişi konusuysa,

fikir hürriyetine bağımlı bir kavram olmasından kaynaklanıyor. Demek oluyor ki, milli gelirimiz yükseldikçe devlet ve onun üzerine daha sağlıklı bilgiler alacağız. İstatistiklerde eksik ve kasıt taşımayacak. Bahane kabilinden nedenlerle devlet ve siyaset üzerine güvenilir bilgiler 1980 yılından bu yana epey gelişti. Yeterli olmadığını biliyoruz ama yok olmasından kıymetli gördüğümüz içindir ki gelişimine katkı yapmağa çalışıyoruz . Olan birikim ise siyasi akılla ele alınıp temizlenmeye muhtaç, mevcut sistemi şımartmaktan öte geçmeyen sözüm ona akademisyenlerin daha çok hukuksal yönelişleridir. Sosyal sınıflar ve siyasal kurumlar konusunda geçmişle ilgili araştırmalara da göz atmak gerekiyor. Ve yine sosyolojik, felsefi, hukuksal, tarihsel, bilimsel ve metodik açıdan çok eksik ve açıklama yokluklarını görüyor ve biliyoruz. Bizim amacımız Necip Fazıl ve İdeolocya Örgüsü ile sınırlanmıştır. Ama okuyucuyu düşünerek genel de olsa siyasal düşünce tarihi konusunda bilgi vermek istiyoruz. Böylece belki bizim noksanlarımızı okuyucu karşılaştırarak giderir. İki yönlü bir amaçla bu perspektifi çizmeyi amaçladık. Necip Fazıl ve İdeolocya Örgüsü kavşağında bütünüyle Necip Fazıl'ın siyasal düşüncesini, İdeolocya Örgüsü kavramında da öznel olarak Türkiye'nin siyasal yapısı ve pratik öneriler göz önüne alınmıştır.

Siyasal düşünce tarihine karma bir yaklaşım

İlkçağ-Ortaçağ-Yeniçağ-Yakınçağ
Toplu Değerlendirmeler

İLKÇAĞ-ORTAÇAĞ-
YENİÇAĞ-YAKINÇAĞ

İlkel topluluklar

İlkel toplumlardaki düşünce tarzını anlamamız bağlamında arkeoloji ve antropoloji çalışmaları bazı malzemeler temin ediyorsa da, bugünkü bilgilerimizden hareketle yorumlar yaparak bilime malzeme taşıyoruz. Siyasetin konusu ve bu evredeki insanın gereksinimleri arasındaki bağ pek te bol sayılmaz. Bir takım tahminlerse akli olsa da gerçeği yansıtmayabilir. Her şeyin hüda-i nabit olduğu bu evrede ekonomik faaliyet görülüyor ki, siyasete gerek olsun. Benzeşimler olabilir diye değinerek geçelim ilkel toplulukları.

İlk uygarlıklar

İlk uygarlıkların ortaya çıkmasını, ilkel toplulukların çoğalma sonunda zoru başarmak için yaptıkları işbölümünde aramak gerekir. Bunlar da siteler şeklinde teşkilatlanmışlardır. Arkeoloji bilimi bu konuda da çok malzeme toplamaktadır. Bu uygarlıklar da çoğalmalar neticesinde yaygınlaşmaktadır. Bol örneklerine rastladığımız Sümerler bugünkü Irak devleti havzasında Mezopotamya'ya müsadiftir. Babil, Sümerlerin yerinde ve yine Asur da aynı mekanı kullanan büyük cesametiyle Orta Doğu'nun tamamına yayılmış bir devlettir. Anadolu'da ise Hititler hüküm sürmüşlerdir. Yazıları ve dilleri olan düzenli ordulara sahip devletlerdi. Bugünkü Amerikan pazarları gibi o zaman çerçevesi içerisinde Asur'lular Hattilerin ülkesi olan Kayseri Kaniş-Karum da ileri karakol kurmuşlardır. Bu merkezlerde Ülkelerinin gizli muhasebe kayıtlarını tuttukları gibi elçilik işlerini de yürütüyorlardı. İthalat ve ihracat işlemleri bu merkezler kanalıyla yapılıyordu. Örnekler artırılabilir. Hatta soyu tükenen firavunlar, Hititlerden prens istiyorlardı. Uygarlıkların ortaya çıkışı dünyanın bir çok yerinde devletlerin kurulmasını sağladı. Genel olarak gerekli asli ihtiyaçların karşılanmasının rahat olduğu havzalar uygarlıklara mekan imkanı sunuyordu.

Yunana çağdaş olan uygarlıkları derli toplu ifade edersek,

Hint, Çin ve İran'da kurulan medeniyet merkezlerini görürüz. Ortadoğu'da Sami kavimler tarih sahnesindedir. İbraniler tek Tanrılı dine sahip, diğerleri farklı tapınaklara ve çoklu tanrılara inanıyorlar. Mısır'da tanrı kral var. Yönetimi ve her şeyi gücü altında bulunduran. Diğer uygarlıklarda tanrılar hem çoklar hem de çoğalabiliyorlar. Tanrılarla krallar karşılıklı birbirleriyle ilişki içindeler. Tanrılar, kralların zaferlerini kutsuyor onlar da tanrılara tapınak inşa ediyorlar sunakları ihmal etmiyorlar. Karşılıklı sürüp giden bir dini hayat var.

İlk uygarlıklarda dini hayat

İlkçağdaki dini hayat günümüz insanının seküler etkilerinden farklı bir maddi hayata yaslanmış görünüyor. Örneğin Yunan, Mısır ve İbraniler değerlendirildiğinde öyle basit bir yapılanma olmadığı görülür. Ülkesini kuşatan ve bütün insanlarına ulaşan, onları mutlu ya da tecziye eden sistemli bir inanış var. Bugün bile Firavunların Mısır'daki dini hayatla içiçe geçmiş olan medeniyetleri mevcuttur. Bir ahiret inancı var ve ölümlere öylesine işlemler yapıyor ki akıllara ziyan. Mısır'daki Tep şehri görmeyen din kavramını tam anlamıyla anlamaz diyelim. Ahlak konusu da öyle küçümsenecek bir sosyal hadise değildir. Hitit kralından prens isteyen Mısır firavununa olumsuz cevabın gitmesinin nedeni, Mısırlıların aile içi evlilik yapmakta bir beis görmeyen anlayışlarıdır. Hitit kralı hem çok kızgın hem de çok kırgındır Firavun mevkidaşına. Öyle ki o anlayışta olan Mısırlıların Hitit sınırlarından içeri girmelerine bile ambargo koyduğunu ilan etmiştir. Bugün insan ne ise dün de aynıdır. Birikimlerimiz artarak bizleri daha iyi olduğuna inandırıldığımız seviyeye çeker. Çıktığımız yer en mutlu olduğumuz yer midir? Allah bilir. Her çağın sıkıntı ve küfürleri vardır. Ve yine her çağın güzellikleri ve bereketlilikleri vardır. Peygamberimiz Fahr-i Kainat Efendimiz resul olarak gelinceye dek, her çağa bir peygamber de gelmiştir. Dinlerin bir çok ortak yanı onların kaynağının aynı olduğuna bir

karine sayılmak gerek. Bir de taklidî dinler var ki adı üstünde taklittir. Din bir dernek kuralı değildir.

Ezoterik Mezhepler ve din taklitleri

En güzel örneğini de Yunan filozoflarının din üretme gayretlerinde de görürüz. Pisagor bunlardan birisidir. Ezoterik bir birliği dine dönüştürmek istemiş ise de başaramamış. Tarikatlarda dinlerin sosyetesine sağladığı imkanlar içerisinde kalarak bir yaşama biçimi teklifi olarak görülebilir. Onların sınırlarda gezinmeleri dinden çıktıkları veya başka bir din uydurdukları anlamını istihdaf etmez. Dinler müminlerine teklif ettikleri dini hayatı, eski kültürlerinin örfi ve ahlaki olarak zararsızlarına kapatmazlar. Tarikatların bazıları bu serbestliklerden yararlanır. Bu farklar lisanî, ırkî ve aile bağlarına yönelik olabilir. Hz. Süleyman'dan kalan masonların tarikatı da böylesi eski bir tariktir. Aynı mesleğin üyelerinin korunmak amaçlı ve ritüellerine devamla da dini ihtiyaçlarını gideriyorlar. Hatta İran'daki Şia'nın bölgede neşvü nema bulmasının kaynağında, eski Pers ve Sasani inancından vazgeçememenin yattığını bir çok sosyal bilimciden dinledim. Söylemek istediğimiz, şunun bunun haklı haksız olduğuna taraf olmaktan ziyade, ara mezhep, tarikat ve başkaca din benzeri oluşumların tepkilerden de çıkabileceğini göstermek amaçlıdır. Hindistan'da, Çin'de de çok örnekleri vardır. Bir sosyal olay sayısal anlamda önemsiz ve toplumca ihmal edilecek boyuta düşebilir ve fakat tümüyle yok olmaz. Kılık değiştirerek yeninin bünyesinde kendine yer bulur yaşar. Yani değişerek dönüşerek insanları tamamen terk etmeden yaşama-ya çalışır. Salikleri yok olmadan hiçbir fikir kaybolmaz. Fikrin sosyal kanunları vardır. Dinler ve ahlak kuralları insanın ruh ve can dengesinde yaşadığı için, ona akli yaklaşımlar, onun belirginleşmesi veya tanımlanmasında kullanılabilir.

Canlı siyaset

İlkçağ, site devlet (şehir-polis) düzeniyle daha net anlaşılabilir bir yönetimin içindedir sanki. Oysa site devletlerindeki siyaset yaşayan bir yapıdaydı. Özellikle eski Yunanda sürekli amaçlarını değiştiriyor, araçlarını yeniliyor ve ileriye bakıyordu. Sorunları, genel hatlarıyla bugünün aynı sayılabilir. Çözümler de genel hatlarıyla aynı olmuştur. Elbette ki farklı mekânlarda farklı uygulamalar vardır. Yunan'da site devleti olarak uygulanırken Hitit-Mısır-Çin-Hint imparatorlukları yaşamaktadır. İlkçağ halk yönetimi olarak Yunan sitelerindeki uygulamaları görüyoruz. Eski Yunan'dan maksadımızın batı Anadolu ve bugünkü Yunanistanı da Adriyatik kıyılarını da içerisine alan onlarca federe devletten oluşan bir federasyondan bahsediyoruz. Günümüzdeki seçim yasaları, yasa çıkarma, anayasa, yasalar önünde eşitlik, özgürlük v. s. Yunan sitelerinde ortaya çıkmıştır. Elbette ki boyutların farklılığı vardır. Günümüze gelişin tarihsel kanıtı olarak ele alınabilir. Benzer sitenin Babil'de de olduğu anlaşılıyor. Hatta İtalya'daki bazı sitelerden de söz açılabilir. Akdeniz çanağı bize site devletleri konusunda yakın zamanlara dek İtalya'da hizmetler vermiştir. Örnekler çoktur site devletleri konusunda. Aynı dönemde yaşayan, kendilerini devletin, milletin ve her şeyin mutlak sahibi sayan Firavunların Mısır'ını da bir başka inceleme konusu yapmak mümkün. Burada bir inceliğe değinerek bu konuyu geçmek istiyorum. Ya Firavunlar gibi kendini Tanrı sayan (insan-tanrı) yöneticilerin elinde imparatorlukları krallıklar v. s. li bir yönetim ya da arkasına bir yaratıcı alınıp peygamberin yönetiminde bir dönemdir bu ilkçağ denen zaman dilimi. Hint'te, Çin'de, Ortadoğu'da (Konfiçyüs-Butha) gibi kişiler, kendilerini bir yaratıcının görevlileri sayarak büyük kitleler üzerinde devletlerini kurmuşlar, siyasetlerini yürütmüşlerdir. Karşılarında Zeus ve diğer tapınılacak birimleriyle Yunan dini ve onlara paralel olarak yürüyen seçim sistemi. Tanrı, ister ilahi, ister insani olsun yönetimin temeli ve yönetimin dayanağı ve güç kaynağı olarak insanlık tarihiyle yaşıttır. Yunanlıların, Tanrılarını Sümerlerden

aldıklarını arkeoloji ilmi bize göstererek diyor ki, İnsan tanrılıklarının kaynağı yine de ilahi olanın deformasyonu ile cemiyete sunulmuştur. Firavunla Zeus'un görevleri arasında fark yok ve fakat Zeus biraz daha kendini geriye çekmiş, canının çektiğini tartışmasız yapan bir sistemdir. Oysa Firavun insanlarla çalışarak kral-tanrılık yapıyor.

Demokrasi mirası

Demokratik olan yapının gelişiminde belki bu tanrı-siyaset ilişkisinin birbirlerine destek vererek yürümesinin bir etkisi vardır. Demokrasinin arkasında hep halk var denmiş, oysa halk rey vererek seçmen rolündedir. Halkın seçmenlikle elde ettiği bir menkul değer var, bu değer onu yönetimin önünde olması gereken yere taşıyor. Buradaki illüzyon bizi yanıltmasın bu ücret gibi bir şey değildir... Halkın önde olması, yöneten mi yönetilen mi çelişmesini doğuruyor. Günümüzde beşbin nüfuslu bir belde de site devleti seviyesinde bir demokrasi uygulanabilir. Güzel ve doğru sonuçlar da alınabilir. Ne var ki milyonlarca nüfusun olduğu ortamlarda bu, içerisine çok şey karışması neticesini doğuruyor. Doğal olarak da mutlak yalan sınırlarını aşamayan demokrasi, günümüzde çok daha yozlaşmış oluyor. Bağımsız araştırmacı ve teorisyenlere iltifat etmeyen yöneticiler, kendilerine iltifat eden akademisyenlerle çalışarak demokrasiyi daha da teorik ve pratik açıdan içinden çıkılmaz hale getirdiler. Karışıklık o boyutta ki devletin birimleri birbirinden kopmuş ve devlet vatandaşına yük haline gelmiştir. Bu en azından gelişmekte olan ülkelerin demokrasilerinde böyle. Devlet kendi varlığını sürdürmek için tümüyle güvenlik güçlerine kendini bırakmıştır. Karahan-Umay Hatun ikilisinin emrindeki Türk kuvvetleri de Firavun benzeşimli ve dünyayı tekeline almak iddiasındadır. Oğuzun yaratılışındaki gizem de yine iktidarı ilahileştirmekte (Hint ve Çin modeli) hiçbir sakınca görmez. İlkçağda, ortaçağda ve yeniçağlarda iktidarın menşei ilahi yapılanmayla oluşturulmuştur.

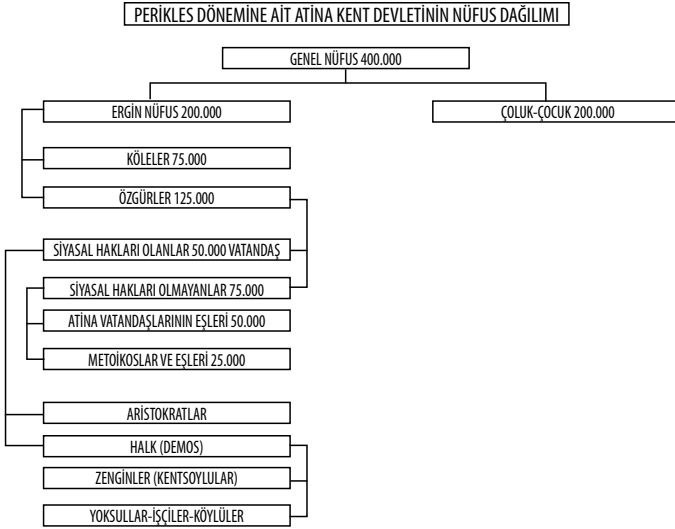
Gerek site, gerek krallık ve imparatorluklarda ya tanrı bizzat yönetimin başı, ya da yetki verdiği yöneticiler yönetimi ellerinde tutmaktadır.

Demokrasinin bileşenleri

Büyük federasyonun önemli devletlerinden biri Atina devletidir. Onun nüfus yapısına ve dağılımına bir göz atalım. Hiyerarşik yapı ve yöneticileri seçenle seçilenin nüfustaki yeri bu şemada daha da net anlaşılmaktadır. Anlaşıldığı kadarıyla demokrasi, nüfusunun fazla ve iyimser düşünülerek %25 kadarıyla kendini yaşatmaktadır. Rönesans'la Antikiteye dönen Avrupa beyinlerinin sadece Yunan dinini değil, oradaki hukuklaştırılmış olan siyasi yapıyı da içselleştirmek istemiştir. Demokrasiyi İngiltere'de krallıkla bağdaştıranlar, Norveç'i İsveç'i, Hollanda'yı, İspanya'yı, Belçika'yı kutsamakla kalmıyor, Suud krallığını ve diğer krallıkları da kutsamış oluyorlardı. Buna karşın hiçbir zaman bir araya gelemeyecek olanlara da (SSCB, Yugoslavya. Çekoslovakya, Kıbrıs v. b. gibi)ülkelere de cumhuriyeti zorladılar. M. Duverger'in haklı olarak seslendirdiği sandıktan çıkan kırallar, demokrasideki çatlaklarda gündeme geliyordu. Hiçbir zaman ideal bir rejim olamayan demokrasi, Lincoln'ün işaret ettiği gibi 'Başka şansın olmaması' nedeniyle ve şimdilik kaydıyla katlanmamız gereken bir ara rejim olarak yaşayacaktır. Kuralları çok kaypak ve yoruma muhtaç haldeki faşist, komünist veya en liberal düşünceler bile demokrat olabiliyorlar. Hatta her dinin mensubu da kendi dinini siyasal olarak demokrat olduğu kanısıyla savunmalar düzenlemektedir. Bunlar bir korku karşısında olanların el yordamıyla buldukları bahane kabilinden savunmalar değilse ciddiye alınacak bir iletişimsizlik sorunu sayabiliriz. Aynı zamanda rejim bir ortak yaşamı ilgilendiren kavramdır. Dolayısıyla bireye onu savunmak düşmemeli. Birey yaşadığı ortamdan ne kadar memnundur ve geleceğine ait güven hissini sağlayabiliyor mu? Demokratlık kelimesinin içerisine eşinin ebeveynini

ziyaretini koyan kafadaki kişilik bozulmasından söz açmak daha doğru olur kanısındayız. En feodalinden, en dindarına kadar ve hatta dinsizinden liberaline kadar herkes bir tanım altında buluşabiliyorsa insanlık tarihinin en büyük buluşuna imza atmışız demektir. Öyleyse herkes özgür ve demokrat denilince kendini gösteriyorsa bunca askeri tedbir ve silah sektörünü hangi siyasi bilgi ve bilinçle açıklayabiliriz? Oysa yer yüzü savaşları ve hatta uzay savaşları gözümüzün önünde naklen yayınlarla yapılıyor. Ve hele, iç savaşlar, terör, kalkışma ve isyanları siyaseten demokrasiyle mi açıklayacağız?(izimleri) demokrasi eksigi olarak mı göreceğiz? Bunlar bir araya gelmemesi gereken parçaların sanal olarak var edilmelerinden kaynaklanıyor.

Şema aşağıda sunulmaktadır;

Perikles devri Atina nüfusunun vatandaşlarının statülerine göre dağılımı.

(A. Şenel-Siyasal Düşünceler tarihi 1982 SBF no:498 sh. 151)

Demokrasinin aldığı yol

Sitelerde tanrılar daha insanileşmiş, oysa çağdaşı krallıklarda insanlar mutlak yönetimiyle tanrılığını ilan etmişlerdir. Siyasal düşünce de felsefenin gelişimine paralel gelişme göstererek günümüzde kullandığımız siyaset ilmi fenomenlerini biriktirmişlerdir.

Krallık ve imparatorluklarla mutlak yönetimin arasında bir bağımlılık var gibidir. Büyük ve geniş olmanın verdiği ihtişam yöneticide tolerans fikrini çok geliştirmesine rağmen yönetilenleri iktidarın değil de kralın kulları haline getirmektedir. . . Dolayısıyla kral-kul ilişkisi kralı tanrılığa itmiştir. Kullara da krala yakınlığına göre dünya cennetine veya krala uzaklığına göre dünyadaki cehennemde yaşamak zorunda kalmışlardır.

Bu kralların mutlak gücüne karşılık mutlak güçle donatılmış semavi dinlerin peygamberleri gelmiş, onlarla mücadele etmiş ve onları tahtlarından etmiştir. Ve bu peygamberler bir hukuk getirerek bugünkü yönetimin siyasal hukuk ilkelerini koymuşlardır. Tanrı tek ve mutlaktır. Kullarına zulmetmez, O doğmaz, doğurmaz. Kulları karşısında eşittir. O'nun haram-helali var, sevap ve günahı vardır. Mükâfatı kulun ölümünden sonraki cennet veya cehennemdir. İnsanların birbirine zulmetmesi ve sömürmesi yasaktır. İlahi siyasal kurumlarda peygamberler hayatta iken düzgün çalışmış, arkasından gelenler bu kurumları iyice anlamsız hale sokmuşlar. Yetkiyi tanrı adına ele geçirerek dünya devletlerini kurmuşlardır.

Ortaçağdan manzaralar

Ortaçağ ve yeniçağ daha çok yukarıda anılan devletlerin örnekleriyle doludur. Orta çağ İtalyansındaki şehir devletlerinde Hıristiyanlık, arkaik çağ kültürlerinde şekil değiştirilmelerine gidilerek dini hayat olarak cumhuriyetin vatandaşlarına sunuldu. Cumhuriyet olduğu ileri sürülen bu ortaçağ devletçikleri-

nin yöneticisi prensler Hristiyanlık üzerinde değişiklik yapma yetkisini kendinde buluyordu. En güzel örneğini İstanbuldaki Bizans'ın Ortodoksluğu üretmesi gibi. Öyle ki kilise resim-
lerindeki detayları inceleyen bütün sanat tarihçileri bu farkla-
rın nereden kaynaklandığını anlayacaktır. Rönesans adı altında
tolere edilen dinin sanatmış gibi gösterilmesi belki prensleri
mutlu etmekle kalmamış, bugün tarihten kaynak arayanlara da
malzeme temin etmiştir. Burada can alıcı soru, Kilise inşaatları-
nı yapmak kimlerin tekelindeydi olacaktır. Gizli açık bu işi ör-
gütleyenler masonlar olmuştur. Dolayısıyla Avrupa halklarının
Hıristiyan olmalarını beğenmeyen masonların gizli niyetlerine
kiliseleri hedef seçiliyordu.

Sitelerdeki tanrılara karşı da peygamber öğretilerinden et-
kilenmiş düşünürlerin ortaya çıkması da rastlantısal değildir.
Ne felsefe, ne siyasal düşünce ve/ya siyasal kurumlar yakınçağa
kadar peygamber öğretilerinin içerisinde kalmış ve onunla ken-
dini aynı kılmıştır. Bu düşünce yapısının ne kadarı peygamber
öğretisidir, ne kadarı insanların kendi düşüncesidir sınırı belirsiz
tutularak sürüp gelmiştir. Siyasetçilerin işine gelen kitleleri kor-
kutma gücü bir dönemde çok daha kolay parametrelerle yürü-
tölmüştür. İbn Haldun ve Nizamülmölk gibi teorisyen ve büyük
devlet adamlarının eserlerindeki kurumlardan bu açıkça görülü-
yor.

Mutlakiyete doğru

Kısaca özetlersek; Büyük devletlerde yönetici tanrı-kraldır.
Emirleri mutlaktır ve emri altında yaşayanlar onun emirleri-
ne bağlıdır. Tanrıların yanında onun adına yönetimi sürdüren
temsili yöneticiler de site devletlerine yön vermektedir. İlkçağın
belirgin özelliğidir siyasal düşünce açısından. Bu dönemdeki ik-
tidar mücadelelerini peygamberlerle tanrılık iddiasındaki yöne-
ticiler arasında görmekteyiz. Buradan iktidarın menşei düşünce-
si ortaya çıkmıştır. Daha önce belirtildiği veçhile peygamberler,

insanda olması gereken vicdanın gelişmesini ve hakların anlaşılmasını sağlamışlardır. İktidar olma konusu çok farklı biçimlerde ortaya çıkmıştır. Semavi dinlerin ortaya çıkış koşulları iktidara geliş tarzlarına da etki etmiştir. Dolayısıyla Avrupalının yerindiği Hristiyanlık kendi koşullarında Avrupalı yöneticilerin elinde yozlaştırılmış bir kurum olmuştur. Diğer yandan sürgünlerde kalan Tevrat'ın salikleri de bir çok olumsuzluğa yine batılılarca maruz bırakılmıştır. Hatta bugünkü İsrail'in bile batılılarca beslenen bir düşmanlıkla yaşatılmağa çalışıldığı gözler önündedir. Oysa İslam doğuşundan gelişme evrelerine dek zorlama kural-lara saplanmadan saliklerine bir hukuk getirmiş ve ilahi düzen adına inananların rahatını temin etmeğe çalışmıştır. Yeryüzüne yeni bir siyasal biçim verdiği de gözlerden kaçırılmamalıdır...

Dinler tarihi yeni bir biçim vermek yerine "aslına dönülmek"i tercih ederek bu terimi kullanmıştır. Yani yaratıcı dünyayı yarat-tığı gün onun kaderini de tayin etmiştir. Peygamber kendine ait olmayan ve sonradan oluşan sapıklığı, fesadı ve şirki ortadan kaldırarak tanrısal olanı geri getirmenin adıdır. Tanrının yaratı-sında kusur yoktur. Kusurlu olan sonradan insanlar arasında ve onlardan oluşandır. Peygamberin getirdiğinde mutlaka bir siya-sal perspektif var. Fakat bu perspektif peygamberin insan olarak kendi gayretinden kaynaklanıyor değildir. O, tanrının kendine tevdi ettiği görevi yapmaktadır. Onun için peygamberlerin ba-şarılarında tanrının yardımı vardır. Dinler tarihinde Hz. Süley-man ve Hz. Davut'un dışında hiçbir peygamber peygamberliği-nin önünde devlet adamlığı unvanını taşımamıştır. Oysa çevresi bütün peygamberlere bütün makamları tevdi etmişlerdir. Sonuç olarak 1789 Fransız İhtilaline dek şu ya da, bu dini kural ile hu-kuk belirlenmiş, bu hukukla devlet oluşturulmuş, bu devletteki vatandaşlar siyaset-siz yaşamış ve fakat yönetenler ve seçkin bir sınıf siyaset yapmışlar ve siyasal düşüncenin tarihine malzeme bırakmışlardır.

Bir de, Müslümanların "devlet inhitatları" tarihine eğilmek

isteseek ne buluruz dersiniz?Kan ve gözyaşı teselli kaynağı temelinde insanlığın düşebileceği, Kur'an-ı Kerimin cehennem tavsiflerinde bile kullanmadığı derekelere inilmiştir. Üstadın Yeniçeri isimli eserinde bu tablolar, digital tablolar gibi yansıtılmıştır. Şiddet vahşete dönüşmüş ve itiyat haline getirilmiştir. Saffet dönemlerindeki iman ve aksiyondan bir hatıra bile taşıamaz.

Sosyolojik ikame

Şimdi de siyasal düşüncenin sosyolojiye girdi(input)lerini gözden geçirelim. Bilim olarak sosyolojiyi önce İbn Haldun ele almış ve fakat İslâm ülkelerinin krallıklara dönüştüğü bir dönemde ortaya çıkması nedeniyle yeterince etkin olamamıştır. Ama İbn Haldun işin bilin- cindedir. Onun büyük katkılarıyla bugünkü sosyoloji doğmuştur. Auguste Comte metafizik, mistik ve dini kurallardan sosyolojisini arındırarak batı toplumlarını incelemenin bilimsel kurallarını koymuştur. Yakınçağa değin siyaset, felsefe ve tarih dini ilimlerin dışındaki bütün ilimleri özünde taşıyor ve dini ilimleri de kendine katarak iktidarın emrine veriyordu. Bunun anlamı şu ki; iktidar, yani kral, tiran, sultan – her kimse- gücünü, hakkı kullanmak için örgütlemekte, beyne ve imana ait manevi güçlerin tümünü de bünyesinde toplayarak iktidarın gücü haline getirmektedir.

Kısaca Hak temelinde dayalı, amacını mukaddesinden alan, bireyselliğinde geçmiş ve geleceğini temsil eden bir vekalet-nameli, ahlakını aksiyonunda yansıtabiliyorsa, Güc'üne Büyük Doğu düşüncesi onay verecektir. Bu konuda Necip Fazıl uyuşma ve uzlaşmayı asla kabul etmez. Hakkın hakları temin ve tedarik edilse bile, nefsin ve insanlığın hak ve gerekleri de, hakka paralel yapıda temin ve tedarik edilebilmelidir.

Rönesanstan sonrası

Bağımsız bilimi savunanlarca dindışı olarak sunulan ve savu-

nulan yeni yöntemin mahzuru iktidarın eline düşmesidir. Bu olay orta ve yeniçağlarda hükmünü sürdürmüştür. Din adına siyasal gücü elinde bulunduranlar her yaptıklarını dine onaylatmışlar. Ve kul saydıkları kitlelere de uygulamışlardır. İslâm dünyası genç ve dinamik yapısıyla büyük istisnalar arz etmektedir. Oysa İslâm dışı dünya din adına insanlığı yok etme siyaseti üretmiştir. Bu öğütme çarkına İslâm dünyası yakınçağda girmiştir. Ve hala İslâm dünyasında süren siyaset ilk, orta ve yeniçağlarda İslâm dışı dünyanın uyguladığı mistifikasyonlaştırma ve dindarlaştırıp yönetme politikasının hem de laiklik adına uygulandığını tespit etmekteyiz. Elbette ki bu demokratik deformasyon dünya ulusları için demokrasinin ne denli tehlikeli uygulamaları içerdiğini de anlamaları yönünde güzel örneklerdir.

Siyasal anlamda her şeyini toplumun bütün katmanlarını örgütlemekte bulan batı, elindeki bu örgütlü mekanik yapıyı da, silaha dönüştürmekte bir mahzur görmemiştir. Kulağa hoş ve insani gibi gelen bu oluşum, batının savaş alanında kalmasını temin etmişse de, o alandan sıyrılmasını sağlayamamıştır. Elbette ki bu mantık mevcut'u yetersiz bulacak ve makineyi da gücüne ekledikçe barış'a yaslanacağına daha da şımaracaktır. Gücünü geliştirdikçe savaş alanını da genişletecek ve sonsuz sandığı şeyin sonuna geldiğini anlayacaktır.

Necip Fazıl Büyük Doğu düşüncesinde siyasal tavrını oluştururken bütün bu konuları ele almış ve ince ince üzerinde durmuştur. Gerçi O, fikri açılımlarında, sofistik ve analitik değildir. Genel ve temel yapıyı gündeminde korur. Batının "Güç" "anlayışını takdir eder ve fakat, "hak temeli"nde onu yüceltir. Müte-radifliği sanatta severse de, siyasi hayatta taklit anlamına geldiği için reddeder.

*... vehim ve hayalle idrak olunan bu nakış,
Allah'ın bir sanatıdır ki, onunla yakın hasıl
oluyor ve artık hayal kalksa da o kalkmıyor.*

Esseyid Abdülhakim Arvasi
Tasavvuf Bahçeleri /sh. 142

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASET SOSYOLOJİSİNE DAİR

Siyaset Sosyolojisi, Genel Sosyolojinin özelleşmiş bir şubesidir. Siyasetin toplumda yaptığı değişiklikleri toplumun yönetimi oluşturmaktaki davranışları hep bu bilimin konusu içinde kalmaktadır. Siyasal diyebileceğimiz tarihsel boyut ile düşünce akımlarının orijinleri, yayılma zaman ve zeminleri, maşeri çıkışlar ve patlamaları, resmi ideolojinin yansımalarını, inanç yapılarındaki değişimleri hep siyaset sosyolojisinin ceplerinde bulacağız. Siyaset Sosyolojisinin konusunu kısaca özetleyelim:

- a) Siyasal davranış biçimleri,
- b) Siyasal kurumların doğuşu, işleyişi, çöküşü, kural ve nedenleri,
- c) Kamuoyunun doğuşu, araçları, yöntemleri ve temsil yeteneği,
- d) Baskı grupları, biçim ve öz olarak,
- e) Sosyal hastalıkların siyasal yapılara etkisi,
- f) Toplumsal üretimin siyasadaki hukuk, ekonomi ve diğer yapıdaki değişiklik etkileri,
- g) Siyasal elitin ahlak, etik, estetik yapısı,

İdeolocyanın siyaset sosyolojisine bakışı

İdeolocya Örgüsü'nün altıncı, yedinci sekiz ve dokuzuncu bölümleri tamamen siyaset sosyolojisi fenomenleri olarak değerlendirilmesi halinde dünya siyasetine bir teklif çıkarılacağı kanaatindeyiz. Siyaset Sosyolojisi enikonu siyasetçilerin ilgi alanında kalan her olguyla ilgilenir. Daha önceki paragrafta belirtildiği veçhile hukuksal yapı, cemiyet katmanları, üretim kaynakları ve mülkiyeti, tarih, felsefe, din, siyasi doktrinler hep siyaset sosyolojisinin dayanak ve kaynaklarıdır. Necip Fazıl bu bağlamda irdeleme ve incelemeye alınmaya değer Türkiye'de yetişen ideoloji bilgesidir...Onun siyasal, ekonomik, sosyal doktrin anlamında gündeme getirdikleri, tek tek ele alıp tartışılması insanlık tarihine çok şey kazandıracığı inancındayız. Siyasete ilimden çok sa-

nat gözüyle bakan Necip Fazıl, bu açıdan kendi dalında güzel bir örnek de vermiş olmaktadır. İlkçağdan günümüze siyasete bilim gözüyle bakanlar da dahil, hiçbir fizik kuralı niteliğinde, laboratuvar kesinliğinde esaslar kazandırmamıştır. Bilim insanları olayları tasnif etmiş, incelemiş ve fakat siyasette matematiğin kesinliği olmadığından kural yerine tavsiyeler koymuşlardır. Tavsiyeler bile, tahminlerin ve iyi niyetlerin aksine sonuçlar verebilmiştir. Hatta bu tavsiye kurallar haline getirilmiş ise de, ideale yaklaşmakta bile zaaf taşıdığı görülmüştür. Bir yıl önce tapınmayı yasak eden V. İ. Lenin'in önünde kutsallığın bütün kuralları uygulanırken şimdi, boynuna bir vinçten sarkan zincir geçirilerek heykeli dökümhane yolunda sürüklenmektedir. 1960 sonrası siyaseti ailemin etkisi altında izlemiş biriyim, o dönemler, Menderes'in idamı siyasetin karanlığını gösteriyordu. Haklı haksız konusu bir yana Menderesin intikamı (!) herkesin dilinde idi. Onun içinde oylar yeni kurulacak Menderesçi (1) siyasi partiye verilecekti. Adalet Partisinin "o" olduğunu siyasi şayia olarak herkes duymuş oldu. Fısıltı gazetesi çok etkin bir iletişim aracıdır. Hasne hanımların pencereden pencereye ilettikleri ibareler. İnternette daha hızlı ve emin gönüllere ulaşabiliyor. Bunun yaşayan tanıklarındanım. Adalet Partisini bir general olan Ragıp Gümüşpala'nın kurmasına izin verdiler, Onun vefatıyla boşalan Adalet Partisinin başına, herkes Saadettin Bilgiç ismini beklerken, kimsenin tanımadığı Süleyman Demirel geldi. Bu zatı muhterem değişik şekillerde de olsa kırk yıldan fazla siyasetin köşe taşlarından birisi oldu. Mühendis ve bürokrasiden gelme bu siyasetçi, çok parlak bir çok siyasetçiyi tahtından etti. Siyaset sosyolojisinin sayıp döktüğü ve tasniflerini önümüze koyabileceğini biliyoruz. Ama bu siyasi kişinin başarısının sırlarını söylemesi, spor toto tahminlerini aşamaz. Onun için siyaset zaman içerisinde seyrederek durur, sevildiği kadar kaçıldığı dönemler de vardır. Baş tacı olduğu kadar horlandığı dönemler de çoktur. Güzel ve çirkin, iyi ve kötü ile doğru ve yanlış siyaset aracılığıyla ters tanımlanabilir hale gelebilmektedir. Bir mekândaki doğru, diğer mekânda yan-

lış addedilmekte bir zaman diliminde güzel olan politika diğer zaman diliminde çirkin sayılmakta ve hatta aynı siyaset uygulayanı cennete çağırırken muhalefete cehennem sayılabilmektedir. Bu nedenle siyaset bilimden ziyade siyaseti konu edinen bilimlerden söz amalı ve sanatın geniş sinesinde siyasetin neler yapabileceğini gözlemleriz. Sokrates'ten Necip Fazıl'a dek bir çizgide siyasetin siyasetini izlerken derin bir düşüncenin izlerini de gözlemliyoruz. Siyasetle uğraşan siyasal bilimlerin bile siyasal aksiyona kesin nümerik ve birimsel bir ifade getirmediğini görüyoruz. En adil, en eşitlikçi, istismar etmeyen bir siyasal yapı, o bölgede katılan her seçilen ve seenin süre giden kesinlik içinde haklarını hem garanti etmiyor, hem de korumuyor. Koruyucu bir sınıf kuracaksa, o sınıf diğerlerinin haklarını iade konusunda neden fedakâr olsun? Tercihe zorunlu sebep nedir? Siyasi doktorinleri incelerken yeri geldikçe cevaplayacağımız için şimdilik bu konuyu burada kapatıyoruz.

KURUMLAR

Eski Atina devletinde Eflatun ve Aristo ideal devleti bulmaya çalışmışlar. Bulamamışlar; yıllar sonra Muhyiddin Arabi Medine-i Fazıl'a'yı aramış, Campanella Güneş Ülkesinde ve hatta bugün tu kaka ettikleri İran'a methiyeler döşeyen Montesquie bile, İran Mektupları'nda hep ideal devleti aramıştır. Necip Fazıl da otuza yakın biyografi denemeleri ve günlük yazılarında ve toplu olarak İdeolocya Örgüsü'nde siyasal görüşünü ortaya koymuş, ideal devletin fikrî yoğunluğunu, çağının verileriyle seslendirmeye çalışmıştır. Ne Sokrat, ne Platon, ne Aristo, ne Diderot, ne Voltaire, ne Montesquie ve ne de Necip Fazıl buldukları devleti beğenmediler. Hep ideal çizgileriyle sevgilerini gözlerine dkecekleri peteği arayıp durdular.

Bugün ideal gibi gösterilen, demokrasinin beşiği diye takdim edilen Atina'yı ve devletini Platon, Sokrates ve Aristoteles hiç beğenmemişlerdir. Yeri geldikçe hep Atina'yı yerden yere

vurmuşlardır. Sokrat'ı Necip Fazıl'dan okuyunca tarih yerli yerine oturuyor gibidir. Ve Sokrat'ı kendileri gibi düşünmüyor diye ölüme mahkum ederler. Platon'un Isparta'yı tuttu-ğunu biliyoruz. Syrakusa'lı Dionysios'a hizmet etmeye gittiye de, geri Atina'ya dönmüştür. Didero büyük Katerina ile bozuşunca, Voltaire de II. Friedrich'le suları ters akınca tekrar ızdıraplarının kaynağına dönmüşlerdir. Necip Fazıl'ın da cumhuriyet yönetimleriyle hiç yıldızı barışmadı. Politik memnuniyetsizliğini davası adına sürekli dile getirmiştir. Necip Fazıl kuşağının ya iktidarda olmanın sarhoşluğuna kapıldığı, ya da muhalefete geçip koskoca bir imparatorluğu, ülkesini ve milletini yok edenlerden hesap sorar olduğu iki kutuplu bir siyasi arenada görmek mümkündür.

İktidarın kötüye kullanılması

İktidardakiler kendilerini dünya konjonktürüne bağlı olarak kah devrimci, sosyalist, komünist görmüş, göstermiş, kah ırkçılığın peşine düşmüş faşizmi bile aklayan bir yapıda olmuş, kah tarikatların eteğinde nafile namaz ve oruçlarıyla dindarlaşmışlardır. Ortak çizgi şu ki hep iktidarda olmuşlar. Bunun için konjontüre saygıda kusur etmemiş gözüksüler. Bütün uluslar arası kuruluşlara üye oldular, uluslar arası antlaşmalara imza koydular. İdeocya Örgüsünün Beşinci faslında bunlar ele alınarak, bozuluşumuzun kalite ve kırılma noktaları olarak nasıl bir seyir izlediği saptanmaktadır. Necip Fazıl, İdeocya Örgüsü'nün yanında Sahte Kahramanlar'da, diğer yazı ve konferanslarıyla da kendini ifade etmiştir.

Bozulmanın ayakları

Bozulmanın maddi imkanlarla sınırlanması elbette önemlidir. Elbette silah olarak yetersizlikte önemlidir. Fakat Merkezin özüne giren dağılmayı sağlayan ve bu yetersizlikleri organize eden hain mikrobun teşhisi her şeyin önünde gelir ki sorun gö-

rülebilsin. Bunlar ABD patentli ve AB onaylı oldu. Kamu oyu AB'ni İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan bir birlik sanıyor. Oysa AB giriş imzasını 19. yüzyılda Ali ve Fuat paşalar da imzalamışlardı. Onun için kurumların tarihselliği de önem arz eder. Dış görünüş kaba planıyla böyle olmasına rağmen hiçbir iç oluşa meydan verilmedi. Hep gizli-açık bir askeri yönetimin sultasında kalındı. Ömer Lütfi Barkan hocamız Osmanlı Devleti için askeri-toprak devleti terimini kullanmış ve anayasacı Tarık Zafer Tunaya bunu benimsemişti. Oysa Cumhuriyet rejimi toprağın kullanım ve yönetimini salt bir tapu-mülkiyet ilişkisine bağlayarak kendi haline terk etti. Devletin, toplumun ihtiyaçlarını temin ve tedarikteki önceliklerinin, üretimin tarım yerine sanayide olması, bunu hızlandırmış olsa da 1960 ihtilalinin getirdiği anayasa ile devlete terk edilen arazileri, tarım reformu adı altında özel mülke dönüştürdüler. Otuzyıl sonra patlayan PKK olayında bu mülkleştirmenin katkısı nedir acaba?. . Üstelik tapular merhum Türkeş'in yönetimine verilmişti. Ne zorlu çelişkiler. Geriye kalana ad koymak zor olacaktır. Bu dönemde siviller hep askeri yönetimlerce kendilerine sağlanan güvenli ortamda siyaseti geliştirmek ve çağdaşlaştırmak yerine, devletin ideolojisini korumaya yönelmişlerdir. Oysa savunma sistemleri teknolojiye paralel hızla değişiyordu, ülkenin kaynakları rasyonel kullanılmak yerine ithalata kaydırılıyor, Devlet de, halkı da sorunlarla boğuşmaktan, çağdaş medeniyetin önünde olmak bir yana, gerisinde kalınmanın üzüntüsünü izhar edecek zamanı bulamıyordu. Yoksulluk öylesine ülkeyi geriyordu ki insanları fanatik milliyetçiliğe veya fanatik dış düşman yaratmalara yönlendiriyordu. Kardak Kayalıkları krizi bunun güzel örneğidir. Siyasiler taşeronluğunu üslendikleri mevziide dahi kalmıyorlar, hayali yönetim metotlarıyla iktidarda kalmayı deniyorlardı. Milletten menfaati adına memleketin geleceğini yönlendiren askerlerin durumu siyaset sosyolojisinde değerlendirilebilir. Savaş bilimi ve silah bilimi konularında da ayrıntılı bilgi gerektirdiği için bu konuya daha fazla eğilemiyoruz.

Kötü örnekler

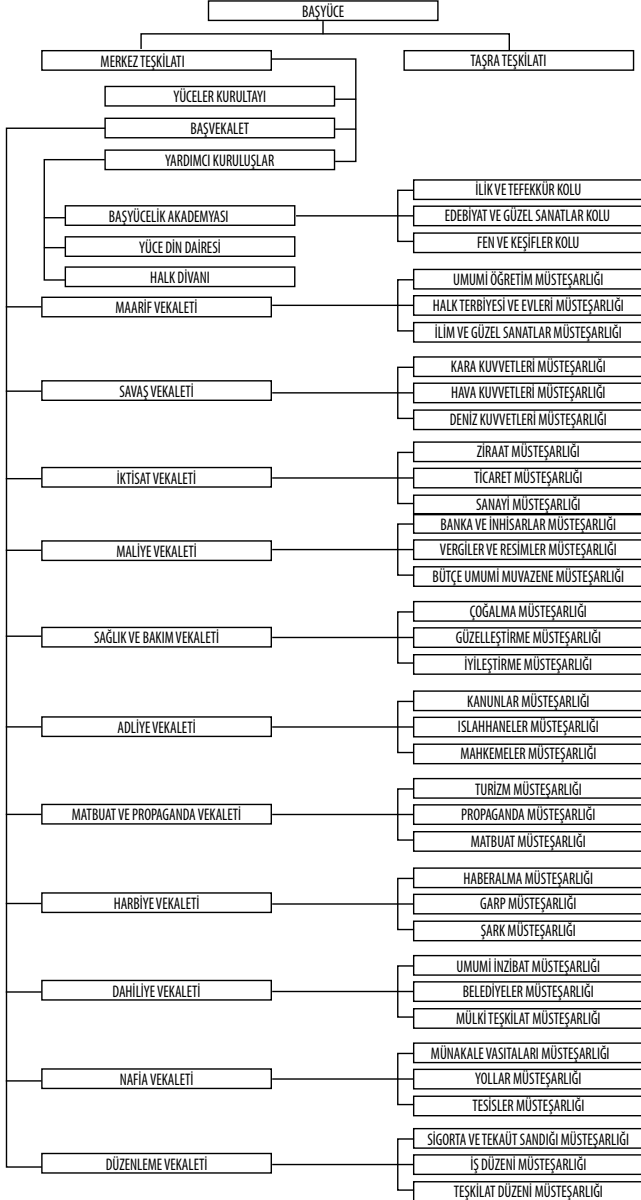
1920'ye kadar ülkenin kaderiyle oynayan İttihat-Terakki, Sultanı da kovarak devleti tamamen programına aldı. Bugün dahi bu programdan çok ödün verilmiş değildir. Necip Fazıl, I. Dünya Savaşının akabindeki bu muhalif grupta yer almıştır. Yeni devletin imkânlarını nimet olarak kabul etmemiş halkın adına ciddi bir muhalefete girişmiştir. Büyük Doğu; dergi, gazete, kitap ve konferanslarla iki yönlü iktidarları uyarmış onların halkı millete dönüştürmesi ve millet olma şuuru taşıyanlarında korunması mücadelesini vermiş, zaman ve zemin tefrikine düşmeden düşmanı açıklamaya çalışmıştır.

İdeolocyanın kurumlara bakışı

İdeolocya Örgüsünde Sekizinci fasılda şart ve sınırları belirlenen ölçülerdeki hükümet ve bakanlıklarda belirlenmiştir. Bu fasılda başyücelik hükümeti, Üstadın kendine özge ve keyfiyeti onun tarafından bilinen şartları içinde gözükmektedir. Onu aynen açıklamakta fayda umuyoruz. Elbette ki üstadımızın önerdiği hükümetin bağlı olduğu “başyüceliğin” egemenlik kaynağı “Yüceler kurultayı” ndaki birkaç özel terime ve siyaset ilmi konseptine Necip Fazıl' ın İdeolocya Örgüsü ile eklenen yeniliklere bakmamız kaçınılmaz olacaktır.

Üstadın önermesi çerçevesinde şematik bir çalışma denemesi;

DEVLET VE İDARE TEŞKİLAT

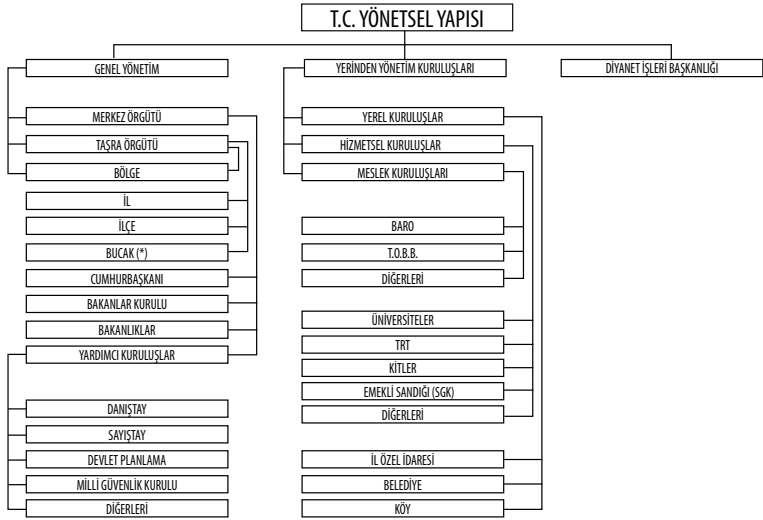

Merkez teşkilatı 11 bakana bağlı bürokratlardan oluşan ve her bir bakanlığın daimi üç müsteşarına bölünmüş görev taksimatı var. Otuz üç kişilik bir de müsteşarlar heyeti oluşmaktadır. Bakanlıklar arası koordinasyonu sağlamakla da görevli bir kurul. Hem mükerrerliği önlemek ve hem de bakanlıklar arası görevden kaçınmayı sonuçlandıracak bir organizasyon olarak takdim edilmektedir.

Faslın sonundaki uyarıyı aynen koymakta biz de yarar gördük. Zira maksadımız fikri hürriyetimiz çerçevesinde ülkemizin idaresinde görülen açmazlara bir deva olarak önermede bulunmaktır. Elbette ki yönetimin başında olanların teşkilatlarındaki dinamizmi kurum değiştirerek temin etmelerinin zorluğunu biliyoruz. Dahası serpuşların değişmesinin, kafaları değiştirmedikçe şapkacılara mesai verilmek olduğunu herkes takdir edecektir. İdari reforma karar verirlerse göz önüne alabilirler önermesi diye de düşünülebilir.

Bütün İdeolocya Örgüsü ve başyücelik emirleri, başta Türkiye bulunmak üzere hiçbir memleketin temel nizamlarını kendi ruhundaki nizamla değiştirmek ve bunun propagandasını yapmak gibi ameliye planında bir maksat gütmeyiz; sadece, yine başta Türkiye bulunmak üzere topyekun insanlığa, içinde bulunduğu halin tahlili ve tenkidi zaviyesinden, muhtaç bulunduğu nizamı, saf fikir, tasavvur ve nazariye planında ve hiçbir kanunun suç biçmediği şekilde göstermekle kalır.

Mukayeseli bilgilenme açısından şu andaki Türkiye'nin merkez teşkilat şemasına da bir göz atalım;

* BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ OLAN İLLERİN BÜNYESİNDE BULUNAN BUCAK VE BUCAK TEŞKİLATLARI 5360 SAYILI KANUNUN MADDE 1/6 FIKRASI İLE KALDIRILMIŞTIR.

Prof. Dr. A. Şeref Gözübüyük- Yönetim Hukuku'ndan kısmen düzelterek alınmıştır. (Ankara-2008 baskısı). Son büyükşehir yasasıyla belde belediyeleri kalktığı için bucak ve yine emekli sandığının SGK içerisine dahil edilmesi sonucu onun yerine asli kurum olan SGK konulmuştur. TOBB unvanı ise ticaret odaları ve sanayi odalarını da kapsaması nedeniyle çatı kuruluşunun unvanı kullanıldı.

YÜCELER KURULTAYI

• “Büyük Doğu” mefkûresinde, cemiyet iradesini temsil adına, dünyanın her yerinde örnekleri bilinen millet meclisleri yerine, bir “Yüceler Kurultayı” vardır.

• “Yüceler Kurultayı”, milletin;inde, fikirde, sanatta, ilimde, siyasette, müspet bilgilerde, ticarete, askerlikte, idarede, işte, hulâsa insan kafasının arayıcı hamlelerini ve idrak çilelerini plânlaştıran her sahada, eser, keşif, görüş, terkip ve dâva sahibi

(aksiyon)cu güzidelerinden örülüdür.

- “Yüceler Kurultayı”nın mânası, milleti, en ileri düşünenlerin ve en iyi yapanların kadrosunda özleştirmektir.

- “Yüceler Kurultayı”nın mânası, milleti, -doktor hâkimiyeti altındaki hasta gibi- sâf ve mücerred idrak ıstırapı çeken ruh ve dimağ işçilerinin hâkimiyeti yolundan, hak ve hakikatın hâkimiyeti altında tutmaktır.

- “Yüceler Kurultayı”nın cephe duvarında şu levha ve şu ölçü pırıldar: “Hâkimiyet Hakkındır” . .

- Bir millet kadrosunda gerçek münevverler (otorite)si diye vasıflandırılabilir “Yüceler Kurultayı”, hâkimiyeti, ister fert ve ister zümre olarak kendi nefsanîyet ve enânîyeti olmayan üstün yaradılışlar elinde, hak ve hakikate mahkûmiyetten başka bir şey değildir. “Yüceler Kurultayı” gerçekte hâkimlerin değil, mahkûmların çerçevesidir.

- “Yüceler Kurultayı”nın bir ân bile tahammül edemeyeceği birici telâkki “Milletin keyfi ve canı böyle istiyor!” tesellisi altındaki nebatî serbestlik ve hayvanî başıboşluktur. Sadece kemiyet plânına bağlı rey ve temayül tecellisinin, serbestlik maskesi altında keyfiyeti mahkûm eden istibdadı, “Yüceler Kurultayı”na tam aykırıdır. “Yüceler Kurultayı”nın anladığı hürriyet, bir kere ve bin kere daha tekrarlayalım; hakikate esarettir.

- “Yüceler Kurultayı”nın âzası, en aşağı 40, en yukarı 65 yaşında ve maddî ve mânevî kâmil sıhhat içinde olur. Bütün hususî hayatı, her türlü faaliyeti, her ân hayat ve hâdiselere karşı verdiği imtihanlarla, kendi kendisini millet ve Kurultayın tam ve mutlak müşahede ve murakabesi altında tutar. Bağlı olduğu iman kutbunun, fikirde ve ahlâkta tam ve katî samimiyet ve hâlisiyetini canlandırır. Vecd ve aşk içinde yaşar. Dâvasından başka hiçbir hasis fert ve nefis hayatı sürmez. Meslekî politika zanaatının ve her türlü menfaat ve tesirin üstünde kalır.

- “Yüceler Kurultayı”na ait zatî vasıflar manzumesi, en ince

teferruatına ve en hurda tafsilâtına kadar sımsıkı örülmüştür. “Yüceler Kurultayı”, âzası içinde üstün vasıflarını düşüren, yahut yerli yerinde bekleten değil, hattâ daima ilerletmeyen ve yükseltmeyen her ferdi derhal tasfiye edici nâmütenahî ince bir dikkat ve hassasiyet ölçüsüne sahiptir.

- Millet meclislerinde olduğu gibi, topluluğun bütün irade ve karar mihrakı “Yüceler Kurultayı”dır. “Yüceler Kurultayı”nın her ölçüsü kanundur; ve her kanunu, tezatsız bir ideolocya bütününün tatbikî hükümleri halinde bir ana manzumeye ve onun da perçinli olduğu aslî mihraka bağlıdır.

- “Yüceler Kurultayı”nı ilk defa bir “Müessisler Meclisi” meydana getirir. Ondan sonra kurultay âzası, kendilerini şahıs şahıs kuşatan ve en küçük uygunsuzluk tezahüründe tasfiyeye uğratan sebepler dışında, ebedi olarak yerinde kalır. Dinç ihtiyarlık engel teşkil etmez.

- “Yüceler Kurultayı” temelleştikten sonra kendi kadrosu içinden “Başyüce”yi seçer.

- Kurultayın seçtiği “Başyüce” devlet reisidir; devletin ismi de “Başyücelik”tir.

- “Başyüce” 5 yıl için seçilir.

- “Yüceler Kurultayı”, ölüm, ağır hastalık, çekilme isteği, çekilmeye dâvet gibi hâllerle ayrılan âzası yerine derhal yenilerini bizzat ilân ve intihab eder.

- “Yüceler Kurultayı”, vatan ileri gelenlerinden en lâyıklarına “Yüceler Kurultayına namzet” unvanı altında, sayıyla kayıtlı olmayarak, mânevî bir derece verir. En büyük kıymet ve mükâfat olan bu derecenin sahibi, hiçbir temsil hakkı olmaksızın, derecesine her ân liyakat belirtmekte devam eder. Bu dereceye en küçük bir liyakatsizlik, sahibini, “Yüceler Kurultayına namzet”lik hakkından düşürür. “Yüceler Kurultayı”, yeni âzasını bu namzetler arasından seçer.

- “Yüceler Kurultayı”nın âzası, eksiksiz ve fazlasız 101dir ve

bu âzadan her biri bütün vatani temsil mevkiindedir.

• “Yüceler Kurultayı” âzası, halkın değil, Hakkın seçtikleridir.

BAŞYÜCELİK HÜKÛMETİ

• Başyücelik Hükûmeti, bir Başvekil ve onbir vekilden mürekkeptir.

• “Vekil” tâbiri, doğrudan doğruya “Başyüce”ye izafetledir.

• Her biri üçer müsteşarlığa bölümlü olan vekâletler, memur olduğu vazife bütününün, birkaç vekâlet çapında en girift ve en dolgun iş manzumesini belirtir.

• Maarif Vekâleti: “İlim ve Güzel Sanatlar”, “Halk Terbiyesi ve Evleri” “Umumî Öğretim” isimli üç müsteşarlığa bölümlü ...

• Savaş Vekâleti: “Kara”, “Deniz”, “Hava” isimli üç müsteşarlığa bölümlü ...

• İktisat Vekâleti: “Sanayi”, “Ticaret”, “Ziraat” isimli üç müsteşarlığa bölümlü ...

• Maliye Vekâleti: “Bütçe ve Umumî Muvazene”, “Vergiler ve Resimler”, “Bankalar ve İnhisarlar” isimli üç müsteşarlığa bölümlü ...

• Sağlık ve Bakım Vekâleti: “İyileştirme”, “Güzelleştirme”, “Çoğaltma” isimli üç müsteşarlığa bölümlü ...

• Adliye Vekâleti: “Mahkemeler”, “Islahhaneler”, “Kanunlar” adlı üç müsteşarlığa bölümlü. . .

• Matbuat ve Propaganda Vekâleti: “Matbuat”, “Propaganda”, “Turizma” isimli üç müsteşarlığa bölümlü ...

• Hariciye Vekâleti: “Şark”, “Garp”, “Haber Alma” isimli üç müsteşarlığa bölümlü ...

• Dâhiliye Vekâleti. “Mülki Teşkilât”, “Belediyeler”, “Umumî İnzibat” isimli üç müsteşarlığa bölümlü ...

• Nâfia Vekâleti: “Tesisler”, “Yollar”, “Münakale Vasıtaları”

isimli üç müsteşarlığa bölümlü. . .

- Düzenleme Vekâleti: “Teşkilât Düzeni”, “İş Düzeni”, “Sigorta ve Tekâüt Sandığı” isimli üç müsteşarlığa bölümlü...

- Müsteşarlıklardan her birinin emrinde, kucakladığı işin kütle ve mahiyetine göre müteaddit umumî müdürlük organizmaları vardır. Bu umumî müdürlükler, günümüzün Bakanlık teşkilâtına eş genişlikte ve unvan iptizaline mâni kıymettedir.

- Vekâletlerden her birinin kumanda ve kurmay heyetini, bir vekille üç müsteşar kadrolaştırır.

Her vekâletin üç müsteşarı kendi aralarında tam bir iş âhengi belirttikleri gibi, bütün vekâletlerin otuz üç müsteşarı da hükümet bütününde aynı şeydir. Siyaset yolundan gelecek olan vekillere nazaran meslek yolundan gelecek müsteşarlarda da, vekille-re eş bir terkip ve telif ruhu aranacaktır.

- Hükümetin umumî siyasetini, Başvekilin reisliğinde 11 vekilden mürekkep Vekiller Heyeti; hükümetin iş sistemini de, topluca Vekiller Heyetine ve ayrı ayrı kendi vekillerine bağlı olarak, Başvekâlet müsteşarının reisliğinde 33 müsteşardan mürekkep Müsteşarlar Heyeti temsil eder. Müsteşarlar Heyeti, daima Vekiller Heyetinin emriyle toplanır.

- Din işleri reisliği, ve seferde Başbuğluk ve hazarda Başkurmaylık; doğrudan doğruya “Başyüce”nin o sahalardaki icra ve temsil hakkına izafetle, müstakil ve hükümet üstü mahiyettedir. “Başyüce”nin reislik edeceği veya “Başyüce”yi temsilen Başvekilin lüzum göstereceği Vekiller Heyeti toplantılarına, bu iki iş kutbu da, en ehemmiyetli söz ve fikir hakkıyla katılır.

- Temyiz mahkemesi, devlet şûrâsı, muhasebât divanı gibi teşekküller, devlet ve hükümet siyâsetinde hiçbir fiilî mevki ve hakları bulunmayarak ve bütün hareketiyetlerini sadece kendi mevzularındaki kanunlardan alarak, daima “Başyüce”ye izâfetle, Vekiller Heyetine karşı her bakımdan müstakildir.

- Vekiller Heyeti azasını, “Başyüce”nin “Yüceler

Kurultay”ından seçeceği bir Başvekil, “Başyüce”nin tasdikine arz etmek suretiyle tayin eder, hükümet üstü müstakil devlet organizmalarının başları, daima “Başyüce” tarafından tayin edilir.

- Bütün hükümet cihazı bütün şubeleriyle, “Yüceler Kurultayı” azasının her türlü teftiş ve murakabesine açıktır.

- Teşkilât bakımından ana ölçü: Esasların esası, devlet idaresi ve cemiyet güdücülüğünü, milletin en yetkin ve seçkin ferdlerinden kurulu bir “şûrâ” vasıtasıyla yürütmek ve bu “şûrâ”yı, reyî alınmaksızın, bu reye ender şartlar içinde başvurulmak üzere -ki bu şartların zuhuru muhale yakındır- en gerçek millet temsilciliği mevkiinde görmektir. Ötesi kemiyet ve basit müşahhaslardan ibaret. . . Kemiyet ve dış kalıp plânında her şey ve her zaman değiştirilebilir ve icatlara uydurulabilir. Değişemez olan ruh ve keyfiyettir. Dâva, sadece, bu ruh ve keyfiyete denk, dış kalıp ve teşkilâtı, usta mimarlar eliyle petekleştirebilmekte. . .

HÜKÛMETİN 11 DÂVASI

- “Başyücelik Hükûmeti”nin ruhunu dayadığı büyük iman ve dünya görüşü plâtforması üzerinde ve sayısız ve mücerret dâva arsında, basit hükümet programlarının müşahhas ameliye hedefleri bakımından başlıca 11 dâvası vardır.

- RUH VE AHLÂK DÂVASI: “Başyücelik devlet ve hükûmeti”nin kucakladığı millete ait

bütün bir kök telakki ve idrakini her ân biraz daha titiz sula-yacak, ışıklandırarak ve nemalandıracak tezatsız bir ruh ve ahlâk örgüsünün, maddî ve manevî ameliye sahasında, mükemmel ve muazzam tedbir cihazını kurma işi. . Bu dâvada Maarif, Matbuat ve Propaganda, Adliye ve Dahiliye Vekâletleri tam işbirliği halindedir.

- UMUMÎ İRFAN DÂVASI: Bilhassa Garbın müspet bilgiler manzumesini kendi topraklarında iklimlendirici, an’aneleştirici ve bütün taklit ve özentî plânlarından çekip kurtarıcı mikyasta,

en uzak ve küçük köyden, en yakın ve büyük şehre kadar ve en üstün ve ileri mana irfanıyla beraber mayalandırma işi. . . Bu davada Maarif, Matbuat ve Propaganda ve

İktisat Vekâletleri tam işbirliği halindedir.

• KÖY VE KÖYLÜ DÂVASI: Köylünün ruhunu, vücudunu, kesesini, âletini, verimini, ticaretini ihya; ve onu kılığından evine ve köyünün manzarasına kadar bütün bir şahsiyet ve asliyet ifadesi altında zapt etme işi. . . Bu davada Mâarif, Dahiliye, Matbuat ve Propaganda, Sağlık ve Bakım ve İktisât Vekâletleri tam işbirliği halindedir.

• ŞEHİR VE UMRAN DÂVASI: Büyük şehir, belde ve (Metropolis) hayatının topyekûn maddesini, görülmemiş bir şahsiyet, asliyet ve hususiyet damgası içinde kalıplaştırma ve heykelleştirme işi. . . Bu davada Dahiliye, Matbuat ve Propaganda, Nafia, Sağlık ve Bakım Vekâletleri tam işbirliği halindedir.

• ORDU DÂVASI: İmanından, ahlâkından, terbiyesinden, nizamından, ilminden, âletinden,

kılığından, biçiminden, muaşeretinden her şeyine kadar, kemiyette ne olursa olsun, keyfiyette dünyanın en üstün ordusunu kurma işi. . . Bu davada Başkurmaylıkla, Savaş ve Maarif Vekâletleri tam işbirliği halindedir.

• İÇ İNZİBAT DÂVASI: Müşterek dava ve hamle yolunda, kelekler ve güvercinler arasındaki huzur ve asayiş dünyasını gerçekleştirme işi. . . Bu davada Dahiliye ve Adliye Vekâletleri tam işbirliği halindedir.

• DIŞ MÜNASEBETLER DÂVASI: Memleketin dış politikasını, ana ideolocyaya tam uygun

vaziyette, bir topyekûn Şark, bir de topyekûn Garp kutbuna göre ayarlı ve son derece nazik ve çevik, ve millî menfaat uğrun-da Şeytanı çatlatacak kadar ince tertiplerle takviyeli tarzda adım adım gayesine ulaştırma; ve bu yolda bütün yeryüzü milletlerini bütün kuvvetleri ve zaaflarıyla tâ köklerinden ve ciğerlerinden

bilme ve tanıma ve ona göre davranma işi. . . Bu davada Başkurmaylıkla, Hariciye, Matbuat ve Propaganda Vekâletleri tam işbirliği halindedir.

• BÜTÜN NEŞİR VASITALARINI MURAKABE VE Hİ-MAYE DAVASI: Her cins kitap, broşür, gazete, mecmua, radyo, sinema, tiyatro, temsil, konferans, musikî, resim, hulâsa fikir ve ruh telkinine mahsus her vasıtayı, en dipsiz hürriyet içinde di-binden kavrama, destekleme, tutma, cevherlendirme, tesirlen-dirme ve ana hedefe yöneltme işi. . . Bu davada Matbuat ve Pro-paganda ve Maarif Vekâletleri tam işbirliği halindedir.

• İŞ EMNİYETİ VE İŞ SAHALARI ARASINDA ÂHENK DÂVASI: Bütün vekâletler arası faaliyeti ahenkleştirme, millî iş ve memur kitlelerini bütün haklarıyla emniyet altında tutma, halk şikâyetlerini takip ve mercilendirme ve büyük devlet teşkilâtını düzenleme işi. . . Bu dâvada Düzenleme Vekâleti her vekâletle tam işbirliği halindedir.

• NÜFUSU ÇOĞALTMA, GÜZELLEŞTİRME VE SAĞ-LAMLAŞTIRMA DÂVASI: Nüfusu kemiyette şelâle bereketiy-le taşıрма, kitleyi insanoğlunun en nadide çizgileriyle güzelleş-tirme, sıhhati en yeni ve ileri tedbirlerle koruma işi. . . Bu davada Sağlık ve Bakım, Maarif, Matbuat ve Propaganda, Dahiliye ve İktisat Vekâletleri tam işbirliği halindedir.

• MİLLÎ SERVET VE İKTİSAT DÂVASI: Tam bir millî ik-tisat ideolocyasının tezatsız sistemini örgüleştirme, millî serveti köpürtme, içtimaî refahı temellendirme, bütün deveran sürat ve kıymetiyle para ve sermayeyi güdümlenme, cemiyeti ve ferdi bü-tün verim ve alım faaliyeti içinde muvazelenendirme, maddî verim âlet ve cihazlarında en ileri dereceyi tutma ve büyük iş ve kazanç, tediye ve taksim adaletini yerine getirme işi. . . Bu davada, İktisat, Maliye ve Nafia Vekâletleri tam işbirliği halindedir.

YÜCE DİN DAİRESİ

• Bütün bu davaların ruh ve ölçü, müşahede ve murakabe kürsüsünde, icra bakımından doğrudan doğruya “Başyüce”nin

şahsında tecelli etmek ve onun dışında kendi şahsî çerçevesinin mücerret vecd, aşk, fikir ve hakikat lâboratuvarını temsil etmek şartıyla “Yüce Din Dairesi” vardır.

- Hükûmet reisiyle bir hizada ve hükümet üstü seviyede “Başyüce” tarafından seçilecek olan “Yüce Din Dairesi” Reisi, Başyüce nezdinde ana kaynağın ilim ve vicdan sesini belirtir ve bir çelişme halinde Başyüceye karşı “Yüceler Kurultay”ını hakem tutar ve hiçbir tesir dinlemez.

- Ulviyet ve hususiyeti bakımından teşkilâtını hükümet kanvasında göstermediğimiz ve iç telkin, dış propaganda, dinî öğretim, din vazifelilerini yetiştirme ve kadrolaştırma, Evkaf vesaire noktalarından inceden inceye plânlandırılmaya muhtaç gördüğümüz bu Daire, Başyücelik emrinde ve “Yüceler Kurultayı” yanında, devletin başlıca istişare merkezi kabul edilebilir.

- Bütün bu davaların, bütün iş, vazife ve teşkilât mümessilleriyle nefsinde düğümlü olduğu büyük ferdî, irade ve icra mihrakı “Başyüce”dir.

- Ve bütün bu davaların, büyük tefekkürî topluluk mihrakı da “Yüceler Kurultayı”. . . Esasta “Yüce Din Dairesi”nin hüviyet ve ruhu bütün iş dairelerine sindirilmiş olacağı için, böyle bir teşkilâta lüzum, sadece mesleki ihtisas bakımındandır ve bu ihtisasın murakıplığından ibarettir. Yüceler yücesi muazzez sahabiler devrinde olduğu gibi, herkesin ve her şeyin tek ve mutlak istikamet üzerinde toplu bulunduğu bir vasatta, böyle bir teşkilâta ihtiyaç bile yoktur.

Ama nerede o erişilmez (ideal) dünya? . .

HALK DİVANI

- “Büyük Doğu” mefkûresinin, “Başyücelik Hükûmeti”nde, halk kendisini devletin, devlet de halkın kölesi bilecektir. Yarısı siyaha ve yarısı beyaza boyalı tekerleğin siyah ve beyaz yarım daireleri gibi, her ân halkla hükümet, birbirinin üstünde ve bir-

birinin altındadır.

- Selim duygu ve düşünceye dayanan hiçbir ferdi ve içtimai alâka ve himaye isteği yoktur ki, devlet ve ferdin hassasiyet ve mesuliyet çerçevesi dışında gösterilebilsin. . . Bizim anladığımız devlet ve hükümet ruhunun, “bu beni alâkalandırmaz” diyebileceği bir mevzu hayal edilemez.

- Delilerin çılgınca istekleri de beraber, her dava sahibi, sonunda ya hastaneye, ya ıslahhaneye, ya kanaat ve itminana, yahut hakkının teslim, tespit ve takibine sevkedilmek üzere, başlangıçta ve edep ve ölçü sınırları içinde her türlü hesap sorma salâhiyetine sahiptir.

Cemiyetin gözü önünde herkesi, istihkakına göre ölçmek, ana miyardır.

- Cemiyette tek işsiz, tek aç, tek bakımsız, tek mazlum, tek mağdur, tek muztar yoktur ki, gerekirse “Başyüce”nin kulak zararlarını patlatacak kadar mükemmel bir uyandırma ve hesap isteme cihazının manivelâsını el altında bulundurmasın. . .

- Bu manivelâ, doğrudan doğruya “Başyüce”nin şahsına bağlı bir iş şubesi marifetiyle davasını tespit ettirecek her ferdin, senenin bellibaşlı günlerine mahsus olmak üzere her yıl ilân edilecek ve kurulacak “Halk Divanı”nda söz istemesidir.

- “Halk Divanı”, Başyücelik sarayında bu ismi taşıyan büyük bir salonda açılır ve herkes dinleyici ve seyredici sıfatıyla bu salona girebilir.

- “Halk Divanı”nda söz isteyen herkes, evvelâ davasındaki ciddiyet, sonra onu “Başyüce”ye gelinceye kadar alâkalı makamlar nezdinde takip etmiş olup olmamak, sonrada ortaya attığı şartlar üzerinde doğruluk ve halislik noktasından şiddetle mesuldür. Bunlar üzerinde en küçük eksiklik, yanlışlık ve yalancılık, cüret edicisini “milletin fikir, hürriyet ve dava hakkını suistimal noktası”ndan en acı mahkûmiyete sürükler. Buna karşılık, doğru olmak ve daha evvel takip edilip neticelendirilmemiş bulunmak

şartıyla en küçük hak, “Başyüce” nezdinde derhal kabullerin en büyüğünü kazanır; ve kemiyet ve keyfiyeti daima “Başyüce”nin takdirine kalmış olarak sahibini mükâfatlandırır.

- Bizzat “Başyüce” ve arkasında bütün hükümetinin hazır bulunacağı “Halk Divanı”na mahsus bütün şartlar, edep, usul, nokta nokta ve çizgi çizgi örgüleştirilmiş ve kanunlaştırılmış olacaktır. “Halk Divanı”nda ve bu edep, usul içinde halk, bir veya birçok ferdiyle, haklarını, “Başyüce”ye karşı bağıra bağıra müdafaa eder ve neticeyi alır.

- Cemiyetle halkın bütün ihtiyaç ve davalarını cevaplandırmak ve ait olduğu iş ve vazife sahasında takip etmekle mükellef hükümet cihazı, her vekâletteki hususî cihazdan başka “Düzenleme Vekâleti”dir.

- “Halk Divanı”nın manasını, halk, haklı olduğu mevzuda devlet reisini bütün hükümetiyle beraber herhangi bir ferдинin huzuruna çıkarıp hesap vermeye ve yol göstermeye memur, bu ana şart dışında da aynı ferde, aştığı edep ve hak sınırı nispetinde mesuliyet yükletici bir adalet tertibi diye anlayacak ve ona göre kıymetlendirecektir. Bu noktada, hiçbir demokrasya idaresinin varamayacağı fert hakkıyla hiçbir (totaliter) rejimin ulaşamayacağı hükümet hakkı bir aradadır.

- “Halk Divanı” buluşunun üstün manası da, daima en küçükle münasebet halinde bir en büyüğün, hâkimiyeti nispetinde mahkûm ve mahkûmiyeti nispetinde hâkim ve bütün tezatları toplayıcı, kapatıcı ve son derece nazik ve ince ve yeryüzünde bir misli görülmemiş bir ruh ve şekil belirtmesidir.

BAŞYÜCELİK AKADEMYASI

- “Doğru”nun, “iyi”nin, “güzel”in sonsuz arayıcılığı yolunda üç sınıf insan ve bu üç sınıf insanın kümelendiği üç ruh ve akıl zümresi, “Başyücelik Devleti”nde, tam bir himaye, sahabet ve kefalet altındadır. İlim adamları zümresi, fen adamları zümresi,

sanat adamları zümresi. . .

- İnsan kafasının sâf ve mücerret ilim, fen ve sanatta en yeni ve en ileri görüş ve buluş hamlelerini muhitleştirecek olan bu üç zümrenin umumî kadrosu “Başyücelik Akademyası”nı çerçeveleyecektir.

- “Başyücelik Akademyası”nın üç ana kolu vardır: İlim ve Tefekkür Kolu, Fen ve Keşifler Kolu, Edebiyat ve Güzel Sanatlar Kolu. . .

- Dünya çapında eser ve hüviyet sahibi asker, tarihçi, dinci, hukukçu, iktisatçı, içtimaiyatçı, terbiyeci, ruhiyatçı, riyaizyeci ve her soydan mütefekkir, akademyanın “İlim ve Tefekkür Kolu”nu şubelendirir. Keşif sahibi doktor, fizikçi, her neviden mühendis ve benzerleri de “Fen ve Keşifler Kolu”ndadır. Aynı üstün vasıflardaki şairi, romancıyı, piyes muharririni, tenkitçiyi ve güzel sanatların başka şubelerine bağlı sanatkârları “Edebiyat ve Güzel Sanatlar Kolu”nda bulabiliriz.

- Bütün bu kolların mensupları, bağlı oldukları verim faaliyetlerinin, sâf, müstakil ve mücerret cehd ve zevkini temsil ettikçe, “Başyücelik Akademyası”nın kadrolaştırdığı hüviyet içindedirler. Bütün bu mücerret ibdâ sahalardan, müşahhas cemiyet ve amelî davalarına aktarılmış fikir mizaçlarının yeriyse “Yüceler Kurultayı”dır. Yani Akademya, kendilerini, faaliyetlerinin mücerret tarafına bağlamış olanların ocağı. . .

- Böylece “Başyücelik Akademyası” mücerret ilim ve sanat çalışmalarından, müşahhas cemiyet ve amelî hayat dâvalarına doğru kayan terkipçi ve (aksiyon)cu zekâlarıyla, “Yüceler Kurultayı”nın tabii bir namzetler zümresi sayılabilir.

- “Başyücelik Akademyası” azası, bütün hayat ihtiyaçlarını ve faaliyet icaplarını en (lüks) mikyasta karşılayabilecek refah vasıtalarına sahip kınırlar; ve (akvaryum) içindeki balıklar gibi, “Başyücelik Akademyası”nda kaldıkça, kendi mücerret faaliyetlerinden başka hiçbir sahaya çıkmazlar. “Başyücelik Akademyası” azası, fahrî olarak memur kınınacıkları hocalık işlerinden baş-

ka hiçbir vazife kabul etmezler.

- “Başyücelik Akademyası”nın azasını, kemiyet haddiyle kayıtlı olmayarak, doğrudan doğruya “Başyüce” tayin eder. Ondan sonra Akademya âzası, hususî kanununda belirli olacağı şekilde teşkilâtını tamamlar.

- “Başyücelik Akademyası”, sâf irfan meselelerinde, daima “Başyüce”nin istişare çevresi halindedir.

- Milli dil, lügat, ansiklopedyalar, dağıtılacak mükâfatlar; millî tarih, resmî irfan programları ve yetiştirme plânları ve alâkalı vekâletlerin saf ve mücerret irfan meseleleri, “Başyücelik Akademyası”nın vazifeleri içindedir. Şu kadar ki, ana gayesi, her sahada mücerret ibdâ çilesi çeken insanları kadrolaştırmaktan ibaret olan Akademya’nın birinci hedefi, mensuplarının ferdî ve hususî çalışmalarını ve müstesna verimlerini emniyet altına almaktan başka bir şey değildir. Akademyadan istenecek veya onun lüzum göstereceği işler, daima “Başyüce”den alınacak emirler veya ona takdim edilecek tasarılar üzerinde olur; ve bunlar dışında, “Başyücelik Akademyası”nın resmî hükümet işleriyle hiçbir münasebet ve alâkası bulunmaz.

- “Başyücelik Akademyası” azasının tek manevî borcu, bir mısra veya bir fikir cümlesi karşısında, yahut bir (laboratuar) içinde yıllar ve mevsimler geçirse de, sadece çalışmak, eser vermek; ve nokta nokta büyük eser çilesini doldurmaktır. Akademya, durmak ve dinlenmek bilmez, had ve derece tanımaz faaliyet ve verimini, devlet ve halkın müşahedesine arz etmek bakımından, her ân, en yeni ve ileri şekilleri bulmakla mükelleftir.

- “Başyücelik Akademyası” hiçbir icraî müeyyide sahibi olmayıp devletin kültür “erkân-ı harbiye”si makamındadır ve raporlarını Başyüceliğe takdim eder. Maarif cihazıyla de sıkı temas halindedir.

- Başyücelik Akademyasının birinci vazifesi, kendi bölümlerinin hedef tuttuğu sahalarda memleket kültürünü devamlı bir murakabe altında bulundurmak, onu (statik) plândan (dinamik)

plâna geçmesi için kamçulamak, her şubede türlü büyük mükâfat ve şereflendirmelerle hamleleri beslemek, hâsılı insanî fikir, ilim ve sanat fatihliğini geliştirmektir.

- Başlangıçta Başkanlık tarafından seçilecek olan Akademiya üyesi, ancak ölüm veya çalışmaya mâni devamlı hastalık sebebiyle emekliye çıkarılarak boşalabilmesi mümkün kadrosunu bizzat doldurur ve devletin tasdikine arz eder. Yaşı 40'dan aşığı ve üzerinde herhangi ahlâkî bir leke olan şahıs, "Başbakanlık Akademisi"na seçilemez.

- Teşkilât ve hedeflerini bizzat plânlayacak ve bu mevzuda tam hürriyet ve istiklâl sahibi bulunacak olan "Başbakanlık Akademisi" ancak Büyük Doğu idealinin ulvî prensiplerini mahfuz tutmak bakımından Başkanlığa ve o vasıtayla Yüceler Kurultayına karşı mesul ve bu kayıt dışında sonsuz serbesttir.

- Maymunvâri Batı taklidi hareketinden ibaret Tanzimat devrinin, içinde ekalliyet paşalarına kadar yer veren "Encümen-i Dâniş" tecrübesiyle Başkanlık Akademisi arasındaki fark, aynen maymunla insan farkına denktir.

- Başta "Fransız Akademisi" bulunmak üzere, bir memleketin kültür hayatını mayalandırmak ve çeşnilendirmek ve gıdalandırmak bakımından "Başbakanlık Akademisi"ndan daha tesirli-sini tarih kaydedemez "

İdeolocyanın imbiği

Devleti temsilde en yüksek kurum "Yüceler Kurultayı"dır. Yüceler kurultayı içinden kendini temsil edecek "Başbâna"yı seçer. Başbâna yürütmenin başını ve üyelerini tayin eder. Yani başbakan ve bakanlar atanmış olur. Halkın hak kaybını önlemek ve hak kaybına uğramış olanların haklarını iade edici bir "Halk divanı" kurum olarak vardır. Üstadın önerisinin formel olarak uzaktan ve dışarıdan görüntüsü böyledir. Lakin onların üstadın ölçülerinde yürüyebilmesini temin için bir anayasaya ve kuvvet-

ler birliğinin halkı haksız konuma sürükleyecek keyfi yönetimi önleyecek epey kurum ve kuruluşu da ihtiyaç hissedilecektir.

Başyücelik akedemiyası, bilim, sanat ve fikirde toplumu temsil edecek sivil kurumdur. O aynı zamanda devletin siyasetine karar veren organları beslemekle kalmaz, emrinde olduğu devletin halkına hizmette öncülüğünü de yapar. Bir diğer öznel konumu ise yüceler kurultayının protoplazmasıdır.

Emperyal sarkıntılıklar

SSCB de en ideal diye takdim edilen yönetim düzeni, milyonların göçüne, imhasına, yoksullaşmasına neden oldu. Sözde komünist olduğu öne sürülen bu yönetim tarzı, zapt edilemeyen yönetim zaafına dönüşmesiyle bütün dünyayı kana bulayan bir terör ve anarşinin içine sürüklenmiştir. Bu yüzyıllık kaosa üstelik devlet süsü veya ideolojik görüntü verilmesi bir yanda, Arap ülkeleri genelinde İslam ülkelerindeki diktatörlüklerin keyfiliklerini beslemiştir. Diğer taraftan kötü örnekleri sebebiyet vermesi nedeniyle, salt iyi niyete istinat eden yönetimlerin zaaflarının sınırları kalın kalın çizilmemeli mi?Çinden Kore'ye, Vietnam'dan Hindistan'a dek emperyal hak peşinde bütün devletler zaaf içerisinde buldukları ülkeleri işgal etmiyor mu?Afganistan'ı önce SSCB, ardından Nato adına ABD ve arka bahçesi AB işgal etmedi mi?. Avrupa'nın ortasında Kosova ve Bosna Hersek'in başına gelenler nedendi acaba?Birçok bölgesinde arkaik çağı yaşayan Afrika'nın bile işgalini Avrupalılar yapıp onları sömürgeleştirmede mi?Arap baharı adıyla siyasi literatüre geçen süreç Erbakan'ın tasfiyesi sonrası Türkiye'den başlayan dünya politikasının değıştirildiğinin işaretlerini taşıyor mu?Irak, Libya, Mısır, Yemen, Suriye, Lübnan, Tunus vb. İslam bloğu özel ele alınarak dünya politik değeri ifadesiyle ortak bir sorumluluğa kavuşturulmadan, hem Müslüman halk kendi yönetimlerinin zulmünden korunamayacak, hem de, dış güçlerin işgallerine hedef olacaktır. Çift taraflı zaafı azaltmak için devletlerin halkları arasında bütünlüğü

sağlaması gerekmektedir. Üstad bütünlüğü imanın sağlayacağını varsaymaktadır. Oysa sanayileşmemiş bu ülkelerde yoksulluk, “truva at”larının her kademede ülkeye gireceğine işaret etmektedir. Yoksulluk hem fitneyi çalışır kuruma dönüştürüyor, hem de savunma silahlarının tetik tertibatlarını bozuyor.

Sabit meclisler

Üstadın önerisindeki monist yapı İngiliz sistemindeki lordlar kamarasını çağrıştırıyor. Farkları çok olsa da uzun vadeli uygulamalar göz önüne alındığında çıkacak sonuçlar dünya ölçüğünde nereye oturuyorsa değeri ona göre belirlemek doğru gibi gözüküyor. Üstadın ikinci olarak özelinde olan terim, hakimiyetin hakka aidiyeti konusu. Bizler insan olarak yaratılmış ecelin gelmesiyle de göçe hazır bir hayattayız. Hal böyle olunca zaaflarımızdan arınsak bile ömrümüz sınır içerisinde. Bir Müslüman’ın gerçekte her şeyi “gücü yaratıcısının elindedir” cümlesiyle ifadelendirilebilir. Dolayısıyla “gölge varlık” olarak insanın yaratıcısının hakimiyetine bağımlı olması doğallaşır. Üstadın psikolojik açıdan insanı teslim ettiği “sunak” siyasal arenadaki vekalet müessesesiyle bugün her alanda uygulanmaktadır. İnsan vekil olarak hem inancının mükellefiyetini ve hem de diğer insanları -ki ailesinden başlayarak- temsil edebilir. Günümüz demokrasisinin eksiklerini tartışmak başka şey, demokrasi adına yukarda değindiğimiz kötü yönetim örneklerinin kulağa hoş gelse de takdir edilmesi başka şeydir. Yönetimin devamlılığı adına değişiklikleri çarçabuk benimsemek çok daha başka bir şeydir. Zira her teklif başka mükellefiyeti de beraberinde getirmektedir. İnsana çok şeyin aceleyle teklif edilmiş olması onu yükseltmez, aksine sürmenajına neden bile olabilir. Üstadın teklifindeki keyfiyeti halihazırda uygulanan yönetimden talep etmek, inanıyorum ki; kabineye kalite sağlayacaktır. Hakkın sınırsızlığındaki insan sınırını bilmek hem hakka, hem de halka hizmet olacaktır. Üstad diyalektik düşündüğü için kendi devletinde muhalefeti is-

temez ve yok sayar. O özel mantıktan bakınca Üstad haklıdır. Tek parti anlayışına bile tahammülü yoktur Üstadın. Seçimi de aldatmaca olarak görür. Referandum tarzı taraf ve eğilimlerin tespiti oluru olan üstadın seçime güveni de yoktur. Duverger’de bu aldatmacaya dikkat çeken siyaset hukukçularından birisidir. İslam ülkelerine ve ortadoğuda güç sayılabilecek Türkiye’nin önünü açmak adına, İdeolocya Örgüsü üstünde çalışmak gereği açıktır. Müslüman halkın refah ve saadetini temin, yönetim kadrolarının akıl selameti ve savunma dirayetini temin etmek için daha çok ortak siyasi belgeler üretmek zorunda olduğumuz da, bir başka gerçektir. İslam’ın altın çağından günümüze içtihatlar da dahil, olmazsa olmazların ortak noktaları, siyaset bilimcilerce belirlenmeli ve günlük programların kalıplarına dökülmelidir.

Kalemiye

Elbette ki devletin sadece siyasal organizasyon olarak daimi ve memurlar eliyle yapılanlarının dışında yürütüldüğü de bir gerçek ve gerekliliktir. Savunma sistemlerinin politikalara yön vermesi nedeniyle, dış işleri bakanlığının koridorlarında da, bir çok koşuşturmanın değişen dış dünya politikalarının, değişecek olan iç politik şartlara, değişim koşullarının imza vb. sıkıntıları ve sevinçlerinden kaynaklandığını tahmin etmek için medyumluğa ihtiyaç duymuyoruz. Yukarda açıklanan siyaset biliminin gerçekleri hükümetin kurultay ve divan toplantılarındaki olağan sistem içi hareketler olduğu için, okuyucuya İdeolocya Örgüsünü okumasını salık vermek daha akıllıca olacaktır.

Ak masa

Halk divanı belki yönetmeliklerle her tür muhalefetin seslendirileceği bir alan olması gönlümüzden geçendi. Tarihteki İslam ülkelerinde uygulanan “Huruc-al es’Sultan” kural olarak, devletler hususi hukukunda yer alsada, doktrinal olarak uygula-

nan siyasi bir berat niteliğindedir. Buraya kadar kurumsal anlamda seçileceklerin seçildiği zemini göstermeğe çalıştık. Fakat buldukları mevkii işgalleri halinde sorunun nasıl çözüleceğini de hukuki kurallara bağlamalıyız. Bağlayalım ki güçler dengesinin odak noktalarını herkes açıkça görebilsin. Görebilsin de güvenliğinden kuşkuya kapılıp ta fitneye bulaşmasınlar. Halk divanının adliyenin gözünden kaçanlara tahsisi ne kadar yerindedir, bir daha düşünmek gerekir. Farklılıkların ve muhalefetin ülkenin dinamliğini sağlamak açısından ne denli gereksiniyorsak onun korunmasına da o denli özen göstermeliyiz. Üstadı böyle anladım.

Muhalefet ve özgürlük

a)Devlete tezat halktan kopuk ve dış gücü temsil mevkiindeki hükümetlere muhalefet.

b)Halkı bilinçlendirme ve uyarmak ve de bir muhalefet disiplini içinde örgütlenme.

c)Etnik, Dini ve cinsiyet olarak farklılıkların korunması için örgütlenme ve hukuki güvence.

Çok partili hayata geçişle muhalefetini daha da şiddetlendirmişti. Necip Fazıl, Demokrat Parti iktidarını iktidardakilerden daha iyi tanıyordu. Yeni iktidarın da bir gün kişisel çıkar hesapları veya dış güçlerin baskılarına dayanamayarak bu halka bir önceki iktidarın reva gördüğü politikaları uygulamayacağını kim garanti edebilirdi ki. Necip Fazılın bir davası vardı ve bu dava partiler üstü idi. Elbette ki siyasal alanın içinde olmak hayal ile olmuyor. İktidarların eksik ve hatalı uygulamalarına, sanal ve sadece düşünsel boyutta mücadele verilmez. Davası olanlar davası yönünde iktidarları etkilemek zorundadır. Baskı grubu oluşturmak ve sivil mücadeleyi daim ve yurt sathına yaygın tutulmak zorunluluğu var. Değilse iktidarlarda oyun ve yalan gökyüzündeki yıldızlar kadar parlak boyutları farklı ve çokluğu aklımızın almayacağı kadardır. Necip Fazıl gibi bir bilgeye basit bir dört

işlem hesabı gibi gelen iktidar oyunlarının karışıklığı iktidar-dakileri bunaltmış olmalı ki, mahkemelerden vakit bulup daha fazla eser veremedi. Bir asırdan fazla kesinleşmiş hapis cezasıyla ödüllendirdiler. İktidarların yalan yanlış taktiklerini görür ve ağlar gibi bir tuhaf gülmeye başlardı. Necip Fazıl'ın siyaset sosyolojisindeki selefi Platon'dur. En iyisini bulma cehdi Platon'la mukayeseye imkân veriyor.

Akademik versiyon

Oysa Aristo daha çok gördükleriyle ilgilidir, müşahhas çerçevede kalmaktadır. Aristo'ya günümüz akademisyenleri çok benziyor; elbette metodolojik olarak. Değilse günümüzde hiçbir akademisyen mevcut ve mer'i düzenden rahatsız da değildir. Akademisyenler, halkın, devlet imkânlarıyla beslenen iktidar olamayacak, iktidarı kollayacak deforme biçimleridir. Az gelişmiş ülkelerde batıdan aktarılan her şeye bilimsel bir paye verilir. Başında sarık, sırtında frak olan bu sınıf elden geldiğince de örgütlendirilmez; gerçi askerin dışında bütün örgütler yapaydır. Sadece dağıtım ve tasnif için kullanılır. 1960 sonrası dini kurumlar da devletin yapısına dahil edilmiş gözükmüyor. 21yy. ilk çeyreğinde en azından ordu ve diyanet hem kendi organizasyonları açısından hem de siyasetin dengeler arasında dağılımında direkt etkili iki kurum gibi duruyor. Bu iki kurumun sivil toplum uzantıları da siyaseti belirleme konusunda hükümetlerden daha etkin görünüyor.

İdeal yapı

Necip Fazıl'a gelinceye değin devlet, özellikle de arzulanan ideal devlet, siyasal düşüncede tarih oluşturacak kadar didik didik edildi. Siyasal tarih ve diğer bilimlerin tarihi de bunu yete-siye kanıtıyor. Hatta siyasal kurumların tarihleri çok belge sunmaktadır. Devletsiz veya yöneticisiz hiçbir evresi yoktur. Türk

tarihinin ve hele İslâm'ın gelişiyle oluşan Türk tarihi de hiçbir noktadan karanlıkta kalmamıştır.

İslâm devlet modeli yerine siyasal İslam'ın ne olduğu veya İslâm'ın yaşama ve yaygınlaşma şansının en yüksek olduğu ideal siyasal kurumlarıyla hangi devlet modelidir gibi sorular sık sık soruluyor. Kimileri Osmanlı Devletini ideal görürken, onun batışını görmezden gelerek veya İslâm'a zıt yanlarını yok sayarak idealleştiriyor. Kimileri Selçuklu Devletini, kimileri Şah İsmail'in Safevi devletini ideal sayarken, kimileri şu ya da bunu idealleştirmektedir. Kimileri ise kurulan Türk devletlerini bir kervan bütünlüğü içinde görüp "Cihan Hakimiyeti Mefkuresi"nin siyasal kalıpları gibi değerlendirmektedir. Bu konuda insanı şaşkına çevirecek kadar değişik düşüncelere şaşmamak gerekir. Çünkü girdi çıktı analizlerinde bazen sebepten bazen de sonuçtan hareket etmektedirler. Hiç bir milliyetçi, nizam anlamında derinlik arz eden soruna sahip çıkmamaktadır. Sorun hükümetin partilerince kurulup kurulmadığı noktasında düğümlenmektedir. Milliyetçi iktidarın ise tören esaslı propaganda destekli olması isteniyor. İki yüz yıllık siyasal yanlışlıklar onların ilgi alanına adeta girmiyor. Bu nedenle olsa gerek siyasal bilincini istenilen olgunluğa ya da düzeye çekmek istemiyor. Türkiye'deki (solcu-sağcı) sayısı kadar da siyasal model üretilmiştir. İktidara gelen Partilerin program yerine ideoloji üretmeleri de bir başka yanıştı. Haklı olarak askerler bu eksikliğin kaynağını ve bu kaynağın neler yapacağını bilemiyorlar. Bilinmeyen halk hareketlerinin yakın tehdit gibi algılanmış olması mümkündür. Tabiidir ki onların eliyle üretilen bir yapaylık değilse. CHP bu kapıyı hep açık tuttu. Bir dönemde uyguladığı politikaları dünya konjonktürü gereği olarak yürürlükten kaldırılabiliyor. Ve hatta daha önce beğenilmeyip yürürlükten kaldırılan politikalar bir başka dönemde, muhalefet tarafından meclise taşınıyordu. Partiler her yaptıklarını daimileştirmek için idealleştiriyordu dersek daha açık konuşmuş oluruz.

Yalancı dolma

Diyebiliriz ki herkes kendi ülküsü içinde zehirlenmektedir. Mevcut düzen İttihat-Terakki modeli olduğu için kendi dışındakileri yokluk-boşluk-hiçlikle boğuşturarak yaşamını sürdürmektedir. Oysa her devlet için tek kişi de olsa vatandaşı dünyalara değmeli. Elinden geliyorsa onları rehabilite etmelidir. Siyasal kapalılık insanları negatifleştiriyor. Bunu her gün gözlüyoruz. Bu kadar çok siyasallaşıp da depolitize olmak bizim kuşağa has bir yapıdır. “Diz dize otururken yüz yüze hasret kaldık” dizesinin gerçekliğine denk bir durum. Şimdilerde moda olan laiklik ilk, orta ve yakın çağlarda gündemde yoktu. Türkiye’de ise bu kavram ana yasalara kadar girmesine rağmen açıklık kazandırılmamış, uygulaması ise kendi sesinden korkan çocuk örneğinde olduğu gibi susarak, pusarak ve gizlilik içerisinde uygulanmıştır. Bir yanda AB yi gücendirmemek, bir yanda halkı gücendirmemek gibi bir yapıda uygulanmış, algılanmıştır. Türkiye’de ki devlete dair olan politik işlemlerin tümü, devletin batırılacağı zehabına dayandırılarak, tartışılması engellenmiş, politika TBMM’ye hapsedilmek istenmiştir. TBMM’de de parti disiplini partileri adeta politika üretmemeğe yönlendirmiştir.

İlahi devlet

İlk Hıristiyanların Romalılardan korkarak yeraltına inmesi, sonraki Hıristiyanların Roma devletini yıkmayı ve yerine oturmayı idealleştirmesine yol açmış olmalı ki Vatikan hala ordadır. Oysa Kuzey Afrikalı Aziz Augustinus (354-430) “Civitate die” –İlahi devlette tartışarak bulunan gerçeklik yerine, mutlak ege-menlik kaynağını getirip oturttu. Böylece ilk mantık düzlemlı kesin kurallı Hıristiyanlığı idealleştiren devlet modeli sunuldu. Ortaçağ siyasasına damga vuran ön bilgi gelmişti. Romalı kendini düşman bileni barbar saymıştı. Oysa Hıristiyanlık sanki içinden çıkmış gibi onu yiyip bitirmesine rağmen kabuğuna bir kılıç darbesinin kafi geldiğini o da biliyor olmalı ki, o tarihten

sonra kimseye barbar ya da medeni diye bakmadı. Tek bir bakış açısı var “Herkes mümin olabilir. Nasıl ki peygamberler ya da ilahi yapı adına konuşan ermişler, firavun ya da benzerlerini tanrılıklarından etmişler ise, Aziz Augustinus’un İlahi devleti de kendi makamlarını mutlak gibi gören kralları tahtlarından indirdi. Kral, sürülerini vatandaş saymayarak onları “mümin” sıfatıyla kilisenin yönetimine bıraktı. Cezalar ve iltifatlar hep tanrı adına oldu ve fakat ruhbanın keyfine uygun olarak kralın tahtına ruhban oturdu. Yeni hukuk sistemini de onlar ürettiler kısa sürede. Tahtlara oturacak olanlara onlar karar verdiler. Aklı öyle bir yere koydular ve “mümin”lerine öyle cezaları müstahak gördüler ki, batı bugün bile onları affetmedi.

Aslan prens

O gün kiliseye karşı mücadele başladı. Mevzi başarılarla ilerledi. “Prens” çıktı meydana Machiavelli’den. Prense öğütler verdi. “Prensim iktidarın kaynağı sensin” dedi, her yaptığını takdis etti. Machiavelli kilisenin de zaafını görüyordu. Mukaddesi “kazanmak” tan “galip olmak”tan geçen Prens, sonunda ruhbanı devletten kovup kilisesine mahkûm eden adımı attı. Aziz Augustino’nun belki merhamete susamış devletlerin sultanlarında ezilen insanlara o dönemde cennet gibi gelmiş olmalı ki, kısa sürede bütün Avrupa’yı medenileştirdi. En azından bu katkısı olmuştur. Bugünkü Avrupa Birliği temelinde Aziz Augustino’nun temeli vardır. Machiavelli de Aziz Augustino’nun devleti -acımasız kişi mutlakiyeti - yerine cumhuriyetin bildirilerini koydu. Aynı dönemlerde İbn Haldun’u doğudaki parlak alışkanlıkların arkasındaki kaypaklığa dikkat çekerken görüyoruz. İbni Haldun ve sonraki Machiavelli bugünkü anlamda sosyolojinin ve özelde siyaset sosyolojisinin kurucusu olarak selamlanabilir. İbni Haldun’la siyasal düşüncede insanî müfekkire devreye girer. Spinoza, Leibniz, Montesquieu, Vico, Locke, Voltaire, Rousseau, Kant, Malthus v. b. birçok düşünür olguyu günümüze taşır.

Kralın özeli

Fransa bir yandan Avrupa'yı elinde tutmağa çalışırken, diğer yanda, Katolik dünyanın hamiliğini üslenerek edindiği mevki- de, İspanyadaki Müslümanları da Avrupa coğrafyasından atma- ğa çalışacaktı. Oradaki Müslüman ve Musevileri Osmanlı devleti tehlikeli bölgeden çıkarmayı göze almıştı. Değilse katle konu olacaktı. Osmanlı diğer yandan Avrupa'nın alt yapısı olan aydın azınlıkların sığınmalarını kabul ediyor, onlara yardımlarını esirgemiyordu . . . Bu açıdan papalık kendini hep baskı altında bulmuştur. Osmanlı devletinin işini kolaylaştıran bu aydınlar, Luther'in idamını önlemeyi başarmışlardı. Dolaylı olarak Pro- testanlık muhteşem Süleyman'ın basiretiyle elde edilmişti. Katolik dünyasını ikiye ayırdıktan sonradır ki Avrupa'da devletlerin gücü kiliseyle baş edebilmiştir. Ortodoksluk zaten yönetiminde olduğu için, ikiye veya çokluğa bölünmesiyle Hıristiyanlar da nefes alabilmiştir. Daha sonraları patent alma merakının dini alana sıçramasına benzer bir şekilde herkese özel mezhep kurul- ması ve herkesin dinini istediği şekle sokması sonucu papalık ve patriklik te şaşkınlıklar içinde olmalı.

Yağmaların mezhebi

Düşünün ki Amerikanın keşfi ile bir çok meyve sebze eski dünyaya gelmiş ve insanlar tanımıştı. Bu sebzelerden biri de patates idi. Kilise patatesi yasakladı. Sırf bu nedenle Avrupa'da yüzlerce masum idam edilerek cezalandırılmıştı. Aynı dönemde Müslümanlar temizlik için üç mendil taşıyordu. Şurasını unut- mamak gerekir, Bugünün Avrupalısı da dahil batı medeniyeti devlet ve kurumsal olarak emperyalisttir. Kelimenin halka inmi- şti müstemlekecilik mi denir yoksa sömürgecilik mi, aslı deği- şmedikten sonra ne denirse densin Avrupalı yağmacıdır. O gün papaya ihtiyacı vardı. Papa ile el ele verdi. O yetersiz kalınca biz-

zat kralların kendileri savaş alanına indiler. İşsiz ve aylak büyük kitleleri haçlı seferi gibi mukaddes bir görev ihdas ederek, orta doğuyu neredeyse yüz yıl soyup talan ettiler. O vicdan yoksunlarının sokakta kalan çocuklardan bile haçlı seferleri oluşturduklarını bugün belgesellerden animasyon olarak izliyoruz. . . Osmanlıyı “Türk korkusu” üretmekle itham etmeye yeltenen bazı akademisyenlerin, karşıt korkulara da eğilmeleri onurlarına aykırı mı düşünüyor acaba?

Avrupanın iskanı sürecinde, plan ve programın yönetimlere hep yol gösterdiği bilinmektedir. Batılı yanlış yapsa da bile rek yapar . Bilmek ve öncesinde de öğrenmek, onların ayrılmaz parçaları gibidir. Onun içindir ki toplumlarını yönlendirmekte prensiplere sahiptirler. En olumlu ya da, en olumsuzu üretmekte batılı çok mahirdir. Göçlerin yerleşmelerini beklerken geçirdiği değişimle, Rönesansı ve Hıristiyanlığı içselleştirdi. Çok içselleştirmiş olmalı ki dinden kurtulmak için hem içerde mücadeleye girişti, hem de Avrupa dışından gelen değişik fikirlere de kulağını açtı. Böylece hem kilise baskısından kurtuldu, hem de yeni bir yönetim anlayışına geçebildi. İslam dini ve Müslümanlar, kendilerine ait insanlık görevini Avrupalıya o dönemlerde ödemiş oldular. Sonra sanayi devrimiyle emek ve hammadde sıkıntısı yeni maceralara sürükledi onları. Derken milliyetçi akımları tezgaha koydular. Sadece ırk unsuru değildi tezgahta olan, bir de sosyalizm vardı. Sendikalarla toplumu yönlendirme meseleleri. Bu berzaha, yine din düşmanlığı silah olarak, militanların yüreklerine konmuştu. Ve dünya savaşları. Rus çarlığı ve Osmanlı devleti yıkılmıştı. Avrupa köklerindeki kurtları temizleyerek ağacını kurtarmayı planlamıştı. Lakin, batının ABD’ye göç eden çocukları, yönetimi ele alarak, gençleşmenin yeni kıtada olduğunu haykıracaktı. Sürekli aksiyon Avrupa’yı kendi içinde yaşlandırmıştır. İcat edilen ve bilimsel nitelikli gibi takdim edilen sosyalizm;Hitlerin elinde başka bir doktrin iken Rusların elinde daha değişik bir sömürge aletiydi, İngiltere’de işçilere hak temin eden sosyalizm ABD için emek pazarını düzenliyordu. Türkiye

için yeni bir din teklifi niteliğindedi. Öyle olmasını politik olarak uluslararası sosyalizmi red cephesi önermiş olmalıydı. Uygulanan bu politikayla, sosyalizm dini tepkiyle karşılanacak ve kolay yoldan reddi temin edilecekti.

Sosyalizm ile devrimcilik aynı sayılarak yöntem ve ideoloji aynı kefeye konmuş oldu. Profesyonel devrimcilik diye bir meslek dalı türedi. Üniversiteli gençler ile sendikanın önderliğinde, ücretli grevci işçiler bu görevi üstlenmişlerdi. Uluslararası örgütlenmeler de söz konusuydu, özellikle gazetecilik mesleği onlara yuva görevi yapıyordu. Sosyalizmin çeşitlerinden ziyade hamilerine göre sosyalizm tanımları yapılıyordu. 1968 kuşağı diyerek övündükleri bu hareket, Türkiye'nin tıkanmasına, on bin civarında gencin öldürülmesine ve bir askeri ihtilalin hükümeti devirmesine kaynaklık etmiştir. 1968 kuşağı Fransa'da faydalı gelişmelere sahne hazırlamış olabilir. Lakin aynı hareketin Türkiye kopyası Türkiye'ye çok pahalıya mal olmuştur. Düşünü ki, sosyalizm Çin'e göre mi, Arnavutluğa göre mi, SSCB'ne göre mi olacaktır. Türkiye'de tartışılan o günlerde bu idi. Bunun anlamını o mücadeleyi veren insanların hiçbirisi de "manda" seçmek için yapmıyordu. Fakat her çeşit sosyalist kendini koruyacak bir hamiyet arıyordu ki bu, doğrudan doğruya emperyal bir devlet arama olayıydı. Kaosun içerisinde her tür ihanet paket servisi halinde kişiye özel yapılıyordu.

Diğer bir komik yan ise sosyalizm tartışılıyordu. Kapitalizm tarihi zorunluluktan yıkılacak ve yerine sosyalizm gelecekti. Mücadelenin nedeni ise işi hızlandırmak olarak öneriliyordu. 261 çeşit sosyalizmi tespit eden İngiliz yazar Griffith, Verner Sombarth'a anketiyle sanki yardım ediyordu: O ise 150 civarında bir sosyalizm tanımı yaşadığını tespit etmiş. Sosyalizmin tartışılmasındaki komiklik, şahıslar ve devletlerin tartışılmasıdır. Nazım Hikmetin tartışılması ve Arnavutluğun tartışılması gibi. Nazım Hikmetin şiiri tartışılacaksa ve edebiyat söz konusu ise neden olmasın deriz . Lakin konu devletin veya rejimin değişti-

rilmesinin programı ise konu neden Nazım Hikmet'e dayandırılıyor, anlamak çok zor. Komik nitelemesi bile az kalır. Absürtle iştiğal ise ... akla ziyan. . Sombarth'ın listesine bir göz atalım

Duygu Sosyalizmi	
Mübadele	“
Devlet	“
Zanaat	“
Medeniyet	“
Tarlalar	“
Gerçeklik	“
Zeka	“
Kalp	“
Sınıf Mücadelesi	“
Müsavat	“
Müsavatsızlık	“
Aile	“
Kıskançlık	“
Kin	“
Heyecan	“
Mutlak	“
Soyut	“
Yüzde yüz	“
Zirai	“
Şekilsiz	“
Anarşist	“
Otoriteli	“
Beyaz	“
Burjuva	“

Kapitalist	“
Katolik	“
Merkeziyetçi	“
Hristiyan	“
Klerikal	“
Kollektivist	“
Kavgacı	“
Milyoner	“
Özel hukuk	“
Halk	“
Hür irade	“
Parti	“
Eğitim	“
Olay	“
Üniversite	“
Memurlar	“
Antlaşma	“
Tecrübe	“
Kooperatif	“
Aşk	“
Ekonomi	“
Normalleştirme	“
Komünist	“
Kitap	“
Tastamam	“
Somut	“
Muhafazakar	“
İnşa eden	“

İnşa edici sosyal	“
Çağdaş	“
Kıtasal	“
Eleştirel –ütopist	“
Darvinist	“
Demokratik	“
Tatsız	“
Yıkıcı	“
Harap edici	“
Doktrinci	“
Effektif	“
Ampirik	“
Enerjik	“
Mesafeli	“
Estetik	“
Etatik	“
Etik	“
İncilsel	“
Tekamüli	“
Maksimum	“
Fantastik	“
Fatalist	“
Federalist	“
Feodal	“
Yasalara sadık	“
Prensiplere sadık	“
Cihan telakkisi üzerine kurulu	“
Şekli	“

Genel	“
Kahramanca	“
Mertebeli	“
Tarihi	“
İdeolojik	“
Muhayyel	“
Yanlış söylemli	“
İnsiyaki	“
Kapsamlı	“
Entelektüel	“
Enternasyonal	“
Sezgili	“
Genç	“
Liberal	“
Marsist	“
Maddi	“
Mesihî	“
Metafizik	“
Mutedil	“
Modern	“
Beledi	“
Mitolojik	“
Nasyonal	“
Tabiatçı	“
Nominal	“
Yeni	“
Batılı	“
Resmi	“

Oportünist	“
Organik	“
Teşkilatçı	“
Doğulu	“
Asli	“
Kısmi	“
Barışçı	“
Patriyarkal	“
Şahsi	“
Kötümser	“
Küçük burjuvavari	“
Felsefi	“
Siyasi	“
Pragmatik	“
Ameli	“
Acemi	“
Profesyonel	“
Kahince	“
Orantılı	“
Sözde dini	“
Halis	“
Radikal	“
Akli	“
İrticai	“
Islahatçı	“
Dini	“
İlmi	“
Devrimci	“

Kızıl	“
Duyumcu	“
Sosyal	“
Sosyalistvari	“
Sendikacı	“
Sendikamsı	“
Tabiyevi	“
Ütopik	“
Yaşanmış	“
Yaşayan	“
İradi	“
Doğru	“
Bayağı	“
Çevreci	“
Yeşiller	“
Temiz su	“
Feminist	“
Gurbetçi	“

Bu liste en az iki katı kadar daha uzatılabilir. Bu karmaşadan siyaset üretmek yerine, toplumların sosyal sorunlarına çözüm önerileri çıkarmak mümkündür. İctimai dertlerin ortak çözümlerine yol gösterici politikaların üretilmesi ve uygulanmasına sosyalist ekol yetesiye yardım ulaştırabilirdi. Onun yerine ihtilal politikaları üretmek arzuları hem toplumun sorunlarının yüzüstü kalmasını ve bu gruplara güveni ortadan kaldırmıştır. Şimdilerde partiler sosyalizmi ağızlarına dahi alamaz hale gelmişlerdir. Bunun vebalini sosyalist entellektüelin aymazlığında aramak gerekirse de, devletin yozlaştırıcı politikalarının etkisinde de aramak gerekir.

Necip Fazıl bu konuda hem konferansları, hem kitapları ve

hem de Büyük Doğu dergisiyle kendi şahıs olarak verdiği gibi, kulüp oluşturarak cemiyetin orta yerinde mücadelesini vermiştir. Büyük Doğu fikri, kendini anlamak ve anlatmak boyutunda, diğer ideolojilerle temasa geldiğinde, önceliğin kendinde olduğunu ve kendini öncelikle tanıtmayı gerektiğini bilir. Terbiyesinin ve medeniyetinin gereği de budur. Böylece yeni fikirler kıyas imkanı bulmuş olurlar. Tarafların uyuşacakları uzlaşma yerleri de belirlenmiş olur. Fikir çatışması olacaksa, neticesinden de insanlar yararlanmak için bir metod üretmek zorunda değiller mi?

*“Hoşnutluk gözü,hiçbir ayıba ilişmez;
Lakin hoşnutsuz,büker bütün doğruları...”*

Esseyid Abdülhakim Arvasi
Tasavvuf Bahçeleri/sh. 82

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YAPILAR

YAPILAR

Necip Fazıl doğu-batı analizinde en teferruat sayılacak katmanlara kadar inmiştir. Yapı incelemelerinin analitik olanını Karl Marx'a borçluyuz. Toplumun üretken maddi güçlerini altyapı olarak ele alırken organize oluş ve sıralanış, durum ve biçimcilikleriyle etik ve estetik yapılanmayı da üst-yapı kurumu olarak tasnif etmiştir. Bu konuda Necip Fazıl devleti denklemden hiç çıkartmamakla birlikte, altyapının üstyapıyı bozmaması için ruhen sağlam cemiyetin kurulmasını ister. Hem bireyi hem cemiyeti sınırları içerisinde korumak taraftarı. Üretimdeki altyapıyı severken koruyuculukta sigorta olan eşit davranan üstyapıyı, başa benzer bir organizma gibi korur denkleminde. Necip Fazıl, altyapının makine, cihaz ihtiyacını keşif hakkıyla üst yapıda arar. Ancak altyapının, üstyapıdan temin etmesi ve kendisine tevcih etmesi şartıyla arada kalmasını hak olarak görür.

Bir yanda bireyi cemiyete-devlete kurban vermezken, diğer yanda, cemiyeti korumanın azami dikkat gösterimini ister. Denge, akıl, sabır, beceri, deney ve ne için kim adına yapıldığını herkes bilmeli. Çünkü makine ve cihaz tabiatla mücadelede insanın en büyük gücü. Onunla kendine ayırdığı zaman artabilecek, daha az giderle bireysel doyum sağlanabilecek. Oysa bugünkü kapitalizm ve liberalizm de sosyalizm gibi kendi sonunu hazırlamaktadır. Zira tüketim ve atık madde o kadar yükselmekte ki, yakın bir gelecekte hurdalıklarımız bizden daha çok yer isteye-

cek. Hurda malzeme koymak için savaşlar çıkarmamız gerekecek. Nüfus ve üretim ülke zenginliğini belirleyen ters orantılı iki kavram gibi gözüküyor. Oysa iki paradoksal kavram olarak algılayabiliriz. Bu iki paradoksal kavrama bir üçüncüyü eklemek gerekiyor. Savaş, savaşma gücü ve savaş sonuçları. Evet, paradox denkleminin parantezlerini kapatabiliriz. Ama barışı sağlamamız mümkün değildir. İnsanlık tarihi savaş tarihidir. Devletler gerek iç ve gerekse dış düşman türeterek savaşmak zorundadır.

İktidar kullanıcıları;denge politikası yerine, fırsatlar ve gerginlikler politikası kullanır, sürekli ilişkiler politik argümanlarını tercih yerine çıkar ilişkilerini seçerse, semerelerini de o çerçevede toplayacaktır. Yani hangi ağacı taşıladığını biliyor ve uygun güç kullanıyorsa topluma gelişme sağlar. Seçilen politika ve güç birbirini tamamlamıyorsa, ittihath –terakkinin modunda bir seçenek olur ki, topluma seçenek olarak yeni bir hamı arama yolu açar.

İsyanlar

Örneğin Türkiye’de, kuruluşundan beri memnuniyetsizler ya da başka nedenlerle sürekli kalkışmalar olmaktadır. Dersim gibi isyanlar sanki tarihi sürecin devam ettiğini kanıtlar niteliktedir. İsyanlar ve isyancılar hep var oldu ve de bu gidişle de var olacak gibi. Toplumsal özde kalkınmayı temin bağlamında istenen hareketlilik kısa sürede isyan programlarını besler hale gelmektedir. Özal dönemi teşvik programlarıyla verilen kredilerin, ne kadarı geri dönmedi acaba? Dönmeyen kredilerin PKK yı besleme kabiliyeti sorgulandı mı? Sorgulandı ise zamanlaması onları kışkırtmakla mı kaldı? Sorular çoktur, ama cevabı tektir;devlet doğru politikalar üretmiyor, ürettiğinde de zamanlamasını tayin edemiyor. Ve “gelsin askeri çözümler”e yalınıyor. Sorumlu olanlarla çözüm arayanların farklılığı da bir ayrı çelişki çizgisi üretmektedir. O nedenle, uzun zamandan beri sürdürülen PKK mücadelesi de, başlama veya neden bitemediğini bir türlü doğru dürüst konuşamadığımız, uzadıkça da toplumu

geren bir kalkışma... Bunun yanında siyasi cinayetler ve hatta trafik kazaları birer iç savaş gibi sürmekte, yakın bir gelecekte de duracağa benzemiyor. Savaşın zarar ya da iyiliğini zamanla göreceğiz. Dış düşmana gelince, solcularımız için ABD ve koruması altındaki NATO, BM ve AB gibi sistemlerle, Rusya'nın hoşuna gitmeyen politikalar kamuoyumuzu meşgul eden dış düşman iken, buna ek olarak siyasi iktidarların komşularımızı hep düşman ilan etmeleri biraz "işaretlenmiş düşman" olarak gözükmektedir. Bir de rejimin düşmanları var. Kurulduğu günden bu yana fanatik bir şekilde baskı yapılan yobaz ve gerici diye takdim edilen Müslüman tipi öyle korkunç çizilmektedir ki, çizgi film ressamı bile kötü adam rolüne onları çıkarmaktadır. "Biz de Müslüman'ız" diye başlayan her cümlenin arkasından herkes biliyor ki Müslüman'a baskı yapılacaktır.

Devlet politikası olarak kurulduğu günden beri, İslam'ı hayali muhalefet yerine koyarak üretilen politikalar, kriz yaratmakla kalmamış, krizlerin derinleşip yapılaşmasına da yol açmıştır. Merkez partileri adı verilen partiler, sözde "İslamcı-sağcı" olmuşlar, devleti kurduğunu iddia eden bir partide, bu sıfatla ana muhalefeti tekeline almış durumdadır. Siyaseti ve demokratik mücadeleyi devlet memuriyetine dönüştürerek nasıl demokratik siyaset üretecekler, bilinmez. Particilik bile krize neden olan bir siyasi yapı olarak nasıl düşünülebilir. . Kaldı ki sendikacılık bile siyasi krize neden olabiliyor. Dahası iktidardakine göre "devrim" olan ana muhalefete göre vatan ihaneti nedeniyle, askeri ihtilale kışkırtmağa varan bir siyasete dönüşebiliyor.

Üniversiteler sürekli kriz kaynağı, gençlik öyle, ev hanımları, başörtüsü bile krizlerin kaynağı olabiliyor. Şapka devrime konu olunca başörtüsünün kriz olması doğal karşılanmalı mı? Hatta SSCB yanlısı gösterilerin ideoloji adı altında devlet krizine kadar vardırılması bile bu gerçekçi olmayan politik evrimlerin sonunda anlaşılmaktadır. Oysa dünyada iki zıt fikir ve olay görülmek isteniyorsa TÜRK-RUS ilişkilerini taramak yeterlidir.

Kısaca moskof meselesi diye halkın muhayyilesine yerleşen münaferet, neden devlet krizine sebep olsun. Karşısındaki tehlikenin büyüklüğünü sezmekten kaynaklanan ulvi meleke devlet tarafından neden nötrleştirilsin ki?Ama sosyalizm adına devlet üniversitelerinde Rus mandaterliği arandığı akıllardan çıksa da hafızalardan çıkmamalıdır. Beşik ulemalığından, Rus goygoyculuğuna terfi eden akademisyenlerimiz bu kara lekeleri nasıl temizleyecekler dersiniz?ABD çarklarına besteler yaparak mı, yoksa deha seviyesine ulaşarak dünya çapında buluşlara imza atarak mı? Bizim tercihimiz malum “ya ol ya öl, öl diyorsak ol anlamındadır” diyen Üstadımıza paralel duruşumuzda tebellür eder.

Necip Fazıl, üstyapı konusunda mer’i düzenin bayramları bile övünme vesilesi yapacak ve her fırsatı övünmek için kullanacak bir millîciliğini benimsemez. Necip Fazıl kendi ifadesiyle, “Bir kuş türünün kendini kuş dünyası yerine koyarak havayı hareketlendirmesine denk bir durum” olduğunu saptar ve üst yapının ancak altyapıyı “seslendirmek, onu temsil gibi bir gayreti olabilir” der, Ancak bu gayret övülebilir. Övgüyü bizzat üstyapı kurumları yapmaz. Basın yayın kuruluşları bunu yapar demek ister.

Arayönler

Dünyamız güneşin uydusu olması itibariyle doğu ve batı kavramları, zaman bilincinin kullanılması bağlamında da kullanılacaktır. Diğer yandan ekvatorun böldüğü güney kuzey de ayrı bir bölünmeyi getirmiştir. Kuzey güney bölünmesi medeniyetler ve yolların kullanılması bağlamındadır. Oysa İdeolocya Örgüsünden hareketle doğu batı ayrımını, aşkın ve aklın bölünmesi olarak ele alacağız. Türk, Çin, Hint, Pers, Araplar genelinde oluşan medeniyetlerin temsil ettiği bir doğu var. Karşılığı Hıristiyan tabana sahip bir Avrupa ve onun kurduğu diyebileceğimiz Amerika kıtası. Yani doğu dendi mi Asya; batı dendiğinde ise

Amerika ve Avrupa'yı anlayacağız. Bu kıtaların medeniyetlerini ve dinlerini medeniyetlerinin dayandığı aklı ve cesareti göreceğiz.

Doğu-Batı Muhasebesi

*Batının Doğuya Bakışı

*Batının Kendisine Bakışı

*Doğunun Batıya Bakışı

*Doğunun Kendisine Bakışı

*Doğuya İnanalım

*Doğu ve Batı bir arada

BATININ DOĞU'YA BAKIŞI

*Her şeyden evvel, ilk Doğu – Batı tefrikini yapan Garplıdır. Eski Yunan'da tarih babası (Herodot), yalnız kendi kavminden ibaret bildiği ve o zamanlar mânada yalnız kendi kavminden ibaret Garp dünyasına şarktan toslayan Fars kitlelerine bakıp, iki ayrı topluluk arasındaki mücerred duygu ve düşünce hamurunun iklim farklarına göre iki ayrı âlem sınırladı: Şark ve Garp...

*Bir zamanlar Arap kavminin, kendisine “Arap” ve başkalarına topyekûn “Acem” demesi gibi, Yunanlı, Fars akınlarının getirdiği vesileyle, artık karşısına kim çıksa ona uyacak hazır bir yafta bulmuştu: Barbar...Onca insanlık sadece Yunanlıydı ve kendisini yıkmaya gelen herkes ve her şey barbarı.

*Yunanlının kendi iç vâhidine, yani müstakil, şâmil ve üstün tuttuğu ruhuna göre bu teşhis, onun müdafaasında da, taarruzunda da aynı şeydir. Birinde, üstüne gelen, öbüründe üstüne gittiği, barbar. .

*Bir cemiyetin, inandığı ve bağlandığı kıymetler mevzuunda bu görüş zaruri ve ancak şahsiyet sahiplerine hasır.

*Ve o gün bugün, garplı, Şark dünyasını kendi içinde istediği

kadar başka başka ve birbirine zıd ruh iklimlerine bölünmüş gör-
sün; tarih boyunca ve Batı dünyada yokken onu istediği kadar
çalkanırlara ve yeni doğuşlara sahne olmuş bilsin; manzarada
daima sabit bir ruh ve zihin haletinin damgasını aradı. Garplı,
eski Yunan ve Roma'da olduğu gibi, (Rönesans)dan sonra ve bu-
güne kadar, Şark deyince, hep belli başlı ve kabahatli bir insan
soyunu çerçeveleyici bir mânaya sımsıkı bağlı kaldı. Bu mânanın
özünde, kısaca ve kabaca, Doğu şudur: Vâkıaların hendesi ihtar
ve icabından anlamayan ve kaçan, karanlık ve dolaşık hayaller
peşinde ruhuna çekilip kabuğunu ve derisini sahipsiz ve açıkta
bırakan, biçare ve enayi insan kadrosu! Bir tarafta ruhî harikalar
ve öbür tarafta yalçın vahşetler diyarının akıl haysiyeti tanıma-
yan, içinde anlatılmaz bir kuvvet ve dışında anlaşılma-
z bir zaaf taşıyan illetli beşeriyet harası...

*Batılı, Doğuya ait ruh harikaları ikliminin dış ziynetlerini
de, bir zamanlar şark istikametinden sökün eden ve doğunun
mâkûs kolu olan atlı adamın belirttiği vahşet çizgisine karıştırır.
Bu çizgi, kör ve sağır ham kuvvetten, duygusuz bir yıkıcılık ve
yakıcılık dehâsından ibaret, yarısı at ve yarısı maymun şeklinde
insan, bir garip (santor)dur.

* (Rönesans)tan sonra batılı dilinde (Oryant – Şark) tabiri,
artık bandrolleşmiş ve aşağı takım halk gerçeği olarak hep aynı
muavazenesiz adama işaret olarak giderken, aynı Garbın kifayet-
siz taraflarına ve sahte tesellilerine kadar sızabilmiş gerçek ve
hususî münevverleri, Doğuyu, her şeye rağmen anlaşılma-
z derinlik ve şahsiyetini küller altında muhafaza eden, kaba teşhis
çerçevelerine sığmayan bir giriftler ve harikalar ufku, peygam-
berler yatağı ve ruh ilimlerinin beşiği diye mütalâa etmekten geri
kalmadılar. Fakat taşkın ekseriyeti ve ortalama anlayışıyla Garp-
lı, Şarka doğru en insafı ve hatırlı bakışını, nihayet (Pikadilli) de
bir Hint racasının kavuğu ve tepesindeki elmas gibi, basit fan-
tazyâ plânından ve “Binbir gece” hayalinden ileriye geçiremez.
İşaret ettiğimiz gibi, Batının, okur – yazar ayak takımına mahsus,

beylik görüştür bu...

*Hemen noktalamak lâzımdır ki, son zamanların Şarklı okur – yazar ayak takımı da, iki dünya arasındaki muhasebe zaruretinin doğduğu hengâmelerde, ne dostunu ne de düşmanını hesaba çekebildiği için, bu garp okur- yazar ayak takımının tesiri altına girmiş, dünyayı ve nefsinin onun anlayış aynasından seyretmeye başlamış, onun çizdiği daire içinde mahpus kalmış ve nefsinin iptale kadar gitmiştir. İşte Doğu âleminin asırlar boyunca giriştiği kısır ve köksüz ıslahat hamleleri, hep bu okur – yazar aşığı takımların, çeyrek münevverlerin eseri olmuştur.

*Garp okur- yazar takımının orta temsilcileri ve hazırlop bilgi dağıtıcıları gözünde Şark, fert fert, insanî ve içtimâî oluşların işbirliğini manzumeleştiremeyen, alâka ve murakabe salâhiyetini kuramayan, fert ve hürriyet değerini bilmeyen, sultanlar ve despotlara baş eğen sadece birkaç ruhî eda ve renkten ibaret, koca bir ölçsüzlük ve şuursuzluk âlemidir.

*Garp okur – yazar ayak takımı – ki ismi burjuvadır ve son derece kuvvetli bir sınıftır-kendisini en ileri derece de temsil eden münevverinde, Doğunun tarifini aynen şöyle çerçeveseler: “Şarklı daima mazide yaşar, hali kavramaya yanaşmaz ve istikbale sarmaktan korkar, ne ilmi vardır, ne tenkidi...Dindar olabilir, fakat sebep ve netice arayıcısı ve fikirci olamaz. Neye olsa inanır; ama hiçbir mevzuda tarif, ihata ve ispat kaygısına düşmez. Demek ki, O, ne inanılacak şeyi bilir, ne inanılmayacak şeyi... O sadece inanır; bilmez! Tabiata hâkimiyeti adına bütün cehdi, şiir ve tılsım sınırını aşama. Aklın madde üzerindeki nüfuz hakkı bakımından hiçbir âlet ve usul buluşuna ulaşamaz. Fenlerle barışamaz. Şarklı kafasında, parmakla sayılabilir, gözle görülebilir, akılla ispat edilebilir hiçbir unsur bulamazsınız. Böylece şarklı, ispat edilemeyen her şeye inanmak, vücutsuz varlıkların gerçeksiz davetine takılmak yüzünden, vakıalar âlemini tamamıyla kaybetmiş, eşya ve hadiseler üzerindeki nüfuzunu sıfıra indirmiştir.”

*Aynı mütefekkir devam ediyor: “Şarklı Garbın makine ve

madde keşifleri âlemini ne kadar ustalıkla benimsemeye kalkarsa kalksın, dâvayı bizzat ruhu ve usulüyle kavrayamayacağı için daima satıhta ve âciz kalacaktır. ”

*Bu fikir ipucunda, kendi hakikatimize, bu hakikatin ters temsiline, bu hakikatin emrettiği şahsiyetli davranış mahrumluğuna ait büyük bir ibret ve ihtar payı buluyoruz. Esaretimizin sırrını Avrupalının ağzından kapacak kadar kıymetli bir ipucu...

*Mütefekkirin son hükmü şudur ki: “Şarklı, saf ilimden, teknikten, dış âlemden, dış âlem üzerindeki akıl zaferlerinden, fert ve cemiyet münasebetlerinden, sistemli hak ve nizamdan, her türlü riyazî ölçüden, dış âlemde birer miyar ve nizam olan her şeyden, bütün şubeleriyle güzel sanatlardan, hayatı kucaklayıcı yaygın edebiyattan mahrum; ve bunlara malik olmak istedikçe Garbın gülünç ve miskin taklitçiliğine mahkûm bir insan tipidir. ”

*Hemen bütün Batılılar gibi bir dış görüş dehasından örnek ve iç düğümleri çözmekten âciz, dışıyla doğru ve içiyle mutlak yanlış hikmeti kendi soydaşlarına ifşa eden Avrupalı, koma halinde Doğu insanının ondan der almayacağına emindir.

*Batının Doğu’yu bu görüşünde, sade kendi gözlüğünü değil, Doğu’nun hastalık çizgilerini de meydana koyucu ve nihayet Doğu hesabına eksiksiz tipin şartlarını düsturlaştırmakta fayda getirici hikmet apaçıktır. Doğu sahte oluş gayretlerinin hiçliğini, kendi öz dâvasının içinden süzmek gibi büyük bir cehdden evvel, Batının kendi öz nefesine bakışından da anlayabilir.

BATININ KENDİSİNE BAKIŞI

*Batının Batıya bakışı, (mayonez)in içindeki zeytinyağı, limon ve yumurta unsurları gibi, kendi kendisini üç esasa irca etmekle başlar: Eski Yunan, Roma ve Hıristiyanlık...Bu bakımdan Garp, kendi tahlil raporunu imza etmekte son derece kat’î ve riyazîdir. Sanki Yunanın müsavisi 1, Roma’nın yine 1, Hıristi-

yanlığı ki de 1 ve neticede kendi tutarı 3...

*Batı, kendisini en ileri mütefekkirlerinden birinin ağzıyla şöyle hülâsa eder: "Romalılaşmış, Hıristiyanlaşmış ve eski Yunan'ın zihnî nizamına teslim olmuş her toprak Avrupa'ya bağlıdır."

*Eski Yunan, yine en ileri Batı mütefekkirlerinden birinin üslûbunda ve yine bir kimya tahlili kadrosunda şöyledir: "Hâkim zekâ, ince muhakeme, sağlam bilgi; vuzuh, aydınlık, açıklık..."

Garblı, düşüncelerinin hendesesini, bütün şekiller üzerindeki ölçüsünü, tefekkür usulünün şaşmaz misalini, yüzde yüz Eski Yunandan aldığına inanmıştır. Ona göre Eski Yunan, her şeyi yüksek insana kazandıran, yüksek insanı her şeyin temeli haline getiren, yüksek insandan, her şeyi yoğurup, şekillendirip son derece vuzuhla ve imkân nispetinde âşikâr bir ahenk içinde sımsıkı tutmasını isteyen bir müessirdir. Garplı der ki: "İnsana ilk madde ve ruh alâkasını o telkin etti: ruhu hayal ve rüya uçurumları önünde kendi kendisini müdafaaya o alıştırdı; ruhun iphamlı ve mevhum verimlerini ince bir tahlil ve tenkid melekesiyle o dizginledi: hep Eski Yunan...Ve işte bu tefekkür nizamından da ikim doğdu. İlim ki, yine onca, Garp ve Garplılık ruhunun biricik kat'î fârikası, yegâne emin ve şahsî zafer alametidir."

*Roma ise, Garplının gözünde "Teşkilâtlı ve temelli insan kudretinin ebedî örneği"dir: Devlet, imparatorluk, müessise, yasa, nizam, teşkilât, üstünlük duygusu, hareket şuuru, fert ve cemiyet halinde taş gibi adalelerle örülü gövde, zafer arabası, zafer tâkı ve dört bir tarafa yayılmış hâkimiyet ruhu...Kısaca nizam ve aksiyon...

*Hıristiyanlık...Bu nokta üzerinde merkezî Garp telâkkisi, Eski Yunan ve Roma tesirlerinden sonra, Batının muhtaç olduğu hassasiyet, ahlâk ve iç âlem kaynağını Hıristiyanlıkta bulduğudur. Onca Hıristiyanlık, asırlar boyunca Hint'te ve bir zamanlar İskenderiye (mistik) lerinde olduğu gibi, insanın derinliğine doğru kendi iç âlemine dalmak, orada mücerretleşmek, ve bir iç

hayat, iç ahlâk, iç görüş temsil etmek ihtiyacının bir ifadesidir. Onca Hıristiyanlık, ruha, en ulvî ve en hayatî, en doğurucu ve doğurtucu meseleleri arz eder. İman ve akıl, tasdik ve tahkik, iş ve fikir, eser ve gaye, hürriyet ve bağlılık, prensip ve merhamet, adalet ve fedakârlık, fert ve cemiyet ve kadın; ve neticede madde ve ruh kuvvetleri, birbiri arasındaki tezat ve ahengi, yine onca, hep o kaynaktan, Hıristiyanlıktan aldığı feyizle mihraklandırır.

*Avrupalı demek ister ki, Eski Yunan tabiatla insan arasındaki alâka ve münasebet sırrının selim duygu ve düşünceye bağlı zihnî tertibini veren biricik kaynak. Roma bu zihnî tertibi en geniş hâkimiyet ve nizam edasına kavuşturmuş kuvvet şuuru; Hıristiyanlıkta bütün bu şartların en iç plânında, tefsir, hassasiyet ve ahlâk merkezi...

*Böylece Avrupalı demek ister ki, o, insanı maddeye hâkimiyetle mükellef kılan hendesi bir idrak zevki, bu zevkin imparatorluk teşkilatı, ve bütün bunların ta derinlerinde ruhî mizanını yaşatıcı bir iç duygu âleminden ibaret, üç vâhidli bir hüviyet yekûnudur.

*İsa Peygamberin saf ve kâmil imanını üçüzleyen Batı, kendi tahlilini de üç unsura irca ederken, Eski Yunan ve Roma putlarından aldığı ilhamla, daima satıh üzerinde ve “çokçu” bir mizaç taşıdığını görür de, derinliğine ve “tekçi” bir ruhtan mahrumluğunu anlayamaz.

DOĞUNUN BATIYA BAKIŞI

*Şarkın, Garba üç türlü bakışı vardır: İslâmlıktan evvelki bakış, İslâmiyet’in kuvveti içindeki bakış, İslâm kadrosunun zaafa düşmesinden sonraki bakış...Bu üç bakış da, Batı dünyasının tessüs ve billûrlaşma devreleriyle karşılıklı mütenasiptir.

*Şarkın ilk bakışı hengâmesinde Garp adına bütün mevcut, Eski Yunan ve Roma...garp temelinin apaçık meydanda olduğu ve etrafına hâkim bir varlık fişkırttığı ilk tarihî çığır olan bu

hengâmede Şark, kendisine aslî renk ve hareketini veren Büyük Zuhurdan mahrum olduğu için, Peygamberler koluyla hak; hayal ve efsane koluyla da bâtil, fakat ikisinde de müşterek unsur olarak derin ve esrarlı, buna rağmen vahdetsiz ve perişan bir çerçevedir. Çin, Hint, İran, Mezopotamya, Küçük Asya ve Şimalî Afrika çevrelerini tutan Doğu medeniyet bütünü, tevhitçi ve putçu cepheleriyle kendi içinde de bin bir tezada bölünmüş olarak, fakat cihanı parça parça yalnız kendisiyle doldurarak, herhangi bir dünya istikametinden topyekûn kendi manasına zıt toplu bir hareket ve Doğu – Batı gibi ayrılık ve aykırılık dâvasına şahit olmayarak Eski Yunan üzerine Fars akınlarına kadar devam eder. Doğunun, Batı diye ayrı bir dünyaya rastlayışı, o zamanlar Şarkta Garbın Roma’sı mevkiindeki Farsların Küçük Asya üzerinden Yunanlıları toslamasıyladır. İki taraf arasında da izafi bölümü meydana getiren ve iki taraf insanının birbirine göre farklarını ortaya döken, işte bu çatışma...Garplının Şarklıya “barbar” diye bir teşhis yapıştırmasına mukabil, Şarklının, Garplıya bakışı, o devirde, Eski Yunanın hiçbir tecrübesine dikkat etmeyen, akıl harikasından bir şey anlamayan ve çıktığı kabuğa hemen dönüveren sisli bir gurur ve kayıtsızlık nazarından, (sübjektif) bir nahvet görüşünden başka bir şey değildir. Büyük İskender’den itibaren de, Şark, bütün aksiyonunu kaybetmiş ve aynı zuhurlara doğru içine çekilmiş olarak eski haliyle çürük ve hamlesiz bir bünyenin tavrını yaşatır. Büyük İskender’le başlayan, Şark üzerine Garp yürüyüşü muzaffer ve bu yürüyüşe karşı Doğunun bakışı, talihsiz bir hayrettir.

*Roma’nın karşısındaki Şark ise, bu muhteşem ve tam teşkilâtli imparatorluğun baskısı altında Batıya, niçin ve nasıl olduğunu bilmediği bir esaret kaderi içinden bakar. Romalı onun gözünde, ne kendisini anlayabilecek, ne de kendi kendisine anlaşılacak sert ve kaba bir efendi, madde manivelâsını çok iyi işleten hünerli bir ustadır; ve bu her şeyi punduna ve kolayına getirici usta karşısında, cemiyet cemiyet zedelenmiş ve fert fert kabuğuna çekilmiş olan şarklı, yılgın ve küskün, fakat daima ara-

daki yabancılığı koruyan gizli bir şahsiyet ve görüşe sahiptir.

*Hıristiyanlık Batıya ve Roma'ya, Şarklı bir mâna ile değil, ferdi bir eda ile geçti; ve bir devlet ifadesinden gelmediği için ikinci bir Doğu – Batı bölümüne yol açmadı. Bir müddet sonra da Doğulu kaynağına rağmen Batılı bir mahiyet aldı. Bu bakımdan, Hazreti İsa'nın elinde gerçek vahdaniyet bayrağı halinde açılan hak din, kendi öz devletini kurmadan sadece manalar halinde Batıya sirayet etmiş ve hemencecik putperest Roma'nın elinde çığırından çıkarılmış olmak yüzünden, doğudan batıya doğru ayrı bir bakış temsil etmez; aksine Roma Katolisizması gözlüğünden bir nevi Avrupalının nihaî sıralanışındaki sapıklığı ve onun bu gözlükle Şarka bakışını gösterir. Gerçek İsa Dini Batıyı yıkarken, Yunan ve Roma kalıntısı Garp, onu kendisine uydurarak, yine aslî vahidini korumuş ve Doğulu büyük tevhid mizacına girememiştir. Böyle olunca, Gerçek İsa Dini yönünden o zamanki Batıya karşı Doğulu bir bakış bulamıyoruz. Ama bizzat İsa Dinini Batı putçuluğunun suratında bir tokat kabul edebiliriz.

*İslâmiyet'ten sonra İslâmiyet içi Şark, artık her istikamette yeryüzünün umumî vâhidini getirici ve her şeyi toplayıcı büyük şuurun sahibidir. İslâmiyet her türlü kemiyet darlığından, zaman ve mekândan münezze olunca mıntika ve istikamet hasisliğinden müberrâ, insanlığı tek ve mutlak vâhide dâvet şeklinde ve onun bütün ölçüleriyle geldi. Bu nazar karşısında Garp Eski Yunan ve Roma'nın yıkılışıyla beraber Orta Çağ karanlığına daldığı ve silindiği için Şarkî Roma İmparatorluğundan başka bir hüviyet gösteremedi, hiçbir üstünlük ifadesi bulunamadı ve Doğunun gözüne inkıraz halinde bir bâtil temsilcisinden başka türlü görünemedi. Bu vaziyet ve Doğu'dan Batı'ya doğru bu bakış da, 7 – 8 asır boyunca, (Rönesans)a kadar aynı tarzda devam etti. İslâmiyet'in zuhurundan (Rönesans)a kadar aslî rengiyle Doğunun Batıya nazarı, her sahada üstün adamın sapık ve düşkün insana bakışıyla denktir.

*İslâmiyet'ten sonra, İslâmiyet için Şarkın, her istikametle beraber Garba bakışı, İslâm dairesinin dışında ne varsa, bin bir çeşidiyle küfür ve dalâletten başka bir şey olmadığı ölçüsüne bağlıdır. Bu mutlak ve tam (totaliter) görüştür; ve hak sahibinin tam hakkını mikyaslandırmaktır. İslâmiyet'çe: "Küfür nerede ve ne türlü olursa olsun tek bir millettir. " İslâmiyet, insanoglunun topyekûn vazife, memuriyet ve haklarını getirmiş, ruhta ve maddede bütün kemal ölçülerini sınımsız bir ideolocya örgüsü şeklinde tamamlamış ezeli ve ebedî nizam...Bu nizam, kendisinden olmayan her şeye bâtil gözüyle bakmaya hak sahibidir.

*Şarkın Garba en hazin ve en mahkûm bakışı, bugünkü Garbın tam teşekkül, teessüs ve kıvamaşma hengâmesi olan (Rönesans)dan sonradır. Bu da, İslâm kadrosunun zaafa düşmesindeki sebepleri çerçeveleyen ve o sebeplerin peşi sıra gelen bedbaht bakış...

*İşte, başta müspet İslâm kadrosu, Şarkın menfi kutupları olarak (Budist)ini de, (Brehmen)ini de, (Mecusi)sini de içine alan bu bakıştır ki, iki dünya arasında, son derece girift ve başka başka vâhidleri birbiri içinde kaybettiren ve birbirine karıştıran son derece sert, ezici ve zalim bir fark ve bir manzara habercisi oldu: Batının su götürmez madde hâkimiyeti; Doğunun da, bu ezici hâkimiyet altında bütün zıt vâhidleriyle tek ve kaba bir Şarklı bütünü içine sıkışıp apaçık bir mahkûmiyet belirtisi; ve İslâm Ruhunu, içindeyken kaybedişi...

*Ve yine Doğunun batıya, en üstün taarruz ve temsil devleti olan Osmanlı İmparatorluğundan başlayarak, dört – beş asırdır; Arabıyla, Acemiyle, Hintlisiyle, Çinlisiyle, Türkmeniyle, doğru ve eğri her örneğiyle, bütün derisini, maddesini esir düşüren, ruhunu da adam akıllı bulandıran ve hiçbir nefis muhasebesine yanaştırmayan bir apışma ve şapa oturma gözüyle bakmaya başlaması...

*İşte ve işte bu son bakıştır ki, dört – beş asırdır, harem ağası, uzviyeti gibi gittikçe bünyeleşti;ve bütün Doğu aleminde, bir

tarafından dünyasını kaybetmiş bir köleler ve (medyum)lar sürüsüne, öbür taraftan da tesellisini ana şahsiyetini ezmekte arayan beyinsiz mukallitler ve fâni tedbirciler zümresine yataklık etti.

*Doğunun olanca derdi bu son bakışın içindedir.

DOĞUNUN KENDİSİNE BAKIŞI

*Şark, izafi kıt'a bölümüyle, İslâm, Brehmen, Budist, Mecusî vâhidlerine ayrıldığına, bir bütün halinde Garbın din ve irfan vâhdetine sahip olmadığına, kendisini kıt'a manzarası bakımından topyekûn irca edebileceği teklik esaslarından mahrum bulunduğuna göre, aynı kıt'a topluluğu noktasında öz nefsi üzerinde hususî bir nazar sahibi değildir.

*Bütün başka ve ayrı kutuplarıyla Şarkın, İslâm kadrosundaki zaafından sonra Garba bakışındaki beraberlik, öz nefsini bilmek, anlamak ve ölçülendirmekten gelen aslî bir görüş vâhdetinden değil; tek ve yekpare bir düşman karşısında düşülen yılgınlık ne mahkûmluk duygusu birliğinden doğmakta...Ormanı, beklenmedik bir hayvan basmış ve aslanından köstebeğine kadar her cins, kendisini kaybeder gibi olmuştur. Bu vaziyette aslanla köstebeğe nefsleri hakkında ne düşündükleri sorulamaz.

*Fakat aslan, keyfiyette bütün Doğuyu ve onunla beraber cihanı ve kâinatı nizamlandırıcı İslâm, tek ferdin içine ve topyekûn insanlığın dışına doğru muazzam fetih aksiyonuyla, iki istikamette de nefis murakabesi nazarının kâmil zaviyesine malik bulunmak durumunda...

*İslâm'ın, kıt'a ifadesiyle kendisini görüşü, kâinat görüşüne eş, kıt'a, ırk ve kavim çerçeveleri hasisliğinin üstünde, bütün insanlığı bire irca edici ana kıymet olarak tek gaye etrafında halkalananlara "millet" mefhumu, gerçekte, İslâm Bayrağının altında toplananlara mahsus isim...Nitekim bütün dünyada, İslâm görüşünce iki millet vardır: Müslümanlarla, Müslüman olmayanlar. "Küfür tek bir millettir" düsturu, İslâm milletinin kendi zıtları

na da topyekûn ve tek millet gözüyle bakışındaki esası, aslında kendi nefesine bakış olarak billürleştirir. “Ümmet” Allah Resulünün tabirleri, “millet” ise tâbiler topluluğunun mücerret kitle ismi olduğuna göre, İslâm’ın bu mefhum zaviyesinden kendisini görüşü, Hazret-i İsa’ya atfedilen bir sözün hikmeti içinde belirtilebilir. “Bizden olmayanlar bize zıttır; bizimle cem etmeyenler dağıtır!” Bu ölçüyle İslâm zaviyesinden Doğunun, Doğuyu görüşü de, onun, 15 inci asra kadar sürmüş yekpare bir aksiyon çizgisi halinde, fezanın dibine ve Arşın üstüne kadar her mesele nin hesabını verici mutlak kemal hamlesine beşik saha olmasıdır. Yine bu ölçüyle İslâm, Doğuya, kendi zıtlarıyla beraber tam olarak dünyayı irca etmekle mükellef olduğu sonsuzluk vâhidinin, mânası madde üstü, ilk mekânı diye bakar. Bu bakışta, ortaçağ boyunca yaban domuzu hayatı yaşayan Garplının sefaletine karşı, dünya ve âhiret hayatının bütün madde ve mâna şartları ve ayrıca Garbın Eski Yunan ve Roma tecrübelerindeki kaybedilmiş hikmetler, aklın sınırları ve ruhun hakkı, bir ışık demeti halinde kümelenmiştir.

*Bu bakış, Araplarda Dört Büyük Halife, sonra Emevî ve Abbasî büyükleri ve daha sonra Türklerde Kanunî Sultan Süleyman’a kadar, bütün madde ve ruh ölçüleriyle, hâkim ve rakipsiz bir nefis emniyetini tablolastırır ve Doğuya aslı ve galip rengini verir. İslâm’dan evvelki Doğu medeniyetlerini, daima iç nakışlara bağlı, girift ve karanlık kıt’a ruhunun fıskırışları diye görsek de, bunları insanlık çapında zuhurlar kabul edemeyiz ve kendilerinde bu çapa denk birer nefis murakabesi bulamayız.

*Dalgaya düşmüş 1 milyar esrarkeş, içtimaî enerji bakımından 1 kişi bile etmeyeceğine göre, Doğunun hele İslâmiyetten sonraki Brehmen, Budist ve Mecusî kalabalığını keyfiyette nazar almaksızın, sadece bellibaşlı bir ruh yapısı olarak göz önünde bulundurmak; ve onun içine ve dışına doğru, hayret ve tevahhuştan başka hiçbir bakış sahibi olamayacağını kestirmek gerekir.

*Böylece kâinat boyu bir aksiyona yataklık etmek bakımın-

dan Doğunun aslî ve galip rengi, Âdem Peygamberden beri gelen Âllah Resulleri ve nihayet bütün zaman ve mekânın sahibiyle

İslâmiyet'te gerçekleşince, İslâmiyet'in temsil kadrosunda zaafa uğramasını ve nefsinden şüpheye düşmesini de, son zamanlarda Doğunun kendisine en nazik bakışı olarak ele almak borcunda oluruz. Şöyle ki: (Rönesans(a kadar, halısından, kağıdından, ipekli kumaşından, bütün dilleri birleştiren kütüphanesinden, kubbesine, kalyonuna, silâhına, minyatürüne kadar yeryüzüne ve buram buram ebedî tecrit helezonlarıyla ötelere hâkim nefis görüşü birdenbire tersine dönmüş ve nazarlara şu mânayı nakşetmiştir: (Rönesans)tan bu yana, şu veya bu ruhî ve içtimaî müessirler yüzünden garbın akıl hârikası önünde hezimetinin sebebini bir türlü kestiremeyen, eşya ve hâdiselere yeniden hâkim olma cehdine tırmanamayan ve bazı fertlerini bu yüzden öte tarafa kaptırdığı halde, mahzun ve mütevekkil, şuursuz ve bilgisiz bir sadıklar topluluğunu, her ne pahasına olursa olsun, devam ettiren mustarip ve mütevahhiş nefis bakışı...

*Bu ikinci bakışın karşı tarafa kaptırdığı, tarihî bir asırlık köksüzler kadrosu da, Doğuya, yani kendisine, öz evine, annesine ve babasına; çamaşırcı Hatçe hanımın oğlu olup da derken vezirliğe yükselen bir türedinin utanç ve hakaret nazarıyla bakar. Bu son sınıfın türemesinde birinci âmil, ham yobaz ve kaba softa sınıfı da, körü körüne müdafaa ettiği kısır değerlerinin bütün hikmetinden gâfil, önüne hangi yenilik çıkarsa, din adına küfür yaftasını vurur ve peygamberinin "Hikmet mü'minin malıdır; nerede bulsa alır!" emrine yüzde yüz aykırı, kaybolmaya başlamış vecd ve aşkı sopa kuvvetiyle iadeye çalışmaktan başka bir şey yapamaz. Nitekim adamakıllı belirmeye yüz tutan ricat ve bozgun çığırı da, ruhları kaybedilmiş hikmet yaftalarıyla önlenemez. Bunlardan, burnu halkalı Batı esiri yenilik maymunu, Doğuya örümcek kafalılarının yatağı, geri adam tarlası diye bakarken, sözde dindar da "ben bunlardan hiç biri değilim!" gibi bir protesto tavrı içinde, fakat ne olduğundan gâfil, sadece ölgün ve yılgın,

içte hırçın ve yalçın, baskı altında gizli bir nefis şüphesini ihtar etmekten kaçınamaz.

*Bir taraftan ham yobaz ve kaba softa, öbür tarafta ondan daha ham inkâr yobazı ve daha kaba taklit softası; ikisi arasında da boynu bükük, dilsiz ve iktidarsız halk kitleleri, maddî ve manevî Garp toslayışlarına karşı Doğunun düştüğü küçüklük ukdesini ve mahkûm nefis görüşünü temsil ederler ve bu hal birkaç asırdır derinleşe derinleşe, hemen bütün İslâm Âlemini kaplayıcı bir ruh halinde günümüze kadar gelir. Bir küçüklük ve yetersizlik ukdesi ki, Batı heyûlası karşısında, öz nefsindeki gerçeklik ve üstünlüğü bir daha tam bir madde ve ruh imtihanına tâbi tutulmaktan alıkoymakta, bir daha kendi kendisini kışır ezberciliği üstünde tefsire davranmayı imkânsız kılmaktadır. İşte, Doğunun Doğuya bakışındaki zaviyelerin en öldürücüsü! .

*Şu anda Doğu, İslâm'dan başka bütün topluluklarıyla, kendisini radyo ve frijider kullanan sirk hayvanları yerinde göreceğine, bu görüşü de temsilden âciz ve sadece (refleks) halinde bir mahkûmluk şuuru belirtirken, İslâm kadrosu içinde de, ruhuna tıkaç sokulmuş bir ihtibâsın bakışını yaşatmaktadır. Batının Haçlı Seferlerinden namütenahi defa öldürücü olan ve onun usta parmaklarıyla ruhumuza kakılmış bulunan bu sefil küçüklük ukdesi yüzünden birkaç asırdır, hususiyle yüzyıldır, Şarkta, bütün İslâm âleminde peydahlanan satıh inkılâpçıları, züppe ve papağan, dış yüz cambazları; Şarkın kendi kendisine, Garbın Şarka bakışından da daha hakaretli gözlerle bakışını temsil eder; ve bu hal her an biraz daha azgın, devam ede ede nihayet bugünkü zirve noktasına varır.

DOĞUYA İNANALIM!

*Hiçbir coğrafya taassubuna düşmeden ve dâvamızın bütün yeryüzünü ebedî hayat madeniyle kaplayıcı mânasını mekâna esir etmeden, onun ilk mekânı olan Doğuya, sırf (antitez)imize karşı tutulacak bir mevzu kıymeti olarak inanalım!

*Her şey Doğudan geldi; her şey, her şey, yani ruhumuz...

*Doğu, insanın yağmur suyu kadar saf ve aydınlık olduğu çağlarda, yürekleri ve kafaları dört köşe madde hendesi körletmezden evvel, ruhumuzun ilk ve büyük marifetlerine sahne olan vatan...Asıl vatandan yere düşünce onu bulduk.

*İlahî beyana göre, insan tohumu Âdem Peygamber, Doğu plânında bir yere ayağını bastı. Bütün nevilerin kurtarıcısı Nuh Peygamber, gemisini, orada bir noktaya oturttu. Resûller atası Hazret-i İbrahim, Doğunun maddî ve manevî çerçevesi üzerinde ateşi gül bahçesine çevirdi. Büyücülerini büyüleyen Musa Resul, ümmetine vâdedilen toprağı orada aradı. Meleklerden merhametli Hazret-i İsa, ölüleri diriltten nefesini, Batı istikametinde Doğudan üfledi. Ve...Ve nihayet Allah'ın Sevgilisi ve âlemlerin yaratılış hikmeti baş Resûl, Doğunun bir kenarında, bir nefhada kum tanelerinin içine mermer kubbeler yerleştirdi.

*Dâvanın, inananlar için bütün bunlara inanmayı, inanmayanlar için de inanmamayı isteyecek noktasına henüz uzağız. Dâvanın şimdi o noktasındayız ki, nasıl Allaha inanmayan bir insan, hiç olmazsa Allaha inanan başka insanlar bulunduğu inancına mecbursa, ruhun bütün binasını da, o binayı ister sağlam, ister çürük bilsin, yalnız Doğunun temelleri üstünde görmek ve tanımak borcundadır. Evet evet, her şey, her şey, yani ruhumuz, bu şeyi kıymetli bilen için de, bilmeyen için de, Doğudan geldi.

*Kudüs orada, Mekke orada, Kâbe orada...Ne kadar insan yüzü varsa hepsinin birden yöneleceğı istikamet sırrı orada...

*Yeryüzü ve bütün insanlık tek bir vâhid olduğuna göre, Doğuyla Batı arasında hiçbir sınır yobazlığına düşmeyeceğimizi, baştan beri tekrarlamaktayız. Doğuyu, Batıya nispetle, sadece bellibaşlı ruh ve kafa şartlarına ilişik bir vâkıa kabul ettikten ve onun hâkim ve hakiki rengini de İslâmlığa bağladıktan sonra, hemen belirtelim ki, insanoğlunda maddenin ötesini kurcalama ve ötelere rüyasını yaşama cehdi, mucizeler bahçesinin renk ve ışık yüklü ufkunu yalnız Doğuda buldu.

*Ruh, mucize, masal, büyü, şiir; ve ötelere, giriftlerin, sarmaş-dolaşların, bilmecelerin, varılmazların ilmi ve ruhu, mizacı ve şahsiyeti bütün hak ve bâtil kutuplarıyla Doğudadır.

*Yine belirtelim ki, ilk ve derin insan örneğine hayat veren ihtişam ve azamet kaynağı Doğunun, ihtişam ve azametine eş, bir zaafı oldu. Bu zaaf onda, (Aşıl)in topuğundaki nokta gibi, ölüm okunu kendi üzerine cezbedici bir hususîlik yaşattı. Ve okun ucu işte bu topuğa gömülüp Doğuyu boylu boyunca yere serdi. Doğunun katili olan ok, maddeye seyislik eden basit akıldan ve onun emrettiği miskin icaplardan ibaretti. Doğunun fark etmediği bir sır olarak, öyle bir cüceydi ki, akıl, kendisine deviyere yıkmak imkânı da verilmişti. İlâhi cilve, boyuna sırtı yere gelecek olan akla, hisarsız ve silahsız ruhun sırtını yere getirmek imtiyazını vermiştir. Öyle bir nüktedir ki bu, Kâinatın Efendisinden birkaç asır sonra fark edilmez olmuştur.

DOĞU VE BATI BİRARADA

*Derinliğine doğru insanın ve bütün iklimlerinin kaynağı olan Doğu, hiçbir zaman ve mekânda, kuru aklın maddeyi avlama hakkını ruhuna sindiremedi. Sebep: Madde görüşünü körleştirecek ve aradaki muvazeneyi bozacak kadar, dinî ve ruhî usûl dışı, sapık tarafından iç âleme mihlanma bünyesi...

*Sığınağına doğru insanın ve bütün madde bilgilerinin menbaı olan Batı da, hiçbir zaman ve mekânda, ruhun maddeye ve ötesine hâkimiyet şartını akılla denkleştiremedi. Sebep: Ruh âlemini gölgeleyecek ve aradaki muvazeneyi örseleyecek kadar, madde-nin hendese ve dış kalıbına kapanıp kalma mizacı...

*Doğu, ruha, batı da maddeye, dürbünün doğru tarafıyla bakmış; Doğu maddeye, Batı da ruha, aynı dürbünün tersini çevirmişdir.

*Doğunun gidiş ve usulü, bütün hak ve bâtil kollarıyla, bu dünyanın ötesini; Batının gidiş ve usulü de, bütün şubeleriyle

bu dünyayı fethetmek oldu. Böylece, biri yumruğunu çözüp bu dünyayı elden düşürürken, öbürü yumruğunu sıkıp bu dünyayı avucunun içine aldı.

*Bu dünya çerçevesinde Batının kazancı besbelliyse de, ebedilik âlemindeki zararı, bu dünya gözüyle belli değildir. Dâvaların dâvası da, işte bu belli olmayandır. Öyle ki, besbelli bir dış kazanç, derinin yalnız üstünü gören gözlere, belirsiz bir iç zararı feda edebilir bir şey gibi gösterdi.

*Ne olduysa oldu; iki ayrı hedef, iki ayrı usûl, iki seciye halinde, bütün tarih ve coğrafya hususilikleriyle, sadece mücerret “cins ismi” plânında iki ayrı âlem yaşadı: Madde fetihlerinin çocuk oyuncağı tesellilerine yapışanlarla; büyük teselliye ait iman kutbu ellerinde olduğu halde bu çocuk oyuncaklarına mahkûm, sürünenler...İşte biri ve işte öbürü!...

*Doğuda müspet ve menfi örneklerine ve kendi iç ve dış dost ve düşmanına doğru herhangi bir idrâk, teftiş ve murakabe mizacı mayalandırılmadı. Batı sahası ise, erdiği küçük marifetlerin gururu içinde mahkûmunun hâkim tarafını görebilecek ve o yüzden kendi eksiklik dikkat edebilecek bir nefis muhasebesine, ta makine saltanatının kendi kendisine müthiş bir kifayetsizlik arz edeceği ve büyük hafakanlar doğuracağı Yirminci Asra kadar yanaşamadı.

*Zaman, istediği kadar mekân kıymetinin dışında ve ondan müstakil bir hâdise olsun; onu mekân değişiklikleri ve nispetleri dışında elde edemeyeceğimize göre, mekâna hâkim görünmenin açık göz imtiyazına erdi. Bu yüzden ise, başlangıçta zaman âleminin sanatkârı Doğru, sonunda mekân dünyasının zanaatçısı Batıya esir düştü.

*Dâva, hesap ve kitabını bilmeyen ve bir madde kaygısına malik olmayan konak sahibinin, eşya tasarrufunda açık göz uşağına nihayet esir düşmesi tarzındaki masallara uygundur.

*Doğru, bütün peygamberleri, velileri ve sanatkârlarıyla, maddeye tahakküm oyununun miskin manivelâsına kurban,

muazzam bir tiyatro dekoru gibi sahnenin altına inerken; Batı Eflâatun'da ses verip (Bergson)da fısıltısını bulan mağlup ruhçuluğu bir tarafa, (Aristo) da gürleyip şoförlere kadar nakaratı yayılan müsbet ve riyazî kafanın muhteşem kadro perdesi halinde, sahne üstüne çıkmanın kolayını buldu ve bir daha indirilemez oldu.

*Doğuyla Batı arasında, siyaset, askerlik, felsefe, ilim, fen, san'at, iktisat, her plânda olup bitenler, Doğunun kaydettiğimiz gibi eşya ve hâdiseleri derinliğine doğru, Batının da sıhğına doğru tefsir etmesinden doğan hazin bir usûl ve bünye farkından başka hiçbir müessire dayanamaz. Biri, Doğu; derinliğine iner ve sıhğlıkta kaybolurken, sıhğla serpili bütün dünyayı ihmal etmek gibi hayatî ve esasî bir yanlışla sürüklendi; ve öbürü, Batı; sıhğına yayıla yayıla derinlikler içindeki köksüzlük ve temelsizliğinin birdenbire patlak vereceği yirminci asırdaki felâketine, bir zafer geçidi edasıyla adım adım yaklaştı. Ve böylece, birinin hakkı öbüründe, öbürününki diğerinde kaldı ve ulvî ahenk hiçbir tarafça büyük murakabe ve tefahhusa vurdurulamadı. Fakat Batı, kuru akıl ve mağrur ilim şirretliğini daima muhafaza etti.

*Netice şudur ki, bugün Batı dünyası, haksızlığını, hak diye gösteren hünerli bir gözbağcı, Doğu âlemi de bu gözbağcıya mahkûm ve ana hazinesinin anahtarını, ceketinin astarında kaybetmiş bir sarsaktan başka bir şey değil...

*Mesele, Batıyı anlamak...Dâvanın en nazik istikameti, bütün mazi ve tarih hükümlerinin özü halinde bugün Doğunun Batıya karşı nasıl bir anlayış tavrı takınacağında...

*Hasis mesafe ve istikamet izafiliklerinin sun'î ve hudutlu, nefsanî ve enfusî (subjektif) gözlüğünden değil, bir başka yıldızdan dünyaya bakar gibi, tam bir hakikat kaygısının gözüyle inceleyerek...

*Batıyı Doğuyla beraberce, lif lif, en mahrem köklerine kadar muhasebe etmiş bir idrâkin varacağı hüküm, Batının, geniş madde plânıyla baştan başa ve sıkı sıkıya temas halinde bir kuru

akıl harikasından ibaret olduğudur. Batı, bir kuru akıldır ve Allah kuru akla ne kadar hak ve imtiyaz vermişse Batı hepsine malik; ve kuru aklı nelerden mahrum etmişse hepsinden yoksundur.

*Batıya, sıçlığına geniş, fakat uçsuz bucaksız madde plânının her unsuru arasındaki münasebeti düsturlaştırıcı muazzam bir logaritma cetveli diyebiliriz. Kemiyetlerin ayrıca keyfiyet ifade edici hesap ustalığı, tek kelimeyle madde fenni Batıdadır.

*Batı, malik olduğu kuru akıl cevherinin ruhunu da, ekseriyetle (plâstik) dış görünüş, eşyanın dış belirtisini aşmayan bir duygu ve düşünce kıymetinde buldu. Evet; -tâbire dikkat!- ekseriyetle (plâstik) idrak çerçevesini, eşya ve hâdiselerin zahiri hacim ve kabartmalarını, mekân ölçü ve cümbüşlerini aşmayan bir ruh...Batının olanca şevketi bu ruhta olduğu gibi, olanca buhranı ve iç zaafı da yine bu ruhta, bu ruhun hudutluluğunda...

*Batının, sadece (plâstik) kadroda bir kuru akıl harikası ve onun (estetik) zevkinden ibaret olduğuna şahit, onun şehirleri, meydanları, sokakları, fabrikaları, tavır ve kılıkları, eda ve şekillendirişleri, ölçü ve âletleri ve daima bir hafakan ve kâbus sınırına takılıp kalan fikir ve sanat örnekleridir. Kitaplık mikyasta mucip sebeplere istinat ettirilebilecek olan hüküm, Batının, madde idrakine bağlı bir şuurla, bu şuurun çerçevelediği bir his mihrakının etrafında, sadece fâni dünyaya, fâni dünya imparatorluğuna mahsus bir nizam ve marifet temsil ettiği ve ferdin (metafizik – madde ötesi) vicdanını besleyemediğidir.

*İnsan öldüğüne, saray yıkıldığına, abide çatladığına ve fikir pörsüdüğüne göre, eğer bu akibetlerden hiçbiri olmasaydı Batı dünyasının da eksigi olmazdı. Fâniliğin üstündeki, vecd ve teselli ve bu vecd ile eşya ve hâdiselere tahakküm kudretini getiremeyen bir dünya, dışının mamurluğu nispetinde haraptır.

*Batı, insanoglunun, bin bir iş ve fayda mevzuunda maddeyi yontarak ve fâni hayatı buut buut genişleterek, sadece kalıp dehâsına verebildiği nihai akıl yetkinliğinin büyük zemini oldu. Bunun kabulü zarurî...

*Bu idrâk bünyesini Batı dünyasına, daima (plâstik) kadroda muhteşem bir vezin ve ahenk, hendese ve nispet, ölçü ve muvazene, aydınlık ve açıklık kaynağı olan Eski Yunan ve (Lâtin) dehası aşıldı. Roma imparatorluk nizamı bu aşırı perçinledi. Aynı aşırı, Doğudan batıya, İsa Peygamberin üflediği derin nefeste, bin bir tahrif ve putlaştırmaya rağmen hassasiyet ve ahlâk mayasını buldu. Fakat Batı adamı, maddenin daima sığınağına geniş zeminini kurcalama seciyesine sadık kalarak, Ortaçağ dehlizini geçti; ve (Rönesans- Yeniden Doğuş) ismi altında ve bir fıskırışta Yeni Çağı açarak bünyesinin en üstün verimine kavuştu: Müspet Bilgiler...Bunun da idraki mecburî...

*Ammâ ki...Maddeyi, aklî ve ruhî her bakımdan ihata ihtirası ve bu ihtirasın büyük eseri olan müsbet bilgiler manzumesi, terakki ede ede bir taraftan batının dünya fatihliğini sağlarken, öbür taraftan da kendi kendisine hâkimiyetini, ruhî hegemonyasını altüst etti; ve onu, çarpınan, ruhuna dayanak arayan, dışı ziyetli ve içi harap, bir dev haline getirdi.

*Batıyı anlamak, onun, madde plânına hâkim ve ruh plânına mahkûm tezadını en haysiyetli çapta görmekte olur.

ZİHNİYETLER

Ucuz alışkanlıklar

İnsan biraz da tarihin özetidir. Alışkanlıkları, genetik yapıyı kalıtsal olarak süre giden durumların çerçevelediği, yörenin olanaklarından yararlanarak oluşturduğu, ortam ve bünyeden “ben” diye teressüm eden olgunun, o bölgede yaşayan ortak tavırlar haline gelmesine zihniyet diyoruz. Kadının toplumdaki yeri, caminin ne olduğu, cemiyetin bir bireyi öldüğünde duyduklarımız, evimizin yönünü v. s. koyarken bizi yönlendiren bilgi, alışkanlık, insiyak, irade, akıl gibi iş ve eylem yapan yanımıza diyoruz. Soyuttur. Sanat da, kültür diye agorada arz-ı endam eylemler. İşin başındaki “niyet” bu sınıftandır. “İş ve eylem”i “niyet”e göre algılayan, yargılayan, değerlendiren Hz. Peygamber, Necip Fazıl’a bu konudaki düsturu verecektir. Bilgiler azalır, çoğalır ama çerçeve olarak kalan zihniyet ancak nesiller içerisinde ve çok olağanüstü koşullarda değişebilir. Değişim yavaş seyreder. Yüz elli yıldır devlet eliyle baskı yapılarak yasalar, yasaklar ve mükâfatlar konarak kılık-kıyafet değişimi yapılmak isteniyor. Siyasal ortam biraz yumuşatıldığında, sarık v. s. eski giysiler tekrar meydana fırlıyor. Bu bir varoluş anlayışının ve mevcudu protestonun gün ışığına çıkışı olarak yorumlanır. Zihniyetler zor değişmektedir. Zihniyetlerimiz umut ve korku (Havf ül reca) larımızın yüreğindedir; genelleşmiş korku ve umut ta diyebiliriz zihniyete, bir

yanıyla da ahlak olarak görebiliriz. Bir de “Eşya ve hadiselerin kıymet hükmünü” doğru verip “eşya ve hadiseleri” aşmak konusunda “dava ahlakına” “eylem erdemine” muhtacız diyen Necip Fazıl, ahlak konusunda; “Allah Resulünün ahlakına muhtacız” diye defalarca söylemiştir. “Uyuz ve ucuz”, “köpürtülmüş ve şişirilmiş”, seçme ve yok etme kabiliyetini kim niçin istesin?. Necip Fazıl’ın istediği zihniyet Türkiye’de var mı? Kendisi de bilerek “yok” diyor. Onun için iki yanlı mü-cadele veriyor. Dışına doğru mevcut düzene muhalefet olarak, mevcudun yanlış ve kötülerini ifşa, içe doğru lif lif analizle “İslâm’ı” anlama, algılama “eşya ve hadiselere” nakış gibi nefsi zorlayıcı bir eğitime gitmek. Büyük Doğu ekolünün kurucusu ve ilk düşünürü olan Necip Fazıl’ın düşünce sistemi, insanları erdirici, fakat ezdirmeyici oluşuyla, kendi kendine “fatalist” bir yapıyla iktidar olmayı uman, İslâm’ın diğer kadrolarından açık farkla ayrılır. Zihniyet olarak kütüphaneden geçmemiş ve “iç muhasebesine ermemişi” Necip Fazıl “ham yobaz” “kaba softa” diye tavsif etmiştir. Mevcut düzen içerisindeki zihniyet, sindirilmiş bir “riya” hali olduğu için kesin “devrim-inkılap” neşteriyle operasyona tabi tutulmalı, kangren uzuv kesilmeli görüşündeler.

Karton adamlar

Necip Fazıl yüz yıllık ahlak ve iktisadi çöküşü sürekli yineler ve kurumun “kopya”sından bahseder. “Karton adamlar” olarak değerlendirdiği “cumhuriyet güdücülerini” baskıyla da olsa “halka rağmen” olmayanı denemenin zaman israfıyla taltif edileceğini görür. Gerçekten de milli eğitim, askeri sistem, mali sistem, ekonomik sistem, kanunlar sistemi yaz-boz tahtası gibi değiştirilip durmaktadır. Zihniyetlerle ters orantılı olan kurumlar çatışma halindedir. Sürekli değiştirilmesi yeni getirilenin daha çok zaafa bürünmesine yol açıyor. Uygulayıcılar devlete tabi olmalarına rağmen bezginlikler başlıyor. Öğretmen açıkları, askeri zayıflar, polis intiharları kurumların içten içe kaynadığını

göstermektedir. Çok ciddi rehabilite programlarının bile soruna çözüm getirmeyeceği söyleniyor. Devleti ele geçirmenin intikama dönüşmesi, “rüşvet” ve “adam kayırma”, kurumları iyice çıkmaza sokmaktadır. Bugün kirlenmemiş kurum kalmadı. Güven sarsıcı bu durumu gelir düzeyi çok düşük kitlelerin devletten soyutlanarak derd-i maiyete düştüğünden, varlıklı kesimlerin de AB ve ABD gibi ülkelerle iyi ve hatta organik ilişkilerde olması devlet bürokrasisinin yaşamasının asıl sebebi gözüküyor. Herkes devletten bir şeyler istiyor; lakin devlet de bir eliyle verip diğer eliyle geri alıyor gibi yapıyor. Muhafız olarak bakınca bu değerlendirmeler normalleşiyor. İşin özü ise, taklitçi toplumlarda devlet kendini kanunlarla korumak ister, mezun olup olmaması önemli olmamakla birlikte kanunlar zihniyetlerin, inancın ve törelerin önünde yer alacaktır. Bu sosyolojik gerçekliktir. Devrimler bile dünyanın bir yerlerinde uygulanmış asıl ve esası belirlenmiş olanlarından seçilerek yapılır. Karpuz seçilir gibi kanunlar seçilerek sosyal bünyeye dayatılmamalıdır. İkinci Mahmut’tan beri reformlar yapıla gelir, neden cumhuriyet dönemindeki değişimlere devrim denir; aslında devrimin kuralları ve sonuçları çok başkadır. Türkiye’de bütün siyasi partiler ve aile reisleri bile bu devrim işine ayak uydurmuş gibi. Olur olmaz şeyleri şiddet içeren isteklerle değiştirmeye çok hevesliler. Değişecek olanın niteliği sanki önemli değilmiş gibi düşünülüyor. Değişimi sağlayacak bütçe hiç önemsenmiyor. Dahası değişim süreci olarak, sağlanacak faydanın sabra yansıyan yanı görmezden geliniyor. Hele takvim sanki duvar süsüdür. Toplumun değişim isteğine tekabül eden değişme gereği, bütçesine, sürecine ve en önemlisi de, sosyalliğine özen gösterilecek bir yapıdır. Yapıda görevlenecek personelden, değişimde kullanılacak alt yapı araçlarına dek dikkatle seçilmesi de, işe ne kadar önem verdiğimizizi gösterecektir. Önce ekşiğin, yanlışın, hastalığın tesbit ve teşhis safhası var. Önemlidir. Temel buradadır. Yanlış teşhise doğru tedavi, yeryüzünde henüz becerilmemiştir. Doğru teşhisten sonradır ki fizibilite çalışması yapılabilir. O dahi doğru kişilerce ehliyet-

lilerce yapılırsa tedaviye veya değişime geçilebilir. Değilse ben devletim, istediklerim değişecek demekle devrim olmuyor. Olan insan telefâtı, zaman ve para israfıdır. Bir türlü tutturamadığımız milli eğitim programlarının bu millete maliyeti ne kadar acaba? Onikiyillik eğitimin üstesinden nasıl geleceğiz acaba demeden kendimi alamıyorum.

Yeti ve yeterlilik

Ne sert ve zecri inişler ne yumuşak ve iknalı geçişler Türkiye'deki bu esnek yapıyı anlamıyor. Evrim veya devrim adıyla işportadan alınır gibi ithal edilip uygulanan şey bir süre sonra getirenleri bile şaşkırtabilir. Çünkü devrim yozlaşmıştır. Halkın itirazının olmaması –ne iyiye, ne kötüye- toplumsal intiharın eşliğinde olduğumuzu gösterir. Halk mecalsiz, gönülsüz, yaşama sevincini bulamamış bir durumda iken ona ne giydirderseniz itiraz edemeyecektir. Geliri olmayan insanlara verilecek hürriyetin ne anlamı olabilir. Hürriyet sevincini bulanlar için çok önemlidir. İmanın temel taşı da özgürlüktür. Necip Fazıl'ın ifadesiyle “Hakka esareti hürriyet bilmedikçe” “gerçek hürriyete ermek” mümkün değildir. “Başboşlukla” “hürriyet” farklı şeylerdir. “Hayvan hürriyeti” ile “insan hürriyeti” de farklıdır. Eskimiş toplumları “kabuk” değiştirerek değiştirmek mümkün değildir. Değişim toplumu sarsacak yeni bir iman gibi algılanmadıkça kurtuluşu getirmeyecek, saygınlığa yücelmeyecektir. Elbette ki dünyada yaşayan bütün uluslar benzer zihniyetleri benzer kurumlarla ifade edecektir. Birinde basit olan, az olan, küçük olan kurum ve kuruluşlar diğerinde kompleks, girift, iç içe, derin, çok yönlü olabilecektir. Toplumun değerler skalasında aldığı yere göre bütçelerle taltif edilecektir.

Kurumlar siyasal olarak çok yasalara bağlı, örgütlü, radikal, günlük değişimlere duyarlı, sağlam yapılı olabilir. Mahiyet farklılığı olmadığı sürece kurumlar aynı işleri görüyor. Örneğin eğitim-okul düzeni. Afrika'da bir baraka içerisinde üç yıl bo-

yunca okuma yazmayı Çin alfabesi öğreterek sağlamış olsun. Türkiye’de de modern yapılı okulda Latin alfabesiyle sekiz yılda okuma yazma öğretmiş olsun. Netice o topluma gereken okuma yazma öğretilmiştir. Çin alfabesi, Latin alfabesi diye ayırmaştır- mak fazla önemli değil kurum açısından. Topluma ayakkabı la- zımsa mozaik fabrikası kurarak bu sağlanmış olmaz. Bütün dün- yanın her yerinde ayakkabıyı ayakkabıcı yapar. Dolayısıyla aynı ihtiyacı gideren kurumlar dünyanın her yerinde benzer özellikler gösterir. Devlet, genel anlamıyla bir gereksinim ve bir kurumdur. “Kopya”lar üzerine “insan”sızlık üzerine kurulamıyor. Yine “dev- let” bir üretimin en ekonomik yapılabilmesi için rantabl çalışan bir “Holding”tir. En azından mantık düzleminde devlet bugün bu anlayışa gelmiştir. Lakin bürokrasi ve zaman “holding”e hoş- görü ve gönüllü katılımları açıklayamamaktadır.

Kopyacılık

Onun için de “kopya”cı toplumlarda görünüşte devrime benzeyen, gerçekte ise devlete sahiplik iddiasında olan bir grup (zümre) bir kurum veya devlet adı verilen bürokrasi ve güç odak- larının tümü tarafından halkı katılıma ve değişime zorlar. Buna kurumların zorlayıcılığı diyebiliriz. Eğer zihniyetler kurumların yaratıcısı ve kendi varoluşunun takipçisiyse zorlamalar toplumu iyiye, doğruya daha hızlı ulaştırır. Herkes mutlu olur bu zorla- malardan. “Kopyacılıkla” elde edilmiş kurumlarda zorlayıcılık, daha önce anlattığımız gibi toplumun yapısına bağlıdır; tepki de vermeyebilir.

Yetki, emretme kabiliyetiyle donatılmış olsa bile, bu yet- kiyi kullanan o yetkiyi kendine hak görmüyorsa pişmanlıklar, üzüntüler, hayal kırıklıkları başlar. “Kendine hak görmeme” bir “ahlak”tan kaynaklanabilir. Devletin ilk kuruluş devrelerinde çok önemli olan bu yapı, en çok o dönemde önemsenmemektedir. Diğer kuruluş kargaşaları bu “önemi” çok sonraya tehir edebilir.

Yeti ve yetki

Yetkinin kendi, bir yasayla genelde tespit edilmiş ve kurumun özünde vardır. Önemli olan mevzuata, geleneğe, ahlaka mugayir olmadan onun kullanılmasıdır. Üstelik bu menfi tanım bir cezayı şekillendirmek yerine de kullanılabilir. Egemenliğe bu yetkilerin toplulaştırılmış hali de diyebiliriz. İçerde olduğu kadar sınır dışında da kullanılacaktır. En etkin “savaş”lar bile diplomasiin uygarlığa katkısını inkar edemez. Necip Fazıl dış oluştta savaşkanlığı ve egemenliğin sınır ötesi ayağını çok önemser. “Milli Savunma” sözcüğü yerine “savaş”ı kullanmayı tercih eder. Savaş toplumun dirilişini sağlar. Bu her zaman doğru değildir. Almanya ve Osmanlı Devleti ölmüş canlı birer numune olarak önümüzde durmaktadır. Yani Almanya savaşarak Avrupa’daki varlığını korudu. Osmanlı devleti savaşarak dönüşümü sağladı ve Türkiye’ye inkılabetti.

Toplumsal dinamizmin bir evresinde çekimser kalmış bir boy, bir dinî grup, cemaat esas dinamizmi sağlayan bütünün yanında o dinamizme katılabilir. Osmanlı devletinin ikinci Mahmut’tan sonraki evresinde sessiz kalan (takiyyecilik)le gizlenen aleviler, bugün eskisi gibi gizlenme gereği duymuyor ve siyasal ortama açıktan katılmak istiyorlar. Bu isteklerini parti kurarak, kendilerine has ayin evleri (cem evi) açarak somutlaştırıyorlar. Bunun yanında çeşitli dernek, federasyonla siyasal ifadeyi yoğunlaştırıyorlar. Bunlar onların taleplerini belirlemeye yetiyor. Fakat alevilerin siyasi ve sosyal istedikleri kadar, topluma vermek istedikleri de önemlidir. Birkaç alevi fanatik grup istisna edilirse, onlardaki asilliğin devletleşme isteğine dönüştüğü görülür. Onlar medeniyeti birlikte omuzlamak istiyorlar. Buraya kadar toplumsal yapının, ölü duran bir organın canlanmasından söz açtık. Oysa denge bu canlılığı uygarlığa mı anarşiye mi taşıyacak bilmiyoruz. Tarih iyi bir laboratuardır. Umut iyi terbiyecidir. Tarihten neler aldığımızı ve gelecekte neler beklediğimizi süreç içerisinde değerlendireceğiz, göreceğiz. Necip Fazıl’ın Hz.

Ali isimli eseri, bu geniş yapının nasıl isabetli ele alındığının bir ifadesi gibidir. Sosyal bünyeyi çok iyi tanıyan bu deha çapındaki düşünürümüz; Türkiye'ye özgü ve onu lif lif analiz edici ve ruh atmosferinde dağılan organlarını birleştirici özelliğiyle, siyasi dinamik odaklarının hali hazır coğrafyasını çizdiği gibi, potansiyel olarak kış uykusundaki siyasal katışmaları çok iyi gören, çözümleyen konumdadır. Mustafa Necati Paşa'nın Netayic-el Vukuat'ı (olayların sonuçları) gibi kronolojik düşünmediğimiz için sonuçta, hüküm ve karar vermek gibi berzahta da kendimizi bulmuyoruz.

Ortaçağa dair bir zihniyet portre denemesi

Dr. Sabri F. Ülgener

İktisadi İnhitat Tarihimizin Ahlak ve Zihniyet Meseleleri-İstanbul-1951

İktisat ilminin önemli kitaplarından olan bu kıymetli eserin son bölümünü bugünkü dille anlaşılmasını temin edebilirsem merhum hocama fatiha niteliğinde olacaktır. İktisat Fakültesinde okumamış olsaydım tanışabilecek miydim, bilmiyorum. Ama hem kendisini hem de onun aracılığıyla temasa geldiğim kıymetli hocalarımın çoğu da onunla maverada buluştular. Allah hepsine rahmet etsin. Birazcık sabır gösterip bu güzide ilim adamı üzerine söyleyeceklerime katlanırsanız, Türkiye'de rüşeym halinde olan ilme saygınız elbette ki fatiha yerine kaim olacaktır.

Sabri F. Ülgener hoca yanılmıyorsa Milli Gelir dersimize geliyordu. O yıllarda dersten ziyade hayatta kalmağa çalıştığımız için, Hoca-öğrenci ilişkileri iç içe geçmişti. Hocamızın musikî ile ilişkisi ve hele de klasik Türk musikisi sazendeliği dahil ustalığı beni şok etmişti. Bir çok arkadaşım değişik korolara katılıyordu. Ben iyi ve uysal dinleyiciyim. Nerde güzele dair bir ses duysam keyiflenir, şükranımın ifadesi olarak tanımasam da gider tanışırdım. Münir Nurettin'in konserlerinden Süheyla Atmışdört'ün

korosunu dinlemeye kadar işi biraz da eğlenmeyi bahane ederek uzatıyordum. Sadece musiki değil ki ilgi alanımız, hattatları izlemekten bıkmıyor, ressamaları seyretmeye doyamıyorduk. Buna sinema ve tiyatroyu da eklerseniz zamana sığmaz olursunuz. Yani hocanın biraz da tiryakisi olursunuz. Hoca ile okul hariç her şeyi konuşurduk. Hat konusunda da eli kırıktı. Rahmetliye “Ben köylüyüm henüz ... kabalığımı bağışlayın, aslını istediğim şeyin aslını bilmediğim gibi elde etmenin metodolojisini de bilmiyorum. Hatalarımın çoğunu oluşturan bilmemek fiilinin basıncında oluştuğunu görüyor ve biliyorum. Yani bilmediklerimi öğrenirken de hata işleyebiliyorum. Ya hiç öğrenmemem lazım ya da hataları en aza indirerek öğrenmem gerekiyor... beni peşin peşin bağışlayın. ” dediğimde “peşin” sözcüğü üzerinde durarak bana takaza ediyordu. - Yahu sen nasıl Kayseri’lisin ? diye. Elbette ki hatalarımızın çoğunun kabalık arz ettiğini, bu İstanbul çelebisinin bilmemesi mümkün müdür?Kabalık maksadıyla yapıldığını göstermek için, tarikat menkıbeleriyle büyük şeyhlerin efendilerinin yanında ne gösterilere sahne olduklarını sohbetle sokardı. Ben onlardan bile bir sonuçlar çıkarmağa çalışırdım. Buna çok sevindiğini, zaman zaman belli de ederdi..Onun için incinir ya da kaba veya sakil bulursanız, lütfen uyarın ki, bizde gönlünüz kalmasın dediğimizde-Yoldan arabanın geçtiği belli olsun diyerek, bizi teselli ederdi...Samimiyetimizi çoktan test etmiş olmalıydı ki hoşuna gitmeyenlere kapattığı kapıları, bize hiç kapatmadı. Derslerine ve Kürsüsüne gelmemde bir mahzur olmadığını defalarca hatırlatmasına rağmen, ders dışında buluşmayı tercih ederdik. Neticede lafımızı çekinmeden söyledik, ama istediğimizi söylediğimiz cümleyle tedarik ediyor mu idik onu hatırlamıyorum. Çok bilgi edindiğimiz bir gerçek ve fakat esasta, o kıymetli insandan bilginin nasıl toplandığını, beyinde nasıl harmanlandığını ve hasadın ne zaman yapılması gerektiğini öğrendik. Bizim nesil kayıp nesil olmasaydı çok ilim adamı çıkacağını ileri sürmek kerametten sayılmazdı. Olmadı. 1980 ihtilalinin korku filmi gibi rüyalarımızı bile saklattırması, Özal’ın her

şeyi pazara döken işportacılığına ucuz malzeme yaptı. Önceki ihtilallerinin hatalarını yüreklerinde aramak yerine, yeni bir ihtilalle milleti şaşkına çeviren askerler, yarın her yeri tatile göndereceklermiş gibi, bıçak sırtında tutuyorlardı. Hiçbir değerimizi tarihin kopuk zamanına bağlayamadık. Ailemiz anakronik yaşıyordu, biz de onlara takıldık çaresiz. Oysa Sabri Ülgener hoca bunları ne severdi, ne de yapmamızı takdir ederdi. Allah sana ve ailene gani gani rahmet etsin sevgili hocam. Ahmet Güner Sayar kardeşimize de şükranlarımızı sunalım. Hocamızla ilgili hazırladıkları biyografi gerçekten çok güzel ve faydalı bulduğumu belirtmeliyim. (Bir İktisatçının Entelektüel Portresi Sabri F. Ülgener Eren yayınları İstanbul 1998) Şimdi Sabri Ülgener hocanın eserine dönelim. Anılan esrin 196. sayfadan başlayan bir portre denemesinin başlangıcına:

Ekonomik çöküşün:

I-İş hayatı

- a) Çalışma tarzı ve temposu :Tembel, etkisiz ve durgun
- b) İş ve meslek tutma : Alışılmış ve ezberlenilmiş

II-Serveti

- a)Kaynağı : “iktisat dışı” (Büyük kısmı siyasal kaynaklı)
- b)Kullanış tarzı:Yine “İktisat dışı” amaçları doğrultusunda:Gösteriş;Mevki ve rütbe ...yolunda. Fazlası gömülü veya yastık altında

III- Değer ölçüleri;Üretimden çok tüketime dayalı

- a)Tüketimci zihniyet
- b)Tüketime ayarlı ekonomik rejim

IV- İnsanı ;

O bir Fenomen; Onu da şimdi görelim

Herhangi bir dönemin düşünce zihniyeti üzerine araştırmalar dönüp dolaşıp o dönemin karakteristik insanına gelir dayanır. Bizde tetkiklerimizi o yolda bir deneme ile bitireceğiz.

Kuşkusuz sorulacaktır, hangi çağın ve çevrenin insanı diye?Çeşit çeşit sosyal sınıfların olanca renk ve biçim bolluğu içinde alt alta sıralandıkları bir çevrede, hem de başı sonu belli olmayan bir tarih ve coğrafya planında böyle bir denemeye girmenin zorluğu apaçık ortadadır. Bu konuda belki en doğrusu bir değil, bir çok tipler üstünde durmak ve düşünmek olacaktır. Fakat, tetkiklerimizin başında da söylediğimiz gibi, bütün o tiplerin renk, kaynak ve yön değişkenliğine karşın aralarında ortak özellikler her zaman bulunabilir. Bu özelliklerin nasıl bir hayat anlayışında bir araya geldiklerini yukarda gördük: Hayatı bol geniş ve gösterişli yönüyle tatmak, fakat iş ve emek tarafını sınırlı aşacak kadar büyütmemek(Üretim ve emek, içinde gözlerini açan, ya da aynı –kentli ilişkilerle oraya kapılananlar için ömür boyu sürüp götürülecek olan bir yazgıdır, işin dışındakiler içinse özenilecek bir konu değil).

Çeşitli sınıf ve katmanlar, birbirlerinden ne kadar derin farklarla ayrılırsa ayrılınsınlar, bu ortak ölçü çerçevesinde adeta birleşmiş görünürler. Öncelikle en tepeden başlayalım:İster eşraf ve ayan, ister(belki en önemlisi) Yönetimin başları(idare amiri) ele alınsın, bolluk ve gösteriş tarafı tümünde benzeşiktir. Adı ve sanı ile soyu ve sopyu, çevresinde durum ve ününe uygun bir yaşama halkasının tattıracağı gurur ve büyüklük:Ve bütün bunların karşılığı adına;bol harcama, bol dağıtma ve savurganlık... (doğal olarak o çerçeve içinde kalmak üzere)Tarihin akışı içinde her çeşit ve her türlü aristokrat sınıf bu ruh ve zihniyeti paylaşmakta birbirinden geri kalmamıştır. Fakat yalnız aristokrat sınıf mı? Kuşkusuz hayır. !Benzer hayat ve zihniyet tarzının başladığı noktadan aşağılara kaydığını yine tetkiklerimiz sırasında örnekleriyle gördük. Orta sınıf halkın(bileşimi ne olursa olsun) sahip çıktığı ve çıkmakta diğerleriyle yarıştığı değerler bildik

değerler:bol ve geniş yaşama isteği, “Kimlerden” olmakla veya “kimlere” katılmakla övünme, görünüş ve gösteriş halk dilinin o gün bugün “ağalık taslamak” olarak adlandırdığı gurur ve büyülenme merakı(serpintileri çok bol ve çeşitli):örneğin kılık kıyafet düzenlemelerine kulak asmayarak üst düzey yöneticiler gibi giyinmek samur kürk ve binek hayvanı kullanmak ... “üzengi parlatarak” üstündeki aşâğılık-sürüden olma-tozunu silkebilmek ... vb. Biraz derinlerine inince, bütün bu zihniyet görüntülerinin aslını ve taşıdığı rengi seçmekte zorluk çekmıyoruz;Hepsi de, teker teker, toprağın ve konak hayatının verdiği ruh; bir kelimeyle feodal zihniyetin ta kendisi ! Tarihin üst katta ve dışarıda olup biten, ileri geri değişen yüzüne karşı derinde aynı kalan dayanıklı ve sürekli unsuru burada aransa gerek. Yüzeysel değişiklikler, örneğin(var olduğu kadar) sınıf ve katman değişikliği derindeki bu ruhu yerinden bile oynatamamıştır. Olaylar gösteriyor ki zihniyet bir kere yerleşip kök saldıktan sonra, değişik sınıf ve gruplar arasında, birinden öbürüne eklene aktarılı uzayıp gittiğini gösteriyor. Asıl önemli nokta da buradadır:Asırlık toprak yönetimlerinin ve çiftlik ağalığının doğurduğu ruh, bürokrat merkezlerde dayanağını kaybettikçe başka bir grupta-memur sınıfında- yeniden hayata kavuşmanın gizemini elde etmiştir. ! Onun içindir ki, yöneten sınıf ruh ve zihniyetçe feodal katmandan kıl kadar farklı değildir. Hayatı bol ve gösterişli yönüyle tatmakta olduğu gibi, ekonomik eylemleri hatta düşüncesini bile kendine ve yerine yakışsız görmekte devlet adamı ve çiftlik ağası bir çizgide olur: “ Eğer biz ticaretle müştagil olursak saltanat ve imareti kim eylesin” Yönetimsel kurumsallığın Avrupa’ya örnek olacak bir olgunluğa çıktığı çağlarda bile bilinçli “merkantil” bir politikanın bunca zaman çıkmamasını her şeyden önce bu ağalık ruhunda, ekonomik eylemleri efendi ırka yakıştıramayan feodal zihniyette aramalıyız. Aslına bakılırsa batı dünyasında da kapitalizm, önüne dikilen feodal zihniyeti ufalaya ufalaya, zor bela, canlı ve hareketli bir “bourgeois” tutumuna doğru yol alabilmişti. Sonuç? Batı Avrupa ülkelerinde(özellikle İngiltere’de) zadegan 17 nci

yy'dan beri iş hayatıyla yoğrulup burjuvalaşırken, bizde yalnız üst katman değil, orta sınıf halk bile, ağalık ve efendilik bilinciyle iş hayatından elini ayağını çekmiş, uzaklaşmıştır. Olaylara bu açıdan bakınca, batılı bir yazarın söylediklerine hak vermemek elden gelmiyor:“Türklerde üst katman göçebe karakterinden çok şeyler korumuş ... Türk köylüsü tipik bir köylü olduğu halde, şehirli şehir ekonomisine yabancı bir efendi tabakası, bir savaşçı ve memur katmanı yaratmış ... kibirli, çalışma ve kazanmaya çok önem vermeyen, iş hayatını kötüleyen bir sınıf!Bundan böyle efendi ırkın henüz harcanmamış kuvvetiyle oluşan devletin, hızla yıkılmasında başlıca sorumluluk payı halkın bu göçebelikten kalma karakterine düşer.

Yüksek tabakanın ve oraya uyanların ekonomik hayatla yakından değil, uzaktan bile ilişkisi olmadığına göre, çağın “İktisat süjesi” (yani iş ve üretim hayatıyla doğrudan doğruya ilgili insanını) - tarım üzerine tetkiklerimizde konuyla ilgili fazla uğraşmadığımız için köylüyü bir yana bırakalım- şehirlerde özellikle de ticaret ve sanayi erbabıdır. İmdi, Dış pazarların daralmasından beri tüccarın yer yer esnaflığa yüz tuttuğunu ve sanayi erbabının da zaten uzun zaman dar ve dağınık üretim ölçüsünden ileri gitmediğini biliyoruz. O nedenle, orta çağın ve çöküş dönemimizin “iktisat süjesi”, içinde tıkanık bulunduğu dar ve basık çarşı ölçüleriyle her yönden tam bir uygunluk içindeydi denebilir. İrade ve enerji tarafı da genişleme sahası ve iş çevresi kadar basık;hayat biçimi ve davranışı da o kadar edilgen ve durgun!Bu edilgenlik birkaç noktadan dikkatimizi çekecektir:Öncelikle çevrenin dış yapısına etkili olmak ve işlemek noktasından(tembellik içgüdüsü);yine onun uzantısı olarak göreneğe ve otoriteye bağlılık(spontanite eksikliği); son olarak çevrenin sayılabilir öğelerini kavramak ve aklen çözümler üretmekte gerilik(akıl ve zekadaki denetim eksikliği). Aşağıda bu nakısaları tek tek ele alacağız.

A. Tembellik içgüdüsü: Bununla, durgun-statik hayatın

insan ruhunda kökleşmiş, alışılmış yanlarına dokunmak istiyoruz. Tembellik içgüdüsu dedik; Gerçekten, maddesel dış nedenlerin (ilkel tekniğin geri ulaşım araçlarının, “organik” üretim sürecinin. . vs.) aslında daralttıkları iş yapma imkanları üstelik manevi nedenlerle-özellikle şark kaderciliği denebilecek bir fatalitik yapıyla da hırpalanınca, tembelliğin insan doğasına nasıl bir alışkanlıkla saplanıp yerleştiği kestirilebilir. Biz bu anlamda tembelliği tetkiklerimiz boyunca değişik yönlerinden gözden geçirdik. Özellikle, esnaf hayatında dikkatimizi en fazla çeken yan, emek ve faaliyetin çeşitli açılardan sınırlanması oldu. Öncelikle, derinliğine doğru: emeğin şiddeti ve sürekliliği açısından (tipik örnek:geç işbaşı, erken iş paydosu!). İkincisi genişliğine doğru: Bir sanattan veya iş kolundan diğerlerine geçilmek istenildiğinde, yer ve yurt değiştirmekteki tembellik!

İlk anda dar ve kapalı bir çevreyi-esnafı-ilgilendirir görünen bu esasları daha geniş ölçüde bütün bir devrin hayat ve sosyal anlayışına, dolayısıyla o anlayışı örneklendiren “tip insana” yükleyebiliriz. Bu anlayışı daha önce geniş ve genel ifadesiyle “mesafe şuuru-uzaklık bilinci” diye adlandırmış idik. Anlamını bir kez daha yinelersek, dış çevre ile ilişkilerde araya daima geniş bir uzaklık payı koyan pasif-edilgen- hayat tarzı. !Fakat amacımız yanlış anlaşılmalı:uzaklık bilinci derken, madde dünyasından tümüyle kopmuş, ona tümüyle sırtını çevirmiş bir insanı düşünmüyoruz. Hayattan nasibini alma sırası gelince, ortaçağ insanı da dış dünyaya mümkün olduğu kadar yakındır; fakat- asıl önemli nokta-çevresine etkili olmak, biçim ve yön vermesi bakımından, o dünyanın hayal edebildiği kadar uzağında ve ötesindedir! Nasıl ki, Batının iş ve görev insanı bu - şark görüntüsüne- tezat bir karakterle sürekli tasarrufla kapital birikimi uğruna hayatın gündelik hazlarından uzaksa, maddenin yapısını değiştirmek, işlemek anlamına o kadar yakın:Orta çağ insanı şu özellikleriyle, enerji ve aksiyon tarafı zayıf, zeka ve irade tarafı doğal içgüdülerine ve “cemaat” insteklerine-dış uyaran- oranla cılız bir birey, daha doğrusu “bireyliği yarım” kalmış bir insan

olarak karşımıza çıkar.

Her zaman ve her yerde olduğu gibi, burada da kuralların dışında olanlar hiç yoktur denemez. Emek ve uğraş -veya çalışma dünyası-gerçek bir değer olarak tanıyan aktivist fikirlere ve endividüalist düşüncelere İslam dünyasında da yer yer karşılaşılabılır. Ancak, bu düşünceler doğu orta çağının ezeli mistik kalıpları içinde hızla eriyip kayboldukları için, genel toplamının manzarayı uzun zaman bozacak ve değiştirecek bir yüz taşımamaktadır. O nedenle, doğu orta çağında hiçbir zaman tam ve dolgun ifadesini bulamamış, belki yol ortasında yarım kalmış bir bireyde (individualite'den) söz açmak yanlış olmayacaktır. Bu yarım gelişmenin izlerini gündelik hayatın her alanında görebiliriz:en başta çevreyi kendine verildiği veya belletildiği gibi kabul ediş;Üretim araçlarını ve usullerini yenileme, veya değiştirmede çağların yerinden kıpırdatmadığı bir tembellik;sonuçta yine dış çevreyi fakat bu kez zihnen yoğurmak ve işlemekte gerilik!Aşağıda bu zincirleme tembelliğin iki halkasına daha temasla yetineceğiz.

B. Kendiliğinden davranabilme (spontaneite) noksanlığı: Batıda olduğu gibi doğu ortaçağında da “autonom” bir şehir ve komün yönetiminin, dolayısıyla siyasal hak ve özgürlüklerin kurulup kurulmadığı, kurulduysa sınırlarının nerelere kadar vardırıldığı henüz bilemediğimiz noktaldır. Durum böyleyken şuradan buradan bazı örnekler bulunsa bile, bunlar geniş ve genel anlamda bir “spontaniete” noksanlığından söz açmamıza engel değildir.

Bu noksan her şeyden önce sosyal çevre şartlarıyla ilgilidir. Gerçekten, orta çağ insanı belirgin toplulukların-tarikatların, fütüvvet teşkilatının Anadolu genelinde ahilik kurumunun-çözülmez bir organı gibi karşımıza çıktıkça hayat ve kainat görüşlerini tek başına, kendi mantığının gereklerine uygun yoğurup biçimlendirmesi beklenemezdi. Hatta değil biçimlendirmek, görüşünü dört taraftan çerçeveleyen sosyal kadronun alışılmış

düşünce tarzından bir adım öteye atmak bile derhal bağışlanmaz bir suç, ya da ağır bir bid'at-yeni dini kural getirmek-gibi yüzüne vurulmakta gecikmeyecekti. Hayatın tadını bütüne uymakta, ya da Mevlana'nın dediği gibi(cemaatle aynı rengi taşımakta) bulunan tarikat ahlakı-daha önce açıkladığımız esnaf psikolojisi ile birlikte- kollektif bilincin ortaçağ boyunca en canlı örneklerini vermişlerdir. İmdi böyle bir renk ve biçim tekdüzeliği içinde kişilik ve kimliğine ait ne varsa eritmiş görünen bir insan için, değer ölçülerini dışarıdan, üstün bir iradeden almak kadar doğal bir şey olamazdı. Hatta yalnız bir üstün iradenin değil gerekirse "... bir körpenin hükmünde olmak, bin gez yektir ki kendi hükmünde ola!"

Kişisel irade ve bağımsızlığı bu derece küçülten ve aşağılatan hayat felsefesi tetkiklerimiz boyunca çeşitli cepheleriyle karşımıza çıktı;İktisadi bakımdan: Görenek ve geleneğe bağlılık (traditionalisme)! Siyasi bakımdan: kulluk ve teslimlik! Baştaki her türlü teşebbüsü daha ilk adımda bastıran korporatif düzenin;sondaki, geri toprak rejimlerine ve genellikle ortaçağa özge feodal baskı biçimlerinin eseridir. Lakin bütün bu eserleri hafızalarda çağlar boyu yaşatacak olan "ideolojik" unsurları entelektüellerin, en başta din ve tasavvuf büyüklerinin hazırlıklarını unutmamalıyız. Gerçekten, irade denilen şeyi "madum-yoksayan", hatta kelimelerin anlamını şaşılacak bir ustalıkla ters yüz ederek "iradetten murat terk-i itirazdır", "iradet buyruk tutmaktır" demeye kadar varan bir iman ve itikat sisteminin "vurana el-siz, sövene dilsiz" bir kütleyi için için hazırlamakta, üst tabakaya bilerek veya bilmeyerek, ne kadar büyük bir hizmette bulunduğu meydandadır. Örnekler istenildiği kadar çoğaltılabilir. Cami, "Hayatta olmadan beklenen fayda kulluk etmendir; kulluktan el çekme" diyordu. Halk ve özellikle alevi-bektaşî şairlerinde yakın zamana dek karşılaşılabilen örnekler daha açık ve kolay bulunurdu. " gel bir şaha kul olagör"

Şöyle bir soru akla gelebilir ki, şu örneklerle anlatılmak is-

tenen yalnızca tanrısal –insan üstü bir iradeye bağlanmaktadır. Gerçekten öyle bile olsa, üstün bir kudrete bu derece kulluk etmeğe alıştırmış bir insanın, o kudreti yer yüzünde temsil etmek savıyla türeyen dünyevi otoritelere de aynı alışkanlıkla “boyun verme” sinden daha doğal bir şey olamazdı. 13, 14. yüzyıl ve izleyen çağların batını kışkırtma ve isyanları bu körü körüne bağlanışın kullanılmasından türemiş tarihi olaylardır. Gerçekten sorunu açıklamak için fazla dolambaçlı yollardan gitmeğe ve “extrem” örnekler üstünde akıl yürütmeğe gerek yoktur; buraya kadarki açıklamalardan amaç, yalnızca her günlük hayat belirtirinde ve özellikle iş hayatında kendiliğinden (spontan) davranma ve yine kendi mantığının verilerine göre davranma yeteneği serpilememiş olan insanı tanıtmaktır. Şimdi o insanın yarım kalmış kişiliğinin üçüncü bir cephesini ele alacağız.

C. Akıl ve zekadaki denetim noksanlığı: Bu da ortaçağ insanında irade ve enerji noksanına karşılık olan ve belki onu tamamlayan özelliklerden biridir. Şu farkla ki: daha önce anlattıklarımıza pratik-uygulamalı anlamında bir enerji noksanı denilebilirse, şimdi anlatmak istediğimize de, teorik-zihni yönden enerji yetersizliği demek mümkündür. İlki dış realiteyi avucu içinde yoğurmak ve ona istediği biçimi vermekse, sonuncusu bilgi verilerine (donne’lerine) varmakta tembellik. Gerçekten bireyle dış dünya arasında doldurulması imkansız dokunma boşluğunu dünya ve ahiret selameti için şart koşan bir mistik hayat anlayışı, meb’delere -başlangıç ilkelerine- sadık kalmak için zeka ve hafıza noktasından da aynı uzaklığı aşılmaz bir uçurum gibi göz önüne almak zorunda idi. Mutasavvıf gözüyle, hakka ve hakikate varma yolunda aşılması gereken engellerden biri de madde ve eşyaya bilgi “vücut-i gayrı şuur” iddiası olması gerekirdi. Bu suretle iş ve aksiyon tembelliğine bir nevi zihin ve zeka tembelliği karşı gelmektedir. Birincisinden söz açarken “mesafe şuuru-uzaklık bilinci” üzerine söylediklerimizi burada yineleyebiliriz. Doğu mistisizmi fert ve kainat arasında bütün uzaklıkları silen, ikisini salt bir vahdet-teklik-içinde eritip birleştiren “pantheist”

düşünce sistemi ile dış dünyaya ne kadar yakınsa o dünyanın ölçülebilir unsurlarını zihnen yoğurmak ve işlemek açısından o denli uzağında ve ötesindedir.

Biz işin felsefi-metafizik tarafını burada daha fazla derinleştirecek değiliz. Meseleyi daha çok ekonomik hayat için önemli bir noktadan dikkate almak istiyoruz o da hesap ve sayı kavrayışının geriliğidir. Ortaçağ insanın üretici gözüyle çevre ve eşyaya bakış tarzını bundan önceki bölümlerde gözden geçirirken, üretimde önemli olanın sayı ve miktardan çok evsaf ve kalite tarafı olduğunu görmüştük. Eşyaya kendine göre bir renk, kendi zevkine uygun bir değişiklik ve özellikle kendi ustalığını tanıtacak bir hüner katmak sanatçının baş kaygısıdır. Lonca ve diğer resmi makamların üretime karışmaları da sayı ve miktardan çok vasıflarının nizama uygun olup olmadığını kontrol etmek noktasında toplanır. Bu, daha genel bir deyişle dış alemi renk ve biçim özelliklerinden çözerek soyut-abstrait- bir sayı silsilesi halinde somutlaştıran, rakamlara dökken hesapçı- rasyonalist zihniyetin ortaçağ üreticisine ve loncalarına uzun zaman yabancı kalması demektir. Bu zihniyet aslına bakılırsa batıda da ancak 19 ve 20 nci yy yani seri halde üretimin eşyada biçim şekil şartlarını silerek sayı ve miktar tarafını göz önüne koyduğu endüstri kapitalizminde tam ve olgun ifadesini bulmuştur. Girişimciye göre mal, ancak bu koşullarda dış görünüşünden ve “concret” yapısından çok “abstret” tarafıyla, yani kağıt üzerine döküldüğü zaman getireceği karın rakamlaşmış toplamı ile değer kazanmaya başlamıştır. “precapitalist” devirler ise genellikle sayı ve miktarın vasıf ve kalite arkasında kaldığı zamanlar olarak karakterlenir. Hesap ve sayı kavrayışının geriliği orta çağ boyunca şüphesiz her zaman ve her yerde bir olmamıştır. Nispeten ileri ticaret transit merkezlerinde mal ve para tedavülü hızlandıkça, durmadan el ve şekil değiştirmeler doğal olarak daha canlı bir takip fikrini (İbn-i Haldun’un dediği gibi, “imal-i rüşet ve basiret ile hesap ve kitaba dikkat” etmeği) zorunlu kılacaktı. Nitekim doğu ticaretinin henüz parlak devirlerinde doğu Anadolu’nun ve özellikle İran’ın

belli başlı ahlak ve siyaset eserlerinde hesap ve defter tutma alışkanlığının yansımalarını görmek mümkün. Bir örnek: “Bezirgan gerektir ki assısın ve ziyanın daima yaza dura. Ta ki yanılmaktan ve unutmaktan emin ola. Ve alışveriş ettiği kişilerle daim muhasebe ide durmak gerektir ki muamelesine hesap etmek malına adletmektir, etmese telef olur. Malına zulmetmiş olur...Ve her daim assısını ve ziyanını mütalaa ede dur. Yani ol defteri ki assını ve ziyanını anda yazıp durursun. Her hem ol defterin yazısına bak ve oku ta ki assından ve ziyanından haberdar olasın; ki kişi assını ve ziyanını bilmemek kati ayıptır...Pes assını ve ziyanını her dem gözleyedur...”

Bu ve benzeri örneklere bakınca, batılı tarihçilerin mesela J. Burckhardt . Venedik ve diğer İtalyan şehirlerinde mebdelerinden-başlangıcından başlayan-işaret ettikleri hesap ve defter tutma usulünün daha önceleri doğu ülkelerinde başladığına ve oradan batıya geçtiğine hükmedilebilir.

Fakat doğu ticaret kapitalizmi gibi, hesapçı-rasyonalist (akılcı) zihniyet de sürekli olmamıştır. Ticaret, bilinen nedenlerle geriledikçe, servetin tekrar feodal mülkiyet şekillerine çevrilmesi ve o suretle para, genellikle taşınabilir malların gittikçe donup katılaşmaları kaçınılmazdı. Asıl önemli nokta. Servetin el ve yer değiştirmesindeki bu ağırlık ve yavaşlıkla ölçülü olarak, izleme fikri ve sayı anlayışı da ağır ve hantal bir zihniyete çevrilecekti. Gerçekten, basit gündelik işleri, örneğin mevsimine göre miktarı bilinen siparişleri ya da –derebeyi mülkünde-aylık en fazla yıllık sabit rantların tutarlarını hesaplamaktan ileri gitmeyen bir zihin işlemi için canlı, hareketli bir sayı anlayışı gereksinilmezdi. Zanaat ve genellikle esnaf çevrelerinde ise hesap ve sayı anlayışı zaten aslında cılız kalmış zamanla gelişme ve serpilme olanaklarına kavuşmamıştır. Esnafta defter tutma o gün bu gün nadir rastlanan durumdur; Tutulmuş olsa bile ayrıntılarına kadar inen ciddi bir rantabilite hesabı olmaktan çok, kaba, götürü hesaplarıdır. Dün ve bugün arasında bu bakımdan esaslı bir fark olmasa

gerektir.

Götürü hesap, ahlak dünyasında da doymuşluğun ve tok gözlülüğün ayrılmaz bir parçası olarak uzun zaman yankılanmış sıcak savunucular bulmuştur. Hesaplarında kılı kırk yaran insan ortaçağ ahlakının hiçbir zaman gözdesi olmamıştır. Orta çağı kapitalist zihniyetten ve özellikle “püriten” ahlak titizliğinden ayıran büyük farkı burada görebiliriz. Hesap ve sayı işlerini hafif tarafından alıvermek “precapitalist” insanın her yerde temel özelliklerinden biridir ve daima da öyle kalmıştır. “Nazar eyle ileri. . Pazar eyle götürü !. .” diye asıl büyük hesap gününü bekleyerek, bugünün işlerinde götürü kalmayı öğütleyen büyük halk şairi Yunus Emre bütün bir ahlak anlayışının belki en güzel ve içten örneğini vermişti. Doymuşluk pazarının götürü olmak gerektiğini söyleyen divan şairini de unutmayalım.

“Bazar-ı hırıdar-ı kanaat götürüdür,

Hiç bey’ ve şira anda terazi ile olmaz ! ...”

Nabi- Divan sh. 92

Ahlak yazarlarının ve ahlakçı şairlerin götürü hesapta bu kadar titizlenmelerinin daha derin ve belki insani nedenleri olmak gerekir. Gerçekten taraflar arasında dakik bir hesaplaşma ve araçların yetersizliği dolayısıyla, hemen hemen imkansız olduğu için, din ve ahlak büyükleri esnafa, satarken biraz fazla tartmayı, satın alırken de kendi aleyhine az tartmayı sıkı sıkı öğütlemişlerdir;lakin burada verilen öğütle tutulan yol arasında bir uçurum göze çarpıyor:Götürü ve kaba hesap, çarşı esnafı ve hele “levantine” tüccarlarınca çok tutulan hileli satış yollarına alet edilmiştir;eksik tartma, ağız kalabalığına getirilerek çürük mal sürme. . vs. Evliya Çelebi tuhafiyeciler için boş yere dememişti: “akçe hesabında müşteriye kan ağlatır, şeytan gibi çarpar!...”Alış veriş ahlakının uzun zaman batıdaki seviyesine “bourgeois ahlakı” ölçüsüne (ahde vefa, tartı ve ölçüye sadakat vs...) yükselememesinin nedenleri şu açıklamalarla daha iyi anlaşılabilir oluyor.

Yukarıya sıraladığımız özelliklerde, ortaçağ ve özelde çöküş dönemi insanın-“iktisat süje’si” nin-temel karakteristiklerinden tümünü değilse bile en önemlilerini tanımış oluyoruz. Belirtmek istediğimiz fizyonomi aşağı yukarı şu çizgilerle gözlerimiz önünde canlanıyor:bol, ferah ve gösterişli yaşamının tattıracağı hazdan(hasret ve özlem olarak kalsa da)sıyrılmış görünmemekle birlikte, o uğurda iş güç kaygısıyla ömür tüketmekten hoşlanmayan, yol ve yön bulmakta, görenek ve otorite kayıtlarıyla sımsıkı bağlı ve sonuçta işinde ve hesabında götürü bir insan!...

Fakat işin önemi, belirtilen yüz çizgilerinin yalnız cemiyyet ölçüsüyle genişliğinde ve yaygınlığında değildir;aynı çizgilerin, tarih akışı ile, dünden bugüne sürüklenip gelmeleri de en aşağı o kadar önemli sayılmak gerekir. Hoşa gitsin veya gitmesin:yüzyıllar, derinliğine saplanan o çizgileri ne kadar az silebilmiştir!Son birkaç yüzyılın en yakın inkılap yılları da dahil bunca şekil ve kalıp değişikliği ile dünden bugüne devrettiği insan, ruh ve zihniyet yapısıyla, eskisinden ne kadar az farklıdır. !Etrafımızı hatta-ne için saklamalı kendi kendimizi yoklasak ondan neler bulamayız?Yerine göre:En hayati meselelerde görünüş ve gösterişten fazlasını ciddiye almamak; sadece belli yetkileri çevirme ve yürütme ile görevli yönetim organlarına “büyüklerimiz”e - derin bir huşu ve içten bağlılık;sonuçta iktisadi-teknik karakter taşımak gereken özellikleri(modern sanayinin kuruluş yerini belirlemeden maliyet hesaplarına kadar her işi) bir çeşit el yordamı veya göz kararıyla ile geçiştirmek! Hepsi de hesabı hala görülmemiş bir zihniyetin devamından veya en iyimser varsayım, serpintilerinden başka nedir ki?

Evet tetkiklerimize başlarken de söylemiştik: Geçmiş çağların zihniyeti üstünde durmak ve düşünmek, bir bakıma, kendi iç dünyamızın köklerini açığa koymak oluyor.

Zihniyet meselelerinde önemli kalemlerden olan hocam merhum Sabri Ülgener’in günümüz Türkçesine aktararak bir bölümünü sunduğumuz metin, gönüldeşlerin sevgisine mazhar

olur da emeklerimiz zayi olmaz.

Bahar ve dirilişin anatomisi

Şimdi de Üstad Necip Fazıl'ın siyaset ilmine doktrin olarak giren siyasi ana yapının yani önerideki başyüceliğin yüceltmek istediği değerlere bir göz atalım.

İdeolocya Örgüsü'nün temel prensipler bölümünü izleyelim

TEMEL PRENSİPLER

- *Ruhçuluk
- *Keyfiyetçilik
- *Şahsiyetçilik
- *Ahlâkçılık
- *Milliyetçilik
- *Sermaye ve Mülkiyette Tedbircilik
- *Cemiyetçilik
- *Nizamcılık
- *Müdahalecilik

“RUHÇULUK

•Ruhçuluk, eşya ve hâdiseleri, kendi içlerinden çıkan kuru müşahede ve kuru tecrübe, kuru akıl ve kuru bilgi kanunları üstünde, madde gözüyle görülemez ve ölçülemez müessirlere bağlamak anlayışıdır.

•Ruhçu odur ki, beş hasse kadrosu içindeki ham ve kaba madde âlemini, o kadronun dışında ve üstünde, gıyabında ve mâverasında, üstün bir sebep kutbuna iliştiyerek mânalandırır.

•Hakir bir gozyaşı damlası, herhangi bir dış tesir yüzünden herhangi bir guddenin maddî tagayyürüne mi işarettir; yoksa aynı maddî tekevvin zincirinin başında, maddeye hâkim, fakat madde çerçevesinde gâip, üstün ve manevî bir kuvvete mi delâlet? Sualin ikinci şikkına «evet!» diyen ruhçudur.

•Ruhçunun usulü (enfüsî – sübjektif) ve onunla beraber muğdil ve girift, maddecinin usulü de (âfâkî – objektif) ve onunla beraber basit ve düpedüzdür? Öyle ki, ruhçu, kâinatı topyekun ebediyet yolcusu insanın mihrakında toplarken, maddeci, kâinatı topyekûn fenaya mahkûm maddenin mihraksızlığında dağıtır.

•Maddenin uzviyet üzerine doğrudan doğruya tesirinden doğma hayvanî ve nebatî ihsasların üstünde bütün haz ve elem manzumesiyle beraber, vatan, millet, aile, aşk, merhamet, namus, kahramanlık gibi mefhumlar, baştanbaşa ruhçuluk kadrosunun mallarıdır.

•Ruhçuluğun ufuk çizgisi Allahçılıktır; her Allahçı, kendi kendisine ve en mükemmel ruhçudur; fakat her ruhçu mutlaka Allahçı değil... Ama Allaha erişemeyen ruhçu, bir zaviye teşkil eden iki hattın çapraz gidişini kabul ettikten sonra, birleşme noktasını inkâr eden tezatlı insana benzer ve hiçbir kıymet belirtmez.

•Sebepleri ve neticeleri üzerinde sonsuz tekerlemelere düşmeden billûrlaştırılalım ki, biz, ruhu ve ruhçuluğu, hava tabakasının yeryüzüne mihli olması gibi, bütün kemiyet ve keyfiyet plânlarıyla insanın tahayyüz sahasına perçinli görüyoruz. Onun olmadığı yerde bizce, bütün kemiyet ve keyfiyet plânlarıyla insan ve insan hayatı nâmevcuttur.

•Madde ilimlerinin, büyük ruh muvazenelerini altüst edecek ve kurucusunun elinden kaçıp kurtulacak kadar murakabesiz terakkisini çerçeveleyen asrımızda, (robot)laşmış insanoğlunu yeniden avlama ve maddeyi yeniden sindirme kudretinde bir imanın fişkırması yüzünden, dünya, en derin buhranını çekti ve nihayet bu buhranın fiil halinde kıymetini yaşadı ve hâlâ onu yaşamakta...

•Bugün, gelenin, önde getirdiği ulviyetten ziyade, gidenin arkada bıraktığı süfliyet manzarasından anlıyoruz ki, bize eski ruh muvazenemizi, eski aşk huzurumuzu getirecek olan büyük imân manzumesini bilmesek ve tanımasak da, ona ihtiyacımız mutlak-

tır; ve bu seziş, devrimizde tam bir bedahet şerefine ulaşmıştır.

•Dinin ruhunu yıkmak üzere kurulan komünizmanın sabık mekânında ardına kadar açılan kilise kapıları; en bâtil politika uğrunda bile olsa bütün verimini ruhçuluğundan alan Nazizmanın insan ve makineye tahakküm hamleleri; ve ruhçuluğun en hür barınağı demokrasiya âleminin dilinden düşmeyen «Allah» âvâzeleri şahittir ki, medenî insanlık dünyası, yeniden ruhunu ve yeni ruhçuluğunu arama yolundadır.

•BÜYÜK DOĞU'nun, bütün bir vatan kurtarıcılığı çapında gördüğü ruhçuluk, ilmî ve felsefî delâleti içinde, ferdî ve içtimâî bütün mukaddesler zeminini kucakladıktan sonra, bu zeminin ufuk çizgisine de muhtaç olanıdır; yâni Allaktan gelen, Allaha giden ve arada, yeni insan ve cemiyeti bütün mukaddesleriyle ihtiva eden ruhçuluk ... Ve bizim elimizde ruhçuluk, Allaha, hem de Peygamberinin mutlak yolundan bağlı olmanın bir neticesidir. Gerçek manasıyla mü'minlerin, eşya ve hâdiselere bakışındaki mizaç ve uslûp ölçüsü ... Bütün cemad, nebat, hayvan ve insan kadrolarıyla kâinatın, ezeli ve ebedî, kendi kendini aşma cehdi içinde derin bir mâvera humması çekmesi ve bütün iş ve hamle merkezlerini bu nokta etrafında ayarlaması mefkuresi ... İşte ruhçuluk...”

Büyük Doğu mektebinin altyapısı ruhçuluğu baz alarak binasını kurar. İslamın teklifinde de insana “ruh üflenmesi” ile canlandırıldığı Kur'anın nasları arasındadır. İslam'ın öğretisinde imanın özünde olan bir varlıktır ki Yaratıcının yaratma keyfiyetine istinat eder. Üstad bunu yarım asırlık yazı hayatı boyunca her berzahta dillendirmiştir. Dinin önemli öğelerinden birini belirginleştirerek kullanmak o terimin kelime olmaktan kurtulup bir aleme çekilmesidir. Sanat dünyamıza Üstad bu yücelmeyi sağlamıştır.

KEYFİYETÇİLİK

•Ruhçuluk, ahlâkçılık, milliyetçilik, cemiyetçilik, nizamcılık, müdahalecilik, sermaye ve mülkiyette tedbircilik diye isimlendirdiğimiz dokuz ölçüden her biri, her birine bağlı olduğu

gibi, keyfiyetçiliğimiz de, ölçülerimizden teker teker hepsine ve hususiyle şahsiyetçiliğimize ilişik ...

•Şahsiyetçiliğimiz, nasıl insanlar arasında ibdâ çilesi çeken sınıfı imtiyazlandırma dâvasından ibaretse, keyfiyetçiliğimiz de, insanî verim çerçevelerini, üstün bir kıymet hükmüne bağlama işi ...

•Keyfiyetçilik; bütün insanî verim şubelerinde, (çok)tan ziyade (tek)in kanunları üzerinde derinleşmek; her iş vâhidini, onu saran mücerret oluş cevherine göre değerlendirmek dâvası ...

•Nabzında, maddî ve manevî her verimin ana cevherine nüfuz etmek kaygısı çarpan keyfiyetçilik, her şeyin, sâf, halis, gerçek ve daimî cephesini arar; ve sâflık, halislik, hakikîlik ve daimîlik çizgilerinin kurduğu dört köşe çerçevedir ki, keyfiyetin tecelli plânını bulur.

•Keyfiyetçiliğin baş usulü, her şeyde ana cevhere nüfuz etmek gayesi bakımından, nâmütenahî bir tecrittir; tecritlerin en soylusundan fişkırıp teşhislerin en ihtişamlısında billûrlaşan bir ruh;ve bu ruhun, en derin mücerretle en katı müşahhası evlendirdiği zemin üzerinde, bütün eşya ve hâdiseleriyle dünya ...

•Keyfiyetçiliğimizde her şey, insan ve cemiyet için olduğu kadar, kendisi, kendi sâf cevheri içindir; ve bu iki aidiyet kutbundan hiçbirini, karşılığının zararına inkişaf etmez. Keyfiyet, zamanın, kemiyet de mekânın ressamı olduğuna göre, ruh ve maddeyi birbiri içinde erginleştiren keyfiyetçiliğimizin, ruh ve madde kutupları arasında attığı büyük âhenk köprüsü, sâf şiir, sâf ilim, sâf fikir ve her şeyde sâf ve hakikiyi gösteren bayraklarla donatılmıştır.

•Arap atı, İngiliz kumaşı, İsviçre saati, Alman piyanosu, Acem halısı kendi âleminde neyse;nefasette Türk tütünü, kıy-

mette Türk parası, nizamda Türk ordusu, güzellikte Türk kadını, sağlamlıkta Türk erkeği, sistemde Türk idaresi, incelikte Türk politikası, usulde Türk mektebi, gerçeklikte Türk ilmi, derinlikte Türk tefekkürü, sâfiyette Türk sanatı, imanda Türk ruhu ve her şeyde ve her şubede Türk varlığı o olmalıdır. Gaye budur. İşte, ana hedefleriyle, her unsuru tecritlerin en meçhul iklimlerinden avlanıp, teşhislerin en malûm yuvalarına oturtulan keyfiyetçilik dâvamız...

•Keyfiyetçiliğimizin birinci derecede düşman tanıdığı görüş ve usûl, (Damping)çilik zihniyeti; ve bir zamanlar komünizma plânında görüldüğü gibi, ruhunu kaybetmiş madde ve kemiyet cümbüşlerine inanmak dalâletidir. Bugün Amerika, bütün iş şubeleriyle, keyfiyeti ikinci plâna alan muazzam bir kemiyet köpürüşü; Avrupa da, kemiyete mağlûp hazin bir keyfiyet çöküşü ...

•Keyfiyet olmadan kemiyet, milyonların sıfıra darbına müsavidir. ”

Kemiyete kalite getiren keyfiyet maddenin de üzerinde bir olaydır. Bir marka ticaret aleminin keyfiyetine ne güzel örnektir. Hem ruhlar tek tek yaratıldığına göre keyfiyet ruhçuluğun doğal sonucu olmuyor mu?Büyükdoğu mektebinde bu edebi baştan beri öğretiyor. Peygamberlerin ve kahramanların ruh hali de diyebiliriz.

ŞAHSİYETÇİLİK

•Bütün insanlığı tek sıra üzerinde hizaya getirseler, o sıranın yüksekliği bakımından ulaşacağı en dik had içinde en uzun boylu tek şahsiyetin irtifadır.

•100 milyonluk bir cemiyetin, 100 milyon köşeli bir yıldız gibi, ruh ve akılda en ileri zirvesi, köşeler içinde en fazla çıkıntılı, en ziyade fırlak olanıdır; yâni tek şahsiyet üzerinde düğümlenmiş bulunanı ...

•Şu kadar ki, insan ve cemiyet hayatının nâmütenahî çapra-

şık ve girift oluş sırları içinde ve şahsiyetler arasında, şube şube, bu teki veya tekleri sıhhatle tartacak hiçbir terazi bulunmayacağına göre, dâva, bu teki veya tekleri ele geçirip geçirmemekte değil; bütün bir zümre adına, sıhhatle benimsenmesi pek kolay olan ana gayeyi ele geçirmekte... Gaye yerinde olsun da isterse her zaman ona varmak mümkün olmasın.

•İşte, bir cemiyette bütün temsil hakkı; mutlak olarak, fikirde, san'atta, ilimde, fende, siyasette, idarede hülâsa yapıcı ve kurucu insanî verim şubelerinin hepsinde, en uzun çıkıntılı yıldız köşelerinin, dolayısıyla en üstün şahsiyetlerindir.

•Dünya fikir tarihi boyunca çile doldurmuş her soylu kafa, bir bedahet kolaylık ve zarafetiyle hemen kestirir ki, cemiyet için belli başlı bir sınıfa istinat etmeyen hiçbir fikir sisteminin mimarî temeli atılamaz. Öyleyse bizim sınıfımız, o cemiyet içinde, bir bahçenin ağaçları gibi, en olgun ve örnekli ruh ve kafa yemişiyle yüklü, üstün şahsiyetler manzumesi...

•Her cemiyet hak ve hakikatini tanıdığı sınıfın vücut hikmetini ve imtiyazını bilecektir. Bâtıl ve müflis komünizma, bu hikmet ve imtiyaz adına işçi sınıfının ıstırabını sistemleştirmişti.

İmdi, malûm ola ki, bir cemiyette tek mahkûm fert kalmaması için biricik hâkimiyet makamı,

Allahın, idrak çilesini doldurmaya ve ona göre hayat çatıları kurmaya memur ettiği üstün kullar manzumesine bağlı; ve biricik hikmet ve imtiyaz, idrak ıstırabının kahramanlarına ait...

•Biz de bir sınıfa bağlıyız. Fakat her sınıfı içine alan bir sınıf... Bu, her zümreyi bütün dertleri ve ıstıraplarıyla kucaklayan ve kendi öz nefsinden başka her nefsi düşünen, mücerred bilmek ve anlamak çilesinin yakıp tutuşturduğu, cins yaradılışlar çevresidir. Hak ve hakikatimizi dayadığımız ıstırap da, her acının üstünde, mücerret idrâk ıstırabı...

•Gelen her inkılâp, hakkın kendisinde olduğunu iddia edecektir. Bütün tarih boyunca hiç kimse hakka zıd olduğunu söyle-

miş ve söyleyecek değildir. Hakka mahkûmiyet ise hâkimiyetin tâ kendisi olduğuna gör, bizim şahsiyetçiliğimiz, hakkın en üstün kaza ehliyetini temsil edenleri hâkim kılma dâvasından başka bir şey değildir.

•Kudret Sahibinin, ezeli ve ebedî saltanatını inkâra kadar hür yaratmasına rağmen tam ve mutlak irade ve hâkimiyeti altında tuttuğu varlıklar gibi, İlâhî mimarînin, bu ulvî manaya eş olarak insanî mimariye tatbikinden ibaret olan ve gerçek imanla sarmaş dolaş bulunan bu yepyeni sistem, şu ânda, mustarip ve muhteliç dünyanın rahmindeki çocuktur; gelmekte ve gelecek olan, yalnız o...

•Bütün bâtil ve müflis sistemler arasında, biricik doğru ve muzaffer, fakat eksik ve zayıf, ve aslî merkezinden mahrum bir tertip olan demokrasiya ve liberalizma nizamının gerçek tekevvünü, yarın parlâmentoların, milletler adına kabul ettiği ve bin bir tezada boğduğu hâkimiyet mefhumunu, hak adına yepyeni bir şuur ve sisteme sokup kendi içlerinden birer yüceler kurultayı fıskırttığı gün belli olacaktır.

•«Büyük Doğu»nun kafasında, bir Mebuslar Meclisi değil, bir «Yüceler Kurultayı» yaşamakta;ve bu «Yüceler Kurultayı»nın kürsüsünde «Hâkimiyet milletindir» levhası yerine «Hâkimiyet hakkındır» düsturu işıldamaktadır. ”

Şahsiyetçilik yaşayan her canlının kendini varedene şükranını sunmak gibidir . Bir kediye dahi sevmediğini yediremezsiniz. Bir kedinin inat gibi gözüken bu kişilikli davranışını bazı insanlarda göremiyorsak, bunu o kişinin özgürlükleri karşılığında neler aldığına ve neleri kaybettiğine bakmalıyız. Siyasetçinin kesinlikle kişilikli bir duruşa ihtiyacı vardır. Ki toplumu ondan dirsek teması alabilsin.

“AHLÂKÇILIK

• «Kimin malını aldımsa, işte malım, gelsin alsın; kimin sırtına vurdumsa, işte sırtım, gelsin vursun!» diyen Allah Sevgilisinin ahlâkı... Buna muhtacız.

• Çölde, devesine, kölesiyle nöbetleşe binen Reisler Reisinin ahlâkı... Buna muhtacız.

Sokakta, zina halinde gördüğü bir çift insanın üstüne cübbesini yayıp «Yarabbi, ne yazık; gizlenecek yerleri de yok...» diye fısıldayan Mezhep Kurucusunun ahlâkı... Buna muhtacız.

• Söz verdiği yerde günlerce dostunu bekledikten sonra, ona zımnen yalancılık isnat etmemek için günlerce yerinden kıpırdamayan Velâyet Büyüğünün ahlâkı... Buna muhtacız.

• «Bulunca şükrederiz, bulamayınca sabrederiz!» sözüne, «Horasan'ın köpekleri de böyle yapar; bulunca dağıt, bulamayınca şükret!» karşılığını veren Vecd Kahramanının ahlâkı... Buna muhtacız.

• Yıllardır, mustarip nefsinin biricik dileği bir içim soğuk suyla bir damla ekşi ayranı ona çok gören büyük Çilekeşin ahlâkı... Buna muhtacız.

• Şeyhinin ocağına, tam 40 yıl, cetvel tahtası gibi dümdüz odunlar taşıyarak tam 40 yıl sonra beliren «dağda hiç eğri odun yok mu?» dikkatine, «senin kapından eğrilik geçemez» cevabını bastıran ulvî dervişin ahlâkı... Buna muhtacız.

• Ayyaş padişahın gösterdiği camiye bakıp «güzel, güzel amma, yanında bir meyhane eksik!» cinasını yapıştıran muhteşem Hâkimin ahlâkı... Buna muhtacız.

• Atının ayağı çamura batınca, üstünü başını bulayan âlime dönerek «bu çamurlu elbiseleri öldüğümüz zaman sandukamıza örtünler; ulema ayağından sıçrayan çamur şerefimizdir!» tavrını takınan örnek Sultanın ahlâkı... Buna muhtacız.

• Ahdine hain düşman kralının kesik başını, mızrağının ucunda, «işte verdiği sözü tutmayan başın akıbeti!» diye gezdiren

fâtih Yeniçerinin ahlakı ... Buna muhtacız.

•Yâni bizim ahlâkımız; kökümüzün, kaynağımızın, beşiğimizin, ocağımızın ahlâkı ... Buna muhtacız.

•Millî ahlâk mefhumunu, başta din olmak üzere, o milletin bütün iman ve mukaddesat manzumesi içinden süzülüp gelen bir vakıa telâkki etmenin ahlâkı ... Buna muhtacız.

•Şu ânda dünya kıymetinin yangınını çerçeveleyen pencere karşısında, ahşap damlar gibi çöken milletlerin püskürttüğü kıvılcım yağmuru içinde, insanoğlunu, yeni bir ruh ve ahlâk inşa etmek cehdiyle şahlanmış görmenin ahlâkı ... Buna muhtacız.

•Batı dünyasının, kendi içinde ve kendi kendisine karşı, kaybedilmiş bir ruhla bir ahlâkın gûya kurtuluş savaşını yaptığını bilmek; ve bu beşerî savaş dışında artık hiçbir hayata yer kalmadığını anlamak şuurunun ahlâkı ... Buna muhtacız.

•Ve bu ana-baba gününde, en soylu ahlâkın kaynağından gelen Türk milletinin, hem kendisine, hem de dünyaya ait ruhi ve içtimaî kıymetler kadrosunun dışında kaldığını, cesaret ve samiyetle tespit etmenin ahlâkı ... Buna muhtacız.

•İslâm ahlâkı ... Buna muhtacız.

•Ahlâk ve ahlâkçılık budur. ”

Daha önce üzerinde durduğumuz ahlak konusu burada, siyaset alemine gereken yanıla ele alınmıştır. Görülmüştür ki genel ahlakla siyasi ahlakında aynı olduğudur. İslam'ın din olarak önerdiği varoluşun temeli olan ahlak yukarda değindiğimiz yapıları da bünyesine katmadan kemale ulaşamaz. Mahluk olmakla kemale ermek arasında mertebelenen ahlak, terbiyecisinin elinde “Allahın ahlakı ile ahlaklanmayı” başarabilir. Yeter ki mürebbi mürâi olmasın. Ahlak ruh terbiyesiyle zirveyi görebilir.

“MİLLİYETÇİLİK

*Her tavus kuşu mutlaka bir yumurtadan çıkar; ve tavus yumurtasından her çıkan, mutlaka tavus kuşudur; öyle amma, gaye, tavus yumurtasından çıkmış olmak değil, tavus kuşu olmaktır... İşte milliyetçiliğimizin tek ve kesafetli bir misal içinde mânası!

*Tavus kuşu, sebepte değil, neticede tavus kuşudur; bu bakımdan tavus kuşunun şahsiyeti, geriye doğru mânasız ve değersiz yumurta kırıklarında değil, ileriye doğru müstesna bir renk ve çizgi heyetindedir... İşte milliyetçiliğimizin tek ve kesafetli bir misal içinde ruhu!..

*İsterse karga veya devekuşu yumurtasından çıkmış olsun, neticede bütün şartlarıyla tavus kuşu olabilen her varlık, tavus kuşunun bütün hakkına maliktir... İşte milliyetçiliğimizin tek ve kesafetli bir misal içinde kıymet ölçüsü!...

*Demek ki biz, gerçek milliyetçiliği, geriye doğru değil, ileriye doğru, menba istikâmetinde değil, mansap istikâmetinde, tohum üstünde değil, ağaç, üstünde karar kılıcı bir anlayış ve görüşe bağlıyoruz.

*Bu demektir ki, biz, tarih plânında fişkırtışımıza zemin teşkil eden ırk ve toprak şartlarını geride bırakmış; her türlü ırk ve toprak hakikatine ilgili, fakat her türlü ırk ve toprak yobazlığına düşman, ileri bir görüş ve anlayış içinde milliyetçiyiz.

*Amma yumurta olmazsa tavus olmazmış; varsın olmasın, bu zaruret bize hiçbir şey kaybettirmez. Dairenin bulunduğu her yerde mutlaka bir merkez bulunacağı, fakat her merkez bulunan yerde mutlaka bir daire bulunmayacağı gibi tavus, yumurtayı ihata ve ihtiva eder de, yumurta tavusu ihata ve ihtiva edemez.

*Bizim milliyetçiliğimiz, belli başlı bir topluluğa ait madde ve kemiyet hakikatlerinin maverasında, sadece ruh ve keyfiyet vakıalarına bağlı, cevherini posasından süzen ve yalnız cevhere nispet kabul eden bir telâkkiden ibaret.

*Türk, bizim nazarımızda, belli başlı bir inanış, bağlanış,

düşünüş, seziş, hatırlayış, duyuş, davranış ve bildiriş hususiyetleri içinde, belli başlı bir iman, mukaddesat, tefekkür, tahassüs, hayal, hatıra, meşrep, eda ve lisan birliğinin ördüğü, tek nüshalı ve şahsiyetli bir ruh nescinden ibarettir; mutlak ve müstakil bir vâhit temsil eden bu ruh nescinin zarfı da Anadoludur.

*Ya şu boyuna Türk ruhu, Türk ruhu dediğimiz şey nedir ki?. . Türk ruhu dediğimiz şey, iki vâhidin mecmuundan ibarettir: biri, onu kendi dışında olduran, öbürü de bu olan şeyi kendi içinde renklendiren, şekillendiren, seslendiren, kokulandıran, iklimlendiren iki vâhit... Vahitlerden ilki, Türkün duygu ve düşünce mihrakında pırıldayıcı mutlak ve müstakil iman ışığı, ikincisi de bu ışık etrafında, hususî ve mahallî, bütün bir tahassüs ve tefekkür seciyesidir.

*Vahitlerden ilki, ırk ve kavim seviyesinin üstünde, bütün insanlar çapında ve hâkim; öbürü de yalnız ırk ve kavim kadrosunda ve tâbidir.

*Demek ki, zaten aslında ve lûgatta bir kavmin ruhunu dayadığı iman kaynağı manasına gelen ve son zamanlarda gerçek delâletinden kaydırılıp kavmiyet manasına kullanılmaya başlayan milliyetçilikten anladığımız, bir zarf işi olmaktan ziyade bir mazruf işi; ve mazruftaki dünya görüşüne, insan, cemiyet ve kâinat telâkkisine bağlı bütün bir tahassüs, tefekkür, eda ve ifade kadrosu işçiliğidir.

*Bu ruhî ve kadronun ırkî plânda kendi maddesine karşı sevgisi, ancak belli başlı bir vahidin doğurduğu böyle bir ruha yataklık etmekten ibaret ve yalnız bu kayıt ve şartla sınırlıdır.

*İşte bizim milliyetçiliğimiz; İslâm'a bağlı Türk ruhunun, bu mutlak kadro içinde Türk duygu ve düşünce hususiyetlerinin milliyetçiliği!. . Ve işte cihan ölçüsünde milliyetçilik!..

Şahsiyetçiliğin cemiyetleşmesiyle genelleşen şahsiyetçilik milliyetçilik adına layıktır, ama ırkçılığın hiçbir hücresi sahibine bir yücelme sağlamaz. 19. yy. hastalığının üzerinde durmağa değmez. Üstad da yüzyıllık yalan yanlış politika-

larla oluşturulan sanal milliyetçiliğin milletle bir alakası olmadığını anlatmağa çalışmaktadır. Hitlerin Almanlara yaptığından ders ve ibret alınamıyor mu?Kısaca milliyetçilik, ruhçuluğun ne olduğunu anlamış ve ruhunu öz sahibinin emrine tahsis etmiş, ahlakını kemal mertebesinde eğitebilmiş, yüreğini ve aklını keyfiyetteki kaliteden toplayabilmiş, şahsiyetli kişilerin cemiyet kalıbına dökülüşünü ifade eder.

“SERMAYE VE MÜLKİYETTE TEDBİRCİLİK

*Sermaye ve mülkiyette tedbircilik, 19 uncu Asırla 20 nci Asrın en buhranlı davası, dehhâmeleşmiş ferdî sermaye ve mülkiyet illetinin deva meselesi...

*Yuvarlandıkça kütlesi büyüyen ve kütlesi büyüdükçe yuvarlanması şiddetlenen kardan bir küre gibi, bütün içtimaî emek ve iş vahidini, birike birike, adaletsiz ve ölçüsüz, basit bir mekanika zaruretine esir edici başıboş ferdî sermaye sistemi, ne bizim dünya görüşümüzle barışabilir, ne de eşliğinde bulunduğumuz yeni dünyanın şartlarıyla...

*Sosyalizma ve Komünizma bu yüzden doğdu; Faşizma ve Nazizma da Liberalizma faciasına, bunların bir aksülâmeli halinde, boş yere bir ruh ve cemiyet müeyyidesi aradı.

*Şu kadar ki, Müslüman'ın, hem Hıristiyan'a, hem Yahudi'ye, hem de Allahsıza zıt olması, bunların da kendi aralarında birbirine aykırı olmaları gibi, bizim dehhâmeleşmiş ferdî sermayeciliğe düşmanlığımız, bugünkü haliyle kapitalizmaya zıt olduğu kadar, hatta daha fazla; komünizma ve sosyalizmaya aykırıdır.

*Bizim, başıboş, dehhâmeleşmiş ferdî sermaye ve mülkiyette tedbirciliğimiz, bu âna kadar ana hatlarını çizdiğimiz 6 temel ölçünün billûrlaştırdığı dünya görüşü içinde her ferde, her iş sahasında, her mülkiyet hakkını veren, fakat bu mülkiyetlerin başka emek ölçülerini körletecek, onları emeksiz tasarruf edecek, onların bedavadan hisse senetlerini toplayacak surette birikmesine,

sistemleşmesine ve teşebbüse geçmelerine mâni olan; böylece büyük bir sanatkâr, bir mütefekkir, bir kâşif, bir asker ve bir hâmal ve bir memur arasında, her birinin değişik kazanç ölçüleriyle temsil edecekleri iş vahitlerini, sadece hikmetsiz bir teraküm hikmetiyle yutmak iktidarına set çeken, yeni dünyanın müjdecisi, kurtarıcı sistemdir.

*Bu sistemin tek cümle içinde madde ve ruh mekanizmasını belirtmek için, şehri su baskınına karşı korumak gayesiyle açılmış büyük kanal misali verelim: Şehirde nasıl her santimetre murabbainın çekeceği sudan fazlası bu kanala akacak, orada toplanacak, istenilen istikamete sürülecek, böylece şehir su baskınından kurtarılmış olacaksa; bizim cemiyetimizin ferdi sermaye ve mülkiyet çevrelerinde belli başlı mikyasları taşıran kıymetler de, ellerdeki ölçülü kalıplara göre, kendi kendisine taşacak, cemiyet sarnıcına akacak, orada toplanacak ve devlet emrinde içtimâî sermaye ve mülkiyeti temsil edecektir.

*Devlet emrindeki içtimâî sermaye ve mülkiyet, bütün cemiyeti, bütün uzuvlarıyla, beşikten mezara kadar kefalet ve sahabet kanatları altında tutacaktır.

*Ancak böyle bir nizam altındadır ki, bütün ömrünce hamızlı hava yutmaya mahkûm bir madde işçisinden, beynine kan terleterek insanlığa hayat inşa eden bir fikir işçisine kadar, az veya çok, her türlü emek vahidi, bu vahitlerin itibarî senetlerini, keyfiyet değerleri dışında, sadece kemiyet imtiyazlarıyla köpürten zümrelere karşı, acıklı iflâsından kurtulacaktır.

*Bugün yalnız ana prensibini belirtmekle kaldığımız bu sistem kapitalizma ile sosyalizma arasında her birinin eğri taraflarını tasfiye edip doğru taraflarını birleştiren, iktisadî bir mihraktır; kendisi de mihrakların mihrakına bağlıdır.

*Hazım cihazı yoluyla gelen ıstıraplarımız, ıstırapların en kabası olsa da, en göze görüneni, yani en gerçek kabul edilene bulunduğuna göre, bu plânda bir asırdır kurtuluşunu arayan insanlık, komünizma gibi, başıboş kapitalizmadan bir derece daha

bâtil ve üstün hak ve keyfiyet değerlerini dibinden kazıyıcı müflis bir tecrübeden sonra, bu havanın tahakkuk vasatisini, sadece ferdî sermaye ve mülkiyetin dehâmesine mâni tedbirler manzumesinde bulacaktır.

*Ve hemen belirtelim ki, yeni sistem, ezeli ve edebi İslâm'dan başka hiç bir şey değildir.”

İslam hukuk ve adaleti temeline koyduğu günden beri, müminlerinin boşa harcadığı zamanların bile hesabını vereceğinin bilincinde olmasını ister. Onlar alışkanlık haline gelmiş bir karakterden ya da içgüdüsel olarak tedbirli olmak zorundalar. Ecel bütün gizemiyle boyunların da asılı durur. Tedbir, onlar için ikinci bir karakteridir. Zira her yaptıklarından hesaba çekilecekleri gibi, yapmadıklarından ve yapamadıklarından da mesuliyetlerini başkalarına devrederek kurtulamazlar. Hatta bazı edim ve eylemleri dünyada hesabını verecekleri arasındadır. Yukarıdan beri anlatmağa çalıştığımız bireyin davranışlarının her frekansının değerli olduğu ve tedbirciliğinin de bu cümleden olduğunu bilmesi tamamlayıcı unsurdur.

CEMİYETÇİLİK

*«Hiç ölmeyecekmiş gibi bu dünyaya, hemen ölecekmiş gibi öbür dünyaya çalışınız!» ölçüsü, cemiyetçiliğimizin bütün ruhunu hikmetlendirir; zira ferdin yeryüzü plânında fanî olduğu dünya kendisi, ebedî olduğu dünya da cemiyetidir. Öbür dünya ise, cemiyetiyle beraber ana gayesi ...

*Ferdin yeryüzü plânında bekasını temsil eden öbür dünyası cemiyet, dindarların hakikî öbür dünya karşısındaki teslimiyetine mütenazır olarak, bütün şahsî nefsanîyet enaniyetlere baş kes-tirici üstün hüviyet kutbudur; ve fert, hemen ölecekmiş gibi, her ân bu kutupta bekasına çalışacaktır. Zira mutlak bekaya giden yol, bu nispi bekadan geçer.

*Şu kadar ki, bizim cemiyetçiliğimiz, cemiyetçiliği mutlak mânada ele alışına karşılık, dâvanın hakkı nispetinde aksi dâvanın da hakkını gözeten bir bütünlük ifade ettiği için, günümüzün liberalizma sistemine aykırı bazı müflis (rejim) tecrübelerinin anladığı mânada ferdi esir ve iptal edici haşin bir mezhep değil, onu bütün buutlarıyla tesis ettikten sonra cemiyette ikmal edici en ileri müessesedir; ve dolayısıyla fert, bu müessesede, hiç ölmeyecekmiş gibi kendi kıymet ve menfaatlerine memurdur.

*Dâva, hiç ölmeyecekmiş gibi bu dünyaya ve hemen ölecekmiş gibi öbür dünyaya çalışmanın belirttiği tezat içindeki harikulâde vahdet ve ahengi kavramaktadır. Zira işaret ettiğimiz gibi, öbür dünyaya giden yol, bu dünyadan başlar; ve bu dünyadan başlayan yol, öbür dünyaya gider.

*İşte, sistem makinemizde, aksi dâvanın bu emniyet musluğuna sahip olduktan sonra, belirtebiliriz ki, mutlak mânada devletçilikle el ele, mutlak mânada cemiyetçiliğimiz, mimarisindeki yumuşaklık ve tatlılık içinde, sertlik ve acılığın en ileri haddidir.

*Fert, bu yepyeni sistem içinde, olmak ve öldürmek için hürriyetlerin en yumuşak ve en tatlısına malik olacak; ve cemiyet, yine bu yepyeni sistem içinde, yine olmak ve öldürmek için, hâkimiyetlerin en sert ve en acısına sahip bulunacaktır; ve bu iki zıt kutup arasındaki vahdet ve ahenk sırrı, şahsiyetçiliğimizin çerçevelediği üstün yaratılışlar elinde yemiş verecektir.

*Bundan sonra, din, ahlâk, namus, şeref, can, mal, ilim, sanat, fikir, bütün ruh ve madde kıymetleri fertlerin maşrapasıyla cemiyet küpünü dolduran yekpare bir mevcuttur, ve bu mevcudun hakkı, fertleri kendi iradeleri üstünde doğruya, güzele, sonsuza erdirmek için, hakların en azizidir.

*Fert, ulvî ve insanî cephesiyle bizim cemiyetimizin hâkimi ve feda edicisi, süflî ve hayvanî cephesiyle de mahkûmu ve feda olunanıdır.

*Bizim cemiyetimizin ve cemiyetçiliğimizin kadrosunda, başı boş tek kum tanesi, tek buğday tohumu, tek keçi yavrusu ve

tek insanoğlu aramayınız!”

Her bina kum demir ve tuğlardan oluşur. Ve fakat her bina bu maddelerden ötede bir anlam taşır. İnsan su ve topraktan oluşur. Toprakla suyun birleşiminden çamur meydana gelir. Oysa söz konusu insan ise, başka unsurlarında devreye girmesi gereklidir. Bunun gibi cemiyette tek tek insanlardan oluşsa da, bir topluluk değildir. Cemiyet; medeniyet ve kültürün can verdiği ve imanların ışığında dinin biçimlendirdiği bir sosyal yapıdır. Aklın agoradaki düşüncesine yerleşen nizam fikri, tarihi seyri içerisinde birikerek devlete yol verir. Söz konusu bu oluşum insanlara bir çerçeve çizer ki;kader yerine kaim olmak üzere bu ruhsal çizgiler, cemiyeti var ederler. Sabır, cesaret, cömertlik, iman, ahlak gibi ekonomi, çalışkanlık, girişimcilik gibi bir çok bileşen oluşumun frekansları niteliğindedir.

“NİZAMCILIK

*Nizam ve nizamcılık, başlı başına bir oluş değil, her oluşun ayrılık kabul etmez iş ve hareket şartı... Ve bunun büyük şuur...

*Görmek hâdisesinin meydana gelmesi için, nasıl görülecek madde, göreceğ göz ve ışıktan ibaret, üç ayrı ve mutlak unsura ihtiyaç varsa, biz de bütün hayatı, fikir, insan ve nizamdan ibaret sayıyoruz. Demek ki nizam ve nizamcılık, bizce, kitap okunan bir odada, kitap, okuyucu unsurlarının yanında, ışıktır.

*Nizamın bir gaye değil, vasıta, fakat bütün gayelere hâkim kudrette bir vasıta olduğunu tespit eden aklımız, nizamcılık dâvasını ruhumuza tercüme ettirince, , derin ve girift kâinat nizamı altında, bu dâvayı ince tasavvufî anlayış çevreleyecektir. Öyle ki, yer yüzünde, ne fikirsiz ve hareketsiz tek nizam, ne de nizam-sız tek fikir ve hareket kabul edebileceğiz.

*Nizam, topyekûn ruhun, topyekûn maddeye işlediğ ölçü

şiiiridir; ve öyle kudretli bir varlıktır ki, her türlü oluş cevherinin bir adım önünde gider, gittiği her yerde oluş gerçekleşir, olduğu zaman her şey var, olmadığı zamanda her şey yok olur. Adeta ruhun mu onu, onun mu ruhu doğurduğu muammalaşır ve nihayet nizam, en mücerret manasıyla, ruhun iskeleti halinde karşımıza çıkar.

*Bizi tabiat düşündürsün: Üstüne taş atılmış durgun bir suyun halkacıkları, bir ağacın yaprakları, dalları, gövdesi ve kökü, havada bir kuş topluluğunun hatları arasındaki nizam, bunlardan her birinin bizzat tecelli aynasıdır; ve bu nizamlar, büyük ve merkezî kâinat nizamındaki vahdetin kol kol şubesi ...

*Bizim anladığımız ileri ve üstün insan nizamına gelince, bu her türlü ham ve kaba istif ve sürü tertibine zıt, her ferдин bizzat kendi şahsında inandığı şeyle cemiyette inandığı şeyin mevkiini alması ve koruması hâdisesidir. Tıpkı camide, imam arkasındaki topluluğun, kalkar, eğilir, oturur ve yatarken şahıslar ve cemiyet halinde temsil ettiği mükemmel iman ve şuur nizamı ...

*Yurdumuzu saran bütün cemat, nebat, hayvan, insan ve mefhum kadrosunun, tek ve ana bir plan etrafında, bir arının petek mimarisine kavuştuğunu görmek ve petekteki nizam çizgileriyle sınırlı hücrelerin, en saf ve hakiki balla taşıdığına şahit olmak ... İşte gaye ve nizam bir arada ...

*Bizim, maddî ve manevî bütün varlık unsurlarıyla bütün vatanı içine alan nizamcılık dâvamız, o hesap manzumesinden bir ifadedir ki, onda ferdi kayıtlar küçük hesap zümrelerinde, küçük hesap zümreleri tâlî hesaplarda, tâlî hesaplar esasî umumî mizanda, umumî mizan ise alacakla vereceği denkleştirmiş bir muvazene fikrinde sınırsız bir mutabakat levhasıdır; ve bu mutabakat levhasında tek kuruluşluk bir cem hatası, bütün muvazeneyi allak bullak edici amil sayılmaya ve hemen yok edilmeye mahkûmdur.

*Nizam ve nizamcılık, kalın hatlarını teker teker çizdiğimiz, bundan sonra da lif lif ayıracağımız ruhun aynasıdır; ona bakmadan ne biz kendimizi görebiliriz, ne de o, bu ruha dönmeden

herhangi bir mevcudu kadrolaştırabilir.”

İnsan bilinmeyi belki merak belki içgüdüsel olarak öğrenmek isteyebilir. Gökyüzünü merak eden Hz. İbrahim gibi. Kendisine bir yaratıcı bulmak saikiyle, önce yıldız, sonra aya daha sonrada güneşe yönelir, fakat bunların değişken olduğunu görünce mutlak'ı arama peşine düşer...Kur'an'da anlatılan bu kıssadan, gökyüzüne dek bir nizamın, insanı yaratıcısına da götürebileceğinin telmihi, hüsnüniyetten söylenebilir. Yani insan nizam hayranıdır. Bu onun yaratılıştan özüne konmuştur. Önemli olanın özdeki bu nizam anlayışını dünyaya nakşetme çizgisidir. Eğitim ve öğretimle de ilgisi bulunan nizamcılık fikri ve duyarlılığı cemiyet çerçevesinde değerlendirilmesi zorunluluktur.

“MÜDAHALECİLİK

*Müdahalecilik, cemiyetimizin her unsuruyla fâni olduğu büyük topluluk mihrakında, cephe cephe bütün ferdî murakabe hakkını, fertleri aşan bir irade ve idare kutbuna bağlamak sistemidir.

*Müdahalecilik, cemiyetimizde, ferdin öz nefsi üzerindeki, nebatî, hayvanî ve insanî murakabe hakkını (tırnağın uzama şeklinden, su ve iman ihtiyacına kadar) kendisini kendisinden daha iyi koruyacağına emin bulunduğu bir topluluk cihazına, kendi iradesiyle teslim etmesi; ve o cihazın, bütün cemiyeti fert fert teslim alması keyfiyetidir.

*Müdahalecilik, şu bildiğimiz bayat devletçiliği, derinliğine, genişliğine ve yüksekliğine, çok daha zengin mikyasta plânlaştıran bir görüş içinde, çocuğu üstünde babadan, karısı üstünde kocadan, hastası üstünde doktordan, talebesi üstünde hocadan, borçlusu üstünde alacaklıdan ve nihayet fert üstünde, o ferde ait fotoğrafin sahibinden bir derece üstün, ictimaî bir

murakabe ehliyetine inanmak, bu ehliyetin makamını ve iş cihazını kurmak ve bu cihazla fert arasında, bir vücûdun uzuvlarıyla beyni arasındaki âhenk sırrına ermek dâvasıdır.

*Bende iki (ben) var; biri (ben) dediğim zaman işaret ettiğim irade ve hüviyet merkezi, öbürü de bu irade ve hüviyet merkezinin emri altındaki vücût; işte bu ilk (ben), herkeste herkesi idareye memur olarak, içtimaî irade ve hüviyet merkezinin tayin ettiği bir mümessil olacaktır; yâni ben, benim başboş sahibim olmayacağım, hakikî sahibim olan cemiyetin, kendi üzerime diktiği vekil olacağım ve her vekil gibi asîlin hüküm ve idaresi altında bulunacağım.

*Her ferdin, kendi ferdiyeti üzerinde, bölünmez bir bütün fikrinin ayrı ayrı vekâletini temsil etmesindeki mânâyı anlayan, başta cemiyetçilik olarak, bütün ölçülerimizle iç içe müdahalecilik ölçümüzün de ruhunu anlar.

*Akideler –ki öpüştüğü her dâvanın aksi dâvası tarafından kurulmuş pusulara düşmek kaderine mahkûmdur- zıt cephelerini emniyet altına almadıkça kuru ve haşın bir softalık zindanında mahpus kalırlar; bu bakımdan, mutlak ve pazarlıksız müdahaleciliğimiz, insanın bizzat sevdiği şeye ve inandığı gerçeğe esir olması gibi, kendi eliyle kendisine tahakküm edilecek bir sistem halinde billûrlaştırılmak ihtiyacındadır; öyle bir sistem ki, tırnağımız nasıl gömülü olduğu eti acıtmazsa, o da bize, kendimize rağmen dışarıdan gelen bir tırnak gibi batmaz.

*Bizim müdahaleciliğimiz, Demokrasiyanın, fert hürriyetinden doğarak, binbir tezat içinde bunalan ruhunu, en üstün inkılâp plânında, hiç incitmeden, yeni zaman ve mekâna ulaştırmak ve bütün menfi kutuplarından temizlemek hamlesidir.

*Bizim müdahaleciliğimiz, iman borcunu, sopa, kasatura ve tokmakla ödenmeğe dâvet etmeyen Allahın şart koştuğu kalbî itikat, yâni gerçek hürriyet şartındaki sırrın dünyaya tatbiki işidir.

*Bizim müdahaleciliğimiz, başbuğumuzdan dümen neferimize kadar, cemiyet kadromuzun her uzvunu sımsıkı bağlayıcı,

şahsın salâhiyetini yükselttikçe dâvaya esaretini derinleştirici, içinden hiçbir nefsanîlik kokusu sızdırmayıcı o hâkim ölçü ruhudur ki, evindeki taharet bezine kadar müdahale pençesine alacağı fert, eğer bu müdahalede dâva dışı en küçük nefsanîlik ve şahsî ve keyf edası bulursa, şehrin en yüksek noktasına çıkar, oradan, başka bir şahsın nefsanîliği uğrunda incitilen muazzez ferdiyeti adına avaz avaz haykırır ve anayasanın yıkıcısını, anayasanın intikam eline teslim etmek kefaletini bulur.

*Anlaşıyor ki, bizim müdahaleciliğimizde iki mahkûm vardır; biri hayvanî ve nebatî hürriyet; öbürü de ferdî ve nefsanî tassallutların her türlü zalim istibdadı!.. Ve yine bizim müdahaleciliğimizde iki hâkim vardır; biri hakikate esaretten başka bir şey olmayan gerçek hürriyet; öbürü de her ferdi aşan ezeli ve ebedî kanunlar karşısında tam ve mutlak teslimiyet...

*Bizim müdahaleciliğimiz, başımızı ve ruhumuzu dayadığımız iman kökünün en mahrem lifidir. ”

Ahlak ve nizamcılığın gereği olduğu kadar ruhçuluk ve tedbirciliğinde gereği olan müdahalecilik, rekabetin, gıptanın itici gücünü kötüye kullandırmamak için, diğer yandan, haksız rekabeti önlemek için, müdahalecilik gerekli bir erdemdir. Özellikle de, başkalarını uyarmak görevi olan memurlarla ve korumayı kendine meslek edinen siyasetçiler, adaleti temin etmek uğruna, müdahaleci olmalıdır. Nefsini korumak, cemiyetin bir erdemini korumak değilse, çıkar için siyaset yapmanın ahlaksızlık olduğunu bütün siyasetçiler takdir ederler. Müdahalecilik nemelazımcılığın uyuz ve ucuzluğundan da ruhu korur. Müdahalecilik: Bilenlerin, görenlerin, marifet ve mahareti olanların, bu hasletlerden yoksun olanlara, doğruyu, hakkı ve adaleti temin ve tedarik borcudur. Kurumsal olarak ta kanunlarla görev verilen devlet kurumlarına öncelikli görevdir. Sivil toplum kuruluşları da ona muvazi gelişmelidir. Özellikle de hayri anlamda çalı-

şan vakıflar kanalıyla müdahalecilik yaygınlaşmalıdır. Müdahalecilik denilince işgal kuvvetlerine taş çıkartırcasına kendi halkının mahremine girmek ve onu imha etmek anlamında değildir. Diğer yandan mafyamsı dayanışmacılığın devlet etmek olmadığını herkes görür ve bilir.

*“Avam derecesindeki salike, örtülü kalmak,
ceza; yüksek dereceli seçkinlere de rahmettir.”*

Esseyid Abdülhakim Arvasi
Tasavvuf Bahçeleri/sh-51

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEVLET

Ortak anlayışlar

Buraya dek devletin hücre hücre ve öznel olarak ele alınışını gördük. Adeta devlet dışı her şeyi devletin çevresinde izledik. Yaprak incelerken ormanı da unutmadık. Şimdi ormana geldi sıra. Devlet nedir, ne değildir? Tarih içerisindeki seyri, yöneticiler ve yöneten insanın psikolojik değerlendirilmesi bu bölümde kademe, kademe ele alınacaktır. Yetkilerin, sorumlulukların çerçevesi ve gözesi devletin içerisinde. Buyruk buyurma ve buyurganlık devletin temelini belirleyen sihirli kelimedir. Onun için yetki ve sorumluluk devlet memurunun dar ve geniş anlamıyla halka yöneliştir. Her yönetici bir yerden sonra halktır. Kendisi de buyruk altındadır. Devletin bir siyasal olarak örgütlenişi vardır. Nizamülmülk Siyasetname'sinde Selçuklu devletindeki merkez ve taşra örgütleri bütün organlarının ayrıntılarına kadar anlatıyor. Osmanlı Devleti'nin teşkilatını da anlatan birçok eser vardır. Bunlar teknik ayrıntı olarak takdim edilir. Oysa bir önceki bölümde anlattığımız kurumların birbirlerine geçişleri, birbirlerini denetlemeleri, birbirlerini koruma ve kollamaları o kadar büyük önem arz eder ki, kurumu kurmaktan çok yaşamını temin eden kurumlar arası irtibat ve alakadır. Şimdi tekrar kurumlara dönmek istemediğimiz için bu bahsi atlamak istiyoruz.

rejim

Kurumlar üzerine oturan devlet siyasal ideolojisini beceri kabiliyeti diye takdim edebileceğimiz rejim aracılığıyla devletin kurumlarını petek gibi kullanarak özünü oralara (halkı yararlandırmak için) doldurur. Siyasal yapı ve kurumlar, rejim, sistem ne varsa hepsi vatan veya ülke dediğimiz zemin üzerine oturur.

ülke

Tarih boyunca nice güzel proje uygulama alanı bulamadan güzel olarak göçüp gitmiştir. Bir proje mutlaka ev olmak istiyorsa toprağını bulmak zorundadır. Bir tohum ağaç olmak istiyorsa ressam yerine toprağın koynuna girmeli, insanın ihtimamını, tabiatın merhametini bulmalıdır. İnsan da devlet denilen bir ülküyü mutlaka ülke denilen bir toprak üzerine inşa edecektir. Ülkenin inşa alanı olan ülke, kutsallık izafe etmeden sadece ülkenin kutsallığını taşıyabiliyorsa Necip Fazıl'ın vatan anlayışının karşısındasınız demektir. Necip Fazıl havza, bölge ve ülkenin hiçbir kutsallığına inanmaz, kutsallık yüklemes. Ülke elbette ki imkan ve iklim yapısıyla insan ve rejim üzerine etki yapacaktır. İklimin insan ve rejim üzerine etkisini ilk inceleyen Mukaddime'de İbn-i Haldun olmuştur. Yaşanılan bölgenin insan üzerindeki olumlu, olumsuz etkileri ancak diğer bölgelere oranla elde edilen bilgi cinsindedir. Yoksa bir bölgenin yaşama biçimi vardır. Ve o bölgede öyle yaşamış. Bunu olumlu ya da olumsuz diye değerlendiremeyiz. Göreceli üstünlük mukayese neticesinde oluşan bir farklılıktır. Bu da doğal bir sonuçtur. Elbette ki zenginlikler insanları etkiler. Ama tarih bize gösteriyor ki en büyük servet, en büyük silah insandır. İnsanın çalışması ve koyduğu iradedir. Petrolü o bölgede yaşayanlar bulmadığı gibi istihraç edenler de o bölge halkı ve devleti değildir. Da-hası üretim sonrası kullanan da, tüketen de istihraç edildiği bölge insanı olmayabiliyor. Tarih birçok konuda ülkenin zenginliğiyle insan zenginliğinin paralel olmadığını fotoğrafını çekmiştir. Kolektif irade denilebilecek

aynı zihniyeti aynı amaca yönelmiş çalışkan ve zeki insanların çabalarıyla oluşan ve adına uygarlık dediğimiz büyük yöneliş madde, eşya ve olayları bir sel çabukluğuyla önüne katar, kendinden olanları gücüne katar, kendinden olmayanları da bölgeden uzaklaştırır. Necip Fazıl'ın hayalini yakan bu resimdir. Devletin şekli de Necip Fazıl'da önemlidir. Biçim, form bir cehdin ifadesidir. Kurumlar sağlam olmalı ki devlet kendini murakabe edebilsin. Devleti mukaddes kabul eden Necip Fazıl, ülkeye hiç-bir kutsallık vermez, aslında da yoktur.

bürokrat

Yönetenlerine bir ayraç yaparak girmeliyiz. Yönetici, bilgili, görgülü, hoşgörülü, çabuk hesap görücü, hemen hesap verici, atak, tecrübeli, sabırlı, azimli, dayanıklı, becerikli, sezis gücü yüksek, hayal gücü üretkenliğini yenileştirici, buluşa yönlendirici, kuşatıcı, kısaca toplumda görmek istediklerini nefsinde taşıyan ve toplumu yücelere çıkartan, avamcı olmayan biri olarak Necip Fazıl'da buluruz. Elbette ki bu meziyetler hepsi birlikte bir insanda olmayabilir. Bu yüceliği kabul edip olmanın yollarını aramak ta bir erdemdir. Onun için haram-helali bilen ayıran icra eden toplumsal düzeyde yaşayan sağlıklı kimseler iyi yönetici adaydır.

Sisteme dair

Ülkenin yönetimini üstlenen devlet, padişah, kral, han, hakan gibi unvanlarla mutlak yönetme hakkına sahip olduğunu ilkökul düzeyinde okuduğumuz ve kötülediğimiz yönetimler çoğunlukla toleransın kol kol ülkeyi kuşatarak neşelendirdiği bir dengeyi korur ve savunur. Oysa nice cumhuriyetler sürekli tantana ve gürültüleriyle hayatın en basit haklarına bile riayet etmemektedir. Öyle ki eskiden "Demirperde" dediğimiz Slav milliyetçiliğinin peçeli adı olan sosyalizm ve yönetim tarzı cum-

huriyetleri, Libya, Mısır, Suriye, İran, Pakistan, saymakla bitmez nice cumhuriyet, Belçika, Hollanda, Danimarka, İsveç, İspanya, İngiltere'nin krallıklarının yanında nasıl oranlanabilir. Necip Fazıl bu nedenle, devletin sistemine ve bu sistem içindeki rejimlere bir veya birkaç veya çoğulcu bir yönetime sahip olabilir gözüyle bakar. Önemli olan halkı yükseltmektir. Necip Fazıl bu yükseltmenin adını koymadan geçmez. Zira onun soyuttan somuta bir dizgesi var ki her bir katmanı ayrı bir kitap konusudur.

“İlimde”, “fende”, “buluşta”, “teknikte”, “sanayide”, “sanatta”, “ahlakta”, “en ileri olmanın” ihtimamı, ihtisası, devletin rütbesiz en küçük memurundan en büyüğüne herkesin taşımak zorunda olduğu yitik malı gibi aradığı, bulduğu, buldukça ileri doğru hamle üstüne hamle şevkiyle dolduğu bir yapı. Necip Fazıl'ın halkı yükseltmek istediği yer ve halkın elinden tutanların ahlakî yapısını böyle anlatır.

Monarşi iyi de olur kötü de. İnsanların bilinçli olarak kopya çekmeden kurması ve uygarlığın taşınmasını üstlenmesine de bağlı bir hadise o ülkede ve o ülkede dengelerin korunarak yaşaması önemlidir. Kaldı ki bugün ilkçağ krallıkları da yok, cumhuriyetleri de yok. Yakınçağ cumhuriyetleri eski tiranlıklar taş çıkartacak düzeydedir. İnsan haklarına, canlı haklarına özen gösteren, değer veren onları yücelten her yönetim başarılı olur. Değilse adı ne olursa olsun zulüm ve baskı yanında dayatma da varsa o devlet kısa sürede çözülür. Eşitlikçi, paylaşımcı, katılımcı bir yönetim her yerde her zaman var olacaktır.

Elbette ki küçük kabile yönetiminin basit ve tekdüze bir yaşam biçimine uygun olduğu ve fakat bugün bilmem kaç ışık yılı uzakta bulunan yıldız bir dünyalıyı rahatsız ediyorsa ve fındık kabuğunun sağlamlığını laboratuarda öğrenme keyfiyeti duyuluyorsa bu duyarlığın yönetimi de farklı olacaktır. Seviye yükseldikçe kalite artacak ve dünya nimetleri en küçük hücreesine kadar hakkını kazanacaktır. Kabalığın, bilgisizliğin içerisinde iyi niyetin bile kendine yeter derecede ihtimam bulacağı düşünüle-

mez. İnsanın kalitesi nesnelere gereken değerini bulmasını da sağlıyor.

Monarşiler genelde sadece ellerindeki koruma gayretine düşüp uygarlığa, insanlığa katkısız hale gelir de kendi içerisinde dengeleri korumaz, gözetmez, adaleti tevzi edemez ise bunun yanında ülkesine göz diken komşularını caydıramaz, ikna edemez ise bünyesinden çıkan askerlerin çizmesi altında kalır. Mustafa Kemal en iyi örnektir. Necip Fazıl'ın tarih tezini buraya aktarmalıyız. Kanuni ile bozulmuş başladı. Ricat hep ricat, oluş da yok oluşuma zemin teşkil edecek etikte estetikte kaybolmuş. Sosyologlar bu yapıyı da derinliğine ve yüzeysel olarak incelemelidir.

GÖRENLER

Dünya vatandaşlığına doğru

Klasik ve modern olsun, eski ya da yeni, devrimci ya da tutucu veya cumhuriyet ya da krallık daha da ileri giderek diktatör yönetimi veya çok ilımlı çok hukuklu kantonal bir anlaşma devleti olsun ve yine bir köy büyüklüğündeki ülkesi olan yönetimden dünyanın yarısını işgal eden koskoca kıtasal bir yönetime kadar günümüz devletlerinin bilinen yanlarıyla insan hakları, eşitlik, yargı bağımsızlığı ve adaleti olan uluslar arası normlarla yaşadığının farkına varan bir yapısı vardır yönetimlerin. Demokratik, özgür, bağımsız, insan haklarına saygılı, hukuk üstünlüğüne inanan bir yönetim en azından söylem bazında kabulü zorunlu sayılmış ve meşru yönetim iddiası taşıyan yönetimlerce tartışmasız benimsenmesi ortak bir dünya değeri doğurmuştur.

BM'in hak anlatışı

Bütün bunlara aykırı bir tutum ve davranış uluslar arası kuruluşlarca ve/ya ABD'ce cezalandırılmaktadır. Onun için büyük uluslar (gelişmiş sanayi devletleri) küçük düşmemek için

ABD'ye ters düşmemeye çalışıyorlar. Küçük ya da gelişmemiş ülkelerin ikaz veya tedibi iki şekilde olmaktadır.

a)Yönetimi satın alınarak sessizce halletmek. Yönetimin etkin gücü olan askeri yapıyı kendine bağlayabilmektedir.

b)Direkt veya dolaylı ekonomik ve askeri ambargolar uygulayarak.

Gerçi basın yayın kuruluşları, üniversite ve aydın kesimler kanalıyla da dolaylı tehditler yapılabilmektedir. Hatta sendikalar aracılığıyla, dış alım-satımı denetleyerek de ABD isteğini uygulatabilmektedir.

İncir çekirdekleri

Buraya dek devletin görevleri başlığı altında devlete ait olmayan oluşları sıraladık. Görevlerine gelince,

- a) Koruyucu Devlet
- b) Eğlendirici Devlet
- c) Onaran ve Onarılan Devlet
- d) Savaşan Devlet
- e) Reorganize Devlet
- f) Akıllı Devlet
- g) Haklı Devlet

KORUYUCU DEVLET

Suçlunun ensesinde polis, cenazede imam, eğitimde öğretmen, bankacı, vali, kaymakam, belediye başkanı, ilacı, doktoru, taşıyıcısı, telefoncusu, sucusu gelişmekte olan ülkelerin gerek parayla gerekse parasız elde edemedikleri her şeyi, üreten devlet aslında günümüzde yerini özel girişime bırakmaktadır. Bireysel olarak yapılması mümkün olmayan büyük yatırımları ve stratejik olarak kamunun elinde olması gereken eğitim, yol, baraj, silah sanayi v. b. karlı olmayan alanlar gibi yatırımları yapmak devletin görevi sayılmaktadır. Eğitim, emniyet, adalet, ulaştırma bu

cümlenin başlangıcı gibidir.

Her nasılsa işveren devlet bir yanda isyanları önlüyor, diğer yanda gelir dağılımını düzene koyuyor. Sosyal Güvenlik kanalıyla fakir fonlarıyla düşkünlere ulaşmakta sosyal devlet ilkesini yerine getirmektedir.

1980 li yıllardan önceki ve sosyalist rejimin Sovyetlerde havlu atmadığı dönemlerde devlet karma ekonomi altında bir program uygulardı. Planlı ekonomi dönemleri geçirdik. Kamu ve özel sektör her konuda yatırım yaparlardı. Bugünlerde 1980 sonrası devlet hızla elindeki her şeyi özel sektöre devrediyor. Oysa bu dünyanın her yerinde şimdilik bir emirle başlamış gibi modadır. Oysa ekonominin hiç de öyle dış müdahalelerle oluşmayacağı açıktır. Belki -daha önce çok örneğini gördüğümüz dönemler gibi- yakın bir gelecekte devlet bu kararından vazgeçerek kamu-laştırmalar başlayabilir. Şimdi hızla yağmalarcasına kaçılmakta, devletin elindeki fabrikalar rehabilite edilmeyerek hantallaştırılmakta ve işçileri sokağa dökülmektedir. Özel sektöre altyapısı sağlam ve hukukun üstünlüğü olan bir yapı getirebilerseniz çalır. Para her zaman güvenlik ister. Güvenliğin olmadığı yerde özel sektör çalışmaz. Türkiye’de elindeki kamu mallarını dondurmakla kalsa ve rehabilite etse ilerdeki pişmanlıkları bu günden tolere etmiş olabilirdi. Ne yazık ki devletin kaçtığı piyasadan özel sektörün de kaçacağı düşünülemez. Güvensiz siyasal yapı her şeye müdahil bir güvenlik sistemi, siyasal yapıyı istikrarsız ve güvensiz kılmaktadır. Dahası gerçek gündemler kaçırılarak yapay ve sanal bir dünya ile kitleler yıldıştırılmaktadır. Bu durum vahim bir gelecek yok edışıdir. Bir an önce statükoya ve sınırlara geri dönülmelidir. Devlet salça mı üretecek deniyor ki; madem salça üretmek yanlış ise neden seçim yapılmıştır. Tercih salça üretimi ise devam edebilir. Yeter ki maliyetleri ekonominin kuralları belirlesin. Ortadoğu’da liberal devlet ancak hayalde kurulabilir. Ne askerimiz ne biz ne yönetici sınıfın aceleciliği, suçlu arama fanatıklığı ve devlet malı yeme arzusu ya da devleti insana

karşı koruma arzusu ortadan kalkmadan bu bölgede her gün bir şekle girilebilir. Bizde işler “döne döne bir yola gireceğe benzer”.

Necip Fazıl’ında devletin iktisadî, adlî, askerî, maarif ve malî konularda aktif ve yetkili olmasını isterdi. Necip Fazıl formel anlamda devletçidir. Hatta “Biz, evet biz, gerekirse bir serçe kuşunun kırık kanadını tedavi için caddeler boyu eczane kurarız” ve “mazlum”un hakkını iade için “caddeler boyu” idam sehпасı kurmaktan kaçınmayız dercesine adaletin ve devletin ekonomik faaliyetinin girebileceği sınırları gösterir gibidir.

DALGACI (EĞLENDİRİCİ) DEVLET

Osmanlı Devletindeki Sultanahmet meydanında oynanan Matrakçı Nasuh’un oyununu seyreden halk, kıraathanesine gelen karagöz-hacivat oyununun da aynı kaynaktan geldiğini o gün saray ve birkaç sivil otorite bilebilirdi. Oysa bugün o gün oynanan masum veya muhteşem küçük boyutlu oyun bugün dev ve önlenemez bir sektör oldu. At yarışlarından milli piyangoya, loto, totodan top oyunlarına –özellikle de futbol, biraz basketbol- geniş kitlelerin vazgeçilmez kültürü oldu. Hangi tür iktidar olursa olsun sürdürmek zorundadır.

Bir de Radyo-Tv var. Sansürüyle film ve tiyatro var. Bunun yanında basın yayın organı örgütlenmiş ve demokrasinin göbeğine oturtulmuştur. Bu yalnız Türkiye’nin değil, dünyanın rejimidir. Oyun ve eğlence rejimi diyebiliriz. Aslında bir oyun-eğlence bakanlığı kurulsa birçok bakanlıktan daha aktif olabilir. Roma İmparatorluğunda da gladyatörlerin oyunları, İspanyolların Boğa güreşleri (El Kordobes)’le özetlenebilir. Bütün dünya kıta kıta örgütlenip müsabakalar yapmakta ve birbirlerine olimpiyatlar teklif ederek bayram havasında kitleleri coşturmaktadır. Kimileri bu müsabakaları kültür alış veriş, kimi ekonomilerine katkı, kimileri başarı sağlamak için gülen yüz temini ve tanışma, kimileri gezip-görme olarak değerlendirebilir. Az, az belki de hepsidir. Özü ise sıkışan ve özgün insanları oyuna ve (Marxist deyimle

uyuşukluğa) kendini meşgul etmeye yönelerek devleti sempatik göstermek, aynı zamanda devlete karşı sınırları yumuşatmaktır. Neticede devletin aslı fonksiyonları içerisine girmiştir. Devlet toplumun eğlenmesi için yasal yapısından fizik ihtiyaçlarına dek düzenlemek, izlemek, yürütmek ve toplumda bir isteksizlik varsa teşvik etmektir.

Toplum birey olarak sevinebilir, ama eğlence kolektiftir. Dolayısıyla insanın özünde de bir arada olma hasleti vardır. Devlet oyun sahasına inerek bunu düzenler. Değilse oyun kendine karşı husumetlerin birikerek isyana ve ihtilale dönüşmesine yol açar.

Resmi, dini, milli, bölgesel ve hatta ferdi başarılarla düzenlenen gün ve hatta seramoniler tören adıyla topluma bir eğlence olarak da sunulur. Bütün bu oyun ve eğlenceden bir sektör olarak kurumlaşmıştır. Kural ve yasal mevzuatı vardır.

Eğlencedeki sıralamayı toplumun hiyerarşisi değil de tarihselliği –Türkiye için- sıraya sokmaktadır. Örneğin Kurban ve Ramazan bayramları toplumun çok önemsedığı, devletin bütün bireyleri katıldığı halde alt dudağı sarkmış bir halde izlediğı, Türkiye dışı bazı değerleri kendisine önder edinmiş elit bir “aydın” kadronun aleyhinde konuştuğı, yazdığı, sözüm ona eksikleri saydığı –bu eksikler doğrudur- üstelik fakat bu eksikleri gidermede hiçbir siyasal kuruluşun adım atmaması hatta ayakkabısında batan bir çivi için ayakkabı fabrikasını mahkemeye vermeyi kendine hak gören elit, her nedense sadece iki bayramla eğlendiğini zanneden halkın eksiklerini saymakla yetinir. O eksiklerin giderilmesi için bir gayreti olmaz. Bu anlayışın doğru yorumu, İslâmı hatırlatan her şeyin kaldırılması olduğı içindir. Yoksa eksiklere çözüm getirilir. Bu tür yargı ve davranışlar az gelişmişlerin aydın tiplerinde ortaya çıktığı için siyasal kalkışmalara, devletin sıkışan vidalarına yurt dışından alacağına ithal gereğı duymadan içerden temin edilen yurtdışı arzuları gibi bakılmalı deriz. Bu elitlerin faydası yakın zamana dek “devlet” elden gider korkusuyla yeniçeri tarzı her sese kulak vermek yerine “söyletmen urun

ha” idi. Şimdi ise ya faili meçhule gitmek veya tutuklanmaktır mevcut düzenin eleştirisi. Oysa “sesi olan söylesin”, “kulağı olan dinlesin” eğer ki seste yanlılık varsa yeni bir sesle anons edilsin. Doğru bulununcaya dek bu sürsün. Doğru ele geçince de yerli yerine oturtulsun. İlişki, çelişki de olsa ilişki birçok zoru ve zorluğu aşmaya yeter. Zorbalıkla sadece zalim olunur. Devlet olmak asla zorbalıkla mümkün değildir.

ONARAN VE ONARILAN DEVLET

Osmanlı Devleti için kullanılan bugün de mukaddesatçı-milliyetçi partilerce kullanılan “Devlet Ebed Müddet” dövizi ve yine tarihin gazelleri arasında olan “Padişahım çok yaşa” cümlesi bugün de bir şekliyle yaşayacaktır. Elbette ki siyasal kurumların kurulurken aldığı karar ve yönetenlerle sıkı bir ilişki var. Yönetenler yönetim biliminin kurallarını biliyor da kurumun yaşaması için tedbirleri varsa ve kendinden sonrakine daha sıhhatli olarak kurumu devrediyorsa ve o kurumu halka ve zamanına bir şeyler üretiyorsa yaşamaması için hiçbir neden yoktur. Devlet sonsuza dek yaşayacak bir istekle ortaya çıkar, onu yaşatacak olan halkıdır, güzel, iyi, doğru kurallar bütünüdür. Bu kuralları benimsemiş halktır. Bugün devletlerin istatistiklerle geçmişteki hatalarını ve gelecekteki yön, miktar ve hızları nicelik ve nitelik açısından ölçme imkanları var. Oysa duyuyoruz ki Abraham Lincol’den Hitler’e, Stalin’den Abdülhamit Han’a kadar ve hatta yaşayan siyasilerimizin bir çoklarını gazeteciler “cinci hoca” kapılarında yakalamıyor mu? Hep geleceği bilme arzu, istek ve korkusu insanları insanlık dışına çekip götürüyor. Bazı kayıpları bile cinciler kanalıyla tespit etme olsa olsa polisin organize ve istihbaratının zayıf olduğunu gösterir. Bunlar bilim dışına düşmüş eğitimsiz kurumların nerelere düşebileceğini göstermektedir. Oysa Tasavvufun altın öğütlerinden birisi;

“bilen söylemez
söyleyen bilmez” sırrıdır.

Devleti sonsuza dek yaşatmanın bütün doğruları halkı ve hakkı bilmekten geçer. Doğru araca ve varılacak yöne doğru yönelinece sonsuzluk yakın gelecek olur. Onun için;

“Dem bu demdir dem bu dem”in anlamı da budur. Madem ki hürriyet olacak, madem ki demokrasi yaşayacak, iktidarda ya da muhalefetteki siyasi alan içindeki bütün insanları dinlemeli. Sorunları görmezden gelerek, ileriye erteleyerek çözülmüş saymak olmaz. Bugün devlet gün için değil, saat için değil, saniyeler için vardır. Zaman devlet için kıymetlidir. Onu bir ömür gibi çok iyi organize etmeli ve kullanılmalıdır. Zaman iyi kullanılır ve insanlar inanırsa devlete kendini tümüyle bırakır. Sonsuzu yaşamak da bu olsa gerek. Oysa iki seçim arasına sıkıştırılmış “ciyaklayan” meclis üyelerinin, değil yasa yapmaya, sinkaf’lı konuşmalarındaki örnek, normal insan olmalarına bile kâfi gelemez. Seçilenlerin toplumun değerlerini bilen cesur, inançlı, çağını ve dünyayı tanıyan bilenlerden olması zorunluluğu devletin ihtiyarlamasıyla yakından ilgilidir. Rüşvet ve adam kayırmalarda devleti çabuk çöküşe götüren en tehlikeli hastalıklardır. Son olarak bu konuda şunu eklemek gerekiyor: “Yaşlılarına saygı gösteren geleceğini garanti altına alıyor demektir.” Buna benzer cümleleri dedeler gününde pankartlardan okuyoruz. Bu döviz “Tarihine saygılı milletler de geleceğinin altın kurallarını oradan toplar” diye dönüştürebiliriz. Evet, insan tarihin özetidir; öyleyse tarihi iyi bilmeliyiz. İbni Haldun “Mukadime”sinde “Geçmiş geleceğe suyun suya benzemesinden daha çok benzer” der. Sosyolojinin, sosyal siyasetin babası bu büyük düşünür devletin yaşı konusunda daha çok ışıklar tutar. Bir devlet (bir zihniyettir) “Yüz-yüz yirmi yıl yaşar” der ki, zihniyeti kastederek söylenmiş bu söz yüzyıl sonra devletin geldiği yer, başladığı yerden çok farklıdır. Yeniden düzenlenerek yeniden doğmak, yeniden var olmak veya dirilmek gerektiğine işaret eder. Bu konu ile ilgili ilginç araştırmalar da vardır. Konumuzu aştığı için geçiyoruz. Malthus’un hayvanlar dünyası için araştırmaları bile bu konuya ışık tutar niteliklidir. Korku yok edici, dağıtıcıdır. Sevgi birleştirici, var edicidir. Tarihi,

hâlihazırını ve geleceği umutla sevdirmek, yaşaması için devletin çareler ürettiğini sosyal siyaset bize gösteriyor; bu da devletin asli fonksiyonlarından birisidir. Devamlılık, süreklilik ve istikametlilik büyük bir ordudan, çok büyük silahlardan daha çok insanlara güven ve yaşama sevinci verir. Geleceğine güvenle bakan insan haksız biriktirmeleri bırakır medeniyete katkı peşinde koşar.

SAVAŞAN DEVLET

Hegel devleti, avının peşinde hızla inen kartal gibi tavsif eder. Devletle savaşı birbirinin varlık nedeni sayar. Anlamını savaşla bulacak devletin, siyasal ve ontolojik bilincine derunî bir tarzda ulaştığı yerinde savaşla kaim olduğunu söyler. Türklerin Türkiye Cumhuriyeti dönemi hariç tutulursa savaşız yılları geçmemiş gibidir. Cumhuriyet dönemini açan I. Dünya savaşının derin yaralarını restore etme yeniden dünya ile entegrasyona girme gibi bir rehabilitasyondan geçtiğimizi en güzel Necip Fazıl biliyordu. İçerdeki huzursuzluk gibi görülen askeri ihtilaller hep bu toparlanmanın bir işareti gibidir. Günümüzde savaşın taktik ve teknikleri de değişti. Savaşın eskiye oranla sadece adı kaldı. Gözleme istasyonları derin denizlerden uzayın derinliklerine dek bir ağ germiş. Kitle imha silahlarının yok edici gücü çok yükseltilmiş, mesafeler mermiler için langırt masası büyüklüğüne inmiş, saniyeler konuşulu-yor... Saniyeler... Savaş ya da çılgınlık deniyor... Atom... Hidrojen bombaları, füze rampaları... dünya askerine doğru bir anlaşma zemini...

Diğer yanda dünyanın her yanı mevzii savaşların içerisinde. Küçük muharebeler halinde sürüp gidiyor. Türkiye'deki PKK talanı bu cümleden sayılabilir. Silah sanayinin az az çalışması bu küçük savaşlara bağlı. Bu savaşlar silah sanayinin deney laboratuvarları olarak da devamı isteniyor.

Ne tarih, ne de gelecek savaşı ortadan kaldıracak bir kültür bulamamış. Peygamber ya da seçkin kişiler kim olursa olsun savaşı kaldıramamış, kaldırmamış, hatta olması için kurallar bile

koymuşlardır. Öyleyse savaş devlete zıt bir kavram olmasına rağmen devleti var eden bir olgunun da adıdır. İçerde (ülkede) yasalar uygulanarak biraradalık sağlanır. Kanunun gücü arkasındaki devletin varlığından kaynaklanır. Dışarıya doğru ise savaştan başka biraradalığı diğer devletlerle temin eden bir başka güç yoktur. Bir mehter marşındaki dize çok anlamlıdır:

**“ister isen sulhü salah
hazır ol cengü cidale”**

Dünyadaki barışı iki Şey temin eder; birisi savaş, ikincisi ise savaş korkusu. Onun için savaş kaçınılmaz bir zorunluluktur. Tarihin bizim çocuğumuz olduğunu ileri sürdüğü savaşı kabullenmekten başka çaremiz de yok. Önemli olan onu her zaman her yerde kullanmamak; gerekince, gerektiği kadar yapmak ulusun borcudur. Bir diğer yanda eski askeri düzenin yerini Şimdilerde -yüksek teknoloji bilgisi gerektirdiği için olacak- profesyonel askeri sistemlerin alması isteniyor. Çok eskilerin sistemine dönmüş oluyoruz. 21. yy profesyonel savaşlarla yürüyeceğe benziyor. Savaşı gerektiren uluslar arası çıkarlar da çok karmaşık hale geldi. İ düşmanı kanunla sindiren tecrit eden devlet, düşmanı aynı kurullarla uyaramıyor, tedip edemiyor. Savaş bunun için zorunluluktur. Soğuk savaş, terör, tedhiş, sabotaj v. s. bir devletin diğer devlette kendisine karşı oluşacak duruma cevap niteliğinde olacağı gibi mevcut i düzeni zayıflatarak savaşma azim ve iradesini yok etmek ve kendi savaşının kazanılmasına zemin hazırlamak için de olabilir. Veya uluslar arası bir olguyu kabul ettirmek için olabilir. Sebebi şu ya da bu soğuk savaş askerleri ve gözükebilecek silahları devreye sokmadan sıcak savaşın sağlayacağını süreklilikle elde etmenin bir yoludur. Bu savaşın sürdürülmesi için her devlet profesyonel ajanlar beslemektedir. Para karşılığı çalışan uluslar arası örgütlerin olduğu – genelde eski askerlerin kurduğu söyleniyor- sık sık gazetelere yansıyor. Hatta devletlerin içerdeki sindirme politikasında milli mafyayı kullandığı –taşeron olarak- uluslar arası sorunlarda da uluslar arası mafyayı kul-

landığı bile çok yazılıp çiziliyor basında. Savaş şöyle böyle hep var ve olacak, silah sanayi de artık aklın havsalanın almayacağı boyutlarda olmuştur.

Devletlerin, BM çatısı altında anlaşarak ordu kurması, Nato'nun, Eski Varşova paktının yerine kaim olan Rusya federasyonunun büyük ordusunun olması,savaşı ortadan kaldırmak için değil de savaşın amacının sağlanması için var olduğunu algılamak gerekir. Buralar da kontrol noktalarıdır. Maksat tamamen imha değil de teklif edilen olgunun kabul ettirilebilecek noktaya getirilebilmesinin takibidir. Milli ordular bu nedenle savaş konusunda bu uluslar arası güce destek veriyor ve onlardan da kendisinin kabul ettiği doktrin çerçevesinde korumasını istiyor. Uluslar arası güç bu imkanı veriyor. Ama uluslar arası gücün teklifinin zıttında yer alışlarda da işgal dahil her türlü fiili duruma da maruz kalabiliyor. Örneğin Irak böylesi bir savaş oyununun kurbanı olmuştur. Türkiye Nato üyesidir, BM üyesidir, uluslar arası güçte askeri vardır. Nato ile birlikte hareket ettiği için dünya ile bir savaşı olamaz. Komşularının da sabotajlarla yetindiği sürekli gazetelere yansıyor. Ordular günlük işleri polise devretmişlerdir. Onların sorunları daha diplomatik ve daha girift hale gelmiş durumdadır. Türkiye'de son zamanlarda çok tartışma konusu olan askerlerin görevi çok yüzeysel ele alınıyor. Vatan savunması onların görevi. Politikayla niçin uğraşıyorlar gibi çok sorular var. Bu sorular gerçekten sorunun özü bilinmeden soruluyorsa;Bu kadar cahilliği öğreten hangi üniversitenin hangi fakültesinde ve üstelik doktora yapmak zorunluluğunu niçin duyduğu sorulur insana.

Savunma ve koruma

Vatan savunmasını askerlerin apolet ve spoletleri yapmıyor. Savunma bir sistemdir ve uluslar arasıdır. Diplomasiyi, teknolojiyi, sürekliliği, diyalogu ve en önemlisi de güveni isteyen bir yapıdadır. Osmanlı devletinin dünyadan kaldırılış sebebini anlamak

istemeyenler bugün de olabiliyor. Macera olsun diye savunma sistemi oluşturulmaz. Komşunun koltuk takımına diğer komşusu sahip olsa da olur, olmasa da. Oysa komşu ya da uzaktaki bir devlette ne oluyorsa her devletin savunma sistemine dahildir. Savunma belki karşı koyma faslında askeridir ve fakat genel anlamıyla savunma ülkenin bütün imkan ve insanıyla birlikte yapılır. Lakin politikacı üstüne düşen savunma sistemlerindeki görevlerini savsaklarsa askerler elbette rahatsız olur. Zira bombaların üzerinde oturan askerin kendisidir. Tepki duyması da doğaldır. Elverir ki bu doğru anlaşılsın. Ve askerlerin kendini ifade zımında politika yapar gibi politikacıyı rencide etmesi doğru değildir. Bu konu farklıdır. Yeterli ve gerekli mevzuatı isteyebilir. Konuşma polemiğe değil kendi aslı merciiine çekilmelidir. Askerin showa ihtiyacı yoktur. Basın konusunu çok dikkatli kullanması gerekir askerin; zira savunmada çatlaklar bu nedenle oluşur. Çok kıymetli teknokrat, bürokrat ve askerler; basınla ilişkisinin negatif ya da pozitifliği yüzünden makamlarını boşaltmak zorunda kalmışlardır. Devletin geneli zarar gördüğü için buralara dikkat edilmeli. Demokrasi kırk akıllının yumurtayı birlikte taşımasının rejimidir. Ve bu rejim bir delinin kuyuya attığı taşı çıkarmak zorunda olan kırk kişinin rejimi-dir, itina ister. Sayısallık belki Atina dönemindeki küçük toplumu tatmin edebilirdi. Bugün kalite, yoğunluk çoğunluğa ek olarak aranıyor. Bu konuda Necip Fazıl “Bir mütefekkir” reyî ile “bir köylünün reyî”ni “hangi mantıkla” “eşit” lersiniz diye soruyor.

REORGANİZE DEVLET

Onaran ve onarılan devlet bölümünde İbn-i Haldun’dan devlet yaşı ile ilgili “Yüz-Yüz Yirmi yıl”lık bir devrelerden söz açtık. Reorganize konusu ancak bugün devletin kendini değil de halkını canlı tutmak için gayretlerini yoğunlaştırdığı bu fonksiyona dikkat çekiyoruz. Nasıl bir mümin sürekli “sevabı” korumak için “şeytan”ı lanetliyorsa ve “cennet”e gidebilmek için cehennemi

düşünüyorsa toplumun da devletini benimsemesi ve koruması için bir düşmanı olması gerekir. Buna belirlenmiş, işaretlenmiş düşman diyebiliyoruz. Toplumun hep o imajla savaşkanlığı canlı tutulur ve devlete sahip çıkması istenir. Bu fonksiyonda devletin asli fonksiyonlarından. Çağdaş demokrat v. s olunması bu olguyu değiştirmiyor. İşaretlenmiş düşman bahsinde ABD paraleli bir politika izleniyor. Sovyetler ve komünizm 1990 yılına dek Türkiye için işaretlenmiş düşman idi. Şimdi arkasında (İran, Irak, Suriye, Mısır, Suudi Arabistan, Libya, Birleşik Arap Emirlikleri, Cezayir v. s. gibi) bazı devletler var gibi gösterilerek İslâm işaretli düşman olarak seçilmek isteniyor.

Bu çok yanlış bir seçimdir. Her şeyden önce Türkiye bir İslâm diyarıdır. İkinci olarak arkasında ideolojik olarak olduğunu söyledikleri devletlerde o konuda ABD'ye sürekli şikayetler götürüyorlar. Param parça bir İslâm bloğu var. Bunun toparlanmasını istemeyen ABD tek ideoloji ve silah ihraç eder konumda kalmak istiyor. Oysa Irak'ın başına gelen, Bosna, Arnavutluğun başına geldi, dahası Afganistan'ın yaşadığını Çeçenistan yaşadı. Türkiye'nin elbette ki Kafkas, Ortadoğu ve Balkanlardan oluşan hinterlandına çok büyük ve tarafların çıkarlarını rencide etmeyen politikalar üretmesi gerekiyor. İşaretlenmiş düşmanı solcularımızın sırtına yükleyerek belki ABD nin düşmanlığına hedef olmadık, lakin insanımızın yok edilmesi de en az ikame edilen fikir kadar tehlikelidir. . Kendilerinin muhatap alınması kopya da olsa, solcularımızı bile cezp etti, çoğunu kapitalist yaptı. Bazı solcularımızın yaptığını Hitler bile hayal edemezdi. Olmazsa olmaz düşman imajını savaşın devamı olarak mit yapmak doğru olmasa da toplamsaldır. Hedefdir. Hedef tahtasını düzgün yere koymalı toplumu rencide etmemelidir.

AKILLI DEVLET

Savaşları önlemek veya yeni yandaş güçler bulma konusunda Hazar Türk İmparatoru kızını Bizans İmparatoruna verir. Böy-

lece sürekli Bizans'a baskın ve yağma düzenleyenler bertaraf edilmiş ve Kafkaslardaki sınırı sağlama alınmış oluyordu. Bunun gibi çok örnek vardır tarihte. Özellikle Avrupa'nın oluşumunda önem arz eder. Rus İmparatoru, Romen Kralı, İngiliz Kraliçesi, Hollanda, Belçika krallarının akraba oluşları neredeyse bir Avrupa devletini doğuracaktı. Alman, Fransız ve İtalyanların karşı çıkması İngiliz istilasını önledi. Tarihteki Türk devletlerinde de bu akıllı hareketler aile yakınlaşmasıyla sağlanmış ülke olmalarını zor kullanmadan sağlanmıştır. Osmanlı Devletinde Karaman Beyliği, Germiyan Beyliği çeyizle gelen ülkelerdir. Bu akıllı fonksiyonları da devletler kullanabilir. K. K. T. Cumhuriyeti de bu yolla iltihaka hazır konu haline gelmiştir.

Gerçi ırkçı yaklaşımlardan kaçınmak gerek. Zira onun doktrinal yapısı arızı olarak fayda sağlarsa da sürekliliğinde devletin aslına zarar verir. Aynı türden aklileştirme olayı Avrupa'yı ürkütmektedir. Bugün, dün işçi olarak giden vatandaşlarımız orada Türk gücü haline dönüşmüştür. Masum istekler çerçevesinde ne kadar kalacağı bilinmez. Zira "dolu tabanca bir kişiyi, boş tabanca herkesi korkutur" diye bir atasözü vardır. Fransızlar bugün Kuzey Afrikalıların, İngiltere de Hintlilerin izlerini taşımaya başladı. Avrupalı saf olmayan ırkların bir de zevkü safaya dalmaları çocuk yetiştirmekten geri durmaları ihtiyar nüfusu çoğaltmış ve yakın gelecekte de göçmenlerin çoğunluğa geçmelerinden çekinir hale gelmişler. Şimdiden çareler aramaktadırlar. Avrupa'daki ülkeler imparatorlukların yerini aldı; çok toleranslılar. Oysa milli devletlerin asabiyeti sağlam kendi benini haklı gören bir halkı var. Gittiği yerin fatihi sayıyor kendini. Örneğin Almanya'da karnaval gibi herkes kendi milli ve geleneksel formuna bürünebiliyor. Dili, ananesi ve dininin gereklerini yerine getiriyor. Oysa aynı kişi kendi yurdunda devletin dayattığı giysiyi giymek zorundadır. Ve davranışlarını ona göre uy-durmak zorundadır. Bu çelişki kişide kendi ülkesine karşı bir ukalalığı, bulunduğu ülkeye karşı da bir hercailiği, beraberinde getiriyor. İkisine karşı da kendini bağımlı hissetmeyen büyük çoğunluk var. Hatta kendi

ülkelerinde uyum kurslarına bile katılmak zorunda kalıyorlar. Osmanlı Devletinde de karnaval yapı vardı. Her çeşit giysi, her tür deri ve dilden insan yaşıyordu. Tolerans ta ona göreydi. Oysa milli devlette tek dil, tek tip giysi ve yüz şekli tarif edilebiliyor ve insanlar ırkını kıvancı olarak ya da andı olarak kullanıyor. Milli devletlerin bu ırkçı yapısının kendinden değil de, kendilerine yapılabilecek aktarımlarından çekiniyorlar. Son söz olarak bu konuda şöyle söyleyebiliriz: küllü aklı ve genel doğrular görmezden gelinerek milli doğrular ihdas edilirse, devlet diğer devletlerle savaş için burun buruna gelebilir.

Makul bir akıl devlete de milletine de gereken bir olgudur.

HAKLI DEVLET

Haklı devleti haksızlığın karşısındaki devlet olarak ele almadığımız için devletin doğuş hakkını irdelemek için bu tabiri kullandık. Bir arada yaşanacaksa ya da bir arada yaşamak zorunluysa veya insan insanlığını, varlığı ve her şeyini cemiyetleşerek kazanıyorsa devlet en basitinden en giriftine dek zorunluluk arz eder. Haklılık bu olma zorunluluğu, bulunma zorunluluğu onu haklı kılmaktadır. Buradan hareketle devlete birçok ilahi misyon yüklemektedir. Biraz da kaynağını firavunların devlet olmasında aramak gerekir diye düşünüyorum. Tarih boyunca çok tipte devlet olmuştur. Ya Tanrı adına yönetmiş yönetici ya da Tanrılığını ilan etmiştir veya Yunan sitelerinde olduğu gibi tanrılar dağın birini seçmişler, keyiflerine, tanrılık işlerine bakmışlar, insanlara da kendilerini rahatsız etmemek ve kendi işlerine karışmamak şartıyla serbest bırakmışlar. Bu kez de insanoğlu boş durmamış, onlara karşı mücadeleye başlamış. Mücadelelerin tarihi, dini mahareçlidir hep. Devlet bir zorunluluktur. Ama hak ihdası üstünde çok düşünülmesi gereken bir konudur. Devlet eğer bir buluş ise, haklı olamaz. Bulana karşı yükümlüdür. Kader ve din devlet için değil insan içindir. Hele hele devleti yaratık (mahluk) gibi düşünmek pek öyle hukuk anlayışına sığar gibi değildir. Zihniyetle-

rin hukukî kalıplar ve hakkın kullandırılmasında akıllı bir dolap görevini yapacaktır. Devlete kader tayini çok boş bir dayanaktır. Kader yaratıcının yarattığına verdiği içi dolu bir zamandır. Oysa devlet başında (kuruluşunda) bir anlaşmadır. Sonra kurumlaşmış ve hiyerarşiye dönüşmüş, insan ve/ya gruplarıdır. Ve zaman içerisindeki iyi ve kötü birikimlerdir. Hafızası her zaman sıfırdır. Eli ve fiili insandır. İnsan yiyerek beslenir, büyür.

Özele indirmeden siyaset sosyolojisi sınırları içerisinde kalarak Türkiye ve Büyük Doğuya doğru bir kıvılcım çakmaya çalıştım. Değişime, devrime, evrime ve ilerleyişe, gerileyişe, kısacası olaylara siyasallaşma açısından bakıldığında temel marifetlerimizin Selçuk'tan beri –gözlemlenebilir, nitelikli devrîliklerimiz çoktur. Dün sadrazam asılırdı, bugün başbakan asılıyor gibi. Bu devri hadiseleri ve devre yıllarını çalışmalar yaparak saptamakta yarının siyasetçilerine ışık tutacaktır. İkinci Mahmut'un sarığı çıkartıp Yunan fesi giydirmesi, şalvar yerine pantolon zorunluluğu getirmesi ile Atatürk'ün kıyafet devrimi tesadüf olamaz. Ve yine sultan Abdülmecit'in piyanoya hayranlığı ile Süleyman Demirel'in çağdaş enstrüman diye piyanoyu göstermesinin de bir benzerliği olması gerekir

Değişim ve eskimek

Bunların fenomenleri siyasal değil elbette. Kendini uygar hissedemeyiş, uygar olmanın şans ve şartını uygar bildiği ve inandığı uluslardan olmak isteğidir siyasal olan. O yere bazen basit bir fenomenden yola çıkılabilir. Devlete ek kurum ithali ve istemeyenlerin iptali de siyasal değil de hukukî gibi gözüktür. Oysa tarihsel perspektifi mercek gibi kullandığımızda bunlarında siyasi olay olduğunu görürüz. Bu değişme isteği ve süresi siyasal inancın bütün kitlelerce paylaşılmayıp bir avuç elitin elinde kaldığı sürece yaz-boz tahtası gibi yenilik isteği sürecektir. Yeniliğin kötü yanı mı var diye bir soru gelebilir akla. Yeni salt yeni diye iyi olamaz. Kaldı ki sürekli değişim birikimleri önler.

Uzun vadede toplumu değiştireceğine çözebilir. Yeniliğin alındığı ulusların işgaline uğrayabilir. Veya böyle bir tehlike karşısında direniş olmayabilir. Kendine haslık yani birikim eskiyen emtiyanın değişikliğine benzemez. Bazı değerler müzeliך yanlarıyla değerlidir. Sosyolojik zamanın içerisinde kalan ve devri olayları görmelidir siyaset adamları. Olayın hangisi sosyolojik, hangisi siyasal, hangisi hukuksal olaydır, onları anlayabilecek şeffaflıkta görebilmeliyiz. Onun çapını, hızını, etkilerini ölçebilmeliyiz. Ki siyaset bilinçli yapılabilsin

Siyasal bilinç arşivi

Siyasal bilinç dediğimizde, insandan ayrı, devlet yönetenlerin yanlarında taşıdııkları bir bilgiden söz açmıyoruz. Siyasal yapının sosyolojik alış verişi içerisinde bünyesinde bulunan insanda doğurduğu ve zamanla değişip gelişebilen bir bilinçten söz ediyoruz. İnsanlar bunu hep yapar mı, yapmak zorunda mı? Evet, tarih içerisinde hep yapılmış ve bugün de zorunlu. Siyasal bilinç, okumuğu, cahili, yaşamak adına bir devletin üyesi, kulu, vatandaşı, ortağı, lideri olarak insanın taşıdığı ve yerine göre kullandığı yönetime dair iradesidir. Bu bilinç içinde ne kadar iktidara uzaklık ve yakınlıklar ne anlam ifade eder? İşte siyasal bir konuya geldik. Katmanlaşma, hiyerarşi veya önem sırası konusu.

Malthustan bu yana biliyoruz ve çevremizdeki hayvanlardan da gözleyebiliyoruz ki hayvanlarda hiyerarşi fizik güce dayanır. İnsanlar fizik güce göre tasnif edilecek olursa toplum orman yaşamına döner. Onun için insanlar arası hiyerarşi şimdilik devletin açtığı okullardan verdiği diplomalar ve bu diplomaların da bulunulan mesleklerdeki yerine göre (Türkiye’de) terettüp etmektedir. Genel toplumsal olarak bakılınca hava bu. Özelerde ağalar, şeyhler ve yerel bazı liderler hiyerarşilerini kendi ilerinde bir vaha olarak görüp değerlendirebilirler. Siyaset ilminin de bu özelliği gözden kaçırmaması gerekir. Mesleklerin hiyerarşileri vardır. Yöneten, yönetmeye aday olan ve yönetilenler hiyerar-

şisi de söylenebilir. Türkiye’de ordunun en üstte bir ayrıcalıklı yeri olmuştur. Özel giysi, terbiye ve disiplinleri de hiyerarşideki yerini korumalarına yardımcı olmuştur. Bir hiyerarşide genç ve yaşlı, kadın ve erkek üzerinedir. Siyasal hiyerarşide erkekler ve yaşlılar önemlidir, ön sıradadır. Türkiye’de çarpık kentleşme görülüyor da çarpık ekonomik yapılaşma olmayacak mı? Olacak, olmasına fakat kapitalizmin de devlet elinde sosyalizme dönüşüne sebep olur; Türkiye’de yaşanan yapıda olduğu gibi. Kesin çizgileriyle, tarihselliğiyle Türk insanında sınıf kavramı yoktur. Bugünün gelir düzeyi yarınkinden çok farklı olabilir. Çobanın oğlu Cumhurbaşkanı olabilir, Bakanın oğlu bilmem ne olabilir. Bu kesim şu çizginin içinde durur bu işleri yapar kuralı ile bir sınıf oluşmamış. Bu oluşumsuzluk ciddi kapitalisti de çıkartmıyor. Devletle iç içe bir kapitalist yapı var. Devlet onları taşeron olarak mı kullanıyor, onlar devleti mi kullanıyor, karma karışık. Neticede devlete güven sarsılıyor. Hele rütbelilerin kapitalistlerle dirsek temasına gelmesi güven unsurunu zedeler niteliklidir. Sınıfsal bilinç sosyolojik tanımıyla ordunun yönetim kadrosunda tanımını bulmaktadır. Onların da veraseten çocuklarına vermemeleri nedeniyle tanım yine de eksik kalıyor. Diyebiliriz ki Türkiye’de gelir grupları bilimsel ve sayısal olarak salt istatistik zevkle tasnif edilebilir.

Tasnifteki zorunluluk ve doğallık

Kadınların siyasal hiyerarşide ikincil olmaları “savaş” kavramıyla ilgilidir. Bilgi bilinç, cesaretle ilgisi yoktur sanıyoruz. Değilse Hitler’in 3 K dediği Kuche, Kinder, Kirsche (Mutfak-Çocuk-Kilise) ve kadınları kısırdığı Nazizma, insanlığın görmek istemediği bir döneme aittir.

En tehlikeli hiyerarşi ise yönetim başlarının, kitleleri önünde eğdirmek ve kolay yönetmenin yolu olarak Tanrı olması, Tanrı vekili olması hiyerarşisi gelir. Kendisinin yaratılmış olduğundan utanıp yaratıcılığa soyunan soysuz, elbette ki Nemrutvari küçü-

cük bir sivrisineğe bile gücünün yetmediğini elbette yalnızken anlayacaktır. Konjonktürün ve halkın çok kullandığı deyimle modanın sevdirdiği hiyerarşilere çok dikkat etmek gerekir. Ar-
dında savaş çılgınlıkları olan konjonktürler herkesi bir anda çılgın-
laştırır ve sonuçta insan kaybeder.

Aydınlanma çağının çok genelde yaptığı “iş bölümü” bugün sosyolojik vetireye uygun olarak değişti. Özü aynen duruyor. İş-
bölümünü devlet yerine okul tercihiyle kişi kendisi yapıyor. Si-
yasal tercih işbölümünde değil de iş bulmada işe yarayabiliyor,
kesin yarıyor denemez. Ama iktidar değişikliklerinde binlerce
kişi yer değiştiriyor. Hiyerarşideki önemi de değişiyor. 1950 den
sonra iktidara yerleşen bir plütokrasiden söz açılabilir. 1980 ih-
tilalinden sonra hükümetlerin başarısı biraz da plütokrasinin ba-
şarısı olmuştur. Bu konu özel olarak incelenerek birbirine kam-
bur haline gelmiş yapı düzlüğe çıkarılabilir.

Günümüzde devletin dolaylı olarak ücretlere müdahalesi ol-
maktadır. Bunun bir sistemde olmasını arzularız. Lakin değişen
iktidarlar seçim korkusuyla enflasyonu yemlemektedir.

SİYASAL EYLEMİN YÜKLENİCİLERİ

Günümüz kahraman yönetici tipiyle pek alakalı değildir. Ortalama çaplı, imajı düzgün, özellikle basın yayınlara polemik yapmayan, kendini devlet yerine koymayan, profesyonel siya-
si önderleri kamuoyu daha çok tutuyor. Konjonktüre bağlı ol-
makla birlikte sinir gerginliği yaratana olaylar karşısında “istifini
bozmayan”ı tercih etmektedir. Oysa siyasal tarih kendini üstün
sayan iki tip öndere tanıktır. Birincisi kral olarak tek adamlar,
ikincisi ise demokrasiyi kabul etmesine rağmen yönetimi mut-
lak olan yöneticiler. Fatih, Yavuz, Abdülhamit birinci tipe örnek
olurken ikinci tipe Lenin, Mao ve Atatürk’ü gösterebiliriz. Birin-
ci tipteki üstün önderler hem başarıları, hem de mutlak olarak
devletin tek sahibi olmaları gereğidir. Hukuku elbette vardır. Ve
fakat hukuk padişahı makamından indirici mahiyette değildir.

Hatta Yavuz'dan sonra "Allah'ın gölgesi" sıfatı da tahta eklenince sağlamlık makama iyice işlemiş oldu. İnsanı yüreğinden, beyninden ve bileğinden yakalayıp sorgulayan vicdan ya/da hukuk bütünü yasaklar hanesine dahil edilip "Huruç"lar bile "söyletmen urun"a kurban edilmiştir.

İkinci tip üstün önderler genelde bir kadroyla, yurtdışı bağlantılarıyla, ideolojik devrimle ve en önemlisi de toplumun eskisine tepki duyduğu yok oluşun saçaklarında dolaşırken tek umut diye yapıştığı zaferlerin içinden sıyrılıp gelen liderler olmuşlardır. Onun için topluma getirmek istediği yenilikleri kabul ettirmekte zorlanmazlar. Tek hakimdirler, devletin iç ve dış tek tayin edicisidir. Her istediği ve dediği kanun gibidir. Genelde de kendilerini toplumlarına adarlar. Başarısızlıkları söz konusu olmaz. Napolyon Bonapart'ta krallığa dönüşmüştür. Başarısını soyuna sağlamak istediye de konjonktür buna pek uygun olmaz. Bu önderlerin tahminleri de kehanet olarak algılanır. Genelde mistik bir tapınmayla çevrelenerek emirleri yerine getirilir. Üstün veya büyük önderler toplumu şekillendiren majüskülle yazılan siyasi beyinlerdir.

Bunun yanında kaşifler, filozoflar, edebiyatçılar var. Onlar ise toplumun alt bilincine büyük boyutlarda siyasallık yüklerler. Geriden siyasal değilmiş gibi gözüken, buluşlar ve sanat yapıtları, düşünce kitapları bugün büyük kralların şöhretini bile gölgeler ve onları alaşağı edebilir. Türkiye'de de basının gücü takdir edilmektedir. Topluma şekil veren ikincil bir olgu da bu oluşturmaktadır. Bilinçaltı eğitiminin, dolununun sonucu siyasal eylemler oluşacağı gibi, uzamında bilinçli girişimler de olabilir.

Bütün bu hareketler insanları gruplar ve bölükler halinde toparlanmaya iter ki bu partiye geçiştir. İslam dünyasında ki bu siyasal kümeleşme zamanında kabul edilebilseydi hak, batıl mezhep kavramı oluşmaz "Tevhit" sürerdi. Başarılı olanlar yok edilmez, gücü ele geçirenler haklı sayılmazlardı.

TEK PARTİ

Padişahın tek kişilik irade-i seniyyesine muhalefet olarak gelişen muhalefeti temsilen İttihat-Terakki partisi –teorik olmasa da- fiilen bizdeki ilk tek parti, Osmanlı Devletinde iktidarı elde etmiş, koskoca ülkeden ancak ve ancak Türkiye’yi kurtarabilmiştir. İttihat ve Terakki, Sovyetlerdeki Lenin’in partisi ve Çin’deki Mao’nun partisiyle karşılaştırabilecek tek kıstastır. Batının doğuyu önce Rusya’dan başlayıp, sonra Osmanlı en son da Çin’i istediği çizgiye çekmek için en seyreltikten başlayıp en yoğununa geçebildiği soğuk-sıcak içerden dışarıdan her tür savaş ve satın almayı deneyerek teslim aldığı dönemde de bu mekanlarda benzer partileri kurmuştur. Kimisini işgal kimisini desteklediği partilerin eline vererek 19. yy’ın ikinci yarısına Avrupa damgasını vurmuştur. Amerika kıtasından kovulup Afrika kıtasında da istediğini bulamayınca Asya’ya yöneldi ve 19. y. yılın ikinci yarısı ve 20. y. yılın birinci yarısını işgal etti. Avrupa’nın bu tavrından doğan tek partinin hangi şartlarından doğduğunu belirtmek için anlattık. Batılı hakim olduğu zaman içerisinde tek partileri kurmuş, kurdurtmuş ya kendine zarar veremeyecek boyutta ve uzaklıkta tutmuş ya da yakın mesafe genel valiler atayarak yönetmiştir. İttihat Terakki adı değişse de Cumhuriyet dönemindeki tek partilerde devam etmiştir. Bugün çok partili olmamıza rağmen en gizli bir İttihat-Terakki ruhu güç olarak devleti koruyup kollamak isteği halinde devam etmektedir. Sosyal olaylar bir anda oluşmadığı gibi tarih sahnesinden çekildi gibi gözüксе de onu besleyen şartlar devam ettiği sürece yaşar, adı değişerek yaşar, fiziksel görüntü değişse de yaşamaya devam eder. “Devlet benim” diyen bu parti diktatörlüğü bazı evrelerinde seçilecekleri bile atayabilir. Komünist blok tek partiye dayanırken milli çıkarları öne alıyordu. Kuru gevezelik saydığı çok partili Avrupa sistemini burjuvalıkla itham ediyordu. Burjuva küfürle özdeş bir kelime olarak sunuluyordu.

Oysa tek partinin içi dışı dalkavuk sürüleriyle dolu ülkenin

gerçek çehresi hep gizlenerek takdim edilmiştir. Yalanın üzerine hiçbir sistem oturamaz. Hiçbir sistem önünde arkasında içinde yanında boşluk taşıyamaz.

İttihat-Terakki Partisi

Osmanlının yapısı içerisinde Namık Kemallerle daha öne çekilerek yeniçeriliğin kaldırılması kararıyla gündeme gelen, hoşnutsuz halk yığınlarını –asker- aydınla buluşturan batı, tez zamanda istediğine ulaştı. İttihat Terakkiyi buldu. Avrupa, İttihat-Terakki kanalıyla Devleti Aliyyeyi yıkmaya yönelmeseydi bugün gerçekten çağdaş bir boyuta ulaşmış olacaktı. İttihat Terakki dersi CHP’ye iyi ders olduğu için muhalefetle devlet yık-maya değil de devlet kurmaya yöneltmiştir.

“Devlet benim” diyen tek parti iradesi elbette demokrasiyi temsil edecek değildir. Ülkenin bütün ufkunu tutarak hep olağanüstülükler icat ederek halkı baskı altında tutar. Onları pasif makinalar durumuna düşürmemek ve en önemlisi de intiharını önlemek için önlerine değişim programları adı altında bir dizi devrimler sunarlar. Halk ve bürokrasi bunlarla uğraştırılır. Zamanla ekonomiye hakim olunabilirse demokrasiye geçilir. Ekonomiye hakim olunamıyor, dünya ile uzlaşma sağlamıyorsa iç düşmanlar icat edilerek komplolar kurarak halka zulüm şiddetlendirilir. Sözde polis suçlu arar. Oysa suç sayılan olgu devletin tek parti elinde gelebileceği yere getirilmektedir. Eleştirdikleri kralların hiçbirinin elde edemediği asalet unvanları verilse de – bir kez gücü ele geçirdikten sonra- bunlarla doymayacaktır. Çünkü ona takdim edilen ulusal unvanlar uluslar üstü veya uluslar arası değildir. Şekavet ve zorba düzenine girilince de kolay kolay çıkılamaz. Çünkü muhalefet yüksek boyutludur. İntikam hır-sıyla doludur. Serbestlikler kini körükler, kinlerin yönü sadece zorbaya değil devlete yönelir. Bu duruma ordu ve bürokrasi izin veremez. Çünkü her gün devlet yıkıp kurmak mümkün değildir. Muhalefetin büyüklüğü devlete sahip olanları ürkütünce bu kez

iktidarı elinde bulunduranlar bu muhalefete kulak verirlerse iktidarda kalabilirler, kulak tıkarlarsa iktidardan düşerler. Bu normal boyutu kırmak ve muhalefetin yöneleceği yıkıcılığı bölmek ve karşılına devletin “vazgeçilemez” gücünü koyarak bölümlere ayırabilirler. Kinsiz sade iktidarda görev yapmak için gelinecek yapıya devletin karışmasının anlamı yoktur.

Zorbaların en büyük hayali demokrasinin getirilerek kendisinin aklanmasıdır. Tıpkı hırsızın, caninin, eşkıyanın hayır yapmaya mütemayil oluşu gibi. Kendini günahkar sayanların kulakları hep “cennet”te olur. Bu da insanın tabiatıdır.

Venedik Cumhuriyeti, tarihin bize örnek olarak sunduğu, zorbalığın, altı yüz yıl nasıl yaşadığının cumhuri örneğidir. Siyasal düzende insanların refahı, mutluluğu söz konusu ise bunun kesin teknik kalıpları icat edilmemiştir. Bizim yaptığımız mevcut ve tarihi yapıdaki gölgeleri tanımlamaktır.

Necip Fazıl'da insanlığın barış ya da savaş içerisinde ama yiğitçe, mertçe, insanca ve bütün hürriyetlerini bilerek inanarak kullanınca yaratıcının mahv-u perişan, dünya içinde en kudretli fatih edasında, buluşa, aşka ve sonsuzluğa yürüyebilen cesur, çilekeş kötülüğün her şekil ve şubesine düşman, iyiliğin her düzenine damgasını basabilen, güzelliğin her boyutunda ayna karşısındaymış gibi kendini seyreden ve kendine uygun bir düzen kuran ve İslâm'a teslim olarak onu teslim alan bu oluş istiyor.

Siyaset, ekonomi, hukuk, tıp, teknik bütün ilimler ve fakülte- lere bu oluşu terennüm adına bir uçları yürüyüşe çıkanın yüreğinde bir ucu maveranın ötesinde, ötenin ötesinde yollar yumağı. Maksat, murat, gaye, amaç küçük ve olan bayağı ve murdara teslim olmamak. Necip Fazıl Büyük Doğu'da siyaseti, olanı eleştirerek, olması gerekeni fısıldayarak, seslenerek, yankılandırarak, bağırarak anons etmektedir. Bir çift kulak anlamaya yetecektir.

Zorbalık konusunda zorbaların şeklen demokrat olmalarını demokrasiye selam göndermek olarak algılanması gerektiğini halk yönetimin ve seçimin vazgeçilmezliğini anladıklarını sağla-

mış oluyorlar.

Çift parti sistemi ise kendi ulusal bünyesinin siyasal sesine kulak veren imparatorlukların demokratikleşmesi olarak görmek en basitçe net olanı söylemektir. Bu nedenle tek parti örtülü de olsa despotluğun kesin izlerini taşıırken örtülü bir mutlakiyetçilik olarak değerlendirmek gerektiğini daha önce zikretmiştik. Çift parti içinde krallık da olsa demokrat ve tabana göre oluşmuş bir seçim sistemi diye bakmalıdır. Sağlam ekonomik bünyelerde oluşan bir sistemdir. Akdeniz kargaşası diyebileceğimiz her kafadan bir ses programı ise,siyaset ilminden çok muhalefeti ve kaosu beslemenin tahtı olan çok parti ile olabilir.

(Uyuşma ve aykırı düşme), (Siyasetten uzaklaşma depolitizasyon), (Teknokrasi), (İçte siyasetten uzaklaşma), (Dışta tersine siyasallaşma), (Siyasi yönetimlerde biçimsel ayrılıklar), (Hürriyet), (Hürriyet jeopolitik), (Kuvvetler ayrımı anayasal teminatlar)Konularını bir başka bileşenlerle ele almak gerekir. Sosyal Psikoloji, Ekonomi Politik, Siyaset Sosyolojisi, İlgili hukuk dalları çerçevesinde değerlendirilme zorunluluğundan ötürü, bir başka eserin konusu olmalıdır.

Siyasal bilinç, arzu, istek, ekonomik düzeyin uyuşması hep medeniyetin yükselme evresi ile aynı döneme rastlar. Siyasal yapı ile ters düşen ekonomik düzen sert muhalefetlere sahne olur. İktidarı elinde tutanlar uyumdan ve tabandan söz ederlerken bile sıkıntıları gözden kaçmaz. Oysa muhalefet kazanacağı zaferin son kılıçlarını bilemenin parlak tebessümlerini sunar, uyuşması mümkün olmayan kitleleri kanadı altına toplar.

Aykırı düşmeler ile iktidarda olanlardan istediklerini elde edemeyen yandaşlar aynı cephede birileri dıştan diğerleri içerden hücumla geçerler. Hatta aykırı düşerler. Meri düzenle uyuşmazları da bünyesine katarak meşruiyetçileri çok saldırgan hale getirebilirler. Hatta Türkiye'deki iktidar zeminlerini burada aramak gerekir. 1980 Eylül ihtilalinde sosyal sıkıntılar ekonomik sıkıntılar ve siyasi cinayetler artınca iktidardaki sevmedikleri

partiyi bile tutarak “Bu paşalar daha ne bekliyorlar” diye iki yıl ihtilal çağrılarını yaptı. Bunlar sağcı, solcu, mukaddesatçı, milliyetçi kişilerdi ortak paydaları meşruiyetçilikti.

KAYNAKÇA

- 1- KISAKÜREK Necip Fazıl, İDEOLOJYA ÖRGÜSÜ Büyükdoğu yay. İstanbul-1976
- 2-KISAKÜREK Necip Fazıl, TÜRKİYENİN MANZARASI-1973
- 3-KISAKÜREK Necip Fazıl, Yolumuz Halimiz Çaremiz-1979
- 4-KISAKÜREK Necip Fazıl, SAHTE KAHRAMANLAR ” -1984
- 5-KISAKÜREK Necip Fazıl, Yeniçeri “ “ “ -1977
- 6-KISAKÜREK Necip Fazıl, Çepeçevre Sosyalizma Komünizma ve İnsanlık “-1985
- 7-KISAKÜREK Necip Fazıl, Moskof “ -1984
- 8-KISAKÜREK Necip Fazıl Türkiyenin Manzarası “ “ “ İstanbul-1979
- 9-ARVASİ Esseyid Abdülhakim Tasavvuf Bahçeleri BüyükDoğu yay. İstanbul-1983
- 10- ÖZER Mustafa, Sanat ve Aksiyon İçinde Bir Portre Denemesi, Birlik Vakfı yayınları-Kayseri -1997
- 11-SAFA Peyami, Sosyalizm, İstanbul-1961
- 12- GÖNLÜBOL Mehmet, Uluslararası Politika Ankara Üni. yay. , Ankara -1979
- 13- ŞENEL Alaeddin, Siyasal Düşünceler Tarihi. Ankara Üni. yay. , Ankara -1982
- 14-KONGAR Emre, Toplumsal Değişme ve Türkiye Gerçeği, Remzi kit. , İstanbul -1981
- 15-SOROKİN P. A. , Bir Bunalım Çağında Toplum Felsefeleri, Bilgi Yay. , Ankara-1972
- 16-Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, İslamda Devlet İdaresi, çev. Kemal Kuşçu, Çantay yayınları, İstanbul -1963
- 17-SAYAR Ahmet Güner, Bir İktisatçının Entellektüel Portresi, Sabri F. Ülgener, Eren Yayın, İstanbul -1998
- 18- ÜLGENER F. Sabri, İktisadi İnhitat Tarihimizin Ahlak ve Zihniyet Meseleleri, İstanbul Üni. İktisat Fakültesi Yayını, İstanbul-1951
- 19-BAYUR Y. Hikmet, Türkiye Devletinin Dış Siyaseti, İstanbul Üni. Yay. , İstanbul-1942
- 20-BERKES Niyazi, Türkiyede Çağdaşlaşma, Bilgi Yay. , Ankara- 1973
- 21-Prof. Dr. Gözübüyük A. Şeref, Yönetim Hukuku, Ankara-1983
- 22-AKSUN Ziya Nur, Osmanlı Tarihi, Ötüken Yay. , İstanbul-1994
- 23-İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara- 1988
- 24-ÖZÖN Mustafa Nihat, Osmanlıca –Türkçe lügat, İstanbul -1965
- 25-Dictionnaire Larousse Ansiklopedik sözlük, İstanbul-1993/1994

KAYSERİ EĞİTİM VE KÜLTÜR VAKFI YAYINLARI:

- 1) İki Kavram Analizi (Laiklik /Aksiyon) • **Mustafa CABAT**(2007-Deneme)
- 2) Evsa • **Mustafa ÖZER** (1976/2.Baskı2012-şiiir)
- 3)Düşüşten Sonra • **Mustafa ÖZER** (1977/2.Baskı 2012-Deneme)
- 4) Sis ve Selva • **Mustafa ÖZER** (1979/2.Baskı 2012-Şiiir)
- 5) Çağrı Sayfaları • **Mustafa ÖZER** (1997/2.Baskı 2012-Şiiir)
- 6) Sanat ve Aksiyon İçinde Bir Portre Denemesi • **Mustafa ÖZER** (1997/2.Baskı, 2012-Deneme)
- 7) Ses ve Heves • **Mustafa ÖZER** (1998/2.Baskı 2012-Şiiir)
- 8) Şapkamda Saklanan Azrail • **Mustafa ÖZER** (2012/Şiiir)
- 9) Birlikte Ayrılmak • **Mustafa ÖZER** (2012/Şiiir)
- 10) Çalاکalem Çiçekler • **Mustafa ÖZER** (2012/Şiiir)
- 11) Düşüşten Sonra-2 • **Mustafa ÖZER** (2012/Deneme)
- 12) Necip Fazıl ve Büyük Doğu • **Ali BİRADEROĞLU**(2012/Deneme)
- 13) Gönüldaşlarımıza Mersiye (2013/Biyografi)
- 14) Siyasi bir tavır olarak BÜYÜK DOĞU • **Mustafa ÖZER** (2013/Deneme)
- 15) Tarih Üzerine-1 • **Ali BİRADEROĞLU** (2013/Deneme)
- 16) Tarih Üzerine-2 • **Ali BİRADEROĞLU** (2013/Deneme)